

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6 VE 7 NUMARALI TRABZON AHKÂM DEFTERLERİNE GÖRE
GÜMÜŞHANE SANCAĞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bünyamin KÖSE

KASIM - 2020

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6 VE 7 NUMARALI TRABZON AHKÂM DEFTERLERİNE GÖRE
GÜMÜŞHANE SANCAĞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bünyamin KÖSE

KASIM - 2020

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6 VE 7 NUMARALI TRABZON AHKÂM DEFTERLERİNE GÖRE
GÜMÜŞHANE SANCAĞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜNYAMİN KÖSE

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Kemal SAYLAN

KASIM - 2020

GÜMÜŞHANE

BİLDİRİM

Yüksek Lisans olarak hazırlamış olduğum “6 ve 7 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterlerine Göre Gümüşhane Sancağı” isimli bu çalışmanın, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve alıntı yaptığım tüm çalışmaların kaynakçada yer aldığını taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

30 / 11 / 2020

.....

Bünyamin KÖSE

ÖNSÖZ

Bu çalışmada 6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilâyeti Ahkâm Defterlerinin Gümüşhane ile ilgili hükümlerinin tespiti yer almaktadır. Defterlerde Gümüşhane sancağı ile ilgili yeralan emir, ferman ve hüküm şeklinde olan 98 adet karar incelenmiştir. İncelenen bu kararlar da arazi, bağ, bahçe, hane, harman ve mera yeri anlaşmazlığı, alacak-verecek davaları, su mecrasının değiştirilmesi, seyyidlerin vergi şikayetleri, haksız vergi talebi, miras ve mirasçılar arasındaki anlaşmazlıklar, yaylak-kışlaklarla ilgili meseleler, faizle ilgili meseleler, tımar/ zeamet tevcihi ile ilgili karşılaşılan sorunlar, kanun dışında haksız talep olunan ve fazladan olan vergi talebinin önlenmesi, mal ve eşyanın gasbı gibi çok çeşitli şikayetlerin ve bunlara getirilen çözümleri kapsadığı görülmektedir.

Eyalet Ahkâm Defterlerindeki hükümler; Osmanlı hâkimiyetindeki coğrafyaların muhtelif yerlerinde yaşayan askerî-reaya, müslim-gayrimüslim, kadın-erkek ve zengin-fakir ayrımı olmaksızın, toplumun her kademesinden şahsın gerekli durumlarda şikayet mekanizmasını etkin bir şekilde kullanarak üst mercilerden hak talebinde bulunbilme imkânı olduğunun bir göstergesidir. Bu yönü ile Ahkâm Defterleri yerel tarih araştırmacıları için temel başvuru kaynakları arsındadır.

Çalışmamız giriş ve sonuç bölümleri yanı sıra üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde; arşivin önemi ve ahkâm defterlerinin içeriğinden bahsedilmiştir. Birinci bölümde; Osmanlı Devleti'nde divan teşkilatı ve Bab-ı Asafî Defterleri hakkında değerlendirme yapılmıştır. Çalışmamızın ikinci bölümünde; 6 ve 7 numaralı defterlerin konu bakımından tasnifi yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise 6 ve 7 numaralı Ahkâm Defterlerinde tespit edilen hükümlerin transkripsyonu verilmiştir. Sonuç bölümünde ise tespit edilen hükümler üzerinde genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Bu çalışmanın oluşturulmasının her aşamasında gerek lisans eğitimim boyunca gerek yüksek lisans eğitimimde desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Kemal SAYLAN'a, yine lisans eğitimim boyunca bana destek olan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Bayram NAZİR'a ve Dr. Öğr. Üyesi Merve KARAÇAY TÜRKAL'a ve tez jürisinde yer alarak değerli görüşleri ile çalışmamıza katkıda

bulunan Prof. Dr. Alparslan DEMİR' hocamıza da teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca Ahkam Defterlerinin görüntülerini elde etmemize yardımcı olan Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivinin personeline şükranlarımı sunarım. Son olarak osmanlıca metinlerin okunmasında bana yardımcı olan sevgili büyüğüm Osman EZİCİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Elbette bu çalışmamı sonlandırmamda tüm benliğiyle beni destekleyen, motive edici yönlendirmeleriyle her daim yanımda olan hayat arkadaşım değerli eşim Merve KÖSE'ye minnettarım.

Gümüşhane - 2020

Bünyamin KÖSE

ÖZET

KÖSE, Bünyamin. 6 ve 7 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterlerine Göre Gümüşhane Sancağı, Yüksek Lisans Tezi, 2020, (XII+154)

Osmanlı tarihi araştırmalarında mühim bir yere sahip olan Vilâyet Ahkâm Defterleri; ihtiva ettiği bölgelere dair oldukça önemli verilerin bulunduğu arşiv kaynaklarından. Tezimizde 6-7 Numaralı Trabzon Vilâyet Ahkâm Defterleri'nde Gümüşhane meydana gelmiş olan arazi anlaşmazlığı davaları, alacak-verecek davaları, miras davaları, vakıf davaları, mülke müdahale davaları, zeamet davaları da yer almıştır. Bu davaların şikayet konuları yerel mahkemelerde çözülmemiş ve Divân'a gönderilmiştir. Divân'a gönderilen şikayetler doğrultusunda, devletin adalet mekanizmasının mantığının nasıl işlediğine de defter kayıtlarından ulaşmaktayız.

Tezin giriş bölümünde Gümüşhane'nin tarihçesi, araştırma konusunun kapsamı, özgünlüğü ve araştırmada kullanılan kaynaklara değinilmiştir. Birinci bölümde Osmanlı Devletinde Divân teşkilatı ve Bab-ı Âsafî Defterleri tanıtılmış ve Ahkâm Defterlerinin genel özellikleri ile Trabzon Vilâyeti Ahkâm Defterleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde ise 6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilâyeti Ahkâm Defterlerinde Gümüşhane ile ilgili tespit edilen hükümlerin konu bakımından tasnifi ile hükümlerin sadeleştirilmiş özetleri yer almaktadır. Sonuç ve kaynakçanın da bulunduğu çalışma, 6-7 Numaralı Trabzon Vilâyet Ahkâm Defterleri'ndeki hükümlerin transkripsiyonu ve bazılarının görüntüleri ek olarak verilmesiyle tamamlanmıştır.

6-7 Numaralı Trabzon Vilâyet Ahkâm Defterleri 1838 (1253)-1858 (1274) yılları arasındaki yaklaşık 20 yıllık bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte çalışmamızda Gümüşhane Sancağı'nda meydana gelen adli, idari, sosyal ve ekonomik konulara ışık tutmaya gayret edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahkâm Defterleri, Defterhane-i Amîre, Divân-ı Hümâyûn, Gümüşhane, Hüküm, Kadı, Naib, Rûz-nâmçe, Trabzon

ABSTRACT

KÖSE, Bünyamin. According to number 6-7 Trabzon Verdict Registers (Ahkam Defteri) Gümüşhane sanjak, Master Thersis, 2020, (XII+154)

Province Verdict Registers, which have very important position in Ottoman History studies, are one of archive sources that include quite important dates about comprisal districts in our thesis, land conflict coses, trespass coses, wiew cases olsa invalved that occurred in number 6-7 Trabzon verdict Registers in Gumushane complant issues of these coses could not be solved in domestic courts and they were sent to Concil (Divan) in the direction of complaints which were sent to Concil (Divan) we have also reached how to work of grate justicemechonism from bookkeeping entries.

In the introduction part of the thesis, the history of Gumushane, the aim and originality of the research subject and the sources used in the research are mentioned. In the first chapter, the divan organization and Bâb-ı Asafi Registers in the Ottoman State were introduced and information was given about the general characteristics of the Ahkâm Registers and the Books of Trabzon Vilayet Ahkâm. In the second part, there is a subject classification of the determined provisions in the Trabzon Vilâyeti Ahkâm Registers of No. 6 and 7 about Gumushane and simplified summary of the provisions. The study with conclusion and bibliography was completed by transcribing the provisions in Trabzon Vilâyet Ahkâm Registers No. 6-7 and some images of provisions were added as addition.

The number 6-7 Trabzon Province verdict registers are included a process about 20 years in between 1838 (1253) and 1858 (1274) years in this process, it is strived to illuminate forensic executive, social economic issues that occurred in Gumushane province in our study.

Keywords: Ahkâm Notebooks, Defterhane-i Amîre, Divân-ı Hümâyûn, Gumushane, Ruling, Kadi, Naib, Rûz-nâmçe, Trabzon

İÇİNDEKİLER

DIŞ KAPAK

İÇ KAPAK

KABUL VE ONAY	III
BİLDİRİM	IV
ÖNSÖZ.....	V
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER	IX
TABLolar LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR	XII

GİRİŞ	1
-------------	---

1. Konunun Kapsamı	2
2. Konunun Özgünlüğü	3
3. Konu Hakkında Daha Önce Yapılmış Çalışmalar.....	3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. OSMANLI DEVLETİNDE DİVÂN TEŞKİLATI VE BAB-I ÂSAFİ DEFTERLERİ.....	6
1.1. Divan-ı Hümayun	6
1.2. Bab-ı Âsafî Defterleri.....	7
1.3. Ahkâm Defterleri.....	7
1.4. Ahkâm Defterlerinin Muhtevası.....	11
1.5. Trabzon Ahkâm Defterleri	11
1.6. 6 ve 7 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterleri	12

İKİNCİ BÖLÜM

2. GÜMÜŞHANE İLE İLGİLİ TESPİT EDİLEN HÜKÜMLERİN KONULARI BAKIMINDAN TASNİFİ.....	15
2.1. Alacak Verecek İle İlgili Hükümler	15
2.2. Arazi Anlaşmazlığı İle İlgili Hükümler	17
2.3. Miras Anlaşmazlığı İle İlgili Hükümler	22
2.4. Vakıf Meselesi İle İlgili Anlaşmazlıklar	24
2.5. Mülke Müdahale İle İlgili Hükümler	25
2.6. Diğer Hükümler.....	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GÜMÜŞHANE İLE İLGİLİ HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU.....	34
3.1. 6 Numaralı Ahkâm Defterindeki Hükümler.....	34
3.2. 7 Numaralı Ahkâm Defterindeki Hükümler	97
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	142
KAYNAKÇA	144
EKLER.....	147
EK-1. Hükümlerden Bazılarının Görüntüleri	150
ÖZGEÇMİŞ.....	154

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. 6 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinde Gümüşhane Sancağı İle İlgili Yer Alan Hükümlerin Tasnifi.....	148
Tablo 2. 7 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinde Gümüşhane Sancağı İle İlgili Yer Alan Hükümlerin Tasnifi.....	149

KISALTMALAR

TÜRKÇE		İNGİLİZCE	
A.DVNS. AHK. TZ. d.	Bâb-1 Âsafî Divân-ı Hümâyûn Sicilleri Trabzon Ahkâm Defterleri	A.DVNS. AHK. TZ. d	Trabzon Verdict Registers
a.g.e.	adı geçen eser	Ibid.	Ibidem
a.g.m.	adı geçen makale	Ibid.	Ibidem
BOA	Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi	SAOA	State Archives Ottoman Archive
c.	cilt	v.	Volume
d.	defter	b.	Book
DB.	Diyarbakır	DB.	Diyarbakır
Ed.	editör	Ed.	Editor
H.	hicri	H.	Hijri
M.	miladi	G.	Gregorian
M.Ö.	milattan önce	B.C.	before Christ
M.S.	milattan sonra	A.D.	Anno Domini
s.	sayfa	Pg.	Page
TZ.	Trabzon	TZ.	Trabzon
v.s	ve saire	Etc.	et cetera

GİRİŞ

Arşivlerin oluşturulmasının temel sebebi gerçekleşmiş olayların ve döneme ait bilgilerin ileriki nesillere aktarılmasıdır. Bu yüzdendir ki arşiv ve arşivcilik asırlardır vardır. Bu kimi zaman çivi yazılarıyla kimi zamanda mağaralara çizilen resimlerle olmuştur.

Küçük bir uç beyliği olarak kurulup, cihan imparatorluğu haline gelen Osmanlı Devleti de arşive ve arşivciliğe büyük önem vermiştir. Bugün arşivlerimize baktığımızda karışımıza çıkan 95 milyon civarında belge ve 400 bin üzerindeki defter sayısı bunun en iyi ispatıdır. Bu arşiv kaynaklarına başvurmak suretiyle Osmanlı Devleti'nin hüküm sürdüğü coğrafyada bulunan eyalet, kaza, nahiye ve köylerin idari, iktisadi ve sosyo-ekonomik yapıları hakkında bilgi sahibi olabiliriz. Bu kaynaklarda bulunan kayıtlar birincil kaynak olma özelliğinden araştırmacılar için büyük önem arz etmektedir. Özellikle Divân-ı Hümâyûn'da tutulan defterler arşiv kaynaklarının en mühimleri arasında yer alır. Bu defterlerden bir tanesi olan Ahkâm Defterleri siyasi, askeri, idari, adli, mali, şer'i ve örfi işlerle ilgili kayıtların toplandığı defterlerdendir. Osmanlı Devleti şer'i ve örfi anlayışı birleştirerek kendine has bir yönetim ve adalet sistemi kurmuştur. Osmanlı kurduğu bu sistemle hem adaleti hem de halkın huzur ve refahını en üst düzeyde tutmaya çalışmış ve böylelikle de devletin devamını sağlamıştır.

Osmanlı Devleti padişahları halkı Allah'ın emaneti olarak görmüş ve bundan hareketle halkını her türlü zulümden, mağduriyetten ve oluşacak olumsuzluklardan korumaya çalışmıştır. Din, dil, ırk, renk ve sınıf ayrımı gözetmeksizin hükmünün geçtiği yerlerdeki halkın tamamını tebaası olarak görmüş ve bunun sonucu olarak da altı asır üç kıtaya hükmetmiştir. 1473 senesinde Sultan Fatih'in Otlukbeli muharabesinde Uzun Hasan'ı yenmesiyle Gümüşhane bölgesinde Akkoyunlu hakimiyeti sona ermiştir. Bu tarihten itibaren Gümüşhane bölgesinde Osmanlı hakimiyeti söz konusudur. Torul'da hüküm süren Kabazitenler'in bölgeden geçmekte olan tüccar ve yolculara hücum ederek tüccarları ve yolcuları gasp etmesi ve mallarını yağmalaması sebebi Fatih'in emri ile Torul'un üzerine sefer düzenlendi. 1479 yılında bölge Rakkas Sinan Bey tarafından alınarak Osmanlı sınırları Trabzon bölgesinden

başlayarak Gümüşhane merkezine kadar genişlemiş oldu. Daha sonra bölge kısa bir dönem Akkoyunluların egemenliğine geçtiyse de Yavuz Sultan Selim 1514 yılında bölgeyi Osmanlı topraklarına kesin olarak kattı. Osmanlı topraklarına katılan Trabzon vilayetine bağlı Gümüşhane sancağının kuzeyinde Trabzon sancağına bağlı Maçka nahiyesi, doğusunda ve güneyinde Erzurum vilayetine bağlı Bayburt kazası ve Erzincan sancağı, batısında ise Sivas vilayetine bağlı Karahisar-ı Şarki sancağı yer almaktadır. 1479 yılında Osmanlı hakimiyetine giren Gümüşhane ilk olarak merkezi Sivas olan Rum eyaleti içerisinde değerlendirilmiştir. Gümüşhane bu dönemlerde Torul nahihyesine bağlı Karye-i Palu Canca isminde bir köydür. 1535 yılında Erzurum Beylerbeyliği'nin oluşturulmasıyla Gümüşhane, Erzurum Beylerbeyliğine bağlanmıştır. Daha sonra gümüş yataklarına daha yakın bir yerde yaptırılan Süleymaniye camii etrafında gelişmeye başlayan Gümüşhane, Torul ile XVII. yüzyılda birleştirilerek kaza haline gelmiştir. Bu dönemde Gümüşhane sancağı, Kelkit, Kovans, Milas ve Maçka olmak üzere toplam beş kazadan oluşmaktadır. Maçka Trabzon sancağına daha yakın olduğundan dolayı ilerleyen dönemlerde Trabzon sancağına bağlanmıştır. Gümüşhane sancağının bu dönemdeki nahiyeleri ise Santa, Alansa, Niv, Geçge, Harşit, Aşağı Kürtün, Yukarı Kürtün, Özmesahor ve Yağmurdere'dir. Gümüşhane sancağı, Cumhuriyetin ilanından sonra 20 Nisan 1924 günü toplanan TBMM'nin kararı ile il olmuştur.

1. Konunun Kapsamı

Bu çalışmada 6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilâyeti Ahkâm Defterlerinin Gümüşhane ile ilgili hükümlerinin tespiti yer almaktadır. Bu hükümler 1838 (1253)-1858 (1274) yılları arasına denk gelmektedir. Defterlerde Gümüşhane sancağı ile ilgili yer alan emir, ferman ve hüküm türünden oluşan 98 adet karar tespit edilmiştir.

6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilayeti Ahkâm Defterleri'nde yer alan Gümüşhane ile ilgili kayıtlar incelendiğinde birinci seviye mahkemelerinde çözüme kavuşturulamayan şikâyet Divân-ı Hümayun'a arz edilmekte ve buradan konu hakkında bir karar verilmesi beklenmekteydi. Divanda görüşülen konu bir karara bağlanmakta ve ahkâm defterlerine bu karar kaydedilmekteydi. Çalışmamıza konu olan 6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilayeti Ahkâm Defterleri'ndeki hükümler; arazi anlaşmazlıkları, miras meseleleri, vakıflara ait meseleler, zulüm ve haksızlığın önlenmesi talebi, alacak verecek davaları, tımar veya

zeamet tevcihi ile ilgili karşılaşılan sorunlar, halkın idarecilerin bazı uygulamaları hakkında hoşnutsuzlukları gibi Divan-ı Hümayun'a arz edilen çeşitli şikâyetlerin ve bunlara getirilen çözümleri kapsadığı görülmektedir.

2. Konunun Özgünlüğü

Çalışmamıza temel teşkil olan defterler, Eyalet Ahkâm defterleri kategorisinde bulunmaktadır. Divan-ı Hümayun'da karara varılan ve padişahın onayını alan, halkın şikayetleri ile alakalı ferman ve beratların özet kayıtlarının kronolojik olarak Ahkâm Defterlerinde yer verilmiştir. Ayrıca şikayetler hakkında alınan kararlar o vilayetin kendine has defterine kaydedilir.

Eyalet Ahkâm defterlerindeki hükümler; Osmanlı hâkimiyetindeki coğrafyalarda bulunan askerî-reaya, müslim-gayrimüslim, zengin- fakir ve kadın-erkek ayrımı gözetilmeksizin, toplumun her kademesinden şahsın başvurmada herhangi bir engel olmaksızın şikayet mekanizmasını etkin bir şekilde kullanarak üst mercilerden hak talebinde bulunabilme imkânı olduğunun bir göstergesidir. Bu yönü ile Ahkâm Defterleri yerel tarih araştırmacıları için temel başvuru kaynaklarındandır.

Çalışmamızın temel kaynağı olan Trabzon Ahkâm Defterleri üzerine kapsamlı bir değerlendirme bulunmamaktadır. Bu çalışma ile bu defter serisinden 6 ve 7 nolu defterde Gümüşhane sancağına dair olan hükümlerin tespiti söz konusudur. Tespit edilen hükümler üzerinden çalışmamız, Gümüşhane sancağının 1838 (1253)-1858 (1274) yılları arasındaki yaklaşık yirmi yıllık bir süreç zarfında idari, iktisadi ve içtimai hayatını resmetmeye gayret etmiştir. Tespit edilen hükümler Ahkâm Defterlerine kaydolundukları tarihten yaklaşık 150 yıl sonra gün yüzüne çıkarak, bir akademik araştırma konusu olmuştur. Elde ettiğimiz verilere göre bu alanda daha önce herhangi bir çalışma yapılmadığını görmekteyiz.

3. Konu Hakkında Daha Önce Yapılmış Çalışmalar

Trabzon Ahkâm Defterleri üzerine yapılmış tek tez çalışması, Kasım Anıt tarafından yapılan "Trabzon Ahkâm Defteri'ne Göre Rize'nin İktisadi ve Sosyal Yapısı" isimli tezdır. Kasım Anıt, Trabzon Ahkâm Defteri'ne Göre Rize'nin İktisadi ve Sosyal Yapısı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

Ayrıca Trabzon Ahkâm Defterleri üzerine yayımlanmış bildiri ve makaleler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekildedir; İlhan Gök, 2 Numaralı "Trabzon Ahkâm Defterine Göre Kürtün ile İlgili Merkeze Yansıyan Konular(1759-1796) ", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi [Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi] Journal of Black Sea Studies*, Trabzon 2020,c. XIV, sayı 28, s. 443-462; Mehmet Fatih Gökçek, "1 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterleri'nde Kürtün Nahiyesi ile İlgili Kayıtlar (1742-1759)", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi [Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi] Journal of Black Sea Studies*, Trabzon 2018, c. XIII, sayı 25, s. 69-101; Temel Öztürk, "Ahkâm Defterlerine Göre Trabzon ve Çevresinde Güvenlik (1742-1760)", *[Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi] Journal of Black Sea Studies*, Trabzon 2010, c. IV, sayı 8, s. 29-53; Fatma Atabey, "5 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinde Canık'le İlgili Bazı Bilgiler (1834-1838 (1253))", (*Geçmişten Günümüze Şehir ve Çocuk I*, Ed. Osman Köse, Samsun 2016, 491-496).

Trabzon Ahkâm Defterleri bölge tarihi çalışmaları için gayet önemli bilgileri içermektedir. Bunlar üzerine yapılan akademik çalışmalar yukarıda zikredilmiştir. Trabzon Ahkâm Defterleri serisi Osmanlı arşivinde sekiz defterden oluşmaktadır. Yukarıda bahsettiğim eserler 1, 2 ve 5 sayılı defterler üzerine olmuştur. Bu açıdan 6 ve 7 numaralı defterler ilk defa bir araştırmaya konu olmuştur. Böylece yapmış olduğumuz çalışmanın özgün bir yanını gün yüzüne çıkarmıştır.

Arşiv malzemeleri, bölgesel tarih çalışmaları yapacak araştırmacılara en çok yardımcı olan kaynakların başında gelmektedir. Tarihimizin idari, iktisadi ve içtimai vb. yapılarını araştırmada ilk müracaat edilen arşivler; bir milletin hafızası, kimliği, bir ülkenin tapu senedi, toplumları geçmişten bugüne ve yarınlara ulaştıran en değerli kültür ve tarih hazineleri kabul edilir. Şehir tarihi araştırmalarında arşiv kayıtları araştırmacıların göz ardı edemeyeceği zengin kaynaklardır. Bu nedenle Osmanlı Arşivinde yer alan 6 ve 7 numaralı Trabzon Ahkâm defterleri çalışmamızın temel kaynağını oluşturmaktadır.

Osmanlı Devleti'nde Divân Teşkilatı hakkında bilgi verilirken İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı*, Mustafa Alkan'ın *Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı* ve Yusuf Halaçoğlu'nun, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı* adlı eserlerden yararlanılmıştır.

Ahkâm Defterleri hakkında bilgi verilirken ise Türkiye Diyanet Vakfı İslam

Ansiklopedisi "Hüküm" ve "Ahkâm" maddelerinden ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi'nden yararlanılmıştır.

Ayrıca Doç. Dr. Kemal Saylan Gümüşhane tarihinin akademik düzeydeki sahipsizliğini görüp bunun önüne geçmek için hazırladığı "*Gümüşhane - İdari, Sosyal ve Ekonomik Tarih (1850 – 1918)*" adlı eseri bugüne kadar yapılmış doktora düzeyinde ilk eserdir. İdari, ekonomik ve sosyal açıdan XIX. yüzyıl Gümüşhanesini en iyi şekilde anlatmaktadır. Bu eser bu çalışmada Gümüşhane'nin tarihçesini yazarken kullanılan en önemli eserdir. Eser, Gümüşhane üzerine çalışma yapacak araştırmacılara da başucu kitabı niteliğindedir.

Yine Gümüşhane'nin tarihçesi oluşturulurken şimdiye kadar düzenlenmiş Gümüşhane Tarihi Sempozyumu bildirilerinden de yararlanılmıştır. Bunlar *Geçmişte ve Günümüzde Gümüşhane Sempozyumu* adıyla 1990 senesinde diğeri ise *İl Oluşunun 85. Yılında Gümüşhane Tarihi ve Ekonomisi Sempozyumu* adıyla 2010 senesinde yapılmıştır. Ayrıca yerel tarihçilerden Sabri Özcan San'ın "*Rusların Gümüşhane İlini İşgali*" adlı eserden faydalanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. OSMANLI DEVLETİNDE DİVÂN TEŞKİLATI VE BAB-I ÂSAFİ DEFTERLERİ

1.1. Divan-ı Hümayun

Osmanlı Devleti, XIII. yüzyılın sonlarından XX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar varlığını sürdürmüş tarihteki ender siyasi yapılardan biridir. Zamanla bir uç beyliği olmaktan çıkıp imparatorluk haline gelmiş ve altı asır boyunca tarih sahnesinde yer almıştır. Tabi ki bu değişim devletin bürokratik yönetim yapısı ve kurumlaşması ile mümkün olmuştur. Bu yapının güçlü olmasındaki en önemli etken daha önceki Türk Devletlerinin birikimlerinin bir sentezinin sonucu olmasıdır.

Divân Teşkilatına benzer müessesler daha önceki Türk devletlerinde de bulunmaktaydı Osmanlı Devleti'nde Divân Teşkilatı Orhan Bey döneminde kurulmuştur. Orhan Bey zamanından Fatih Sultan Mehmet'in devrine kadar Divân, padişah başkanlığında her gün toplanırken Fatih Sultan Mehmet'le birlikte haftanın 4 günü sadrazam başkanlığında toplanmaya başlamıştır. XVII. yüzyıl ortalarında toplantı sayısı ikiye, XVIII. yüzyıl başlarında ise bire indirilmiş, hatta bir süre kaldırılmıştır. Fakat görülen lüzum üzerine yeniden tertip edilerek önce haftanın Salı günleri, bir müddet sonra da altı haftada bir toplanması kararlaştırılmıştır. Divân toplantıları Kanuni Sultan Süleyman dönemine kadar Divânîhâne'de yapılmaktaydı Kanuni devrinde Veziriazam Damat İbrahim Paşa'nın Kubbealtı denilen binayı yaptırması üzerine Divân burada toplanmaya başlamıştır.¹

Divân-ı Hümayun toplantıları sabah namazından sonra başlar ve öğleye kadar devam ederdi. Bitirilemeyen işlerin görüşülmesine İkinci Divânı'nda devam edilirdi.² Veziriazam, Vezirler, Kadı askerleri, Defterdarlar ve Nişancı divan toplantılarına asil üye olarak katılırdı. Bunlar dışında Reisülküttab, Kapıcılar Kethüdası, Çavuşbaşı da

---

¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilâtı**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988, s.2-11.

² Mustafa Alkan, **Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı**, T. Gündüz (Ed.), **Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı**, Grafik Yayınları, Ankara 2017, s.37.

divâna eşlik eder ancak divan hizmetkârı olmadıklarından ayakta beklerlerdi.³

Divân; siyasi, askeri, idari, şer'i ve örfi, adli ve mali işlerin, şikayet ve davaların görüşülüp kararların alındığı en önemli yönetim organı ve en yüksek mahkemedir. Divân-ı Hümâyûn işlerinin görüşüldüğü kalemler bulunmaktaydı bunlara Divân-ı Hümâyûn Kalemleri ismi verilmekteydi. Bunlar: Sadâret Mektûbî, Sadâret Kethüdası, Beylikçi, Tahvil (kese ve nişân) Ruus, Amedi Kalemleri ile Teşrifatçılık, Vakânüvislik, Divân-ı Hümâyûn Hocaları, Divân-ı Hümâyûn Tercümanları, Hazîne-i Evrak ve Defterhânede gibi bölümlerden oluşmaktaydı.⁴

1.2. Bab-ı Âsafi Defterleri

Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararlar ve görülen işler Mühimme, Ahkâm, Tahvil ve Ruus gibi defterlere kaydedilip, padişahın veziriazamda bulunan mührüyle mühürlenip defterhanede muhafaza edilmekteydi.⁵

XVII. yüzyılın ikinci yarısına kadar Osmanlı devlet idaresi Divân-ı Hümâyûn'da yürütülürken bundan sonra hükümet idaresi Bab-ı Ali'ye kaydırılmıştır. Bâb-ı Alî XVI. ve XVII. yüzyıllarda Bâb-ı Hümâyûn ve Divân-ı Hümâyûn anlamlarında kullanılmıştır. XVII. yüzyılın sonlarına doğru ise veziriazamlık dairesi yerine "Paşa Kapısı, Bâb-ı Asâfi" anlamında "Bâb-ı Alî" kullanılmaya başlanmıştır.⁶

II. Mahmut devrinin son yıllarında merkezi idare ve hükümet teşkilatında büyük düzenlemelere giderek modern bir devlet teşkilatı ve bürokrasisi kurmaya çalışmıştır. Bu kapsamda Divân-ı Hümâyûn lağvedilerek Avrupaî tarzda Meclis-i Hass-ı Vükela teşkil edilmiş, buna paralel olarak nezaretler kurulmuştur.⁴³

1.3. Ahkâm Defterleri

Geniş bir coğrafyada yüzyıllar boyunca var olabilmeyi başaran Osmanlı Devleti, hâkimiyetini tesis ettiği bölgelerde yapmış olduğu ilk faaliyetlerin başında hükümdar adına o bölgedeki adli meseleleri çözüme kavuşturmakla görevli olan bir kadı tayin etmekte. Kadı, sorumluluğu altında bulunan bölgelerdeki sorunları şer'i hukuka göre halletmeye çalışıyor, davaya konu olan mesele ve çözümünü de şer'îye sicilleri

³ Ahmet Mumcu, **Hukuksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divân-ı Hümâyûn**, Ankara 1976, s.50-51.

⁴ Yusuf Halaçoğlu, **Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1991, s. 19-20.

⁵ Uzunçarşılı, a.g.e., s.79.

⁶ Mehmet Ali Ünal, **Osmanlı Müesseseleri Tarihi**, Fakülte Kitapevi, Isparta 2007, s.52.

adı verilen defterlere kaydettiriyordu. Bazen kadılar tarafından verilen kararlar mahekeminin taraflarında hoşnutsuzluğa neden olabiliyordu. Ayrıca merkezi otoritenin zayıflamaya başlamasıyla beraber, merkezden uzak yerlerde bulunan idarecilerin keyfi tutum ve davranışlar içerisinde bulunmaları ve özellikle XVII. yüzyılın ikinci yarısında artan asayişsizliğin sonucunda şikâyetlerin sayısında artışlar gözlemlenmiştir. Osmanlı devlet anlayışının temellerinde halk, Allah tarafından padişaha bir emanet olarak verilmiştir. Bu düşüncenin yansıması olarak padişah, tebaa ve reayasından hiçbirine zulüm ve haksızlık yapılmasına asla razı olmayacağı beyanını farklı sebeplerle fermanlar yoluyla ifade etmiştir. Bu sebeple kadı tarafından verilen karardan hoşnut olmayan veya adaletsizliğe maruz kalan şahısların, mağduriyetlerini dile getirmeleri ve bu mağduriyetlerin giderilmesi için sorunu padişaha yani Divân-ı Hümâyûn'a taşıma imkânı bulunuyordu. Bunun yanı sıra herhangi bir şarta bağlı olmaksızın ve ayırım gözetmeden bütün halkın bu imkândan yararlanabilmesi bu sistemin diğer olumlu bir yönünü oluşturmaktadır.⁷

Divân-ı Hümâyûn'da tutulan defterlerin (Divân-ı Hümâyûn Sicilleri) tertibinde, tecrübe sahibi olma ve ihisaslaşmanın sonucunda bu defterlerin muhtevası ve tutulma suretinde süregiden bir değişimin ve gelişimin olduğu görülmektedir. Her ne kadar bu ihtisaslaşma ve tecrübenin sonucunda farklı farklı defter türleri ihdas edilmişse de divana yapılan şikâyetlerin sayısında meydana gelen artış bir çeşitlenmeye neden olmuştur. 1649 senesine kadar merkezden sadır olan bütün fermân ve hükümlerin, mühimme defterlerine kaydedilmesi esas iken bu tarih itibarıyla idari ve adli konuları içeren hükümlerin farklı defter türlerine kaydedilmeye başlandığı görülmektedir. Fakat yalnızca devlete ait meseleleri içeren kayıtların da mühimme defterlerine kaydedilmesi usulü devam etmiştir.

Bu defterlerin isimlendirmeleri muhtevalarına göre yapılmış olup, ruus defterleri, tahvil defterleri gibi farklı isimler verilmiştir. Şahıslar arasındaki anlaşmazlıklar, mülki ve idari yöneticilerle ilgili şikâyetler, kadılar tarafından verilen kararlara gelen itirazlar, alacak-verecek ve vergilerle ilgili şikâyetler, toprak ve tımarla ilgili anlaşmazlıklar ve esnaf-ahali şikâyetleri gibi meselelerle alakalı divanda verilen kararları içeren kayıtlar ile ilgili ise bu tarihten itibaren *Şikâyet Defterleri* ismi verilen farklı defterlere kaydedilme usulü ortaya çıkmıştır. Ancak hükümlerin

---

⁷ İlyas Üzümlü, "Hüküm", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.XV, İstanbul 1998, s.464; Ahmet Özel, "Ahkâm", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.I, İstanbul 1998, s.550.

kaydedilmesinde takip edilen usul yönünden Mühimme ve Şikâyet Defterleri arasında belirgin bir farkın olduğunu söylemek zordur.⁸

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, Atik Şikâyet Defterleri adıyla kayıtlı, H. 1059- 1253/ M. 1649-1837 tarihleri arasındaki kayıtları içeren 213 adet Atik, Ordu ve Rikâb Şikâyet defterinin yanı sıra H. 910-121/ M. 1504-1819 tarihleri arasındaki kayıtları kapsayan ve birkaç sayfa veya formdan oluşan 38 adet Şikâyet Defteri Parçası da bulunmaktadır. Şikâyet Defterlerinin de Mühimme Defterleri gibi Beylikçi Kalemi kâtipleri tarafından hazırlanması sebebiyle, bu defterlerin boyutları ve türü ile defterlerdeki hükümlerin düzenleme usulü mühimme defterlerine benzerlik arz etmektedir. Bundan ötürü içeriğe bakılarak bu iki defter türünü ayırt etmek mümkün gözükmemektedir. Fakat bu defterlerde yer alan meseleler ile alakalı olarak şikâyet bölgeleri arasında bir ayırım yapılmadığından bir defter içerisinde bütün eyaletlere ait şikâyetler ve cevapları bulmak mümkündür.⁹

Daha sonraki dönemlerde ise şikâyet defterlerine kaydedilecek hükümlere ait yeni bir usulün tesisine başvurulmuştur. XVIII. yüzyılda merkezi otoritenin giderek zayıflaması sonucunda şikâyet sayısının artmasıyla orantılı olarak, Divân-ı Hümâyûn'un bu mesuliyetinden kaynaklanan iş yükü de artmıştır. Bu iş yükünü azaltmak ve halktan gelen şikâyetlerin çözüme kavuşturulmasını temin etmek ve bu yolla devlet otoritesinin yeniden tesisi maksadıyla Reisü'l-küttâb Ragıp Efendi'nin önerisi ile mahalli öncelikleri olan bir sistemin getirilmesi uygun bulunmuştur. 1742 yılı itibariyle eyaletlere ait şikâyetler birbirinden ayırma yolu ile her bir bölgeye bir müstakil defter olmak üzere bu defterlerin kayıtları ayrı ayrı tutulmaya başlanmıştır. Bu tür kayıtlara da *Ahkâm Defterleri* ismi verilmiştir.¹⁰

Değişik şekillerde tanımı yapılabilen *hüküm* kelimesi özel manada devlet otoritesini ifade etmekle beraber, *bir hâkimin bir konuda verdiği karar, iki nesne veya fikir arasında kurulan bağlantı* gibi anlamlarda kullanılmış olan gayet geniş kapsamlı bir kavramdır. Divân-ı Hümâyûn, maliye, darbhâne ve sair makamlardan padişah adına sadır olan emir ve tavsiyelere genel olarak hüküm denilmiştir. Ahkâm ise hüküm kelimesinin çoğuludur ve kesin emir ve karar manasına gelmektedir.¹¹

⁸ Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, İstanbul 2017, s. 30.

⁹ Necati Aktaş, "Atik Şikâyet Defteri", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.IV, İstanbul 1991, s.68; Halil Sahillioğlu, "Ahkâm Defteri", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.I, İstanbul 1988, s.51.

¹⁰ Üzümlü, a.g.mad., s. 464.

¹¹ Üzümlü, a.g.m., s.464; Özel, a.g.m., s.550.

Osmanlı arşiv kayıtlarında hükm-i hümayun olarak kullanılan kavram ise bir iş ve vazife için padişahın verdiği yazılı emre denilmektedir.¹² Ayrıca ahkâm, daha geniş anlamda, belli bir mevzu hakkında konulmuş olunan kuralların bütünü anlatmak için de kullanılıyordu.¹³ Divân-ı Hümayun'da kararlaştırılan hüküm, kanunname ve nizam ihtivalı olan kararların birer suretlerinin kaydına ait defterlere de Ahkâm Defterleri denilmektedir.¹⁴ Divân-ı Hümayun kalemlerinden divân veya beylikçi kalemi kâtipleri tarafından yazılan¹⁵ bu defterlerde yer alan hükümler, padişah adına hazırlanıp içeriğine göre ferman, nişan, berat, tevki, menşur diye farklı isimlendirilmiştir.¹⁶

Osmanlı Devleti arşiv malzemelerinin muhafazasına gayet ehemmiyet vermiştir. Arşiv kayıtları arasında gayet önemli bir yere sahip olan ahkâm defterlerinin muhafazaları da bu özende pay sehibidir. Bu defterler Hazîne-i Âmire ile Defterhâne-i Âmire adı verilen mekânlarda saklanmış ve gerektiğinde kendilerine müracaat edilmiştir.¹⁷

Defterlerin kapak kısmında, mahsus olduğu vilayetin ismi yer almıştır. Bundan sonra defterin içerisinde bulunan hükümler ayın ilk on günü evâil, ayın ortası ve ayın son on günü evâsıt rumuzuyla, onlu sisteme göre ay ve dah sonra da hükmün ait olduğu yıl belirtilmesi ile tarihlenmekteydi.¹⁸ Arica defterin çeşidi ve kimin zamanında oluşturulduğu bilgisi yazılıyordu. Defterin türü bilgisi genellikle defterin ilk sayfasında yer almakla beraber defterin son sayfasında da bu bilginin yer aldığı örnekler bulunmaktadır. Örneğin, “*hazâ defter-i kuyûd-ı ahkâm-ı şikâyet/ahkâm-şikâyet*.”,¹⁹ “... *hazâ defter-i şikâyet* ...”²⁰ ve “... *hazâ defter-i kuyûd-ı ahkâmü’ş-şikâyât* ...”²¹ gibi ibareler bu defterlerde görülmektedir. Örnekte görüldüğü üzere bu defter türünün isimlendirilmesinde “Ahkâm Defteri” ifadesinin yanında “Şikâyet Defteri” ifadesinin bulunması bunların arasında kesin bir ayrımın kati bir surette olmadığına göstergesi olabilir. Bu husus, ahkâm defterleri olmayan bölgelerden varid

¹² Uzunçarşılı, a.g.e., s.280.

¹³ Özel a.g.m., s.550.

¹⁴ Mehmet Zeki Pakalın, **Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C.I, M.E.B. Yay. İstanbul 1993, s.280.

¹⁵ Halaçoğlu, a.g.e., s.20-27.

¹⁶ Midhat Sertoğlu, **Osmanlı Tarih Lugatı**, İstanbul 1986, s.10; Uzunçarşılı, a.g.e., s.280.

¹⁷ Necati Aktaş, Yusuf Halaçoğlu, “Başbakanlık Osmanlı Arşivi”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, c.XV, İstanbul 1992, s.123.

¹⁸ BOA, **Bab-ı Asafî Divân-ı Hümayun Sicilleri Trabzon Ahkâm Defterleri**, Defter (A.DVNS. AHK. TZ).

¹⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7- 4.

²⁰ BOA, A.DVNS. AHK. DB. d. 6- 1, (Evâsıt-ı Zilkade 1228/Kasım 1813).

²¹ BOA, A.DVNS. AHK. DB. d. 7- 31/1 (Evâhir-i Rebiülevvel 1251/Temmuz 1835).

olan sorunların, şikâyet defterlerine kaydedilmesinin bir müddet daha devam ettiği söylenebilir. Fakat her bölge için böyle bir yargıya varmak yanlış bir yorum olabilir.²²

İçerik açısından şikâyet defterleri'nin devamı niteliğinde olan ahkâm defterleri eyaletler nazara alınarak düzenlenmiştir. Mora Ahkâm Defteri hariç olmak üzere oluşturulma tarihi bakımından ise şikâyet defterlerinden yüz dört sene sonra tutulmaya başlanmıştır. Böylece bu defterler H. 1155/M. 1742 tarihinden başlayıp, II. Meşrutiyet dönemine kadar devam etmektedir.²³

Ahkâm Defterleri, on altı bölge esas alınarak aşağıdaki gibi defter sayılarına göre tertip edilmişlerdir:

Adana-9, Anadolu-185, Bosna-9, Cezayir ve Rakka-25, Diyarbakır-9, Erzurum-19, Halep-9, İstanbul-26, Karaman-39, Maraş-6, Mora-21, Özi-Silistre-49, Rumeli-85, Sivas-26, Şam-ı Şerif-9 ve Trabzon-8.²⁴

1.4. Ahkâm Defterlerinin Muhtevası

Ahkâm Defterleri'nin muhtevası değerlendirildiğinde genellikle borçlarla ilgili şikâyetler, su kullanımıyla ilgili huzursuluklar, idarî ve askerî yetkililerle alakalı sorunlar, mahkeme kararlarına itiraz, esnaf sorunları, mal ve değerli eşyaların haksız yere gasp edilmesi, mülkiyet hakkında müdahale, eşkıyalık olayları, miras ve mirasçılar arasındaki uyuşmazlıklar, köylülerin toprak davaları üzerindeki anlaşmazlıkları (tarla, bağ, bahçe, ev, ahır ve mera alanları), tımarlı sipahinin halktan vergiyi alamama şikâyetleri, yaylak-kışlaklarla ilgili sorunlar, şikâyetler ve ortadan kaldırmak için getirilen çözümler bulunmaktadır.

1.5. Trabzon Ahkâm Defterleri

Trabzon eyaletine bağlı Canik ve Gümüşhane sancakları ile Bafra, Çarşamba, Fatsa, Samsun, Ünye, Terme, Kelkit, Şiran, Torul, Atina, Hopa, Rize, Giresun, Görele, Of, Ordu, Sürmene, Tirebolu ve Vakfıkebir kazalarına ait hükümler bulunmaktadır.

H. 1155-1328/ M. 1742-1911 yılları arasındaki hükümleri ihtiva eden Trabzon Ahkâm Defterleri 8 adettir ve Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi'nde Bâb-ı Âsafî

²² Feridun M. Emecen, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet" *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* [Türk Hukuk Tarihi Sayısı], İstanbul 2005, c. III. sy. 5, s.125.

²³ Sait Öztürk, "Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri", *Pax Ottomana Studies in Memoriam*, Ankara 2001, s.614.

²⁴ Arşivi Rehberi, s.30-41.

Divân-ı Hümâyûn Sicilleri Trabzon Ahkâm Defterleri, {A.DVNS. AHK. TZ. d.} kodunda kayıtlıdır.²⁵

1.6. 6 ve 7 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterleri

6 numaralı Trabzon Ahkâm Defteri, H.1253-1262/ M.1838-1846 tarihleri arasında kaleme alınmıştır. Bu defterde Gümüşhane sancağı ile ilgili 56 adet hüküm, emir ve ferman türünde karar bulunmaktadır. Bütün bu kararlar kronolojik sıra ile kaydedilmiştir.

H. 1262-1275/ M.1846-1858 tarihli 7 Numaralı Trabzon Ahkâm Defteri, H. 1262-1275/ M.1846-1858 tarihleri arasında kaleme alınmıştır. Bu defterde Gümüşhane sancağı ile ilgili 42 adet hüküm, emir ve ferman türünde karar bulunmaktadır. Bütün kararlar tarih sıralamasına göre belirli bir düzende yazılmıştır. Şekil olarak 6 Numaralı Ahkâm Defteri, 18x44 cm. boyutlarında, ebru ile bezenmiş karton bir kapak ile üzerinde daire şeklinde kenarları çiçeklerle süslenmiş bir kâğıt içerisinde "*Trabzon Defteri Fî evâsıt-ı Zilk'ade sene 1253 (1837) ilâ evâ'il-i Cemâziye'l-âhir sene 1262 (1845)*" yazılıdır. Defterin ilk sayfası "*Hazâ defter-i şikâyet-i eyâlet-i Trabzon fî evâsıt-ı Zilk'ade sene [1]253* ibaresiyle başlamış olup ardından hükümlere yer verilmiştir. Defterin tamamı 193 sayfadan oluşmaktadır.

Şekil itibari ile 7 Numaralı Ahkâm Defteri, 16x46 cm. boyutlarında, ebru ile süslü karton kapakla üzerinde dairesel biçimlerde kenarları çiçeklerle süslemeleriyle süslü bir kâğıt içerisinde "*Trabzon Defteri Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 1262 (1845) ilâ evâhir-i Rebîü'l- âhir sene 1275 (1858)*" yazılıdır. Defterin ilk sayfası "*Hazâ defter-i şikâyet-i eyâlet-i Trabzon der-zamân-ı sadr-ı sudûrî'l-vüzerâ hazret-i el-Hac Mehmed Emin Rauf Paşa yesserallahu mâ yeşâ ve fî eyyâm-ı umûr-ı Nezâret-i Hâriciyye Hazret-i Mustafa Reşid Paşa nâle mâ yetemennahumâ el-vâki' fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene 1262 (1845)*" ibaresi kullanılmış daha sonra hükümler kaleme alınmıştır. Defterin tamamı 272 sayfadan oluşmaktadır.

Defterlerde yer alan hükümlere numara verilmemiş iken, defterin numaralandırılması safya usulü üzeredir. Defterin sağ ve sol tarafında 2 cm. kadar boşluklar yer almakta, bazı hükümlere ekleme yapmak veya hükümleri düzeltmek amacıyla bu defter kenarında boş bırakılan yerler kullanılmıştır. İncelenen hükümler

²⁵ Arşivi Rehberi, s.41.

içerisinde sayfa kenarlarındaki boşluklara yazılmış derkenarlar yer almaktadır.²⁶

Bahsedildiği gibi 6 ve 7 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterleri sayfa usulü ile tutulmuş olup, iki defterde toplam 465 sayfa bulunmaktadır. 1838 (1253) yılı ile 1858 (1274) yılı arasına ait hükümler bulunmaktadır.

Defterin bir sayfasına kaydedilen hüküm sayısı 3 ila 5 arasında değişkenlik gösterirken, bütün sayfayı dolduran hükümler de yer almaktadır. Bununla birlikte hükümlerin satır aralarında genellikle boşluk olmasına rağmen, bazı hükümlerde boşluklar fark edilmeyecek kadar azdır. Sayfa sonlarında yer alan hükümler genellikle yer sorunundan dolayı yatay bir surette yazılmıştır. Hükümler aynı kâtip tarafından yazılmadığından dolayı okuma sırasında zorluk olmaktadır. Okuma zorluğunun çekilmesindeki en büyük etken bazı kâtiplerin yazıya gerekli özeni göstermemesi veya çoğalan dava sayıları sebebiyle hızlı yazarak yetiştirme çabası içerisine girmesinden dolayı yazılarda bozuklukalar oluşmaktadır.

6 ve 7 Numaralı Ahkâm Defterlerinde, "*Torul Kazâsı nâ'ib ve müftîsine ve müdür-i kazâ ve vücûh-ı memleket zîde kadrühümü hüküm ki*"²⁷ şeklinde birden fazla hitap makamı vardır. Bununla birlikte ahkâm defterlerinde hükmün gönderildiği muhatabın elkâbı tam olarak bulunmakta daha sonra makam sahibinin ismi yazılarak dua ibaresi yer almaktadır. Buna bir örnek gerekirse; "*Eyâlet-i Trabzon Müşîri olub Karahisar-ı Şerefi Sancâğı'nın emr ü idâresi uhdesine mahûl kılınan Vezirim Abdullah Paşa iclâluhûya ve Alucara ve Şıryan nâ'ibleri zîde 'ilmihümâyâ*"²⁸, "*Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlîsi vezirim Hayreddin Paşa iclâlehûya ve Tirebolu ma'a Kürtün Kazâsı nâ'ibine ve müftîsi [ ] zîde ilmühümâyâ ve müdür-i kazâ ve vücûh-ı memlekete*"²⁹ Hükümlerin bazı bölümlerinde elkâb ve dua cümlesine yer verilirken geri kalanlarda ise kalıplaşmış ifadelerle başlamaktadır. Bu kalıplaşmış ifadeler genellikle "... kazası Naîbine ve Müdür-i kaza ve A'za-yı Meclis-i Memlekete"³⁰, "... kazası Naîbine ve Müdür-i kaza ve Vücûh-ı Memlekete"³¹ şeklindedir.

Trabzon Vilayeti Ahkâm Defterleri'nde bulunan hükümler birden fazla bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümde "Vali, paşa, naib, müftü, hâcegan, müşîr, meclis azaları, kaza müdürü, kâim-makâm, vücûh-ı memleket" gibi şer'i ve

²⁶ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6/15, 22, 46, 83, 97; 7/140,141,142,143.

²⁷ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7- 71/1, 7- 265/1.

²⁸ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6- 160/2.

²⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7- 69/2.

³⁰ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7- 120/1.

³¹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7- 64/3.

örfi yetkililerden birisine³² ve birkaçına yapılan hitaplar yer almaktadır.³³ Hükme muhatap olan kişi veya kişilerin makamları veya adları yazıldıktan sonra “*hüküm ki*”³⁴ “*vücûh-ı memlekete*”³⁵, “*A’za-yı meclis-i memlekete zide mecdehûma*”³⁶, tarzında teknik kelimeler kullanılmıştır. Birden fazla kişiye gönderilen hüküm yazılırken, kişiler arası alt üst ilişkisi göz önünde bulundurulmuştur.³⁷ Hükümlerin bir veya birden fazla görevli adına yazılması, hükmün kaleme alınmasına neden olan konu veya konuların birden fazla kişiyi ilgilendirmesinden dolayı değerli kılmaktadır.

İkinci bölümde, hükümde yer bulan şikayet, şikayetin içeriği ve şikayete konu olan şahısların talepleri ele alınarak değerlendirilir. Üçüncü bölümde ise şikayetin giderilmesiyle ilgili, tembih ve te’kidi hâvî merkezinin ortaya koyduğu öneri yazılmaktadır. Genellikle hükmün sona erdiği yerde kayda alan kalemin adı ve adının sol kısmında da, müstakil bir surette, davanın kaleme alındığı tarih yazılmaktadır.³⁸ Defterlerde Gümüşhane sancağı ile ilgili yer verilen emir, ferman ve hükümlerden oluşan toplam 98 adet karar tamamıyla Türkçe olarak yazılmıştır. Türkçe kelimelerin içerisinde Farsça ve Arapça kelimeler de bulunmaktadır. 6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilâyeti Ahkâm Defterleri’nin Gümüşhane ile ilgili hükümlerinin içeriği incelendiğinde Osmanlı’nın devlet yönetiminin adalet ilkesi üzerinde oluşturulduğu görülmektedir. Adalet mefhumu dil, din ve ırk ayrımı görmeksizin, Osmanlı Devleti’nin sınırları içerisinde yer alan bütün halkının talep, şikayet ve isteklerini gerektiğinde direk olarak padişaha arz edebilmesi, padişahın emri ile taleplerinin karşılanması ve haksızlıkların ortadan kaldırılması esasına dayanmaktadır. Osmanlı adalet sisteminin işleminde halkın bu taleplerinin ve yakınmalarının etkisi fazladır; bunun sebebi ise merkezden gelen emirlerin görevlilerce en iyi biçimde yerine getirilip getirilmediği yapılan şikayet ve talepler dikkate alınarak değerlendirilmekteydi. Osmanlı idaresinde bu temel düşüncenin nasıl yansıdığı farklı kaynaklar incelenerek ancak görülebilir. Bu kaynaklar arasında 6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilâyeti Ahkâm Defterleri’nin de yer aldığı kuşkusuzdur.

³² BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7- 65/1.

³³ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6- 1/2.

³⁴ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6- 5/2.

³⁵ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7- 69/2.

³⁶ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7- 167/1.

³⁷ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6- 160/2.

³⁸ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6- 7/3.

İKİNCİ BÖLÜM

2.GÜMÜŞHANE İLE İLGİLİ TESPİT EDİLEN HÜKÜMLERİN KONULARI BAKIMINDAN TASNİFİ

2.1. Alacak Verecek İle İlgili Hükümler

6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilayet Ahkâm Defterleri'nde 11 adet "Alacak Verecek Borç Meselesi" ile ilgili hüküm yer almaktadır. Söz konusu bu hükümler 1840 (1255) ve 1846 (1262) tarihleri arasını kapsamaktadır. Bu hükümler içerisinde ticari meselelerden doğan davalardan da bahsedilmektedir. Bu defterlerde bir adet ticari davalar ile ilgili hüküm bulunmaktadır. Bu hükümde; Trabzon'da Zaronoğlu Mıgırdıç ve Gümüşhane sakinlerinden Kuzoğlu Avanis arasında 5 yıl boyunca yaptıkları ticaretin sonucunda Avanis'in borçlu çıkması ve borcun miktarı sebebiyle aralarında çıkan anlaşmazlığın giderilmesi haklı tarafın alacağının tahsis edilmesi için Trabzon Valisi ile Gümüşhane kazası Naibi'ne hitap edilmiştir.³⁹

Hükümlerden 3 tanesi faiz nedeniyle oluşan davalarla ilgilidir. Alacaklı borcunu taksim ederken ya toptan bir biçimde almaya yada gecikmeden dolayı yüksek faiz ile tahsil etmeye çalışarak, alacaklı ve borçlu arasında sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Örneğin; 1840 (1255) tarihinde Gümüşhane'nin Havara (İkisu) köyünden Baba Yani adlı zimmînin aynı kazadan Mukim Trandefil, Aktem, Zeralbea İlyas, Lefter, Baba Kostanti, Nikola ve Anlani ve halktan bazı kişilerden alacaklarını toptan tahsil etmeye çalışmış borların gecikmesinden dolayı da yüksek faiz almak istemiştir. Ödemekte çaresiz kalan Havara (İkisu) köyü sakinlerinin sorunlarının giderilmesi ve ve borçların yasal faiz ve taksitlerle ödenmesi için Gümüşhane Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁴⁰

Faiz nedeniyle meydana gelen davalara başka bir örnekte ise, 1844 (1259) tarihinde Gümüşhane Maden-i Humayunu eski eminlerinden Süleyman'ın halktan birçok kişiye borcu olduğu ve bu borçlarını ödeyemediği alacaklılar ise boçlarının toptan bir şekilde ödenmesini ve aşırı gecikme faizi talep etmektedirler. Konuyla ilgili meselenin derinlemesine araştırılması ve tarafların mağdur olmaması için neler

³⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6- 47/1.

⁴⁰ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6- 99/1.

yapılabileceği ve meselenin çözüme kavuşturulması için Trabzon Valisi ile Torul kazası Naibi'ne hitap edilmiştir.⁴¹

Faiz meselesinden dolayı meydana gelen davalara bir diğer örnek ise, 1846 (1262) tarihinde Gümüşhane sakinlerinden zımmi Agop, Gümüşhane kasabasından Ahmed'e verdiği borcu Ahmed'den tahsil etmek yerine Ahmed'in oğlu olan Tokan'dan faiz uygulayarak iki mislinden fazla talepte bulunmuştur. Ahmet ve oğlu Tokan'ın yaşamış olduğu mağduriyetin mahkemece giderilmesi için Trabzon Valisi ile Gümüşhane kazası Naibi'ne yazılmıştır.⁴²

Defterlerdeki hükümlerden bir tanesi de borçlunun borcunu ödemedен firar ederek kayıplara karışmasıyla ilgilidir. Alacak-verecek ile ilgili hükümlerde bu konudan da bahsedilmektedir. Örneğin; 1843 (1258) tarihinde Gümüşhane'nin Katrul köyünden Ahmed, Öşüderoğlu Ahmed ile Panayot adlı zimmîye borcunu ödemedен firar etmiştir. Alacaklarının ödenmemesinden Öşüderoğlu Ahmed ve Panayot'un maduriyetinin giderilmesi için Firari Ahmed adlı kişinin bulunarak mahkemeye getirilip kanuni yoldan borcunun ödetilmesi için Gümüşhane Naibi'ne emir verilmiştir.⁴³

Alacak-verecek ile ilgili kaleme alınan hükümlerden bazıları miras nedeniyle yazılmıştır. Miras nedeniyle yazılan hükümlerde borçlu veya alacaklıdan herhangi birinin ölmesiyle borcun tahsil edilemediği, mirasçılarının da bu borca ortak olduğundan bahsedilmiştir. Örneğin; 1843 (1258) tarihinde Gümüşhane sakinlerinden Yusuf adlı şahıs babası vefat ettiği zaman çocuk yaşta olduğundan dolayı babasının alacaklarını tahsil edememiştir. Şimdi ise kanunen reşit olmuş ve babasının alacaklarını kanuni yollarla talep etmektedir. Yusuf adlı şahsın maduriyetinin giderilmesi, borçlulardan hayatta olanların kendilerinden, vefat edenlerin yasal mirasçılarının söz konusu borcun tahsili yapılmak üzere Trabzon Valisi ile Gümüşhane kazası Naibi'ne hitap edilmiştir. Konuyla ilgili ikinci defa yazılan hüküm üzerine davada varisler ve hayatta olanların sayılarının çokluğundan dolayı borçların tahsil edilmesinin zor olacağı, masraflı mahkeme sürecinin uzun olacağından bahsedilmiştir. Bu hususlar dikkate alınarak haksız yere kimseden mahkeme masrafı tahsil edilmemesi ve davanın hakkaniyetle sonuçlanmasına dair Trabzon Valisi ile Gümüşhane kazası Naibi'ne konuyla ilgili ikinci

⁴¹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6- 149/1.

⁴² BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-190/1.

⁴³ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-127/3.

defa hüküm yazılmıştır.⁴⁴

Hükümlerden bazıları da varisler arasındaki anlaşmazlıklardan dolayı yazılmıştır. Örneğin; 1845 (1260) tarihinde Yor adlı zimmînin Gümüşhane'ye bağlı Emrük (Demirkapı) köyünde bulunan tarlasını aynı köyden Sisoğlu Ali adlı kişiye bir miktar borç para karşılığında rehin vermiştir. Alacaklı ve borçlunun ölmü üzerine Letter'in varisi olan oğlu babasının borcunu ödeyerek tarlayı rehinden kurtarmak istemiştir. Ancak Ali'nin tek varisi olan kızı Fatma kocası ile birlikte buna itiraz ederek tarlayı Letter'in oğluna vermek istememişlerdir. Letter'in mağduriyetinin giderilmesi ve konunun kesin bir karar bağlanması için Gümüşhane kazası Naibi'ne emir verilmiştir. Varislerle yaşanan sorunlara diğer bir örnek ise; Gümüşhane sakinlerinden İbrahim Kâşif, Ömer adlı kişiye borcu var iken vefat etmiştir. İbrahim Kâşif'in malları varisleri arasında paylaşılnca borcunu alamayan İbrahim mağdur duruma düşmüştür. İbrahim'in mağduriyetinin giderilmesi için varislerden her birine düşen hissesi oranında borcu tahsil edilerek alacaklıya verilmesi konusunda Trabzon Valisi ile Gümüşhane kazası naibi'ne yazı yazılmıştır. Aynı yıl içerisinde hüküm zayi olduğu gerekçesiyle bu konuda tekrar hüküm gönderilmiştir.⁴⁵

Tespit edilen hükümler arasında alacaklıların borcunu toplu bir biçimde tahsil etmek istemesinden kaynaklanan davalar da yer almaktadır. Örneğin; Trabzonlu Yemni Kebanoğulları Gorgor ile Yani adlı zimmîlerin Trabzon sakinlerinden çok sayıda kişiye borçlarının olduğu, alacaklıların bu borçları toplu olarak tahsil etmek istedikleri için Gorgor ile Yani bu durumdan mağdur olmuşlardır. Sorunun giderilmesi için alacaklı ve borçlular mahkemeye çağırılarak borcun yasal taksitlere bölünerek her iki tarafın da mağdur edilmemesi için Trabzon Valisi ile Naibi'ne yazı yazılmıştır.⁴⁶

2.2. Arazi Anlaşmazlığı İle İlgili Hükümler

6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilayet Ahkâm Defterleri'nde 25 adet arazi anlaşmazlığı meselesi ile ilgili hüküm yer almaktadır. Söz konusu bu hükümler 1839 (1254) ve 1858 (1274) tarihleri arasını kapsamaktadır. Bu hükümlerin büyük bir çoğunluğunu mera anlaşmazlıklarından doğan davalar oluşturmaktadır ve bu davaların toplamı 19 adettir. Bu hükümlere verdiğimiz ilk örnek, 1839 (1254) tarihinde Torul

⁴⁴ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-137/3, 146/2.

⁴⁵ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-183/2.

⁴⁶ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-186/1.

kazasına bağı Balahor (Akocak) köyüne ait merayı işgal eden Sürmeneli İsmail ve Çelebioğlu Ahmet'in meraya karşı işgaline son vermesi için Torul kazası Naibi'ne emir verilmesidir. Bu konuyla ilgili Sürmene'li İsmail ve Çelebioğlu Ahmet'in haksız olduğu Balahor köylülerinin haklı olduğu ile ilgili karar verilmiş ve kararın uygulanması için tekrardan hüküm yazılmıştır. Başka bir örnekte ise, 1839 (1254) yılında Kürtün'e bağı Kuruca köyü halkına ait merayı izinsiz olarak kullanan Alakafir ma'a Dereköyü (Geyikli) sakinlerinden Kısa Yakup isimli şahsın merayı kullanması engellenerek Kuruca köyü sakinlerinin mağduriyetinin giderilmesi için Kürtün kazası Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁴⁷

Mera anlaşmazlığı ile ilgili başka bir örnek, 1840 (1255) tarihinde Şiran kazasına bağı Norşun (Yeniköy) ve Asmakara adlı köylere ait olan mera arazisinin yine Şiran kazasına bağı Vadku köylüleri tarafından kullanılmasından rahatsızlık duyan Norşun ve Asmakara köylüleri şikâyetlerinin giderilmesi için Şiran kazası Naibi'ne emredilmiştir.⁴⁸ Diğer bir örnekte; 1841 (1256) yılında Torul kazasına bağı Hamza, Yaradan, Temürce ve Harva köylülerinin ortaklaşa olarak yıllardır kullandıkları mera arazisinde hak iddaa ederek Habesi köyü köylüleri tarafından da kullanılmaya başlayınca, anlaşmazlıklar çıkmıştır. Mera arazisi üzerinde resmi kayıtlar çerçevesinde araştırma yapılarak konunun aydınlanması için Torul kazası Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁴⁹ Başka bir örnek ise Gümüşhane'nin Taşlıca köyünde bulunan kullanım hakkı Taşlıca köylülerine ait olan mera arazisini Uluköy ve Harita köylüleri bahse geçen mera arazisini kullanmışlardır. Mera arazisi üzerinden köylüler arasında anlaşmazlıklar çıkmış bu anlaşmazlıkların adelet ve kanunlar doğrultusunda giderilmesi için Trabzon Valisi ile Gümüşhane kazası Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁵⁰

Konuyla alakalı bir başka örnek ise 1843 (1258) tarihinde Gümüşhane'nin Balahor (Akocak) köyünde ahalinin uzun yıllardır kullanmakta olduğu mera arazisini başka köyden İsmail Çelebioğlu Tahir ile Ömer adlı kişilerin haksız yere kullandığı görülmektedir. Mera arazisi ile ilgili Balahor köylülerinin mağduriyetlerin giderilmesi için Gümüşhane Naibi'ne emir gönderilmiştir.⁵¹ Başka bir örnekte; 1845 (1260) yılında Torul'un Kürekli köyünde uzun zamandır hayvanları otlatmak için kullanılan mera

⁴⁷ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-41/3.

⁴⁸ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-68/3.

⁴⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-87/3.

⁵⁰ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-133/2.

⁵¹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-140/2.

arazisini, aynı köyden Ali Beyoğlu Osman Bey isimli şahıs mera arazisini kendi nam ve şahsına kullandığı, köylülerin bu durumdan rahatsız olduğu anlaşılmaktadır. Konu ile ilgili kimsenin mağdur olmaması ve detaylı bir araştırma yapılması için Trabzon Valisi ile Torul Kazası Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁵² Bir diğer örnekte ise; 1845 (1260) yılında Kürtün kazasına bağlı Kuskunlu köyü ahalisinin yıllardır hayvanları için kullandıkları mera arazisini, aynı kazaya bağlı Karakaya köylüleri tarafından hayvanlarını otlatmak amacıyla mera arazisini kullanmışlardır. Bu iki köy arasında çıkan anlaşmazlığın giderilmesi için Kürtün kazası Naibi'ne emir gönderilmiştir.⁵³ Başka bir örnekte ise; 1843 (1258) tarihinde Torul'un Görükse (Arpalı) köyü halkına ait mera arazisini, aynı köy sakinlerinden Alibeyoğlu Osman isimli şahıs tarafından miras iddaasıyla zaptetmesi yasal yollardan engellenmişken bu defada Torul'un Ulban köyü halkı söz konusu merayı haksız yere işgal etmiş ve Görükse (Arpalı) köyü halkının mağduriyetine neden olmuştur. Bahsi geçen mera arazisini resmi kayıtlarla araştırılarak hak ve adalet üzere neticeye bağlanmak için Trabzon Valisi ile Torul Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁵⁴

Başka bir örnekte; 1846 (1262) yılında Torul ve Sürmene'ye bağlı köylülerinden Hüseyin, Mustafa, Mehmed ve Osman adlı şahıslar ile Kurah köylüleri arasında çıkan mera arazisi anlaşmazlığının giderilmesi için mera kayıtlarının incelenerek kanun ve nizam doğrultusunda mahkemece kesin bir karara varılması için Trabzon Valisi ile Torul Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁵⁵ Diğer bir örnekte ise; 1846 (1262) tarihinde Gümüşhane'ye bağlı Eymir ile Torul'a bağlı Akçakale, Nemure, Korum, ve Kadrene köyleri arasında mera anlaşmazlıkları meydana gelmiştir. Konu ile ilgili arazi kayıtlarının incelenip şahitlerin dinlenerek kesin bir karara bağlanması için Trabzon Valisi ile Torul Naibi'ne emir gönderilmiştir.⁵⁶ Mera anlaşmazlığı ile ilgili başka bir örnek vercek olursak; 1846 (1262) yılında Torul'un Görükse (Arpalı) köyü halkına ait mera arazisini Alibeyoğlu Osman isimli şahıs zabt etmek istemiş ancak bu durum kanuni yollardan engellenmiştir. Bahse konu mera arazisi Ulban köyü ahalisi tarafından zaptedilerek Görükse köyü sakinlerinin mağduriyetine neden olmuştur. Bu sorunun birdaha yaşanmayacak şekilde çözülerek gerekli işlemlerin yapılması için Trabzon

⁵² BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-164/2.

⁵³ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-174/1.

⁵⁴ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-180/1.

⁵⁵ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-185/1.

⁵⁶ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-5/1.

Valisi ve Torul Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁵⁷

Bir diğer örnekte ise; 1847 (1263) yılında Torul kazasına bağlı Avliyana (Gümüştüğ) köyü halkına ait Görükse (Arpalı) köyü sakinleri ve yine aynı köyden olan Alibeyoğlu Osman adlı şahıs bahse konu mera arazisini, merhum babasından miras kaldığı gerekçesiyle işgal etmiştir. Bu işgalin mahkemece durdurularak Avliyana köylülerinin mağdur edilmemesi için Trabzon Valisi ve Torul Naibi'ne hitaben hüküm gönderilmiştir.⁵⁸ Başka bir örnekte; 1841 (1256) tarihinde Gümüşhane'nin Çakrak köyü hududun da bulunan mera arazilerin de Giresun ve Tirebolu halkından bazı kimseler araziler üzerinde hak iddia etmeye çalışmıştır. Bu durum taraflar arasında huzursuzluğa neden olmuştur. Taraflar arasında çıkan anlaşmazlığın giderilmesi için Trabzon Valisi ve Gümüşhane Naibi'ne emir gönderilmiştir.⁵⁹

Diğer bir örnek; 1851 (1267) yılında Torul'a bağlı Evlice köyüne ait olan mera arazisine yine Torul'a bağlı Zengin köylülerinin haksız müdahale etmesi ile ilgili ortaya çıkan anlaşmazlıkların, resmi kayıtlar incelenerek olayın kesin bir netice ile çözümlenmesi için Trabzon Valisi ve Gümüşhane Kaymakamı'na, hitaben hüküm yazılmıştır.⁶⁰ Başka örnekte ise; 1858 (1274) tarihinde Torul'un Bartı köyü halkına ait mera arazisinde, aynı kazaya Yağlıdere köyü ahalisi tarafından hak iddia edilmesi üzerine köylüler arasında sorunlar çıkmış ve mahkemelik olmuşlardır. Bu sorunların giderilmesi için Trabzon Valisi, 1857 (1273) yılında Gümüşhane Kaymakamı, Torul Naibi, müftü ve müdüre hitaben hüküm yazılmıştır.⁶¹ Başka bir örnekte ise Torul'un Rüspü köyü halkına ait mera arazisini komşu köyleri olan Barder köyü ahalisi tarafından haksız yere müdahale edilmesi üzerine köylüler arasında anlaşmazlıklar çıkmıştır. Bahse konu mera arazisinin resmi evrakları incelenerek vatandaşların mağduriyetlerinin giderilmesi için Gümüşhane Kaymakamı, Torul Naibi ve şehrin ileri gelenlerine hitaben hüküm yazılmıştır.⁶²

Arazi anlaşmazlığı davalarının bazıları da otlak yerlerinin paylaşılmasından kaynaklı davalardır. Bu defterde 2 adet otlak anlaşmazlığı davaları mevcuttur. Bu davaların ilkinde örnek verecek olursak; 1839 (1254) tarihinde Torul'a bağlı Serpuşke köyüne ait otlaklarda, komşu köy olan Marune köylülerinin de hak iddia etmesi üzerine

⁵⁷ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-14/3.

⁵⁸ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-25/1.

⁵⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-72/1.

⁶⁰ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-120/2.

⁶¹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-252/2.

⁶² BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-258/1.

Serpuşke ve Marune köylüleri arasında anlaşmazlıklar çıkmıştır. Bu anlaşmazlıkların giderilmesi ve köylüler arasındaki husumeti sonlandırmak maksadıyla resmi kayıtlar çerçevesinde kesin bir karara bağlanmak için Torul kazası Naibi'ne emir gönderilmiştir.⁶³ Bir diğer örnekte; 1839 (1254) yılında Torul'un Lazo köyü ve çevresinde bulunan otlakların, Asakir-i Mansure neferi olan Osman ibn Mustafa'ya ait olduğu Lazo köylülerinin otlakları kullanmasına rağmen vergi vermediği, vergi talebinden dolayı köylülerin huzursuz olduğu ve mahkemeye itiraz ettiği görülmektedir. Konu ile ilgili bu anlaşmazlığın kanun ve nizam çerçevesinde giderilmesi için Trabzon Valisi ve Torul Naibi'ne hüküm gönderilmiştir.⁶⁴

Arazi anlaşmalığı ile ilgili hükümlerden iki tanesi de mera arazisinin sökülme istenmesinden kaynaklıdır. Bu konuya örnek verecek olursak; 1841 (1256) yılında Torul'un Balahor [Akocak] köyünde ahalinin eskiden beri hayvanlarını otlatmak için kullandıkları mera arazilerini diğer köylerden bazılarının mera arazilerini sökerek zirai maksatla kullanmak istediğı ancak Balahor köylüleri hayvanlarını otlattıkları mera arazilerinin sökülme istenmesinden dolayı şikâyetçi oldukları ve konuyu mahkemeye taşıdıkları görülmektedir. Balahor köylülerinin mağdur olmaması için mera arazilelerinin sökülmesini engellemek ve arazilerden yararlanmak için Torul kazası Naibi'ne emir verilmiştir.⁶⁵ Bu konuyla ilgili ikinci bir örnekte ise; 1842 (1257) tarihinde Torul'un Vize köyü sakinlerinin eskiden beri hayvanlarını otlatmak için kullanmakta olduğu mera arazisini bazı kimselerin sökerek zirai maksatla kullanmak istedikleri ve Vize köylülerinin bu durumdan rahatsız olduğu mera arazisinin hayvan otlatmak için kullanılmasını istedikleri ve bu durumdan rahatsız olduğu, Vize köylülerinin sorunlarının giderilmesi için Torul Naibi'ne emir verilmiştir.⁶⁶

Hükümlerin bazılarıda yayla anlaşmazlıkları nedeniyle yazılmıştır. Yayla anlaşmazlıkları ile ilgili 2 adet hüküm yer almaktadır. Yayla anlaşmazlıklarına örnek verecek olursak; 1843 (1258) yılında Torul'un Akçakale köyü halkı ile asakir-i nizamiye süvarilerinden Mustafa Veled ve Nemure köyü ahalisi arasında ortaya çıkan yayla anlaşmazlığının resmi kayıtlar taranarak mahkemece kesin bir neticeye bağlanmak için Trabzon Valisi ve Torul Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁶⁷ Diğer bir örnek

⁶³ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-26/4.

⁶⁴ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-33/2.

⁶⁵ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-90/22.

⁶⁶ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-93/1.

⁶⁷ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-177/1.

ise; 1846 (1262) tarihinde Torul'a bağılı Kürtün ve Avt nahiyesine bağılı bazı köylerin zeametine sahip yaylaların köylülerler arasında tartışmalara neden olduğı bu anlaşmazlıkların resmi kayıtlarla incelenerek giderilmesi için Torul Naibi'ne emir yazılmıştır.⁶⁸

2.3. Miras Anlaşmazlığı İle İlgili Hükümler

6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilayet Ahkâm Defterleri'nden 11 tanesi de Miras Meselesi ile ilgili hükümler yer almaktadır. Söz konusu bu hükümler 1840 (1255) ve 1855 (1271) tarihleri arasını kapsamaktadır. Miras meselesi ile ilgili hükümlerin 5 tanesi aile arası anlaşmazlıklardan kaynaklanmaktadır. Örneğin; 1840 (1255) tarihinde Gümüşhane kasabasında Hacı Hasanoğlu Seyid Ömer'in kendi mülkü olup yirmi senedir kullandığı evi Seyid Ömer'in babasının ölümünden sonra kardeşi Mustafa'nın evde babasından miras kaldığı gerekçesiyle hak idda etmesi üzerine aralarında bir anlaşmazlık çıkmıştır. Bu anlaşmazlığın giderilmesi için Gümüşhane Naibi'ne emir yazılmıştır.⁶⁹ Diğer bir örnekte ise; 1840 (1255) tarihinde Gümüşhane kasabasından Hacı Hasan'ın vefat etmesi üzerine mirasının evlatları İsa, Mustafa, Seyid Ömer ve Fatma arasında paylaşılması gerekirken kardeşlerden İsa ile Mustafa diğerlerinin hisselerine el koyarak kardeşler arasında anlaşmazlıklar çıkmıştır. Bu anlaşmazlıkları gidermek için hukuk ve kanun doğrultusunda halledilip kimsenin mağdur edilmemesi için Trabzon Valisi ile Gümüşhane Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁷⁰

Başka bir örnekte ise; 1841 (1256) tarihinde Gümüşhane'de Havva hanımın vefatıyla kendisinden miras kalan mal, eşya ve paraların kızı Makbule'ye kalması gerekirken, Havva hanımdan önce vefat eden kocası Hacı Hafız'ın akrabaları tarafından mirasa itiraz edilmiş ve kendileri de mirasta hak iddaa etmiştir. Yapılan itiraz ve müdahalenin hukuk ve nizam çerçevesinde araştırılarak sorunun giderilmesi için Trabzon Valisi ile Gümüşhane Naibi'ne yazılmıştır.⁷¹ Diğer bir örnekte ise; 1847 (1263) tarihinde Gümüşhane sakinlerinden Fatma ile yeğenleri Mehmed Şakir, Münure ve Emine'ye Fatma hanımın merhum babası Hüseyin Bey'den intikal etmesi gereken Trabzon çarşısında iki dükkân ile Cami-i Kebir Mahallesi'nde bir konağın taraflar anlaşmadan başkalarına satılmaya çalışmış ve bu durumda kardeşler arasında

⁶⁸ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-7/1.

⁶⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-56/1.

⁷⁰ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-59/3.

⁷¹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-88/2.

anlaşmazlığa sebep olmuştur. Konu ile ilgili resmi kayıtlar incelenerek haksızlık ve mağduriyetin giderilmesi için Trabzon Valisi'ne hüküm yazılmıştır.⁷²

Aile arası anlaşmazlıklara diğer örnek 1848 (1264) tarihinde Gümüşhane sakinlerinden Eskicioğlu el-Hac Ali bin Abdullah isimli şahsın vefat etmesi üzerine varisler el-Hac Hasan, Fatma, Ümmügülsüm, Ömer, Ata, Mustafa ve diğerleri arasında çıkan miras anlaşmazlığının giderilmesi için Trabzon Valisi ile Gümüşhane Naibi'ne yazılan hükümdür.⁷³

Miras meselesi ile ilgili diğer bir konu, hakkı olmayan yere sahip olma hakkındadır. Bununla ilgili defterde iki adet hüküm yer almaktadır. Bu hükümlerden ilkinde örnek verecek olursak; 1844 (1259) yılında Gümüşhane'nin Kokora köyünden Fevcoğlu Osman vefat etmiş mirasçısı oğlu Mustafa'nın reşit olamaması nedeniyle Osmandan kalan bahçeleri Haşliya köyünden biri emanet olarak kullanmıştır. Daha sonra Mustafa reşit olmasına rağmen hakkı olan bahçeleri geri alamamıştır. Mustafa'ya arazinin geri iade edilmesi ve mağduriyetinin giderilmesi için Trabzon Valisi ile Gümüşhane Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁷⁴ Diğer örnek; 1855 (1271) tarihinde Gümüşhane'nin Pekün köyü sakinlerinden Ali isimli şahıs vefat etmiştir. Ali Bey'den kalan Pekün köyündeki tarlanın, oğlu Mehmed Said'e kalması gerekirken söz konusu tarlada aynı köyden Molla Bekir ile Molla Salih de hak iddia etmiştir. İddiaların mahkemece araştırılarak Mehmed Said'in mağduriyetinin giderilmesi için Gümüşhane Kaymakamı, Naibi ve meclis azalarına hüküm gönderilmiştir.⁷⁵

Defterde yer alan miras meselesi ile ilgili hükümlerden biride da küçük yaştaki çocukların hakkı olan miraslarını alamamasıdır. Miras bırakan kişilerin vefat etmesi ve varislerin çocuk yaşta olması, haklarını savunamamasından dolayı davalar mahkemeye taşınmıştır. Bu konu ile ilgili 4 adet hüküm yer almaktadır. İlk örneğimiz; 1852 (1268) tarihinde Gümüşhane'nin Bahçe köyü halkından Ahmed'in mallarının küçük yaştaki oğlu İsmail'e kalması gerekirken, kardeşi Mahmud'un mirasa el koyması üzerine İsmail'in kanuni varisi Zeynep Hatun'un müracatı üzerine söz konusu mirasın varisine teslim edilmesi ve İsmail'in mağduriyetinin giderilmesi için Trabzon Valisi ile Gümüşhane Kaymakamı, Naibi ve meclis azalarına yazılmış hükümdür.⁷⁶ Konu ile ilgili

⁷² BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-163/2.

⁷³ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-37/2.

⁷⁴ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-158/2.

⁷⁵ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-209/2.

⁷⁶ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-166/2.

1852 (1268) tarihinde Trabzon Valisi ile Gümüşhane Kaymakamı, Naibi ve meclis azalarına tekrardan bir hüküm yazılmıştır.⁷⁷

2.4. Vakıf Meselesi İle İlgili Anlaşmazlıklar

Defterlerde yer alan diğer bir dava konusu da vakıf meselesidir. Bu hükümler 1840 (1255) ve 1844 (1259) tarihleri arasında yazılmıştır. Fakat çalışma konumuzu oluşturan Gümüşhane sancağı vakıflarıyla ilgili yaşanan sıkıntılar son derece azdır. İki defterde Gümüşhane sancağı ilgili toplam biri vakıf çeşmesinin su yolu, ikisi zaviye vakfı olmak üzere üç hüküm yer almaktadır. Vakıflara ait zaviye gibi müesseselerle alakalı sıkıntılar buraların işletim tarzı, nöbetleri, kısmen de olsa çalışanların isimleri, vakıf toprakları vs. hakkında bilgiler vermektedir.

Vakıf çeşmesi ile ilgili örnek; 1840 (1255) yılında Gümüşhane kasabasında vakıf çeşmesine ait suyu Honomoz adlı zımmının mecrasını değiştirerek kendi evine akıtmasıyla ilgilidir. Honomoz adlı zımmi kasaba halkının mağduriyetine neden olmuştur. Davanın görülerek kasaba halkının mağduriyetinin giderilmesi için Trabzon Valisi ile Gümüşhane Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁷⁸

Vakıf meselesi ile ilgili diğer bir konu da haksız müdahale ile ilgilidir. Bu konuya örnek verecek olursak; 1843 (1258) tarihinde Torul'un Yağlıdere nahiyesine tabi Hisarcık köyünde bulunan Hacı Abdullah Zaviyesi Vakfı'na ait mahsulata haksız yere müdahalede bulunanlara engel olunarak resmi kayıtlar, kanun ve nizam çerçevesinde engellenerek Hacı Abdullah Vakfı'nın mağduriyetinin giderilmesi için Trabzon Valisi ve Yağlıdere Naibi'ne hüküm gönderilmiştir.⁷⁹ Diğer bir örnekte ise; 1844 (1259) tarihinde Alucra nahiyesine bağlı Zıhar köyünde bulunan Şeyhler zaviyesi vakfına ait arazilere vakfın yöneticilerinden olan Hasan ve Ömer ile Kelvaris köyündeki vakfın yöneticileri arazilere el koyarak haksız müdahalede bulunmak istemişlerdir. Müdahalenin engellenerek konunun maliye ve vakıf kayıtlarına göre mahkemece kesin karara bağlanması için Trabzon müşiri olup Karahisar-ı Şarki idaresine memur Abdullah Paşa ile Alucra ve Şiran naiblerine hüküm yazılmıştır.⁸⁰

⁷⁷ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-211/3.

⁷⁸ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-48/3.

⁷⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-130/1.

⁸⁰ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-160/2.

2.5. Mülke Müdahale İle İlgili Hükümler

6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilayet Ahkâm Defterleri'nde 33 adet mülke müdahale ile ilgili hükümlere yer verilmiştir. Mülke müdahalelerde, hakkı olmayan yere sahip olma isteği, varislerin mülklerden pay alma isteği, yalan söyleyerek mülke müdahale etmek gibi durumlar söz konusu olmuştur. Ayrıca varisler arasında miras anlaşmazlığı meselesi ile ilgili hükümler de yer almaktadır. Söz konusu bu hükümler 1838 (1253) ve 1839 (1254) tarihleri arasını kapsamaktadır.

Mülke müdahale ile ilgili yer alan hükümlerin 5 adedi varisler arası anlaşmazlıkları içermektedir. Bu konuda örnek verecek olursak; 1848 (1264) tarihinde Torul'un Hasköy sınırları içerisinde Hüseyin ve Rukiye Hatun'un ortaklaşa kullandıkları çiftliği aynı köyden Tutaroglu Sakyanus adlı zımmiye satmışlardır. Hüseyin ve Rukiye'nin ölümünden sonra varislerden İbrahim ve İsmail çiftlikte hak iddia etmiş ve çiftliği zapt etmişlerdir. Bu karışıklığın giderilmesi için Trabzon Valisi ile Torul kazası Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁸¹ Bu konu ile ilgili 1854 (1270) yılında sorun devam ettiği için ikinci defa hüküm yazılmıştır.⁸² Diğer bir örnekte ise; 1838 (1253) yılında Torul nahiyesine bağlı Harud-ı Aram köyünde ikamet eden asakir-i mansurede yüzbaşı olan Osmanoglu Şakir'in ölmesi ve varisinin olmamasından dolayı mallarının ve nizam gereği toprakların kayıt ve işletimlerinin sağlanması hakkında Trabzon Valisi ile Maçka Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁸³

Varisler arasındaki mülke müdahaleye başka bir örnekte; 1848 (1264) tarihinde Maçka'nın Akana köyü halkından olup İstanbul'da esnafılık yapan Panosoğlu Yorgi'nin oğlu Andon ile aynı köyden kazancı Yorgi'nin oğlu Teodori, Alni adlı kadın arasında Andon'un ölümünden sonra varisler arasında ortaya çıkan tarla anlaşmazlığının hukuki yollardan giderilerek kimsenin mağdur olmaması için Gümüşhane Kaymakamı, Maçka Naibi, müdürü ve şehrin ileri gelenlerine hitaben hüküm gönderilmiştir.⁸⁴ 1854 (1270) yılında bu konu ile ilgili sorun giderilemediği, varislerin satılmış olan tarla hakkında itiraz ettiği için ikinci defa hüküm yazılmıştır.⁸⁵

Mülke müdahale ile ilgili yazılmış hükümlerin bir çoğunu haksız müdahalelerden dolayı meydana gelen anlaşmazlıklar oluşturmaktadır. Defterlerde

⁸¹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-43/2.

⁸² BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-43/3.

⁸³ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-5/3.

⁸⁴ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-195/1.

⁸⁵ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-195/2.

yazılmış olan hükümlerden anlaşılacağı üzere halk arasında hakkı olmayan yerde çeşitli bahanelerle mal edinmeye çalışmışlardır. Bu konuyla ilgili ilk örneğimiz; 1840 (1255) tarihinde Torul'un Sorana köyünde hisseli bir araziye kullanan Kezban ve Zeynep adlı kadınlardan, Zeynep kendi hissesi ile yetinmeyerek Kezban'ın hakkına müdahale etmiş Kezban'ın mağduriyetine sebep olmuştur. Bu mağduriyetin giderilmesi için Trabzon Valisi ve Naibi'ne hüküm gönderilmiştir.⁸⁶ Başka bir örnekte 1840 (1255) yılında Gümüşhane'ye bağlı Haşera köyünde Hacı Hasanoğlu Seyyid Ömer'in yirmi yıldır ziraat yaptığı, aynı köyden Şakir ve Ali adlı şahısların "kırk sene önce bu yerler babamıza aitti" iddiasıyla tarlaya el koymak istemişlerdir. Yaptıkları bu haksız müdahalenin giderilmesi için Torul kazası Naibi'ne emir yazılmıştır.⁸⁷ Bir başka örnekte ise; 1841 (1256) tarihinde Gümüşhane kasabasında yaşayan Keşiş Yanioğlu Kostanti adlı zımminin kendi tapulu mülkü olan bahçesini haksız yere zapt ederek camiye bağışlayan saray kapıcıbaşlarından Emin Paşa'nın yaptığı bu işin asla doğru olmadığı ve söz konusu bahçenin sahibine geri iade edilmesi için Trabzon Valisi ve Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁸⁸

Bu konu ile ilgili başka bir örnekte; 1841 (1256) yılında Gümüşhane'nin Rakte köyünde yaşamakta olan Timurbeyoğulları Kara Hüseyin Dokuzar ve Derviş'in kullanmakta oldukları arazilere el koymaya çalışan Mehmet Bey isimli şahsa engel olunmak için Trabzon Valisi ve Gümüşhane Naibi'ne hüküm yazılmıştır.⁸⁹ Diğer bir örnekte; 1841 (1256) tarihinde Gümüşhane'nin Özü köyü halkından Fatma Hanım aynı köyden Hacıoğlu Hasan adlı şahsa ziraat yapması için kiraya verdiği arazilerin bedelini tahsil edemediği gibi adı geçen şahıs araziye sahiplenmeye kalkışmıştır. Hacıoğlu Hasan isimli şahsın haksız müdahalesini engellemek için Trabzon Valisi ile Gümüşhane Naibi'ne hitaben hüküm gönderilmiştir.⁹⁰ Başka bir örnekte; 1847 (1263) yılında Torul'a bağlı Sorayna (Yalınkavak) köyünde Kezban ve Zeynep adlı hanımların ortak kullandığı arazilerden Kezban Hanım'ın hissesine haksız yere müdahale eden Burhan ve Alaaddin adlı şahısların müdahaleleri durdurularak, arazi kayıtları ve nizam doğrultusunda çözüme kavuşturulması için Trabzon Valisi ile Gümüşhane Naibi'ne

⁸⁶ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-31/2.

⁸⁷ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-56/2.

⁸⁸ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-71/1.

⁸⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-72/1.

⁹⁰ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-32/1.

hüküm gönderilmiştir.⁹¹ Diğer bir örnek; 1847 (1263) tarihinde Gümüşhane kazasında ortak olarak kullandıkları tarlalarda ziraat edip yasal vergilerini ödemekte olan Yani ve Navel adlı zimmilerin arazisine kendilerine ait mera olduğu iddiasıyla müdahale eden Germürü (Alaçat) köyü ahalisinin yapmış olduğu haksız müdahalenin giderilmesi ve zımmilere haklarını iade edilmesi için Gümüşhane Naibi'ne emir gönderilmiştir.⁹²

Haksız müdahale ile ilgili yazılmış olan hükümlere vereceğimiz bir diğer örnek ise; 1848 (1264) tarihinde Sakayosoğlu Suva adlı zimmînin Torul'a bağlı Hasköy sınırları içindeki tarlasına aynı köyden Numanoğlu Şakir'in haksız yere müdahale etmesiyle şahıslar arasında bir anlaşmazlık çıkması hakkındadır. Bu anlaşmazlığın giderilmesi için Trabzon Valisi ile Torul kazası Naibi'ne hitaben hüküm yazılmıştır.⁹³ Başka bir örnekte; 1849 (1265) yılında Torul'a bağlı Bartı köyünde sakin Sudira adlı kadın köy dahilinde tapu ile sahip olduğu tarlaların kullanım hakkını aynı köyden yoğurtçu Panayot ve Tanaş adlı zımmilere tapu ile devretmiş iken söz konusu tarlaları haksız yere zaptetmeye kalkışan Tanam adlı zimmînin engellenmesi için Trabzon Valisi, Gümüşhane Kaymakamı ve Torul Naibi ile meclis üyelerine hüküm gönderilmiştir.⁹⁴

Bir diğer örnekte ise; 1849 (1265) yılında Torul'un Barı köyünde Sudira adlı Hristiyan kadının aynı köyde tapusu ile sahibi olduğu ağaçlarıyla beraber iki kıta bostanını köylülerden Panayot ve Tanaş'a resmi olarak satmıştır. Aynı köyden bir başka Tanaş isimli şahıs bostanları zapt etmeye çalışarak vatandaşların mağduriyetine neden olmuştur. Bu mağduriyetin giderilmesi için Trabzon Valisi, Gümüşhane Kaymakamı ve Torul kazası Naibi ile meclis azalarına hitaben hüküm yollanmıştır.⁹⁵ Başka bir örnekte; 1849 (1265) tarihinde Gümüşhane'nin Kopuz köyünde yaşamakta olan Bartiye adlı Hristiyan kadının yıllardır kullanmakta olduğu tarlalarını zapt eden Teodori adlı zimminin iddia ettiği gerekçelerin araştırılarak mahkemece gerekli müdahalenin yapılması için Trabzon Valisi, Gümüşhane Naibi ve müftüsü ile memleketin ileri gelenlerine hitaben yazılmıştır.⁹⁶ Başka bir örnekte; 1851 (1267) senesinde Torul'un Hayvuz köyünde Kostantin adlı zimmiye ait tarlalarına Torul

⁹¹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-33/2.

⁹² BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-34/2.

⁹³ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-44/1.

⁹⁴ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-44/1.

⁹⁵ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-64/3.

⁹⁶ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-74/2.

sakinlerinden Harelmeyo ve Yorgi adlı zimmiler tarafından yapılan haksız müdahalenin durdurulması için Torul Kazası Naibi'ne, müdürüne ve memleketin ileri gelenlerine hüküm yazılmıştır.⁹⁷ Bir diğer örnekte; 1855 (1271) yılında Maçka'nın Munise köyü sakinlerinden Muradoğlu Mehmed kızı Havva Hatun'un tapulu olan arazisine Topaloğlu Yorgi adlı zimmi tarafından yapılan haksız müdahalenin engellenmesi için Trabzon Valisi, Gümüşhane Kaymakamı, Naibi ve müftüsü ile meclis azalarına hüküm yazılmıştır.⁹⁸ Başka bir örnekte ise; 1857 (1273) senesinde Gümüşhane'nin Genç köyü sakinlerinden Ömer'in vefatıyla tarlaları, oğulları Ruşen ve İbrahim'e intikal etmişken İbrahim'e ait olanları, onun askerde olmasını fırsat bilerek zabt eden aynı köyden Hasan isimli şahsın haksız müdahalesine engel olunması için Gümüşhane Kaymakamı ve Maçka Kazası Naibi'ne emir yazılmıştır.⁹⁹

Bir diğer örnek; 1858 (1274) tarihinde Gümüşhane'ye bağlı Hengen köyü arazisinde Baron isimli şahsın ziraat ettiği tarlaları Ahmed ve Molla İsmail adlı kişiler tarafından hak idda edilmesiyle ortaya çıkan anlaşmazlığın giderilmesi için Trabzon Valisi ile Gümüşhane kaymakamı, naibi ve meclis azalarına hitaben yazılmıştır.¹⁰⁰ Konu ile ilgili bir diğer örnek ise 1859 (1275) tarihinde Asakir-i Bahriye Tüfekçi Alayı Birinci Taburu'nun Bölük Emni Mustafa adlı kişinin Torul'a bağlı Silve köyü arazisinde bulunan tapulu tarlalarına, sahibinin askerde olduğunu fırsat bilerek köylüler tarafından tarlalara el konulmuştur. Bu duruma arazi kayıtlarının incelenerek mahkemece son verilmesi için Torul kazası Naibi ve Müftüsüne hitaben emir yazılmıştır.¹⁰¹ Konu ile ilgili son örnek ise; 1849 (1265) tarihinde Kürtün kazasına bağlı Hisarcık köyü hakkındadır. Muslihiddin, Hüseyin, Hasan ve Ömer adlı kişilerin anbarda muhafaza altına aldıkları tahıllara aynı köy ahalisinden Furkaveroğlu İstefan, Ayvazoğlu İlya, Çovençoğlu Panayot ve Zurnacıoğlu Yani adlı zimmiler tarafından haksız yere el konulmasıyla Muslihiddin, Hüseyin, Hasan ve Ömer adlı kişiler mağdur olmuştur. Bu mağduriyetin giderilmesi için Trabzon Valisi, Kürtün Kaza Müftüsü ile beldenin ileri gelenlerine hüküm yazılmıştır.¹⁰²

Mülke müdahale ile ilgili yazılan hükümlerin bir kısmı da satış sonrası ortaya çıkan anlaşmazlıklar hakkındadır. Mal sahibi kendisine ait olan mülkü sattıktan sonra

⁹⁷ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-124/1.

⁹⁸ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-198/2.

⁹⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-238/1.

¹⁰⁰ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-256/2.

¹⁰¹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-265/1.

¹⁰² BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-71/1.

kendisi veya başka birileri o mallar üzerinde hak iddia edince taraflar mahkemelik olmuştur. Örneğin; 1839 (1254) tarihinde Gümüşhane'nin Balahor [Akocak] sakinlerinden Dokan adlı zimmî köy dahilinde kendi mülkiyetinde bulunan değirmen hissesi, bostan, ev ve bazı eşyaları aynı köyden İstefan adlı zimmîye akıl ve beden sağlığı yerinde iken kesin olarak satmıştır. Ancak Dokan öldükten sonra, İskoz adlı başka bir zimmî söz konusu emlak ve eşyada hak iddia ederek zapt etmeye kalkışmıştır. Bu anlaşmazlığın giderilmesi için Gümüşhane kazası Naibi'ne emir gönderilmiştir.¹⁰³ Bir diğer örnekte ise; 1839 (1254) tarihinde Gümüşhane'ye bağlı Kabsanta köyünde tapusuyla ortaklaşa kullandıkları hanelerini Bibekoğlu Artin ve Tosun Hazer adlı şahıslara satmış olmalarına rağmen Bibekoğlu Artin sattıkları haneyi tekrardan istemeleri üzerine aralarında anlaşmazlık çıkmıştır. Çıkan anlaşmazlığı hukuki yollar ile gidermek için Gümüşhane kaymakamı, naibi ve meclis azalarına hüküm yazılmıştır.¹⁰⁴ Başka bir örnekte; 1852 (1268) senesinde Maçka'nın Orta köyünde Kazgancıoğlu Yani'ye ait ev, ahır, samanlık, fırın, harman yeri ve bahçesinde oluşan emlakını Moyse adlı zimmîye usulüne uygun satmış olmasına rağmen satılan yerleri yeni sahibi Moysa'nın kullanmasına Yani ile karısı Havveni engel olmuşlardır. Bu durumdan mağdur olan Moysa mahkemeye başvurarak mağduriyetinin giderilmesini istemiştir. Konu ile ilgili Trabzon Valisi, Gümüşhane Kaymakamı, Maçka kazası Naib, müdür ve ileri gelenlerine sorunun giderilmesi için hüküm yazılmıştır.¹⁰⁵ Satış sonrası ortaya çıkan sorunlarla ilgili son örnek ise; 1856 (1272) tarihinde Maçka'nın Esyova köyünden Ebu Sinal adlı şahsın sahibi olduğu ev, eşya ve bağını usulünce hayatta iken oğlu Nikola'ya sattığı halde kızı Andoni'nin bu satışı tanımayarak söz konusu mallarda hak iddaa etmiş ve taraflar arasında anlaşmazlıklar çıkmıştır. Anlaşmazlığın giderilmesi için Gümüşhane Kaymakamı, Maçka kazası Naibi ve müdürüne hüküm gönderilmiştir.¹⁰⁶

Mülke müdahalele konu olan diğer bir anlaşmazlıkta yalan söyleyerek mülke el koymaya çalışma hakkındadır. Bu konuya örnek verecek olursak; 1855 (1271) tarihinde Gümüşhane'nin Hubuz köyünde on beş yıldır tapulu arazilerinde ortaklaşa çiftçilik yapmakta olan Haralmebo ve Teodor adlı zimmîlerin tarlalarını Todori adlı kişi satın aldım diye yalan söyleyerek tarlaya el koymaya çalışmıştır. Bu sorunun giderilmesi için

¹⁰³ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-44/1.

¹⁰⁴ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-151/3.

¹⁰⁵ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-165/1.

¹⁰⁶ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-218/1.

resmî kayıtlar ve kanun-nizâm doğrultusunda araştırma yapılarak Trabzon Valisi ile Gümüşhane kazası Naibi'ne hüküm yazılmıştır.¹⁰⁷

Bir diğer mülke müdahale konusu da ortaklar arası anlaşmazlıklardan kaynaklıdır. Örneğin; 1848 (1264) tarihinde Torul kazası'na bağlı Kopuz köyünde Tutus, Mevhal, Harten ve Tutar adlı zimmilerin ortaklaşa kullandıkları tarlalar ile çayıra haksız yere müdahale eden Tutar adlı zimminin engellenmesi için Torul Naibi'ne emir verilmiştir.¹⁰⁸

Bir diğer mülke müdahale de mera arazilerine yapılmıştır. Örnek olarak; 1849 (1265) tarihinde Kürtün'ün Gögezdere köyünde Şeyh Ali Efendi'nin, çiftliği hayvanlarını otlatmak için kullanıldığı meraya komşu Hisarcık köyü ahalisi tarafından haksız müdahaleye maruz kalmıştır. Bu müdahale sonucu Şeyh Ali Efendi mağdur olmuş ve bu mağduriyetin giderilmesi için Trabzon Valisi, Kürtün kazası Naib, müftü ve müdürü ile memleketin ileri gelenlerine hüküm yazılmıştır.¹⁰⁹

2.6. Diğer Hükümler

6 ve 7 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterleri'nden Gümüşhane sancağına dair hükümlerden tespit edilenlerin son bölümünü diğer hükümler oluşturmaktadır. Diğer hükümler olarak adlandırdığımız bu bölümde; vergi meselesi, seyyidlerden vergi talebi, haksız şikayet, ekili araziye zarar verme, su kullanımı ve koru anlaşmazlığı gibi meseleler bulunmaktadır. Bu hükümlerin tamamı 6 Numaralı Trabzon Ahkâm Defteri'nde yer almakta olup 1838 (1253) ve 1843 (1258) tarihlerini kapsamaktadır.

Defterde yer alan hükümlerin bazıları vergi meseleleri ile ilgilidir. Bu konuda ilk örneğimiz; 1838 (1253) tarihinde, asâkir-i mansûre süvarisi iken emekli olan Talib veled-i Mehmed Trabzon, Kürtün ve Sürmene nahiyelerine bağlı bazı arazi ve yaylaları Boğalı köyü halkının “resm-i yaylak” konusunda gösterdikleri kanunsuz tutumlar üzerine diğer köyler halkının ödedikleri gibi yükümlü oldukları verginin ödetilmesi için Trabzon Valisi ile Sürmene Naibi'ne hüküm gönderilmiştir.¹¹⁰ Bir başka örnekte ise 1838 (1253) senesinde Rize'nin Bakabi köyü ile Sürmene'nin Hasuaniki köylerindeki balık avcıları, yükümlü oldukları vergilere itiraz ettiklerinden söz konusu vergilerin kanun ve nizam dahilinde ödenmesi ve köylülüler arasında anlaşmazlık çıkmaması için

¹⁰⁷ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-164/1.

¹⁰⁸ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-41 95/1.

¹⁰⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7-69/2.

¹¹⁰ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-5/2.

Rize ve Sürmene naiblerine emir yazılmıştır.¹¹¹ Vergi davaları ile ilgili bir başka örnekte; 1838 (1253) yılında Trabzon'a bağlı Torul ve Maçka'nın bazı köylerinde zeamete sahip olan Osman oğlu Şakir'in vergisini tahsil ettiği bazı köylerin ahalisi tarafından vermeleri gereken miktara itiraz etmeleriyle vergi tahsil etmesinde sorunlar çıkmıştır. Bu sorunların giderilmesi için Trabzon Valisi ile Maçka Naibi'ne gönderilmiştir.¹¹²

Vergilerle ilgili bir diğer meselede seyyidlerden vergi talep edilmesi ile ilgilidir. Osmanlı Devleti topraklarında Hz. Muhammed'in soyundan gelen Seyyidler yaşamaktaydı. Osmanlı Devleti, bu kişilerden vergi almamış ve Seyyidler vergilerden muaf kılmıştı. Ancak 6 ve 7 numaralı ahkâm defterlerinden anlaşılabileceği üzere seyyidler kendilerinin peygamber soyundan geldiklerini ispatlamalarına rağmen kendilerinden vergi talep edilmiştir. Bu konu ile ilgili defterlerde iki adet hüküm yer almaktadır. Örneklerden birinde 1841 (1256) tarihinde Gümüşhane'nin Taşlıca köyünde merhum Şeyh Derviş Halil ibn-i Nureddin'in¹¹³ soyundan gelen Seyyidler Ali, Mustafa, Mehmed, Hızır, Hasan ve Hüseyin'in avârız vergisine tabi olmadıklarını, ellerinde peygamberin soyundan geldiğini ispatlayan belgeler olduğu, kendilerinden vergi alınmaması gerektiğini beyan etmelerine rağmen, vergi toplayan görevliler tarafından rahatsız edilmeye devam edilmiştir. Bu sorunun giderilmesi için Gümüşhane Naibi'ne emir verilmiştir. Diğer bir örnekte; 1843 (1258) yılında Gümüşhane'nin Taşlıca köyünde medfun evliyadan Şeyh Derviş Halil ibn-i Nureddin'in torunlarından olan Şeyh Seyyid Ali, Seyyid Mustafa, Seyyid Mehmed, Seyyid Hızır, Seyyid Hasan ve Seyyid Hüseyin ile çocuklarının peygamber soyundan geldiklerini ispatlayan resmî belgeleri olduğu ve kendilerinden vergi talep edilmemesi gerektiğini dile getirmelerine rağmen görevliler tarafından rahatsızlık verilmeye devam edilmiştir. Bu durumun giderilmesi ve sıkıntı verilmemesi için Gümüşhane Naibi'ne emir yazılmıştır.¹¹⁴

¹¹¹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-14/1.

¹¹² BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-19/1.

¹¹³ Şeyh Derviş Halil ibn-i Nureddin'in şahsiyeti üzerinde tartışmalar mevcuttur. Taşlıca köyü merkezli Güvenç Abdal Ocağı'nın kurucusu Güvenç Abdal'ın sözlü kültürde Halil Derviş olarak anıldığı Coşkun Kökel tarafından iddia olunmuştur. Hatta bunun kanıtlanması için günümüzde şeyhin soyundan geldiğini iddia eden Güvendi ailesinin elinde bulunan şecere de buna delil olarak gösterilmektedir (Coşkun Kökel, "Tokat Bölgesinde Yerleşik Bir Alevi Topluluk: Güvenç Abdal Ocaklıları-Kürtünlüler", **Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumu 25-26 Eylül 2014 Tokat**, c. III, s.47-64). Fakat yerel tarih araştırmacısı Mehmet Fatsa, bu konuda kapsamlı bir araştırma yapmış ve bu araştırma sonucunda "Şahsiyeti üzerine tarihi bir misyon inşa edilmeye çalışılan Güvenç Abdal'la ilgili maalesef fazla belge, bilgi yoktur" diyerek yukardaki iddianın doğrulanamayacağını iddia etmiştir (Mehmet Fatsa, "Çepnilerin Dinî Mensubiyeti ve Kürtün'de Bir Tekke: Güvenç Abdal Meselesi", **Karadeniz İncelemeleri Dergisi**, 2012, c. VII, sy. 13, s.27-48).

¹¹⁴ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-79/2.

Hükümlerde bahsedilen bir diğer konu da zeamet sahiplerinin arazi anlaşmazlıkları ile ilgilidir. Örneğin; 1838 (1253) tarihinde Trabzon'a bağlı bazı köylerin zeametine mutasarrıf olan Yüzbaşı Osman oğlu Mehmed Şakir'in hakkı olan bazı araziye, yine Asakir-i Mansure emeklilerinden timar sahibi Hacı Ahmed oğlu Mehmed'in müdahale etmesiyle aralarında anlaşmazlık çıkmıştır. Bu anlaşmazlığın giderilmesi için Trabzon Valisi Osman Paşa ile Maçka naîbine hüküm gönderilmiştir.¹¹⁵ Bir diğer örnek; 1840 (1255) yılında Trabzon'a bağlı Torul ve Maçka'nın bazı köy ve mahallelerinde zeamete sahip olan Yüzbaşı Mehmed Tufan ile aynı mıntıkada zeamet sahibi Hüseyin Çavuş'un aralarında sınır ihlallerinden kaynaklı anlaşmazlıklar çıkmıştır. Bu anlaşmazlığın giderilmesi için Trabzon Valisi ile Torul Naibi'ne hüküm gönderilmiştir.¹¹⁶ Başka bir örnekte; 1841 (1256) senesinde Trabzon ve çevresinde bazı köylerin zeametine mutasarrıf olan Talib oğlu Mehmed'in hasılatını topladığı bazı yerlere başka zeamet sahibi asker emeklisi Sabit oğlu Osman'ın da dahil olması ile sınır ihlalden dolayı aralarında anlaşmazlık çıkmıştır. Bu anlaşmazlığın giderilmesi için Trabzon Valisi ile Çepni Naibi'ne hüküm yazılmıştır.¹¹⁷ Zeamet sahiplerinin anlaşmazlığı ile ilgili son örnekte; 1841 (1256) tarihinde Trabzon'a bağlı bazı köylerin zeametine sahip olan Talib veled-i Mehmed'e ait bir kısım hasılat komşu zeamet sahibi Şatırzâde Osman Paşa tarafından haksız yere toplanmış olduğu, Osman Paşa'nın hasılatı toladiktan sonra vefat ettiği, haksız toplanan hasılatın varislerince tekrardan iade idilmesi için Trabzon Valisi ile Kürtün Naibi'ne hüküm yazılmıştır.¹¹⁸

Hükümlerde yer alan diğer bir konuda haksız şikâyetler ile ilgili yazılmıştır. Bu konu ile ilgili bir adet hüküm yer almaktadır. Örnek verecek olursak; 1843 (1258) yılında Yafi adlı zimmînin Gümüşhane'ye bağlı Adise köyü Çalakdan mahallesinde tapulu tarlasının dört tarafına taş duvar inşa etmesine haksız yere itiraz etmiş ve şikâyetle bulunmuştur. Konu ile ilgili Trabzon Valisi ile Gümüşhane kazası Naibi'ne hüküm yazılmıştır.¹¹⁹

Dava konusu olan başka bir olay da ekili araziye ve zirai mahsüllere zarar verilmesi ile ilgili hüküm yazılmıştır. Örnek verecek olursak; 1839 (1254) yılında Torul

¹¹⁵ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-1/1.

¹¹⁶ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-49/2.

¹¹⁷ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-60/2.

¹¹⁸ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-69/1.

¹¹⁹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-134/2.

kazasına bağılı Serpuşke köyü halkının ekili arazileri ve zirai mahsûllerine, komşu köyleri olan Mavrete köyü ahalisi koyun, keçi ve sair hayvanlarına çığnetmek ve yedirmek suretiyle zarar verilmiş ve Serpuşke köylülerinin mağduriyetine neden olunmuştur. Bu mağduriyetin giderilmesi için Torul Valisi ve Maçka Naibi'ne emir yazılmıştır.¹²⁰

6 ve 7 numaralı Trabzon Ahkâm defterlerinde su ve su yolu anlaşmazlıkları ile ilgili davalar da yer almıştır. Vatandaşların tarlalarını sulamak için akarsuyu kendi arazilerine çevirilmiş ve bunun sonucunda anlaşmazlıklar çıkmıştır. Örneğin; 1840 (1255) yılında Torul'a bağılı Akçakale köyü sakinlerinden Korode Sarakim adlı zimmînin adı geçen köydeki tarla, bağı ve bahçesini suladığı kendi arazisine ait suya aynı kazaya tabi Sorda köyünden Mehmed'in usulsüz olarak akarsuyun doğal mecrasını değiştirerek kendi tarlasını sulamaya çalıştığı ve Korode Sarakim adlı zimmî haksızlığa uğradığı görülmektedir. Haksızlığın giderilmesi için Torul kazası Naibi'ne emir verilmiştir. Bir başka örnekte ise; 1840 (1255) yılında Gümüşhane kasabası'nda vakıf çeşmesine ait suyu kendi evine akıtan Honomoz adlı zimmînin neden olduğu haksızlığın giderilmesi için Trabzon Valisi ve Gümüşhane Naibi'ne hüküm gönderilmiştir.¹²¹

Defterlerde yer alan bir konu başlığı da koru kullanımı anlaşmazlığı ile ilgilidir. Koru kullanımı ormanlar, odun ve kereste anlaşmazlığını içermektedir. Örneğin; 1839 (1254) yılında Kürtün'ün Kurca halkının aynı kazaya bağılı Dereköy ormanlarından odun ve kereste kesmelerine engel olan Kısayakupoğlu lakaplı şahsın haksız olduğuna söz konusu ormanların özel olmayıp umuma ait olduğu ve herkesin faydalanması için kimsenin engel olmaması hakkında Kürtün kazası Naibi'ne emir verilmiştir.¹²² Bir diğör örnek ise; 1840 (1255) tarihinde Torul'un Mavrangel köyü halkının yıllardır kullandığı umuma ait ormana komşu köyleri Sarusatı ahalisinin "bizim özel korumuzdur" diye müdahale etmeleri yüzünden çıkan anlaşmazlığın sonlandırılması ve söz konusu ormandan herkesin hakkı olduğu ifade edilerek Sarusatı ve Mavrangel köylülerinin eşit bir şekilde kulanması için Torul Naibi'ne emir verilmiştir.¹²³

¹²⁰ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-26/4.

¹²¹ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-47/3.

¹²² BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-43/1.

¹²³ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 6-50/2.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GÜMÜŞHANE İLE İLGİLİ HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU

3.1. 6 Numaralı Ahkâm Defterindeki Hükümler

1/2 Mülhakâtıyla Trabzon Vâlisi Vezirim Osman Paşa iclâlehu ve Maçuka nâ'ibine [hüküm] ki

Süvâri 'asâkir-i mansûrem onuncu alayı birinci bölüğünde birinci yüzbaşısı Osman veled-i Mehmed Şâkir gelüb Trabzon sancağında Torul nâhiyesinde Harud nâm karye ve gayriden altmış iki bin yüz altmış akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmeti mülhakâtıyla Maçuka nahiyesine tâbi' neferat ve zemîn ve baştina ve bâkâya hisse ile karye-i Şerk ve hâsılı tahtında bennâk ve hinta ve şa'ir yekün ma'a gayrihu dokuz bin beş yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazı-yı mezkûresi Ramuy karyesiyle ma'a gayriha bir görölüb yirmi bir bin sekiz yüz akçe ze'âmete deyü bir icmâl ve icmâl-i mezkûrun bin sekiz yüz akçesi merkûmun bâkîsi müştereki kayıtlarında ve yine Maçuka nahiyesine tâbi' neferat ve zemîn ve baştina ve asiyyâb ile karye-i Hamurna ve hâsılı tahtında bennâk ve şa'ir yekün ma'a gayrihi dokuz yüz akçe mezkûr Hamurlu nâm karye re'âyası Usulhan nâm mevzi'de zeamete varınca vâki' olan sağırû'l-mezbûre derbendleri ve muhâlif yerleri 'avârızından ve sâir-i teklif-i 'örfiyeden mu'âfiyet ile terkim ve ıslâh olunmak için derbendci kayd olanlar mâdam ki hıdmet ideler avârız ve sâir-i teklif-i 'örfiyeden emîn olalar deyü defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde dokuz bin dokuz yüz doksan akçe yazı ile tahrîr ve iki bin dört yüz akçesi ifrâz ve ma'a gayrihi bir görölüb beş bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrlar müstakilen karye-i Hamurna el-merkûm ve gayriden dokuz bin beş yüz akçe tımara mutasarrıf 'asâkir-i mansûrede tekâüdlerinden el-Hâc Ahmed veled-i Mehmed'in kuyûdunda idüğü defter-i hâkânî'de mukayyed olmağla karye-i Şerk el-merkûm ber-muceb-i defter-i hâkânîde meşterekiyle merkûm Osman'ın ze'âmeti tarafından zabt murad oldundukda dahl olunmağa icâb etmez iken tekâüd el-Hac Ahmed karye-i Hamurna el-merkûma bi-müstakilen tımarı tarafından zabta adem-i kanâ'atdan birle merkûm Osman'ın müşterekiyle kaydına dâhil-i sâbıkü'z-zikr Şerk karyesi-çün Serb mezra'asıdır ve kaydına dahl Hamurna karyesine

na-kayddır deyü hılâf-ı defter-i hâkânî fuzuli mütedâhile ve ta‘arruzdan hâli olmadığına inhâ ve defter-i hâkânî mücebince ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunı istidâ etmekden nâşî Defterhâne-i ‘amiremde mahfûz rûznâmçe-i Hümâyûn ve defter-i icmâle ve mufassala mürâca‘at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed olub Maçuka nahiyesine tâbi‘ Serb nâmıyla karye ve mezrâ’nın sarâheten tahrîri mahalle bulunmadığından cevâbı tahrîr ve işâret olunmuş olmağla bu makûle tımarlu süvârî ‘asâkir-i mansûre ve mütekâidîn ve sâbîlerin ‘uhdelerinde bulunan tımar ve ze‘âmetler karyelerinin hâsılât-ı vâkı‘asına göre redîf-i mansûre masârif-çün ondalık sûretinde veyahut âhar bir hıdmetinde müşîrân ve mutasarrıfları taraflarına tahsîs kılınan semere kâmilin i‘tâ kılınmak ve mütekâidîn ve sâbîlerin hums cebelü hâsılâtları kemâkân mansûre hazinesine edâ olunmak ve neferat-ı merkûme li-ecli’t-ta‘şîr başka başka çıkmayub içlerinden intihâb eyledikleri birkaç nefer-i mücerreb muhtârları ol sancağın müşîr ve ferîk ve vâlî tarafından buyruldu ahz ve mutasarrıflarıyla cümlesinin tımarı hisselerini ta‘şîr ve tahsîl birle ba‘dehu herkesin hissesi tamâmen ve kâmilin ashâbına i‘tâ ve teslîm olunmak husûsları bu def‘a irâde-i seniyye-i şâhânemle nizâmına rabt olunarak ol bâbda hatt-ı Hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı mülûkânem sahife-i pirây sudûr olunmuş olduğu ve Maçuka ve Torul ve Kürtün nâhiyeleri öşrünü irâde-i seniyye ile maktû‘a rabt olunmuş olduğu kuyûddân müstebân olmağla senki vezir-i müşarünileyhsin sâbıkü’z-zikr Şerk karyesi maktû‘ndan merkûm Osman’ın hissesine isâbet etmiş olan semere-i mukarreresi tarafına edâ kılındığı hâlde icâb olunacağı muhtâr ma‘rifetiyle maktû‘a-i mezkûr ahz olunmak üzere tarafınızdan buyruldu i‘tâ ederek ve defter-i hâkânîde mücebince kânûn üzere ‘amel ve harekete mübâderet olunmağa fermanım olmağın imdi keyfiyet ma‘lûm-i reviyet-melzumun oldukda bercevh-i muharrer ‘amel ve hareketle hılâf-ı nizâm muhtârlarından ma‘adâ o misüllü erbâb-ı ze‘âmet ve tımarın her biri başka başka karyelerine çıkmak ve tarflarından ra‘iyete zulm ve ta‘addi vukû‘bulmak misüllü bir güna evzâ‘ zuhura gelmemesine [S. 2] i‘tinâ ve nezâret etleyesin ve sen ki nâ’ib-mumaileyhsin husûs-ı mezbûra takayyüd-tam idüp göresin karye-i Şerk el-mezbûr ber-müceb-i defter-i hakânî müşterekiyle merkûm Osman’ın ve mezkûr Hamurna karyesi dahi müstakilen tekâüd-i merkûm el-Hâc Ahmed’in ze‘âmet ve tımarları taraflarından zabt itdirüb tarafeynin icmâl ve mufassalları başka başka olub birbirlerinde ‘alâkaları olmamağla ahed [u] hümayı aherin karyesine bir dürlü dahl ve ta‘arruz itdirülmeyüb men‘ ü def‘i husûsuna dikkat ve

hılâf-ı defter-i hâkânî vaz'ı tecvîzden te'annî ve mübâ'anet olunmak bâbında. Kesbî Evâsıt-ı Za. sene 253

5/2 Mülhakâtıyla Trabzon Vâlisi Vezirim Osman Paşa'ya ve Sürmene nâ'ibine hüküm ki

‘Asâkir-i mansûre süvârî tekâüdlerinden Tâlib veld-i Mehmed gelüb Trabzon sancağında Kürtün nâhiyesinde Oğuz nâm karye ve gayriden altmış dört bin dört yüz akçe ber-vech-i tekâüd berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğum ze‘âmeti mülhakatından Sürmene nahiyesine tâbi‘ resmi yaylak Boğalı kadîmü’l-eyyâmdan Maçuka sınırundan Sürmene sınırına varınca ne vechle zabt oluna gelmiş ise ol vechle zabt olunub Bayburd sınırına dahl olunmaya deyü ber-muceb-ı defter-i atîk [ve] cedîdde kayd olundu? Hâsıl yedi yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kılınmağla tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazı-i mezkûresiyle Of nahiyesine tâbi‘ Odlu nâm-ı diğer Olublu Karyesiyle ma‘a gayriha bir görölüp yirmi dört bin beş yüz akçe yazmış deyü ber- icmâl ve icmâl-i mezkûrun yirmi üç bin beş yüz seksen iki akçe tekâüd-i merkumun bâkîsi müşteriki kayıtlarında olduğu defter-i hakânîden zikr olunan yaylak yerlerine Sürmene nahiyesine tâbi‘ karye-i Bağçecik ve karye-i Suvardun ve karye-i Safasulu ve karye-i Adamlı ve karye-i Aramları ve karye-i Arna-i Süfla ahalisi beher sene zamânında koyun ve sâir davarlarıyla çıkub yaylatub otundan ve suyundan intifâ‘ idüb tahammüllerine göre icâb iden yaylak resimleri taleb ve müşterikiyle azh u kabz murad olundıklarına ta‘allül ve muhâlefet icâb etmez iken karye-i merkûme ahâlisi yaylak resimleri edâsında hılâf-ı kânun te‘allül ve muhâkefet üzere oldukların tekâüd-i merkûmun selefi Mehmed veled-i Mahmud mukaddemâ bâ-‘arz-ı hâl lede’l-inhâ ve istidâ‘ kuyudât-ı defter-i hakânîden ve kanuni Divan-ı Hümâyûnumdan ba‘de’l-ihrac defter-i hakânî mücebince kanûn üzere ‘amel olunmak bâbında iki yüz otuz senesi evâhir-i Zilhiccesinde sâdır olan emr-i şerîfim mücebince ‘amel ve hareket olunmak lâzimedden iken kurâ-i merkûme ahâlisi bu esnâda muğâyir-i emr-i âlî resimleri edâsında ta‘allül ve muhâlefet üzere oldukların inhâ ve mukaddemâ sâdır emr-i şerîfim mücebince te’kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûrunu istidâ‘ itmekten nâşî Divân-ı Hümâyûnda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca‘t olundukda ber-vech-i mukarrer târih-i merkûmde emr-i şerîfim verildiği mestûr olub bu makûle tımarlu süvârî ‘asâkir-i mansûre ve mütekâidîn ve sâbîlerin ‘uhdelerinde bulunan tımar ve ze‘âmetler karyelerinin hâsılât-

ıvâkı'asına göre redîf-i mansûre masârîf-çün ondalı sûretinde veyahut âhar münâsibde müşîrân ve mutasarrıfları taraflarına tahsîs kılınan semere kâmilên i'tâ kılınmak ve mütekâidîn ve sâbîlerin hums cebelü hâsılâtları kemâkân mansûre hazinesine edâ olunmak ve neferat-ı merkûme li-ecli't-ta'sîr karyelerine başka başka çıkmayub içlerinden intihâb eyledikleri birkaç nefer mücerreb muhtârlar ol sancağın müşîr ve ferîk ve vâlî tarafından buyruldu ahz ve mutasarrıflarıyla cümlesinin tımarı hisselerini ta'sîr ve tahsîl birle ba'dehu herkesin hissesi tamâmen ve kâmilên ashâbına i'tâ vesile olunmak husûsları bu def'a irâde-i seniyye-i şâhânemle nizâmına rabt olunarak ol bâbda hatt-ı Hümâyûn şevket-makrûn-ı mülkânem sahife pirây sudûr olunmuş olduğu kuyûddân müstebân olmağla sen ki müşîr-i müşarünileyhsin sâbıkü'z-zikr yaylağın hâsılâtından merkûm tâlibin semere-i mukarrerede tarafına edâ kılındığı halde intihâb olunacak muhtâr ma'rifetiyle ta'sîr ve herkesin hissesi taksîm olunmak üzere tarafından buyruldu i'tâ etirerek verilen şurût ve nizâm ve defter-i hâkânî mücebince kânun üzere 'amel ve harekete mübâderet olunmak bâbında. Adnî fi Evâil-i S. Sene [12]54

5/3 Mülhakâtıyla Trabzon Vâlisi Vezirim Osman Paşa'ya ve Maçuka nâ'ibine hüküm ki;

Süvârî 'asâkir-i mansûre Onuncı Alay Birinci Bölüğü Yüzbaşısı Osman veled-i Şakir gelüb Trabzon sancağında Torul nâhiyesinde Harud-ı Aram nâm karye ve gayriden altmış iki bin yüz altmış dokuz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze'âmeti mülhâkâtından Maçuka nâhiyesine tâbi' otuz nefer re'âya ve dört zemîn ve sekiz baştına bir asiyâb ile karye-i Ranuy ve hâsılı tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir ve 'öşr-i bostan ve resm-i tâpu-yı zemîn yekûn ma'a gayrı beş bin üç yüz aköe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazı-yı mezkûresi ma'a gayrihi bir görilib yigirmi bir bin sekiz yüz akçe ze'âmet deyü ber icmâl ve icmâl-i mezkûrun bin sekiz yüz akçesi merkûmun bâkîsi müşterekleri kayıdlarında olduğu defter-i Hâkânî'de mukayyed olmağla arâziyi mutasarrıf edenlerden ( ) nâm zimmî merkumun zimmetinde iki yüz elli bir senesinde mürd oldukda oğlu ve kızı ve baba er ve kız karındaşı ve sâir ashâb-ı tapudan kimesnesi olmayub zikr olunan Ranuy Karyesi toprağında mutasarrıf olduğu ma'lûmu'l-hudûd arâzisi sâhibü'l-arsa âid olarak merkûm dahi ol yerleri resm-i tapu ile tâlibşne virüb zabt ve zirâ'at ettirmek

murad eyledikde dahl olunmayub ve karye-i merkûmeden Defterhâne-i Amire'de manastır vakfına dair nesne olunmuş değil iken kazâ-i mezbûrda vâki' manastır rahibleri olan ma'lumû'l-ism zimmiler ol yerleri manastır vakfından füzûlî zabt eylediklerin inhâ ve ol bâbda emr-i şerîfîm sudûrunı istidâ' etmekden nâşi Defterhâne-i Amirem'de mahfûz rûznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâlde ve mufassala müracaat olundukda vech-i meşrûh üzere ol dahi mestûr ve mukayyed olub bu makûle tımarlı sūvârî asâkir-i mansûre ve mütেকâidîn ve sabîlerinin 'uhdelerinde bulunan tımar ve zimmetlerinin hâsılasına göre redif-i mansûre masârîfîcûn ondalık sûretinde ve yahud âhar bir hizmet münasebede ve mutasarrıfları taraflarına mahsûs kılınan semere kâmilin i'tâ kılınmak ve mütেকâidîn ve sabîlerin hums cebelû hâsılâtı kemâkân mansûre hazinesine edâ ve tediye kılınmak ve neferât-ı merkûme liecli't-ta'şîr başka başka çıkmayub içlerinden intihâb eyledikşeri birkaç neferi mücerrib muhtarlar ol sancağın müşîr ve ferîk ve vâlisi tarafından buyruldu ahz ve ma'rifetle cümlesinin tımarı hisselerini ta'şîr ve tahsîn birle ba'dehu herhalde hissesi tamamen ve kâmilin ashabına i'tâ ve teslîm lunmak husûsları bu def'a irâde-i seniyye-i şâhânemle rıza-i rabt olunarak ol bâbda hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mülûkânem sahife-i pirây sudûr kılınmış ve Maçuka ve Torul nâhiyeleri 'öşri irâde-i seniyyemle maznunca rabt olunmuş olduğu kuyûddan müstebân olmağla sen ki vezir-i müşârûnileyhsin sâbıkû'z-zikr Ranuy karyesi [s.6] makû'undan merkûm Osman'ın hissesine isbât etöiş olan semere-i makrûresi edâ kılındığı hâlde intihâb olunacak muhtâr-ı ma'rifetiyle maktû'-ı mezkûr nahz olunmak üzere tarafından buyruldu i'tâ iderek Defter-i Hâkânî mücebince kanûn üzere 'amel ve harekete mübâderet olunmak fermânım olmağın imdi keyfiyet ma'lûm-ı reviiyet-melzumun oldukda ber-vech-i mukarrer 'amel ve harekete hilâf-ı nizâm-ı muhtarlardan ma'ada bu misüllü erbâb-ı ze'âmet ve tımarın her birsi başka başka karyelerine çıkmak ve tarfalarından fukarâ-i ra'iyete zulm ve te'addî vuku' bulmak misüllü bir güna evzâ' zuhura külli min i'tîna ve nezâret eyleyesin ve sen ki nâ'ib-i mumailayh husus-ı mezbûre mukayyed olub göresin mârû'l-beyân Ranuy karyesinden manastıra dâir arazi tahrîr olmamağla münâzi'fih olan yerlere rahib-i mersûmları tapu ve temessüğü mutasarrıflar olunmayub fi'l-vâki' mersûm tapuyı ve temessüğü mutasarrıfiken sâhibû'l-arsa merkûm Osman'ın zimmetinde sene-i merkûme de helak oldukda oğlu kızı ve sâir ashâb-ı tapudan kimesne olmayub tasarrufunda olan yerleri sâbibû'l-arsa âid olarak sâhib-i merkûm dahi ol yerleri resm-i tapu ile talibe virüb zabt ve zirâ'ât ettirmek murad

eyledikde kilise râhibleri olan zimmîleri ol yerler manastır ve vakfın deyü fuzuli zabt eyledikleri vâki‘ ise sâhibü'l-arsa merkuma hükm eyleyesin ki mârû'l-beyân yerleri resm-i tapu ile talibine virüb [zirâ‘at] ittirilmesi husûsuna dikkat ve mugâyir-i nizâm vaz‘-i hazer olunmak bâbında. Fî Evâil-i S. Sene [1]254

7/3 Torul Kazâsı Nâ‘ibine Hüküm ki, Mu‘rafa emr-i ‘ali yazılmıştır. Fî Evâil-i B. Sene 55

Torul kazâsına tâbi‘ Balahor karyesi ahâlisi gelüb bunların karye-i mezbûre toprağında vâki‘ kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun ve sâir tavarları re‘y olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idgeldiklerinden mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘a yerlerinde ahârın ‘alâkası olmayub dahl olunmak icâb etmez iken kazâ-i mezbûre tâbi‘ Sürmene sâkinlerinden İsmail Çeboğlu Ahmed ve oğlu Tahir nâm kimesnelerle ba‘zı kesân istinâden zikr olunan mer‘a yerlerine hılâf-ı kânûn ve kadîme münâfi fuzuli müdâhale ve zabt ‘iddiayesinde olduklarından bunların hayvanlarının zarûret ve müzayakalarına bâ‘is ve bâdî oldukların inhâ ve kânûn üzere ‘amel olunub merkûmların kadîme mugayir vâki‘ olan müdâhaleleri men‘ ü defter-i hakani‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunı istidâ‘ etmeleriyle Divan-ı Hümâyûnum’dan kânûn su’âl olundukda münâza‘ fihâ olan mahal kadîmden tapu ile virilüb zabt ve zirâ‘at ve ‘öşr-i resmîsi alınagelen yerlerden olarak merkûmân Ahmed ve oğlu Tahir her tapuyu ve temessükli mutasarrıflar ise müdâhale etmeleri bi-hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayub da fi'l-hakîka Balahor karyesi ahalisinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun ve sâir davarları re‘y olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idgeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘a yerleri iken merkûmân ol mer‘a yerlerine fuzûli müdâhale eyledikleri vâki‘ ise men‘ ü def birle ol yerleri kadîmesi üzere mer‘alık vechle karye-i merkûma ahâlisine zabt ve hayvanları re‘y ettirilmek muvafık-ı kânûn idüğü tahrîr olunmağla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında. Fî evâhir-i M. sene 55

14/1 Mülhakâtıyla Trabzon Vâlisi Vezirim Osman Paşa iclâlehuya ve Rize ve Sürmene nâ‘iblerine hüküm ki

Süvârî ‘Asâkir-i Mansûrem Onuncı Alayı Onuncı Bölüğü'nde dördüncü çavuş vekili Süleyman veled-i Mehmed gelüb Trabzon sancağında Torul nâhiyesinde Hasana nâm karye ve gayriden altmış sekiz bin dokuz yüz altı akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf

olduğı ze‘âmeti mülhâkâtından Rize nâhiyesine tâbi‘ mahsûl-i ‘öşr-i mâhî an karye-i Bakaabi nehr rûsumu hâsıl üç yüz akçe ve Sürmene nahıyesine tâbi‘ mahsûl-i ‘öşr-i mâhî an karye-i Hasvaniki hâsıl iki yüz akçe yazular ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazu-yı mezkûreleri hâsıl nefsi Rize ile ma‘a gayriha bir görölüb yirmi bin iki yüz akçe ze‘âmet deyü bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen merkûmun kaydına dâhil idüği defter-i hâkânîde mukayyed olmağla mahsûl-i ‘öşr-i mâhî an karye-i Bakaabi nehr rusumu ve mahsûl-i mâhî karye-i Hasvaniki el-merkûmede sayyâd tâifesinin sayd eyledikleri mâhîlerinden şer‘le münevveç? olan onda bir ‘öşürleri müstakilen mumaiylehin ze‘âmeti tarafından ahz u kabz murad olduğundan te‘allül ve muhâlefet olunmak icâb etmez iken sayyâd tâifesi ‘öşürlerini edâsında hılâf-ı kânûn te‘allül ve muhâlefet üzere oldukların inhâ ve defter-i hâkânî mücebince kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istidâ etmekden nâşî Defterhâne-i amiremde mahfûz rûznâmçe-i hümayûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâ‘aat olundukda vech-i meşrûh üzere ol dahi mestûr ve mukayyed olub bu makûle tımarlu süvârî ‘asâkir-i mansûre ve mütekâidîn ve cebelilerin ‘uhdelerinde bulunan tımar ve ze‘âmetler karyelerinin hâsılât-ı vâkı‘asına göre redif-i mansûre masârıfıçûn ondalık sûretinde veyahut âhar bir hıdmet-i münasebede müşîran ve mutasarrıfları taraflarına tahsîs kılınan semere kâmilen i‘tâ kılınmak ve mütekâidîn ve cebelülerin hums cebelü hâsılatları kemâkan mansûre hazînesine edâ olunmak ve neferât-ı merkûme liecli’t-ta‘şîr karyelerine başka başka çıkmayub içlerinden intihâb eyledikleri birkaç nefer mücerreb muhtârlar ol sancağına müşîr ve ferîk ve vâlîsi tarafından buyruldı ahz ve ma‘rifetleriyle cümlesinin tımarı hisselerini ta‘şîr tahsil birle ba‘dehu herkesin hissesini tamânen ve kâmilen ashâbına i‘tâ ve teslîm olumak ve bir karyede her kimin hissesi ziyâde ise ol hissesi ziyâde olan kimesne bulunub eğer kendüsi me‘mûriyette ise bir mu‘temed âdeme havâle re‘âyaya rencîde ve te‘addi vukû‘a gelmemeksizin ber-mûceb-i defter-i hâkânî tımara âid ‘öşür ve rûsûmâtı ahz u kabz idüb râyîc-i vakte göre kaç gurusluk mahsulât olmuş ise ol hesâbda semere-i maktû‘a nâmıyla yüzde on gurus ol memleket me‘mûrî tarafına edâ ve edâsını müş‘ir sened ahz idüb bâkî kalan mahsûlât ve rûsûmâtı yedlerinde bulunan taksîm defteri mücebince herkese hisse taksîm ve ahz eyleyüb bir vechle re‘âya rencîde eylememek ve rencîde vukû‘ gelür ise tahkîk ve tecessüs olduğı anda ber-i mûceb-i kanunname-i hayra icâb iden terbiyeleri icrâ kılınacağı müş‘ir yedlerine ta‘lîmâtname verilmek husûsları

irâde-i seniyye-i şâhânemle nizâma rabt olunarak ol bâbda hatt-ı hümâyûn şevket-makrûn-ı mülûkânem sahife-i pirây-ı sudûr kılınmış olduğu kuyûddan müstebân olmağla vech-i meşrûh üzere ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki paşa-yı müşarûnileyhsin merkûmun tımarı iş bu sene-i mübârekeye mahsuben ol tarafda olan iltizâmât defterine dahl olmadığı ve karye-i merkûmenin hâsılatından Süleyman'ın hissesinden edâ kılınmış olduğu hissede ber-vech-i muharrer ‘amel ve hareketle hılâf-ı nizâm o misüllü erbâ-ı ze‘âmet ve tımarın her biri başka başka ta‘şîre çıkmak ve taraflarından fukarâ-yı ze‘âmete zulm ve te‘addî vukû‘ bulmak misüllü bir güna evzâ‘ zuhûra gelmemesine i‘tinâ ve nezâret eylesin ve siz ki nâ‘ibler-i mumaileyhsiz mezbûre mukayyed olub göresiz mahsûl-ı ‘öşr-i mâhî an karye-i Bakaabi nehr rûsumu ve mahsûl-i mâhî an karye-i Halaniki el-merkûmede sayd tâifesinin sayd eyledikleri mâhîlerinden şer‘le münevvec olan onda bir ‘öşürleri müstakilen merkûmun ze‘âmeti tarafından ahz u kabz ittirilüb sayd tâifesini ‘öşürleri edâsında hılâf-ı kânûna te‘allül ve muhâkefet ittirilmemesi husûsuna dikkat ve hılâf-ı defter-i hâkânî ve kânûn ve nizâm-i mezkûreye menâfî vaz‘ı tecvizden hazer ve mübâadet olunmak bâbında. Fî Evâhir-i C. Sene 254

19/1 Mülhakâtıyla Trabzon Vâlîsi Vezirim Osman Paşa’ya ve Maçuka nâ’ibine hüküm ki;

Süvârî-i ‘Asâkir-i mansûrem Onuncı Alayı Birinci Bölüğü Yüzbaşı Osman veled-i Mehmed Şakir gelüb Trabzon sancağında Torul nâhiyesinde Harud nâm karye ve gayriden altmış iki bin yüz altmış dokuz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze‘âmetinin baş kalemi olan altmış iki nefer gebrân re‘âya ve bir bağ ve bir zemîn ve iki asiyâb ile karye-i Harud ve hâsılı tahtında bennâk ve ispenç ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihi yedi bin dört yüz elli akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazı-yı mezkûresinden iki bin yüz dört akçesi ifrâz ve ber icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen yüzbaşı-i merkum Osman'ın ve yekûn-i mezbûrun bâkîsi müştereki kaydında ve ze‘âmeti mülhâkâtından yine nâhiye-i mezbûre tâbî‘ seksen yedi nefer gebrân re‘âya ve dört zemîn ve iki asiyâb ile karye-i Des ve hâsılı tahtında bennâk ve ispenç ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihi altı bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbî‘ yetmiş iki nefer re‘âya ve sekiz zemîn ve altı asiyâb ve iki mezra‘ ile karye-i Dirmur-i büzürg ve hâsılı tahtında bennâk ve ispenç ve hinta ve şa‘ir

yekün ma'a gayruhu beş bin üç yüz otuz sekiz akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi' yirmi beş nefer gebrân re'âya ve bir asiyâb ile karye-i Kubur? ve hâsılı tahtında bennâk ve ispenç ve hinta ve şa'ir yekün ma'a gayrihi sekiz yüz otuz iki akçe ve Maçuka nahiyesine tâbi' seksen beş nefer gebrân re'âya ve bir zemîn ve dört asiyâb ile karye-i Baç Maçuka ve hâsılı tahtında bennâk ve ispenç ve hinta ve şa'ir yekün ma'a gayruhu altı bin akçe yazular ile defter-i mufassalda mukarrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde yazu-yı mezbûreleri ma'a gayruhu bir görilen elli beş bin üç yüz kırk akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun on bin akçesi merkumun bâkîsi müştereki kayıtlarında ve yine Torul nahiyesine tâbi' Derfuz bir nefer re'âya ve dört asiyâb ve bir mahalle ile karye-i Ada der nezd-i karye-i Olban ve hâsılı tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir yekün ma'a gayruhu dört bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazu-yı mezsûresinden iki bin akçesi ifrâz ve ma'a gayruhu bir görilüb beş bin dokuz yüz doksan dokuz akçesi bir icml ve icmâl-i mezbûrun bin dokuz yüz doksan dokuz akçesi merkumun bâkîsi müştereki kayıtlarında olduğu defter-i hâkânîde sâbîkû'z-zikr Harud ve İstevri ve Bermud-ı Büzürg ve Sur ve Baç Maçuka ve Ada der nezd-i karye-i Olban karyelerinin defterde mukayyed zimmî ze'âmet ve ra'iiyeti oğullarının üzerlerine ve edâsı lüzûm gelen resm-i ispençelerini kânûn ve defter mücebince müşterekiyle yüzbaşı merkûm Osman ze'âmeti tarafından ahz ve kabz-ı mâl ve edâsına ta'allül ve muhâlefet olunmak icâb etmez iken re'âyâ-yı mersûme resm-i ispençeleri edâsında kânûn-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kânûndan ta'allül ve muhâlefet üzere olanların merkûm Osman bin Mehmed Şakir mukaddemâ bâ-'arzihâl lede'l-ihnâ lede'l-şer' kuyûd-ı kanûn-ı defter-i hâkânîden ba'de'l-ihrac defter-i hâkânî mücebince 'amel olunmak bâbında iki yüz elli bir senesi evâ'il-i Zî'l-ka'desinde sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak lâzimedden iken mârû'z-zikr Harol ve Dermud ve Bezren karyelerinin defter-i mukayyed-i zimmî ra'iiyet ve ra'iiyeti oğullarının üzerlerine edâsı lâzım gelen resm-i ispençeleri edâsında kemâfi evvel ta'allül ve muhâlefet üzere oldukların inhâ ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince te'kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûrunı istidâ' etmekden nâşî Divân-ı Hümâyûnda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca't olundukda ber-vech-i meşrûh üzere târih-i merkûmde emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyed olub bu makûle tımarlu süvârî 'asâkir-i mansûre ve mütekâidîn ve sâbîlerin 'uhdelerinde bulunan tımar ve ze'âmetler karyelerinin hâsılât-ı vâkı'asına göre redîf-i mansûre masârif-çün ondalı

sûretinde veyahut âhar bir hizmet nisbetinde müşîrân ve mutasarrıfları taraflarına tahsîs kılınana semere kâmilen i'tâ kılınmak ve mütekâidîn ve sâbîlerin hums cebelü hâsılâtları kemâkân mansûre hazinesine edâ olunmak ve neferat-ı merkûme li-ecli't-ta'sîr karye karye başka başka çıkmayub içlerinden intihâb eyledikleri birkaç nefer mücerreb muhtârlar ol sancağın müşîr ve ferîk ve vâlî tarafından buyruldu ahz ve mutasarrıflarıyla cümlesinin tımarı hisselerini ta'sîr ve tahsîl birle ba'dehu herkesin hissesi tamamen ve kâmilen ashâbına i'tâ ve teslîm olunmak ve bir karyede herkesin hissesi ziyâde ise ol hissesi ziyâde olan kimse bulunub ve [e]ğer kendüsi me'mûriyetde ise bir mu'temed âdama havâle ile re'âyâyâ rencîde ve ta'addî vuku' gelmeksizin ber-mûceb-i defrer-i hâkânî tımara 'aid 'öşr rüsûmâtı yerlerinde bulunan taksîm-i defter mûcebince herkes hissesine göre taksîm ve teslîm eyleyüb bir vechle re'âyâ rencîde vuku' gelür ise tahkîk ve tecessüs olduğu üzere ber-mûceb-i kânûnnâmenin icâb iden terbiyeleri icrâ kılınacağını müş'îr yedlerine ta'lîmname verilmek hususlarında irâde-i seniyye-i şâhânemle nizâmına rabt olunarak ol bâbda hatt-ı hümayûn şevket-makrûn-ı mülkânem sahife-i pirây sudûr olunmuş olduğu vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak bâbında. fi Evâil-i Ş. sene 54

26/4 Torul Kazâsı Nâ'ibine hüküm ki

Torul Kazâsı'na tâbi' Serpuşne Karyesi ahâlîleri gelüb Gökzeke vesâ'ir mevrû'ât arasında davarlarının câ'iz değil iken civârında vâki' Mavrete Karyesi ahâlîsi mâlik oldukları koyun vesâ'ir davarlarını muhkem zabt itmeyüb bunların karyeleri toprağında vâki' Gökzeke vesâ'ir mevrû'âtları arasına salıvirüb yidirüb ve çiğnendirib ve zarar ve ziyân eylediklerin bildürüb men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle Divân-ı hümayûnumdan kânûnu su'âl olunduk da Gök vesâ'ir mevrû'ât arasında davar gezmek câ'iz olmamağla merkûmların hayvanları kadîmden evvelde gidegelmiş değil ise min-ba'd gezdirilmemek ve eğer kadîmden gezegelmiş ise de zarar-ı kadîm olmamağla mahsûl kalkıncaya değin davarlarını muhkem zabt etmek ve mahsûl kalkdıktan sonra dahi kadîmden ne mahalde geze gelmiş ise niye ol-mahalde gezdirmek üzere tenbîh olunub ba'de't-tenbîh zarar iderler ise şer'le tazmîn olunmak üzere tenbîhi hâvî emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık kânûn idüğü tahrîr olunmağla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında fi evâsıt-m sene 255.

27/1 Torul Kazâsı Nâ'ibine hüküm ki

Torul Kazâsı'na tâbi' Serpuşne Karyesi ahâlîsi gelüb bunların karye-i mezbûre toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinde aherin alâkası olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken civarlarında vâki' Marune Karyesi ahâlîsi mer'â yerlerine hilâf-ı kânûn fuzûlî müdâhale ve hayvanlarıyla getirüb ra'î itdirüb ahâlî-i merkûm hayvanlarının zarûret ve müzâyakalarına bâ'is ve bâdî oldukların bildirüb kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â etmekden nâşî Divân-ı hümayûnumdan kânûnı su'âl olduk da münâza'-ı fihâ olan mer'â dahl iden mezkûr Marune Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'âları veyâhûd hayvanları zikr olunan Serpuşne Karyesi ahâlîsinin hayvanlarıyla meşrû' ve müşterek ra'î olunagelmışler ise müdâhale iylemeleri bi-hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayub da fî'l-hakîka mezkûr Serpuşne Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil mer'âları iken mezbûr Marune Karyesi ahâlîsi kânûnda müdahale eyledikleri vâki' ise men' ü def' birle ol-mer'â yerleri kadîmi üzere mârû'l-beyân Serpuşne Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanları ra'î itdirilmek müdâfa'-ı kânûn eyledüğü tahrîr olunmağla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında. Fî evâsıt-ı M sene 55.

31/2 Trabzon Vâlîsi Vezirim Osman Paşa'ya ve Trabzon Kazâsı Nâ'ibine Hüküm ki

Kezban nâm hatun gelüb Trabzon muzâfâtından Torul Nâhiyesi'ne tâbi' Sorine Karyesi toprağında vâki' ma'lûmü'l-hudûd arâzîye dört hisse i'tibârıyla üç hissesini mezbûr Kezban ve bir hissesini dahi karye-i mezbûre sakînelerinden Zeyneb nâm hatun tapulu ve temessüklü mutasarrıfeler olarak zabt ve beher sene iştirâken taraflarından zirâ'at ve 'öşr ve resmî sâhib-i arza edâ oluna gelür dahil olunmak îcâb etmez iken mezbûre Zeyneb kendü hissesine zabta adem-i kanâ'at birle mezbûre Kezban'ın hissesine hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhale ve huzûr-ı şer' de lede'l-mürâfa'a mezbûrenin ol-yerlerden mezbûre Kezban'ın hissesini müdâhale eylemesi bi-vech ve hilâf-ı kânûn idüğü 'inde's-şer' tebeyyün ve tahakkuk iderek mu'ârazasının men' ü def' iyçün cânib-i

şer‘den bir kıt‘a hüccet-i şer‘iyye i‘tâ olunmuşiken mezbûre yine kâni‘ ve mündefi‘ olmayarak hilâf-ı kânûn füzûlî zabt idüb gadr-ı küllî eylediğin bildirüb kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî imdi münâza‘a fihâ olan yerlerini mezbûre Kezban hissesini zabt ider iken zirâ‘at itmeyüb üç sene ale’t-tevâli mâni‘ boz ve hâlî birağub müstehak tapu olmuş ve mezbûre Zeyneb bozdan ve sahib-i arzdan resm-i tapu ile almış ve yedine temessük verilmiş ise zabt eylemesi bi-hasebü’l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî’l-hakîkâ arâzî-i merkûmeye dört hisse i‘tibârıyla üç hissesine mezbûre Kezban ve bir hissesine dahi mezbûre Zeyneb tapusu ve temessükü mutasarrıfe olarak zabt ve beher sene taraflarından zirâ‘ate ve ‘öşr ve resmine sahib-i arza edâ oluna gelür iken mezbûr Zeyneb kendü hissesini zabt adem-i kanâ‘at birle ol-yerlerde mezbûre Kezban’ın hissesini zabt eylediği vâki‘ ise ve zabt ideli on sene geçmiş değil ise vech-i meşrûh üzere olan yerlerden mezbûre Kezban’ın hissesi alıverilüb kemâ fî’s-sâbika iştirâken zabt ve taraflarından zirâ‘at itdirmek muvâfık-ı kânûn olacağına binâ’en husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğünü ‘inde’ş-şer‘ tebeyyün ve tahakkuk eyledik de ücret-i mübâşiriyesi mazlûm olan müdde‘i aleyhden talep olunmayub ber-mûceb fetvâ-yı şerîfe husûsda kâzibe iden müdde‘i-i mütemerridden tahsîli husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da‘vâ-ı müzevir iken müdde‘i aleyhini ücret-i mübâşiriye talebiyle hilâf-ı şer‘-i şerîf tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında. Fî evâsıt sene 255.

33/2 Trabzon Vâlisi Vezirim Osman Paşa’ya ve Trabzon nâ’ibine hüküm ki

Süvârî-i Asker-i müntezir-ı şâhânem alaylarından on birinci alayın üçüncü onbaşıasının ikinci neferi Osman ibn-i Mustafa gelüb Trabzon Sancâğı’nda Torul Nahiyesi’ne tâbi‘ akrân ve asiyâb ile karye-i Lazo ve hâsılı tahtında bennâk ve hinta ve şa‘îr ve ‘öşr-ı kendir ve ‘öşr-i bostan ve ‘öşr ketan yekûn ma‘a gayrihi bin üç yüz seksen üç akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazı-yı mezkûresi ma‘a gayrihi bir görilüb altı bin akçe ber-icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen merkûmun timârı ve hâlâ bâ-berât-ı âlî-şânım olan olduğu defter-i hâkânîde mukayyed olduğuna ve merkûmun timârı Trabzon Sancâğı’nda defter alınmamasına dâhil olduğuna binâ’en mezkûr Lazo Karyesi toprağında vâki‘ kadîmi

otlak yerlerine beher sene zamanında hâricden koyunlarıyla gelüb durub oturub otundan ve suyundan intifâ' idüb 'öşr ve resim gibi nesne vermeyenlerin kânûn üzere otlak resimleri müstakillen merkûmun timârı tarafından ahz ve kabz murâd olunduk da ta'allül ve muhâlefet olunmak îcâb itmez iken Torul ashâbı olanlar resimleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kânûna ta'allül ve muhâlefet üzere oldukların inhâ ve kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûznâmce-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufâssala mürâca'at olunduk da vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed olub iltizâmât hakkında karargâr olan nizâm-ı müstahsene şürûtu mücebince Trabzon Eyâleti'nin defter iltizâmâtı lede't-teblîğ timâr-ı mezbûr olunan iltizâmâta dâhil olduğu sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân tarafından i'lâm olunmuş ve timâr-ı mezbûr mahallinde olan iltizâmât defterine dâhil olmadığı ve bundan böyle der-'uhdesi tarafından talep kılınmadığı hâlde kânûn üzere Divân-ı hümâyûnumdan emr-i şerîfim ihdârı îcâb edeceği cevâbı Maliye hazinesinden yazılmış olub bu makûle eyâlât ve evliye dâhillerinde kâ'in iltizâmâtından şimdiye kadar vâsıl-ı defter olmayanların bundan böyle dahi vülât ve muttasarîfın taraflarından zabt ve iltizâmına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arz ve mevcûd değil ise yine mahallerinde bedel-i sâbıkları ve hasılâtı gadrdan 'ârî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr ile kimesne hâsılâtının zâhire ihrâcına i'tinâ olunarak ona göre bedel-i sâbıkâ i'tibârıyla kapu kethüdâları taraflarından der-'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-sa'âdetim'e inhâ olunmak ve talep ve rağbet olunmadığı sûretde ashâbı taraflarından zabt ve ta'sîr itdirilmesi husûsuna mübâderet kılınmak mükeddemâ bâ-irâde-i seniyye nizâmı iktizâsından olmağla vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi keyfiyet ma'lûm-ı rû'yet-melzûmun oldukda merkûm Osman'ın timârı ol-tarafda olan iltizâmât defterine dâhil olmadığı ve iltizâmı dahi talep kılınmadığı takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî ve kânûna 'amel ve hareket itdirilmesini mübâderet eylesin ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûr takayyüd-i tâm idüb göresin mezkûr Lazo Karyesi toprağında vâki' kadîmi otlaka yerlerine beher sene zamanında hâricden koyunlarıyla gelüb durub oturub otundan ve suyundan intifâ' idüb 'öşr ve resim gibi nesne vermeyenlerin her üç yüz koyunları bir sürü 'add olunarak a'lâ sürüsünden bir koyun evsât sürüden bir şişik ednâ sürüden bir toklu otlak resimleri müstakilen merkûmun timârı tarafından ahz ve

kabz itdirüb Torul ashâbını otlak ve resimleri edâsında hilâf-ı kânûn ta'allül ve muhâlefet itdirilmemesi husûsuna dikkat ve iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kânûn münâfî-i vaz' tecvîzden hazer ve mucânebet olunmak bâbında fî evâ'il-i C Sene 55.

41/3 Trabzon Kazâsı Nâ'ibine

Torul Kazâsı'na tâbi' Balahor Karyesi ahâlîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinde aherin 'alâkası olmayub dahl olunmak îcâb etmez iken Sürmene Kazâsı sâkinlerinden İsmail Çelebioğlu Ahmed ve oğlu Cafer nâm kimesneler ba'zı kesâna istinâden zikr olunan mer'a yerlerine hilâf-ı kânûn ve kadîmi mugâyir fuzûlî müdâhale ve zabt dâ'yesinde oldukların mukaddemâ bâ-'arzihâl lede'l-inhâ ve'l-istid'â Divân-ı Hümûyânumdan kânûnî lede's-su'âl münâza'-ı fihâ olan mahall-i kadîmden tapu ile virilüb zabt ve zirâ'at ve 'öşr ve resmi oluna gelen yerlerden olarak merkûmân Ahmed ve oğlu Tahir tapulu ve temessüklü mutasarrıflar ise müdâhale eylemeleri bundan olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka Balahor Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerleri iken merkûmân ol-mer'â yerlerine fuzûlî müdâhale eyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def' ol-yerler kadîmisi üzere mer'âlat vechile karye-i merkûme ahâlîsine zabt ve hayvanları ra'î itdirilmek muvâfık-ı kânûn idüğün tahrîr olunmağla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında iki yüz elli dört senesi evâhir-i Muharrem'inde sâdır olmuş ve merkûmân ile mahalle nizâ' üzerinde mürâfa'a-ı şer'-i şerîfe olduklarında mer'â-yı mezkûrede merkûmân Ahmed ve oğlu Tahir'in alâkaları olmayarak karye-i mezbûr ahâlîsi hayvnalarına mahsûs ve müstakil kadîmi mer'âları olduğu inde's-şer' tebeyyün ve tahakkuk eyledin merkûmânın mu'ârazalarının men' ve def'iyçün Trabzon nâ'ibi tarafından i'lâm-ı şer' verilmişken merkûmân yine kâni' ve münderi' olmayarak kemâ fî'l-evvel müdâhalelerinde ısdâr ile nizâ'dan hâlî olmadıkları beyânıyla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mücebince 'amel olunmak bâbında te'kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûru karye-i merkûm ahâlîsi Südde-i sa'âdetim'e takdîm eyledikleri 'arzihâllerleriyle istid'â itmeleriyle Divân-ı hümâyûnumda mahfûz ahkâm-ı

kuyûdâta tebliğ itdirildik de ber-vech-i muharrer tarih-i merkûmda emr-i şerîf verildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfe mûcebince ‘amel olunmak bâbında fî evâsıt-ı C sene 255.

42/4 Kürtün Kazâsı nâ’ibine hüküm

Kürtün Kazâsı’na tâbi‘ Kurca Karyesi ahâlîsi gelüb bunların kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ’ir davarları ra’î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil mer‘alarında aherin ‘alâkası olmayub dâhil olmak îcâb etmez iken kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Memalu Karyesi sâkinlerinden Kısa Ya‘kuboğlu dimekle ma‘rûf kimesne zikr olunan mer‘âya hilâf-ı kânûn füzûli müdâhaleden hali olmaduğun bildirüb kânûn üzere ‘amel olunub merkûmun hilâf-ı kânûn ol-vechle vâki‘ olan müdâhalesi men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â etmeleriyle Divân-ı hümayûndan kânûnî lede’s-su‘âl münâza‘-ı fihâ olan mahall-i kadîmden tapu ile verilüb zabt ve zirâ‘at oluna gelen yerlerden olarak mezkûr Kısa Ya‘kuboğlu tapulu ve temessüklü mutasarrıf ise müdâhale itmesi bi-hasebü’l-kânûn bundan olub eğer böyle olmayubda fî’l-hakîka bundan kadîmü’l-eyyâmdan ve koyun vesâ’ir davarları ra’î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil mer‘aları iken merkûm ol-mer‘â yerlerine füzûli müdâhale eylediği muvâfık-ı nefsu’l-emr olduğu hâlde men‘ ü def‘ birle ol-yerler kadîmisi olan mer‘alık vechle karye-i merkûm ahâlîsine zabt ve hayvanların ra’î itdirilmek müdâfi‘-i kânûn iddiğü tahrîr olunmağla bu bâbda kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında fî evâsıt-ı Ş sene 255.

43/1 Kürtün nâ’ibine hüküm ki

Kürtün Kazâsı’na tâbi‘ Kuruca Karyesi ahâlîsi gelüb kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Alakafir ma‘a Dereköy Karyesi’nde vâki‘ cibâl-i mübâhadan kadîmden berü bunlar ve karye-i merkûme ahâlîsi ve herkes odun vesâ’ir keraste kat‘ ve intifâ‘ idegelüb dahl olmak îcâb itmeyüb ve karyeteyn-i mezbûreteyn defterhâne-i âmiremde resm-i koruya dâ’ir nesne tahrîr olunmuş değil iken icâbından Kısa Ya‘kuboğlu dimekle ma‘rûf kimesne ol-cibâl-i mübâhadan bunların odun vesâ’ir keraste kat‘ına hilâf-ı kânûn füzûli müdâhele ve mümâna‘at üzere olduğun bildirüb kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmeleriyle defterhâne-i âmiremde mahfûz defter-i mufâssala mürâca‘at olunduk da Trabzon Sancâğı’nda Kürtün Nâhiyesine tâbi‘ neferât

ile karye-i Alakafir ma'a Dereköy ve hâsılı tahtında bennâk ve hinta ve şa'îr ve resm-izemîn yekûn ma'a gayrihi bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn ile karye-i Kuraha ve hâsılı tahtında bennâk ve 'öşr-i meyve ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma'a gayrihi üç bin sekiz yüz akçe yazular ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr olunduğu mestûr ve mukayyed olub Divân-ı hümâyûnumdan kânûnî lede's-su'âl sâlifü'z-zikr karyelerden Defterhâne-i âmirem'de resm-i koriya dâ'ir nesne tahrîr olunmayub münâza'a fihâ olan mahall-i cibâl-i mübâhadan iddüğün zâhir olmağla ol-cibâl mübâhadan Kurha ve Alakafir ma'a Dereköy karyeleri ahâlîsiyle merkûm Kısa Ya'kûboğlu vesâ'ir herkese odun vesâ'ir keraste kat' ve intifâ' itdirilmek ve yekdiğeri ol-cibâl-i mübâhadan aherin odun vesâ'ir keraste kat'ına muhâlefet itdirilmemek muvâfık-ı kânûn idüğün tahrîr olmağla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında. Fî evâsıt-ı Ş sene 255.

44/1 Gümüşhane Kazâsı Nâ'ibine hüküm ki

Gümüşhane Kazâsı'na tâbi' Balahor Karyesi mütemekkinlerinden İstefan nâm zimmî gelüb karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Dokan nâm zimmî karye-i merkûm toprağında mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir kıt'a değirmenden hissesiyle bir kıt'a bostan ve beş bâb menâzil ile ba'zı eşyâsını iki yüz kırk bir senesinde hâl-i hayatında ve kemâl-i 'akl ve sıhhatinde bey'-i bât-ı kat'î ile buna bey' ve teslîm ve bu dahi iştirâ ve tesellüm ve kabûl ile zabt ve tasarruf idegelüb dahl olmak îcâb etmez iken mersûm bu esnada müdâhalede mürd olduk da karye-i merkûm mütemekkinlerinden İskoş nâm zikr olunan emlâk ve eşyâya fuzûlî müdâhale ve murâfa-ı şer'de lede't-terâfu'da ve mersûmenin mu'ârazası bi-vech-i şer' 'inde's-şer' sâbit olarak rabta hüccet-i şer'iyye verilmişiken mersûma kânî' olmuyub mu'ârazasında aherimde elinde olduğun bildirüb mahallinde şer'le görölüb mersûmenin bi-vech tevdî'den müdâlehesi men' ü def' bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî mahallinde şer'le görölmek bâbında.

44/2 Gümüşhane Kazâsı Nâ'ibine hüküm ki

Gümüşhane Kazâsına tâbi' Balahor Karyesi mütemekkinlerinden İstefan nâm zimmî gelüb arâzî tasarruf iden Dokan nâm zimmî karye-i mezbûre toprağında mutasarrıf olduğu ma'lûmü'l-hudûd yerlerini hâl-i hayatında hakk-ı tasarrufa rızâsı ve

sâhib-i arz ma'rifetiyle iki yüz kırk bir senesinde buna ferâğa ve tefvîz ve bu dahi tefavvuz ve kabûl ile yedine verilen sâhib-i arz-ı temessükü mûcebince sene-i mezbûreden berü zabt ve beher sene zirâ'at ve 'öşr ve resmi sâhib-i arz edâ idegelüb dahl olunmak îcâb etmez iken mersûm ol esnada mürd olduk da ferz? karye-i merkûme mütemekkinlerinden İskoş nâm mutasarrıfın ol-yerlere hilâf-ı kanûn fuzûlî müdâhale ve huzûr-ı şer' de lede'l-mürâfa'a mersûmenin müdâhalesi bi-vech ve hilâf-ı kânûn iddüğün 'inde'sş-şer' zâhir olarak cânib-i şer'den hüccet-i şer' iyye i'tâ olunmuşken mersûme yine kemâ fi'l-evvel müdâhaleden hâlî olduğun inhâ ve bu bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî Divân-ı hümâyûnumdan kanûnn su'âl olunduk da münâza'a fihâ olan yerlere mersûm Dokan mutasarrıfken mürd olduk da oğluna kalmayub tasarrufunda olan yerleri tapuya müstehak ve hakk-ı tapu kızı mersûmenin olduğu binâ bî-garaz Müslümanların takdîr iyldikleri resm-i tapu ile olmağa tâlibe iken sâhib-i arz olan kimesne mersûmeye virmeyüb mersûm İstefan'a virmiş ise ve babası hâlik olalı on sene geçmiş değil ise mersûmenin müdâhele iylemesi bi-hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayub da fi'l-hakîka mersûm Dokan hâl-i hayatında iki yüz kırk bir senesinde hakk-ı tasarruf rızâsı ve sâhib-i arz ma'rifetiyle mersûma ferâğa ve tefvîz ve mersûm dahi tefevvuz ve kabûl ile yedine verilen sâhib-i arza temessükü mûcebince sene-i mezbûreden berü zabt ve beher sene zirâ'at ve 'öşr ve resmin sâhib-i arza edâ idegelür iken mersûm mürd olmağla kızı mersûme ol-yerlere müdâhale iylediği muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde bu makûle on sene mürûr iden arâzî da'vâsının istid'â memnû' olmağla men' ü def' birle ol-yerler yedinde olan sâhib-i arz temessükü mûcebince berkarâr sâbık-ı mersûm İstefan zabt ve zirâ'at itdirilmek hilâf-ı kânûn idüğü tahrîr olunmağla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında fî evâsıt-ı Ş sene 255.

47/1 Trabzon Vâlîsi Vezirim Osman Paşa iclâlühûye ve Gümüşhane nâ'ibine hüküm ki

Zaranoğlu Mıgırdıc nâm zimmî gelüb bu Gümüşhane mütemekkinlerinden Kuzoğlu Avanis nâm zimmî ile iki yüz elli senesinden berü beynlerinde cârî olan mu'âmelât ve ahz u i'tâlarının hesâblarını gördüklerinde mersûm o zimmî zimmetinde altı bin gurus alacağı zuhûr idüb taleb eyledik de mersûm Avanis hesâbda galat vâki' olub ol- mikdâr gurus deynimdir deyüb lakin ikrâr-ı kat'î etmiş olmadığından tekrar muhâsebe görelim dimiş ve mersûm Mıgırdıc dahi râzı olmuş ise

de rü'yet-i muhâsebeden imtinâ' üzere olduğun ve bu bâbda da'vâsına muvâfık cânib-i Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe

virildiğin bildirüb mahallinde şer'le görülüb ber-mûceb-i fetvâ-yı şerîfe hesabları ma'rifet-i şer'le tekrar bakasın sahihan rü'yet ve zimmetinde zuhûr eden hakkı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr iddüğün 'inde's-şer' tahakkuk eyledik de ücret-i mübâşiriye mazlûm olan müdde'i 'aleyhiden talep olunmayub ber-mûcib-i fetvâ-yı şerîfe husumet-i kazibe iden müdde'i mütemerridden tahsîli husûsuna ihtimâm ve dikkat ve da'vâ-ı müzevir iken müdde'i 'aleyhi ücret-i mübâşiriye talebiyle hilâf-ı şer'-i şerîfe tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak üzere sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer'le görülmek bâbında. Fî evâhir-i Z sene 255.

47/3 Torul nâ'ibine hüküm ki

Torul Kazâsı'na tâbi' Akçukal'a Karyesi mütemekkinlerinden Corode Sarakim nâm zimmî gelüb karye-i mezbûre toprağında şuyu' iden su ile karye-i merkûmede vâki' mutasarrıf olduğu bağ ve bağçe ve mezr'a ve tarlasını kadîmden berü saky ve intifâ' iden geldiği mahsûs ve müstakil kadîmi suyunda aherin alâkâsı yoğiken kazâ-ı mezbûra tâbi' Surda Karyesi sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne ol suyu mecrâ-yı kadîmden ihrâc ve kendü tarlasına icrâ birle bunun bağ ve bağçe ve mezrû'âtının itlâfına bâ'is ve bâdî olduğun bildirüb mahallinde şer'le görülüb ol su kadîmisi üzere mersûmun bağ ve bağçe ve mezrû'ât ve tarlasına icrâ itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî Divân-ı hümayûmdan muktezâsı su'âl olunduk da bu makûle su nizâ'ında i'tibâr kadîmi olmağla ol su kadîmden ne mahallden ve ne vechle cereyân idegelmiş ise ba'de's-sübût yine kadîmesi üzere ol-mahallden ve ol-vechle icrâ itdirilmek için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği tahrîr olunmağla mahallinde şer'le görülmek bâbında fî evâhir-i M sene 256.

48/3 Mülhakâtıyla Trabzon Vâlisi Vezirim Osman Paşa'ya ve Gümüşhane nâm-ı diğer Torul nâ'ibine hüküm ki

Gümüşhane kasabası ahâlîsinin Südde-i sa'âdetim'e takdîm eyledikleri

‘arzihâlinde kasaba-ı mezbûrede vâki’ vakf-ı çeşmeye kadîmden cârî olub şürb ve intifâ’ idegeldikleri sudan aherin ‘alâkası olmayub dahl olunmak îcâb ve kasaba-ı mezbûre mütemekkinlerinden Honomoz nâm zimmî ol-suyun mecrâ-yı kadîmindenihrâc ve kendü menziline icrâ birle ahâlî merkûmenin zârûretlerine bâ’is ve bâdî olduğu beyânıyla mahallinde şer’le görölüb ol-su kadîmisi üzere çeşme-i mezkûre icrâ itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid’â itmeleriyle Divân-ı hümayûnumdan münkazâsı su’âl olunduk da bu ma’kûle su nizâ’ında i’tibâr-ı kadîm olmağla inhâ olduğu üzere ol-su kadîmden ne mahallden ve ne vechle cereyân idegelmiş ise ba’de’s- sübût yine kadîm üzere ol-mahallden ve ol-vechle icrâ itdirilmek için emr-i şerîfim i’tâsı iktizâ eylediği tahrîr olunmağla senki vezir-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer’le görölmek bâbında fî evâ’il-i Râ sene 256.

49/2 Trabzon Vâlisi Vezirim Osman Paşa iclâlühûye ve Torul nâ’ibine hüküm ki

Trabzon Sancâğı’nda Torul Nâhiye’sine tâbi’ neferât ve asiyâb ile karîn olunan ve hâsılı tahtında ispenç ve hinta ve şa’îr yekûn ma’a gayride beş bin dört yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemîyle tahrîr ve defter-i icmâlde olunan ma’a mahalle-i Deli Hamza nezd-i karye-i mezbûreyi tamam yazı-yı mezkûresiyle ma’a gayriha bir görölüb altı bin dört yüz akçe ber-icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen Torul Nâhiyesi’nde Akçakal’a’nın karye ve gayriden elli beş bin yüz kırk dokuz akçe ze’âmete mutasarrıf birinci alayın dördüncü bölüğü ikinci çavuşu Hüseyin ve bu Mehmedin kaydında ve yine Torul Nâhiyesi’ne tâbi’ neferât ve asiyâb ve fukarâ-ı mahallat ile karye-i Atase der-i nezd-i karye-i Olban ve hâsılı tahtında ispenç ve hinta şa’îr yekûn ma’a gayride dört bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemîyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazı-yı mezkûresinde iki bin akçesi ikrâr ve ma’a gayrihâ bir görölüb beş bindokuz yüz doksandokuz akçe ber-icmâl ve icmâl-i mezbûrun bin dokuz yüz doksandokuz akçesi Maçuka Nâhiyesi’nde Radomoli(?) nâm karye ve gayrinden doksandokuz bin dokuz yüz yirmi dört akçe ze’âmete mutasarrıfe asâkir-i müntazime-i şâhânem süvârîsi Yüzbaşı Mehmed Tufan ve bu Mehmed’in bâkîsi müştereki kaydâtda olduğu defter-i hâkânîde ve karye-i Atase der-i nezd-i karye Olban ve tahdında muharrer mahalle-i Hokun? el-merkûm ber-mûcib defter-i hakânî müşterekiyle yüzbaşı merkûm tufan’ın ze’âmeti tarafından ahz ve kabza murâd

olundukda çavuş-i merkûm müstakillen kaydına dâhil defter-i mufassalda karye-i Ulban'a ve defter-i icmâlin karyei Ulban'a ma'a mahalle-i Deli Hamza nezd-i karye-i mezbûr el-merkûmeyi ze'âmeti tarafından zabta adem-i kanâ'at birle yüzbaşı merkûmun müşterekiyle kuyûduna dâhil karye-i Atseder nezd-i karye-i Ulban'a ve tahtında muharrer mahalle-i Hokub ile el-merkûmeye füzûli müdâhaleden hali olmadığın merkûm Tufan mukaddemâ bâ-'arzihâl lede'l-inhâ ve ol-senedi kuyûd-ı defter-i hâkânîden ba'de'l-ihrac defter-i hâkânî mücebince 'amel olunmağa bâbında iki yüz elli dört senesi evâ'il-i Cemâziye'l-ahire'sinde sâdır olan emr-i âlî divân-ı hümayûnumda mukayyed olub el-hâletü hazihi merkûm Hüseyin'in Südde-i Sa'âdetim'e takdîm eylediği bir kıt'a 'arzihâlinde merkûm müstakillen kaydına dâhil beş bin dört yüz akçe yazı ve defter-i mufassalda karye-i Olban'a ve defter-i icmâlde karyei Olban'a ma'a mahalle Deli Hamza nezd-i karye-i mezbûre el-mezbûrenin ber-mûceb defter-i hâkânî mümtâz ve ma'îyyet-i hudûd ve sınuru dâhilinde olan ma'lûmetü'l-hudûd yerlerinde aherin alâkası yoğiken merkûm Mehmed Tufan dört bin akçe yazar zikr olunan Atseder nezd-i karye-i Olban'a karyesinin mümtâz ve mu'ayyen hudûd ve sınuru dâhilinde olan yerlerin müşterekiyle ze'âmeti tarafından zabta 'adem-i kanâ'at birle müstakillen kuyûdana dâhil beş bin dört yüz akçe yazar defter-i mufassalda karye-i Olban'a ve defter-i icmâlde Olban'a ma'a mahalle-i Deli Hamza nezd-i karye-i mezbûr aher buranın mümtâz ve mu'ayyen hudûd ve sınuru dâhilinde olan yerler için müşterekim ile kaydına dâhil karye-i Atseder nezd-i karye-i Olban'a ve tahtında muharrer Hukub Mahallesi irâcesindendir deyü hilâf-ı kanûn ve kadîm mugâyir-i füzûli müdâhale ve ta'arruzdun hâli olmaduğun inhâ ve ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî Defterhâne-i âmirem'de mahfûz ruznâmçe-i humâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olunduk da vech-i meşrûh üzere olduğun mestûr ve mukayyed olub Maçuka ve Torul ve Kürluka nâhiyeleri 'öşrü mukaddemâ bâ-irâde-i seniyye mukâtû'a îfâ kılınmış olduğu kuyûddan müstebân olmağla Trabzon Sancâğı'nda defter-i iltizâmâtı lede't-tetebbu' merkûm Hüseyin'in ze'âmeti için iltizâmâtâ dâhil olmadığın i'lâm olunmuş ve ze'âmet-i mezbûre mahallinde olan iltizâmât defterinde dâhil olmaduğu hâlde emr-i şerîfim i'tâsı lâzım geldiği cevâbı yazılmış ve Trabzon eyâletinde kâ'in iltizâmâtıdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi zabt ve iltizâmına ra'îyyet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arziya ve mevcûd değil ise yine mahallerinde birle sâbıkları ve hâsılâtı gadrdan 'ârî olacak

vechle tahkîk veyâhûd bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta‘şîr ile kimin hâsılatının zâhire olacağı i‘tinâ olunarak ona göre yerin sâbık-ı i‘tiyâdıyla kapu kethüdâları taraflarından der-‘uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i‘lâm Der-sa‘âdet’ime inhâ olunmağa ve taleb ve rağbet olunmadığı sûrette ashâbı taraflarından zabt ve ta‘şîr itdirilüb cânib-i aherden hilâf-ı defter-i hâkânî belasız vâki‘ olan müdâhalenin men‘ ü def‘î husûsuna mübâderet kılınmak mukaddemâ bâ-irâde-i seniyye verilen nizâmı muktezâsından bulunmuş olmağa mücebince ‘amel olunmak fermânım olmağa imdi sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin keyifiyetim ma‘lûmun olduk da merkûm Hüseyin’in ze‘âmeti ol-tarafda olan iltizâmât defterine dâhil olmadığı ve iltizâmı dahi taleb kılınmadığı hâlde bir muktezâ-yı defter-i hâkânî ‘amel ve hareket itdirilmesine mübâderet eylesen ve sen ki nâ‘ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru ol-diyârın müsîn ve ihtiyar bi-garez kimesneleri hazır oldukları hâlde mahall-i nizâ‘ üzere hâss-ı müvâcehesinde tamâm-ı hakk ve ‘adl-i mukayyed olub göresin nizâ‘ olunan arazi dört bin akçe yazar Atase der nezd-i karye-i Olyan Karyesi’nin mümtâz ve mu‘ayyen hudûd ve sınûru dâhilinde olan yerleri olmayub fî’l-vâki‘ merkûm Hüseyin’in müstakillen kuyuduna dâhil beş bin dört yüz akçe yazar defter-i mufâssalda karye-i Olban ve defter-i icmâlde Olban’a ma‘a mahalle-i Deli Hamza nezd-i karye-i mezbûre el-kuyûdenin mümtâz ve mu‘ayyen hudûd ve sınuru dâhilinde kadîmde müstakillen ze‘âmeti tarafından zabt oluna gelerek bir aher iken mezkûr Ataseder nezd-i karye-i Olban Karyesi mutasarrıfı merkûm Tufan ol-yerler müşterekim ile kaydına dâhil Atsedir nezd-i karye-i Olban’a Karyesi arazisindendid deyü hilâf-ı kanûn ve kadîm-i mugâyir füzûlî müdâhale eylediği muvâfık-ı nefsi’l-emr olduğu halde men‘ ve def‘ birle ol-yerler kuyûdum üzere merkûm Hüseyin’in ze‘âmeti tarafından zabt ve ta‘şîr ahz ve kabz itdirilmesi husûsuna dikkat ve iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kânûn-ı münâfi vaz‘ı tecvîzden hazer ve mübâ‘adet olunmak bâbında. Fî Evâ’il-i Râ sene 256.

50/2 Torul nâ‘ibine hüküm ki

Trabzon Sancâğı’nda Torul Nâhiyesi’ne tâbi‘ Mavrangel Karyesi ahâlisi gelüb karye-i mezbûre ile civârında kâ’in Sarusatı Karyesi toprağında vâki‘ [cibâl-ı] mübâhadun kadîmden karyeteyn-i merkûmeteyn ahâlîsi ve herkes odun vesâ’ir kerasta kat‘ ve intifâ idegelüb dahl olunmak îcâb itmeyüb karyeteyn-i merkûmeteynden Defterhâne-i âmiremde resm-i korıya dâ’ir nesne tahrîr olunmuş değil iken zikr olunan

Saruyani Karyesi ahâlîsi ol-cibâl mübâha için bizim koryu geldiklerimiz resmlü korılarımız deyü füzûli müdâhale ve bunların odun vesâ'ir keraste kat'ından mûmâna'at olan oldukların bildirüb kânûn üzere 'amel olunub karye-i merkûme ahâlîsinin hilâf-ı kânûn vâki' olan müdâhaleleri men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â etmeleriyle Defterhâne-i âmiremde mahfûz defter-i mufâssala mürâca'at olundukda Trabzon Sancâğı'nda Torul Nâhiyesi'ne tâbi' neferât ve asiyâb karye-i Mavrangel ve hâsılı tahtında bennâk ve hinta ve şa'îr ve resm-i tapû-yı zemîn yekûn ma'a gayride üç bin üç yüz yetmiş elli akçe ve yine Torul Nâhiyesi'ne tâbi' neferât ve asiyâb ile karye-i Saruyanı ve hâsılı tahtında bennâk ve hinta ve şa'îr ve resm-i tapû-yı zemîn yekûn ma'a gayride iki bin yedi yüz kırk beş akçe yazularlarıyla defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr olunduğun mestûr ve mukayyed bulunmağın Divân-ı hümâyûnumdan muktezâsı lede's-su'âl sâlifü'z-zikr karyelerden resm-i koryu dâ'ir nesne tahrîr olunmayub münâza' fihâ olan mahall-i cibâl-i mübâhadan idüğün tebeyyün eylemiş olmağla bu sûretde ol-cibâl mübâhadan herkes odun vesâ'ir keraste kat' eylemek ve yekdiğeri ahire muhâlefet itdirilmemek için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği tahrîr olunmağla defter-i hâkânî mücebince kânûn üzere 'amel olunmak bâbında fî evâsıt-ı Ş sene 1256.

56/1 Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Es-seyyid Ömer nâm kimesne gelüb bunun Gümüşhane kasabası toprağında yirmi seneden berü mutasarrıfa olduğu bir bâb mülk menziline aherin alâkası yoğiken merkûmun karındaşı kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne zuhûr birle menzil-i mezkûr babamız El-hâcc Hasan'ın ebedi fevt olmağla mirâsa idhâl iderim deyü füzûli müdâhale olduğundan hâlâ olduğun bildirüb mahallinde şer'le görölüb merkûmun bi-vech vâki' olan müdâhalesi men' ü def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî mahallinde şer'le görölmek bâbında fî evâhir-i Câ sene 256.

56/2 Gümüşhane nâm-ı diğeri Torul Kazâsına nâ'ibine hüküm ki

Es-seyyid Ömer veled-i Hacı Hasan nâm kimesne gelüb bunun Gümüşhane Kazâsına tâbi' Haşere Karyesi toprağında vâki' yirmi seneden berü mütecâviz tapûlu ve temessüklü mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlasını zabt ve beher sene zirâ'at idegelüb dahl olunmak îcâb etmez iken ecânibinden yine karye-i mezbûr sâkinlerinden

Şakir ve Ali nâm kimesneler zuhûruyla ol-yerler kırk sene mukaddem bizim babamızın idi deyü hilâf-ı kânûn füzûli müdâhalemeden hali olmadıkların bildirüb kânûn üzere ‘amel olunub merkûmların hilâf-ı kânûn vâki’ olan müdâhaleleri men’ ü def’ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid’â itmekden nâşî Divân-ı hümayûnumda kânûnî su’âl olunduk da münâza’ fihâ olan yerlere merkûm Es-seyyid Ömer ol-mikdâr seneden mütecâviz tapulu ve temekssüklü mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâ’at idegelür iken mezbûrân Şakir ve Ali ol-yerler kırk sene mukaddem bizim babamızın idi deyü füzûli müdâhale eyledikleri muvâfık-ı nefsi’l-emr olduğu hâlde bu makûle on sene mürûr iden arazi da’vâsının istinmâ’ı memnû’ olub bâ-husûs ol-mikdâr sene mürûr etmiş olmağla men’ ü def’ birle ol-yerler yedinde olan sâhib-i arz temessükü mücebine ber-karar sâbık-ı merkûm Es-seyyid Ömer’e zabt ve zirâ’at itdirilmek muvâfık-ı kânûndur deyü tahrîr olunmağla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında fî evâsıt-ı Câ sene 56.

59/3 Trabzon Vâlisi Vezirim Osman Paşa’ya ve Gümüşhane Kazâsı nâ’ibine hüküm ki

Gümüşhane kasabası sâkinlerinden es-seyyid Ömer nâm kimesne ile Fatıma nâm hatun gelüb bunların babaları El-hâcc Hasan nâm kimesne iki yüz elli dört senesinde fevt olduk da terekisi bi’l-vereseti’ş-şer’î bunlar ile diğer oğulları yine kasaba-ı mezbûre sâkinlerinden İsa ve Mustafa nâm kimesnelere intikâl idüb âlâ mâ-farz olunduğu beyne’l-verese tevzî’ ve taksîm olunmak iktizâ ider iken merkûmân İsa ve Mustafa babaları müteveffâ-yı merkûmdan müntakıl hisse-i irsiyelerini ahire adem-i kanâ’at birle bunların hisselerini dahi hilâf-ı şer’-i şerîf füzûli ahz idüb gadr-ı küllî eyledikleri ve bu bâbda da’vâlarına muvâfık cânib-i Şeyhü’l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiğin bildirüb mahallinde şer’le görölüb babaları müteveffâ-yı merkûmdan müntakıl-i merkûmânın hilâf-ı şer’-i şerîfe füzûli ahz eyledikleri hisse-i irsiyelei kendülere alıverilüb icrâ-yı şer’-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid’â itmeleriyle husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu’da terâvir iddüğü ‘inde’ş-şer’ tahakkuk eyledikde ücret-i mübâşir-i matlûbesi olan müdde’i ‘aleyhinden taleb olunmayub ber-müceb fetvâ-yı şerîfe husûmet-i kâzibe iden müdde’î mütemerridden tahsîli husûsunda ihtimâm ve dikka ve da’vâ müzevir iken müdde’i ‘aleyhi ücret-i mübâşiriye talebiyle hilâf-ı şer’-i şerîf tazyîk ve tecrîmden hazer ve mücânebet olunmak

üzere sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘le görölmek bâbında fî evâhir-i B sene 256.

60/2 Mülhakâtıyla Trabzon Vâlisi Vezirim Osman Paşa’ya ve Çepni nâ’ibine hüküm ki

Süvâr-i asâkir-i müntazime-i şâhânem Mustafa Paşa livâsı ikinci alayında birinci taburunun ikinci bölüğünde mülâzım-ı sâni Talib veled-i Mehmed gelüb Trabzon Sancâğı’nda Kürtün Nâhiyesi’nde Lagor nâm karye ve gayriden altmış dört bin dört yüz akçe berât-i şerîfe ile mutasarrıf olduğı ze‘âmeti Mülhakâtıyla Çepni Nâhiyesi’ne tâbi‘ Valed nâm diğér Selmanlu Karyesi’yle hisse-i hakk karye-i Sulmatlu müşterekle merkûm Talib’in ve Batum Sancâğı’nda Ayna Nâhiyesine tâbi‘ Damki nâm-ı diğér Masaevram Karyesi müşterekle Trabzon Olala nâm karye ve gayriden yirmi yedi bin beş yüz akçe ze‘âmete mutasarrıf-ı asâkir-i müntazime-i şâhânem süvârî tekâ‘udlarından Mehmed Sabit veled-i Osman’nın kaydında dâhil idüğü defter-i hâkânîde mukayyed olmağla karye-i Valed nâm-ı diğér Selmanlu ve hisse-i Sülmanlu el-merkûme ber-mûceb defter-i hâkânî-i müşterekiyle süvârî merkûm Talibin ze‘âmeti tarafından zabt ve vâki‘ olan mahsûlden ve rûsûmât-ı kânûn ve defter mûcebince ahz ve kabz murâd olunduk da dahl olunmak îcâb etmez iken takâ‘üd-i merkûm Mehmed Sabit veled-i Osman karye-i Meramki nâm-ı diğér Masaevram el-merkûme-yi müşterekiyle zabta ‘adem-i kanâ‘at birle süvârî-i merkûmun kaydına dâhil karye-i Valed nâm-ı diğér Selmanlu ve hisse-i Sülmanlu el-merkûme içün resm-i kadîme dahildir deyü hilâf-ı defter-i hâkânî füzûlî müdâhaleden hâli olmuduğün inhâ ve defter-i hâkânî mûcebince ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî Defterhâne-i âmirem’de mahfûz rûznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufâssala mürâca‘at olunduk da Trabzon Sancâğı’nda Çepni Nâhiyesi’ne tâbi‘ neferât ve zemîn-i ‘aded ile karye-i Valed nâm-ı diğér Selmanlu ve hâsılı tahtında ... ve ‘öşr-i kebîr bir yekûn ma‘a gayri de iki bin yedi yüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi‘ zemin-i ‘aded ile hisse-i hakk karye-i Selmanlu ve hâsıl ma‘a ‘öşr-i galât ve rûsûm-ı sâ’ire yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam yazı-yı mezkûresiyle Of Nâhiyesi’ne tâbi‘ Alalu nâm-ı diğér Kokunlu Karyesi’yle bir görölüb yekûn ma‘a gayrihi yirmi dört bin beş yüz akçe ze‘âmet deyü ber-icmâl ve icmâl-i mezbûrun yirmi üç bin beş yüz seksen üç akçesi asâkir-i müntazime-i süvârîlerinden

Talib veled-i Mehmed bâkîsine müşterekleri kayıtlarındadır ve yine Batum Sancâğı'nda Atina Nâhiyesi'ne tâbi' neferât ve zemîn ve baştina aded ile karye-i Vamaka nâm-ı diğer Emasaevram ve hâsıl tahtında ... 'öşr-i felluce ve 'öşr-i orman yekûn ma'a gayrihi üç bin üç yüz otuz iki akçe yazı ile defter-i mufâssalda olduğu muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde tamam-ı yazı-yı mezkûresiyle Of nâhiyesine tâbi' Mudada nâm-ı diğer İskane Karyesiyle bir görölüb yekûn ma'a gayrihi yirmi yedi bin iki yüz yirmi iki akçe ze'âmet deyü ber-icmâl ve icmâl-i mezbûrun on üç bin altı yüz on iki akçesi asakir-i müntazime-i süvârîsi takâ'üdlerinden Mehmed Sabit veled-i Osman'ın bâkîsi müşterekleri kayıtlarında dürlü ba'de birle ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî mârû'z-zikr Trabzon Sancâğı'nda Çenbi Nâhiyesi'ne tâbi' karye-i Valed nâm-ı diğer Selmanlu el-mezbûrenin ve tahtında muharrer zemînlerden mahsûlât ve rûsûmâtıyla hisse-i hakk karye-i Selmanlu el-mezbûrenin ve tahtında muharrer zemînlerden ma'a 'öşr-i galât ve rûsûmât-ı sâ'îresi asâkir-i müntazime süvârilere mezkûr Talib Mehmed ile sâ'ir müşterekleri taraflarından ve Batum Sancâğı'nda Ayne Nâhiyesi'ne tâbi' karye-i Vamaka nâm-ı diğer Emasaevram el-mezbûrenin ve tahtında muharrer zemîn ve baştinelerden mahsûlât ve rûsûmâtı asâkir-i müntazime süvârîsi takâ'udlarından mezkûr Mehmed Sabit veled-i Osman ile sâ'ir müşterekleri taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediğin ricâl-i Devlet-i Aliyyem'den hâlâ Defter Emîni olan iftihâr Raif zîde 'ulvühü 'arz idüb Trabzon Sancâğı'nın defter iltizâmâtı lede't-tebellüğ ze'âmet-i mezbûre dâhil defter olmadığı i'lâm olunmuş ve ze'âmet-i mezbûre mahallinde olan iltizâmât defterine dâhil olmadığı ve bundan böyle der-'uhdesi taleb kılınmadığı hâlde defter-i hâkânî mücebince kânûn üzere Divân-ı hümayûnumda emr-i şerîfim ısdârı îcâb eylediği vâridât muhâsebesinden yazılmış ve mücebince emr-i şerîfim i'tâsını Maliye Nazırı düstûr-ı müşîr-i sadâkat-mîrim El-Hâcc İbrahim Hüseyin Paşa edâmallahü te'âlâ iclâlühü bi't-tahsîl ifâde etmiş ve Trabzon Sancağında kâ'in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi iltizâmına ra'îyyet olunur ise sahipleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîkî arza ve mevcûd değil ise yine mahallerinde birle sâbıkları ve hâsılâtı gadrda ârî olacak vehle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta'sîr ile kimin hâsılâtının zâhire ihrâcına i'tinâ olunarak ona göre birle sâbık i'tiyâdıyla kapu kethüdâsı tarafından der-'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-sa'âdetim'e inhâ olunmak ve taleb olunmadığı hâlde ashâbı taraflarından zabt ve ta'sîr itdirilüb cânib-i aherden hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened

vâki‘ olan müdâhalenin men‘ ü def‘î husûsunda mübâderet kılınmak mukaddemâ bâ-irâde-i seniyye verilen nizâmı muktezâsından bulunmuş olmağla ber-mûceb muharrer ‘amel ve hareket eylemek fermânım olmağın imdi sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin keyfiyet-i ma‘lûmun oldukda ze‘âmet-i mezbûre ol-tasarrufda olan iltizâmât-ı defter yine dâhil olmadığı ve bundan böyle der-‘uhdesi taleb kılınmadığı hâlde ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî ‘amel ve hareket itdirilmesine mübâderet eylesin sen ki nâ‘ib-i mûmâ-ileyhsin defter-i hâkânî ve emîn-i mûmû-ileyhin ‘arzı mûcebince zabt ve karye-i Valed nâm-ı diğer Selmanlu el-mezbûrenin ve tahtında muharrer zeminlerinin mahsûlât ve rusûmâtıyla hisse-i hakk karye-i Selmanlu el-mezbûrenin ve tahtında muharrer [s.61] zeminlerin maa‘ öşr-i galat ve rûsumât-ı sūiresi müşterekiyle süvari-i merhûm Tâlib veled-i Mehmed ze‘ameti tarafından ahz ve kabz itdirilib tarafeynin liva ve kazaları başka başka olub birbirlerinde alaka ve medhalleri olmamağla tekaud-ı merkûm Mehmed Sabit veled-i Osman‘ı karye-i Valed nâm-ı diğer Selmanlu ve hisse-i hakk karye-i Sülmanlu el-merkume hilaf-ı defter-i hakani bir dürlü dahl ve taarruz itdirilmeyüb men ü def‘î hususuna mübaderet ve iltizamat-ı nizamına ve kuyûd-ı defter-i hâkânî ve kanûna münâfi vaz‘ı tecvizden hazer ve mücanebet olunmak babında.

68/3 Şiran Kazâsı Nâ‘ibine hüküm ki

Kurşun ve Asmakara nâm karyeler ahâlilerinin Südde-i sa‘âdeti’me takdîm eyledikleri ‘arzihallerinde karyeleri toprağında kadîmü’l-eyyamdan berü koyun vesâ’ir davarları ra‘î olub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘a yerlerinde aherin ‘alâkası olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Şira ve Vadku karyeleri ahâlîsi ol-mer‘a yerleriçün yaylağımızdır deyü fuzûli müdâhaleden hâli olmadıkları beyânıyla kânûn-ı kadîmi üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmeleriyle Defterhâne-i âmiremde mahfûz defter-i mufasssala mürâca‘at olunduk da Karahisar-i şarkî Sancâğı’nda Şiran Nâhiyesi’ne tâbi‘ Mahallat-ı Kıran ve bir aded hisse hakkının ve iki zemîn ile karye-i Kurşun-ı Bala’ya hâsıl tahtında hinta ve şa‘îr yekûn ma‘a gayrihi dört bin beş yüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ile mezr‘a-ı Asmakara hâricden zirâ‘at idüb resmini beher sene verürler hâsıl altı yüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ beş aded zemîn ile karye-i Kurşun ile hâsıl ‘ani’l-mersûm on yedi bin beş yüz akçe yazular ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr olunduğu mukayyed olub Divân-ı

hümâyûnumdan kânûn-ı kadîmi su'âl olunduk da münâza'a fihâ olan mer'a dahl iden Şiran ve Vadku karyeleri ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan ve koyun vesâ'ir davarları ra'î olub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'âları veyâhûd hayvanları mezkûr Kurşun ve Asmakara karyeleri ahâlîsinin hayvanlarıyla müşâ' ve müşterek ra'î olunagelmiş ise müdâhale itmeleri kânûn-ı kadîm iktizâsınca yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka merkûmların karyeleri toprağında mer'â yerlerinde iken Şiran ve Varlu karyeleri ahâlîsi ol-mer'â yerleri bizim yaylağımızdır deyü fuzûli müdâhale eyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde zikr olunan Kurşun-ı Balâ ve Kurşun nâm karye ile Asmakara mezz'asından Defterhâne-i âmîremde resm-i yaylağa dâ'ir nesne tahrîr olunmamağla men' ü def' birle ol-yerler kadîmi üzere mer'â-ı hakk vechle merkûmûna zabt ve hayvanları râ'î itdirilmek muvâfık-ı kânûn-ı kadîm idüğü tahrîr olunmağla 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve ziyâde muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk itdirerek ber-vech-i hakkâniyet ve rû'yet birle fî'l-hakîka inhâ olunduğu üzere Şiran ve Varlu karyeleri ahâlîsinin ol-mer'a yerlerine müdâhaleleri bi-vech idüğü tebeyyün ve tahakkuk eylediği hâlde men' ve def' birle ol-yerler mer'âlık vechle Kurşun ve Asmakara ahâlîsine zabt ve hayvanların râ'î itdirilmesi husûsuna mübâderet ve kânûn-ı kadîme mugâyir-i vaz'ını tecvîzden mücânebet olunmak bâbında fî evâhir-i Râ sene 256.

69/1 Trabzon Vâlîsi Vezirim Osman Paşa iclâlühûye ve Kürtün nâ'ibine hüküm ki

Süvârî-i asâkir-i müntazıme-i şâhâneme Mustafa Paşa livâsı ikinci alayı mülâzımlarından Talib veled-i Mehmed gelüb Trabzon Sancâğı'nda Kürtün Nâhiyesi'nde Uğur nâm karye ve gayriden altmış dört bin dört yüz akçe ze'âmet iki yüz kırk tarihi ve berâtla üzerinde olmağla ze'âmtin başkalemi olan neferât ve zemîn ile sâbık-ı aheriniz karye-i Uğur ve hâsılı tahtında yunnâk ve ezrû kapluca yekûn ma'a gayrihi yedi bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde altı bin akçe yazı ile tahrîr ve ma'a gayrihâ bir görilüb otuz bin akçe ze'âmet deyü ber-icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen merkûm Talib'in kaydına dâhil idüğü defter-i hâkânîde mukayyed olmağla karye-i mezbûrenin teveccübâtı tarihinden berü îcâb iden maktû'ü müstakillen merkûmun ze'âmeti tarafından ahz ve kabz olunamayub

Şatırzâde Osman Paşa fuzûlî ve bilâ sened ahz idüb ba‘dehü elli beş senesinde fevt olmuş olduğuna binâ‘en merkûm dahi müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin fuzûlî ve bilâ sened ahz etmiş olduğu maktû‘-ı mezkûru terekesini ahz ve kabz idenlerden mal müteveffâ-yı mûmâ-ileyhden taleb eyledik de virmeyüb gadr-ı küllî eyledikleri beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî Defterhâne-i âmiremde mahfûz ruznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufâssala mürâca‘at olunduk da vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed olub Trabzon Eyâleti’nde defter-i iltizâmâtı lede’t-teblîğ merkûmun ze‘âmeti alınan iltizâmâta dâhil olmadığı i‘lâm olunmuş ve Trabzon Eyâletinde kâ’in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi iltizâmına rağbet olunur ise sâhibleri mahallerinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arzâ ve mevcûd değil ise yine mahallerinde birle sâbıkları ve hâsılâtı gadrden ârî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta‘şîr ile kimin hâsılâtının zâhire ihrâcına i‘tinâ olunarak ona göre birle sâbık i‘tibârıyla kapu kethüdâları taraflarından der-‘uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i‘lâm Der-sa‘âdetim’e inhâ olunmak ve taleb ve rağbet olunmadığı sûrette ashâbı taraflarından zabt ve ta‘şîr itdirilüb hîn-i aherden hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ sened vâki‘ olan müdâhalenin men‘ ü def‘î husûsuna mübâderet kılınmak mukaddemâ verilen nizâmı müktezâsından bulunmak ve Maçuka ve Torul ve Kürtün nâhiyelerinin ‘öşrû mukaddemâ bi-hatt-ı hümâyûn-ı şâhâne-i maktû‘ rabt kılınmış ve kanûn-ı kadîmi su‘âl olunduk da merkûmun müstakilen kaydına dâhil mârû‘z-zikr Uğur Karyesi’nde teveccübâtı tarihinden berü vâki‘ olan maktû‘ü merkûmun ze‘âmeti tarafından ahz ve kabz olunamayub fuzûlî ve bilâ-sened ahz olunmuş olduğu muvâfık-ı nefsi’l-emr olduğu hâlde ba‘de’s-sübût ma‘rifet-i şer‘le aliverilmek muktezâ-yı defterhâneye ve muvâfık-ı kânûn-ı kadîm idüğü tahrîr olunmak olmağla vech-i meşrûh üzere ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki vezir-i müşâr ve nâ‘ib-i mûmâ-ileyhümâsız keyfiyet-i ma‘lûmunuz olduk da ze‘âmet-i mezbûrenin iltizâmı taleb olunduğu hâlde ber-mûceb şürût-ı nizâmü’l-zâm olunub iş bu emr-i şerîfim merkûmun kendü tarafından zabtına ser-rişte olmamak şartıyla fakat güzîşte maktû‘ nizâ‘ı zımnında i‘tâ kılınmış olduğundan husûs-ı mezbûre tamam-ı mukayyed olub göresiz inhâ olunduğu üzere merkûmun müstakilen kaydına dâhil mârû‘z-zikr Uğur Karyesi’nin tevcihâtı tarihinden berü vâki‘ olan maktû‘ü merkûmun ze‘âmeti tarafından ahz ve kabz olunamayub müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin tarafından fuzûlî ve bilâ sened ahz ve kabz olunmuş olduğu muvâfık-ı nefsi’l-emr olduğu hâlde

ba‘de’s-sübût ma‘rifet-i şer‘le istirdâd itdirilmesi husûsuna dikkat ve şer‘-i şerîfe iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye münâfî-i vaz‘ı tecvizden hazer ve mücânebet olunmak bâbında. Fî evâhir-i Zâ sene 1256.

71/2 Trabzon Vâlîsi Vezirim Osman Paşa iclâlühûye ve Gümüşhane nâm- ı diğer Torul nâ‘ibine hüküm ki

Keşiş Yani olu Kostanti nâm zimmînin Südde-i Sa‘âdetime takdîm eylediği ‘arzihâlinde bunun Gümüşhane kasabası’nda mutasarrıf olduğu eşçârı mevcûd mülk bağçesinde aherin alakası yoğiken bu diyâr-ı aherde iken Dergâh-ı mu‘allâm Kapucubaşılardan Emin dâme mecdühû zikr olunan bağçeyi iki yüz kırk altı senesinde füzûli zabt ve câmi‘i şerîfe vakf idüb gadr küllî eylediği ve merkûm Kostanti vakfi mücîz olmayub bağçe-i mezkûreyi mülkiyet üzere zabta kadir olduğuna cânib-i şeyhü’l-islâm’dan fetvâ-yı şerîfe verildiği beyânıyla mahallinde şer‘le görölüb bağçe-i mezkûr alıverilüb mülkiyet üzere tasarruf itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘le görölmek fermânım olmağın imdi siz ki vezir-i müşâr ve nâ‘ib-i mûmâ-ileyhsiz husûs-ı mezbûre mukayyed ve fetvâ-yı şerîfe nazar idüb göresiz münâza‘ fihâ olan bağçe-i mûmâ-ileyhin bâ-sened kavî mutasarrıf olduğu mülk-i meşrû‘ası iken mûmâ-ileyh silk-i mülkiyetden ifrâz ve tescîl-i şer‘î ve teslîm ide el-mütevellî birle câmi‘i şerîfe-i mezbûre vakf etmiş olmayub fî’l-vâki‘ merkûm Kostanti’nin mutasarrıf olduğu mülk bağçesi iken mûmâ-ileyh Emin bağçe-i mezkûreyi füzûli câmi‘i şerîfe mezkûre vakf eylediği muvâfık-ı nefsi’l-emr olunduğu hâlde ba‘de’s-sübût ber-mûceb fetvâ-yı şerîfe merkûm Kostanti’ye alıvirüb icrâ-yı şer‘iyye-i şerîf ve ihkâk-ı hakka ihtimâm ve dikkat ve ücret-i mübâşiriye-i şürût ve nizâmını hâvî mukaddemâ sudûr iden emr-i şerîfin dahi ittihâz ve icrâsına mübâderet olunmak bâbında fî evâsıt-ı M sene 57.

72/1 Trabzon Vâlîsi vezirim Osman Paşa iclâlühûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ‘ibine hüküm ki

Gümüşhane Kazâsı’na tâbi‘ Rakte Karyesi toprağında vâki‘ ma‘lûmetü’l-hudûd yerlere bâ-temessük sâhib-i arz mutasarrıf olan Timur Bey oğulları Karaya Hüseyin ve Dokuzar(?) ve Derviş nâm kimesneler birbirlerini müte‘âkıb fevt olanlarında oğulları ve kızları ve baba bir er ve kız karındaşları ve ol-yerler üzerinde mülk-i meşrû‘ eşçârı olub

ve vârise intikâl iden vereselerinden vesâ'ir ashâb-ı tabudan kimesneleri kalmayub ol yerler ehl-i karyeden yere zarûreti olanların olduğuna binâ'en karye-i mezbûr sâkinlerinden Es-seyyid Ömer nâm kimesne karye-i mezbûrenin defterde mukayyed ra'yyet ve ra'yyeti oğullarından ve yere zarûreti olanlardan olmakla bî-garaz müslimînin takrîr eylediği resm-i tapu ile sâhib-i arzdan olub yedine virilen temessük mûcebince zabt ve zirâ'at etmek itmek mûrad eyledük de dahl olunmak îcâb itmez iken Gümüşhane sükkânından ...zâde Mehmed Bey dimekle meşhûr kimesne zuhûr birle ol yerler ammîzâdemin yerleridir deyü hukûk-ı kânûn kadîm füzûlî zabt idüb gadr-i küllî eyledüğü merkûm Ömer mukaddemâ bâ-'arzihâl lede'l-inhâ ve'l-istid'â münâza'a fihâ olan tarlalara merkûmûn iken birbirlerini mün'âkıb fevt olduklarında oğulları ve kızları ve baba yarar ve kız karındaşları ve ol-yerler üzerinde mülk-i meşrû' meyve eşcârı olub vârise intikâl iden vereselerden vesâ'ir ashâb-ı tapudan kimesneleri kalmayub bi-gayr-i hak tapu bir seneye değin ehl-i karyeden ve yere zarûreti olanların olub mezkûr Mehmed Bey müteveffâ-yı mezbûrûnun ammîleri ise de ammî ve ammîzâdeye hakk-ı tabu olmayub ve zikr olunan yerler üzerinde mülk-i meşrû' meyve eşcârı olub irsen mîr-i merkûm Mehmed'e intikâl eylemesi cihetiyle hakk-ı tapu merkûmun olduğuna binaen resm-i tapu ile sâhib-i arzdan almış ve yedine temessük verilmiş ise zabt ve zirâ'at eylemesi kânûn-ı kadîm iktizâsınca bulunan ol-yerlerin böyle olmayubda fî'l-hakîka ol yerler üzerinde mülk-i meşrû'a meyve eşcârı olmayub ve mezkûr Mehmed Gümüşhane sükkânından olduğuna ol-yerler ehl-i karye ve yere zarûreti olanların olduğuna mezkûr Es-seyyid Ömer dahi karye-i mezbûrenin defterde mukayyed ra'yyet ve ra'yyeti oğullarından ve yere zarûreti olanların olduğuna mebnî bî-garaz-i müslimîn takrîr eyledikleri resm-i tapu ile sâhib-i arzdan olmuş ve yedine temessük verilmiş ise mezkûr Mehmed'in ol-yerler ammîzâdem yerleridir deyü zabt ve zirâ'at eylemesini bi-vech ve hilâf-ı kânûn-ı kadîm olduğundan ol-yerler bunun elinden gideli on sene geçmiş değil ise vech-i meşrûh üzere olan yerler merkûm Seyyid Ömer'e alıverilmek kânûn-ı kadîm iktizâsından idüğü Divân-ı hümayûnumdan tahrîr olunarak ol-bâbda iki yüz kırk yedi senesi evâ'il-in Zî'l-ka'desinde emr-i şerîf mûcebince te'kîdî hâvî iki yüz elli iki senesi evâ'il-i Rebi'ü'l-evvelinde emr-i âlî mantûku üzere te'kîdî hâvî mezkûr emr-i şerîfim sudûrunu merkûm Ömer bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmekden nâşî Divân-ı hümayûnumdan mahfûz ahkâm-ı kuyûddan teblîğ itdirildik de tevârîh-i muhtelifede ol-emr-i şerîfe verildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzere 'amel

olunmak fermânım olmağın imdi siz ki vezir-i müşâr ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhimâsız husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer olan kânûn-ı kadîme tatbîk iderek ru'yyet birle merkûm Mehmed Beğ'in ol-yerler ammîzâdem yerleridir deyü zabt dâ'iesinde olduğı hâlde merkûm Mehmed'in müdâhalesi men' ü def' ile ol-yerleri merkûm Ömer'e kemâ fî's-sâbık zabt ve zirâ'at itdirilmesi husûsuna mübâderet ve hilâfindan mücânebet olunmak bâbında fî evâhir-i M sene 257.

79/2 Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Gümüşhane Kazâsı'na tâbi' Taşlıca nâm karyede medfûn e'azze-i kirâmdan kutbü'l-ârifîn gavsü'l-vâsilîn müteveffâ Şeyh Derviş Halil ibn-i Nureddin evlâd-ı evlâd-ı evlâdından Şeyh Seyyid Ali ve Seyyid Mustafa ve Seyyid Mehmed ve Seyyid Hızır ve Seyyid Hasan ve Seyyid Hüseyin Gümüşhâne kasabası toprağında bi'l-fi'il zabt ve tasarruflarında hâne-i avârıza bağılu tekâlîf alınmak îcâb ider kadîmi emlâk ve yerleri yoğıken hisse-i tekâlîf mutâlebesiyle ta'addî olundukları mukaddemâ bâ-'arzihâl lede'l-inhâ ve'l-istid'â kânûn-ı kadîmi üzere 'amel olunmak bâbında yüz doksan iki târihinde sâdır olan emr-i âlî Divân-ı hümâyûnumda mukayyed olub el-hâletü hazihi merkûmun oğulları Seyyid Ali veled-i Seyyid Ali ve Seyyid Mehmed veled-i Seyyid Mustafa ve Seyyid Hasan veled-i Mehmed ve Veli veled-i Seyyid Hızır ve Hüseyin veled-i Seyyid Hasan ve Bilal veled-i Seyyid Hasan zîde şerrefühümün Südde-i Sa'âdetim'e takdîm eylediğı 'arzihâllerinde merkûmûn sahîhü'n-neseb sadat-ı kirâmdan olub isbât-ı neseb eylediklerine yedlerinde ma'mûliye hüccet ve temessükleri olub ve Taşlıca Karyesi toprağında bi'l-fi'il zabt ve mutasarrıflarında hâne-i avârıza bağılu tekâlîf alınmak îcâb ider emlâk ve yerleri olmayub ta'addî olunmaları îcâb itmez iken karye-i merkûma ahâlîsi taraflarından hisse-i tekâlîf ve zâbitân-ı memleket-i câniblerinden dahi resm-i bâ'is ve bilâ emr-i şerîfe tekâlîf-i şerîfe mutâlebesi ta'addî oldukları beyânıyla bâ-berât merkûmûna verilen emr-i âlî mücebince kânûn-ı kâdim üzere 'amel olunmak babında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â etmeleriyle Divân-ı hümâyûn'dan kânûn-ı kadîmi su'âl olunduk da merkûmûn sahîhü'n-neseb sâdât-ı kirâmdan olub isbât-ı neseb eylediklerinde yedlerinde ma'mûliye hüccet ve temessükleri olduğı ve Taşlıca Karyesi toprağında bi'l-fi'il zabt ve tasarruflarında hâne-i avârıza bağılu tekâlîf alınmak îcâb ider emlâk ve yerleri olmaduğı hâlde karye-i merkûme ahâlîsi taraflarından hisse-i tekâlîf ve zâbitân-ı memleket-i câniblerinden dahi

resmi bâ'is ve bilâ emri-i şerîfe tekâlîf-i şerîfe mutâlebesiyle ta'addî itdirilmemek kânûn-ı kadîm iktizâsından idüğü tahrîr olunmuş olmağla mücebince 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûre mukayyed olub göresin bunlar sahîhü'n-neseb-i sâdât-ı kirâmdan olub isbât-ı neseb eylediklerine yedlerinde ma'mûliye hüccet ve temessükleri olduğu ve Taşlıca Karyesi toprağında bi'l-fi'il zabt ve tasarruflarında hâne-i avârıza bağılu tekâlîf alınmak îcâb ider emlâk ve yerleri olmadığı hâlde karye-i merkûma ahâlîsi taraflarından hisse-i tekâlîf ve zâbitân-ı memleket-i câniblerinden dahi resmi bâ'is ve bilâ emri-i şerîfeme tekâlîf-i şeref mutâlebesiyle ta'addî oldukları muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def'î husûsuna mübâderet olunmak bâbında fî evâ'il-i Zâ sene 57.

87/3 Gümüşhane nâm-ı diğer Torul Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Torul Kazâsı'na tâbi' Hamza ve Yaradan ve Timürci ve Harve karyeleri ahâlîsi meclis-i şer'e varub karye-i merkûm ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinde aherin 'alâkası olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken civârında vâki' Habesi Karyesi ahâlîsi hilâf-ı kanûn füzûli müdâhale ve murafa'-ı şer'de lede'l-murâfa'a mezkûr Habesi Karyesi ahâlîsinin mer'â-yı mezkûrda 'alâkaları olmayub kadîmü'l-eyyâmdan berü kurâ-ı erba'a-ı mezkûre ahâlîsinin koyun vesâ'ir tavarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mer'âları olduğu cemm-i gafîr-i kesân şehâdetleri 'inde's-şer' zâhir olmuşken karye-i merkûm ahâlîsi yine kâni' olmayub kemâ fî'l-evvel müdâhaleden hâli olmadıkları beyânıyla men'î bâbında emri-i şerîfim sudûru münâza'ada oldukları vârid olan i'lâmda derc ve iş'âr olunmuş olmakdan nâşî Divân-ı hümayûnumdan kânûnî su'âl olunduk da münâza' fihâ olan mer'â dahl iden mezkûr Habesi Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil mer'âları veyâhûd hayvanları ol-mer'â yerlerinde mârû'z-zikr Hamza ve Yaradan ve Timürci ve Harade karyeleri ahâlîsinin hayvanlarıyla müşâ' ve müşterek ra'î oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri bi-hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka kurâ-ı erba'a-ı mezkûre ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîm-i mer'â yerlerinde iken mezkûr Habesi Karyesi ahâlîsi füzûli müdâhale eyledikleri muvâfık-ı

nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def' birle ol-mer'â yerleri kadîmisi olan kurâ-ı erba'a-ı mezkûre ahâlîsi zabt ve hayvanlarını ra'î itdirilmek muvâfık-ı kânûn idüğün tahrîr olunmağla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında fî evâhir-i Ş sene 257.

88/2 Mülhakâtıyla Trabzon müşîri vezirim Osman Paşa'ya ve Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Tersâne-i Âmirem kapûdânlarından Ali Kapûdân zîde mecdühûnün kız karındaşı Havva nâm hatun müteveffîye olduk da bâ-defter-i müfredât bi'l-cümle emlâk ve emvâl ve eşyâ ve nükûd vesâ'iresi bi'l-vârisü'ş-şer'î mûmâ-ileyh ile kızı Mahbube nâm hatuna intikâl idüb aherin 'alâkası yoğiken müteveffîye-i mezbûreden vefât iden zevcî Hacı Hafız nâm kimesnenin karındaşları kasaba-ı mezbûre sâkinlerinden İsa ve Ömer ve Mustafa nâm kimesneler zikr olunan emlâk ve emvâl ve nükûd vesâ'ireyi müteveffîye-i mezbûrenin hâl-i hayatında zevcî ve karındaşımız merkûma hibe etmiş idi deyü hilâf-ı şer'-i şerîf füzûli zabt idüb gadr küllî eyledikleri ve tarafından oğlu İbrahim nâm kimesneyi vekîl eylediği beyânıyla mahallinde şer'le rü'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu mumaiyleh bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmekden nâşî sen ki müşîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer'le rü'yet olunmak fermânım olmağın imdi sen ki müşîr-i müşâr ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhsiz ma'rifetiniz ile merkûmları huzûr-ı şer'a ihzâr ve tarafından mensûb-ı vekîl şer'iyyle ber-nehc-i şer'î terâfu'-ı şer'-i şerîf iderek husûs-ı mezbûr hüsn üzere olduğu ve husûs-ı mezbûr bilâ-gadr-ı şer' on beş sene mürûr eylemediği hâlde mûmâ-ileyhin kız karındaşı müteveffîye-yi mezbûreden müntakıl-i merkûmların füzûli zabt eyledikleri emvâl ve emlâk ve eşyâ ve nükûd vesâ'ireden hisse-i irsiyesi her ne ise ba'de's-sübût hükm idüb vekîl-i merkûme alıvirüb icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakka dikkat ve ücret-i mübâşireye şürût ve nizâmını hâvî mu'vahharan sudûr iden emr-i şerîfimin dahi ittihaz ve icrâsına mübâderet olunmak bâbında fî evvâhir-i Ş sene 57.

90/2 Gümüşhane nâm-ı diğer Torul Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Torul Kazâsı'na tâbi' Balahor Karyesi ahâlîsinin karye-i mezbûre toprağında kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinde aherin 'alâkası olmayub ve bu makûle kadîmi mer'â yerleri alınub ve satılmak ve tapu ile verilüb

sökülüb sonran zirâ‘at olunmak hilâf-ı kânûn iken yine ecânibden ma‘lûmü’l-esâmî kesân ol-mer‘â yerlerini söküb zirâ‘at ideriz deyü hilâf-ı kânûna füzûli müdâhaleden hâli olmadıkları beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu mezkûr Balahor Karyesi ahâlîsi bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â itmelerile Divân-ı hümâyûnum kanûnî su‘âl olduk da münâza‘ fihâ olan mahall-i kadîmden tapu ile verilüb zabt ve zirâ‘at oluna gelen yerlerden olarak ecânibden olan kesân tapulu ve temessüklü mutasarrıflar ise zirâ‘at eylemeleri bi-hasebü’l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayub da fî’l-hakîka mârû’z-zikr Balahor Karyesi ahâlîsinin kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ‘ir davarları ra‘î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerinden iken merkûmlar ol-mer‘â yerlerini söküb zirâ‘at ideriz deyü müdâhale eyledikleri muvâfık-ı nefsi’l-emr olduğu hâlde bu makûle kadîmi mer‘â yerleri alınub ve satılmak ve tapu ile virilüb sökülüb sonradan zirâ‘at olunmak hilâf-ı kânûn olmağla men‘ ü def‘ birle ol-yerler kadîmisi üzere mer‘âlık vechle karye-i mezkûre ahâlîsine zabt ve hayvanların râ‘î itdirilmek muvâfık-ı kânûn idüğün tahrîr olunmağla mücebince ‘amel olumak fermânım olmağın imdi sen ki nâ‘ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîf ve bâlâda muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech hakkâniyet rû‘yet eylediği hâlde bu makûle kadîmi mer‘â yerleri alunub ve satılmak ve tapu ile virilüb sökülüb sonradan zirâ‘at olunmak hilâf-ı kânûn olmağla men‘ ü def‘ birle ol-yerler kadîmisi üzere mer‘âlık vechle karye-i merkûme ahâlîsine zabt ve hayvanlarının râ‘î itdirilmesi husûsuna mübâderet olunmak bâbında. Fî evâsıt-ı B sene 257.

93/1 Gümüşhane nâm-ı diğer Torul Kazâsı nâ‘ibine hüküm ki

Torul Kazâsı’na tâbi‘ Balahor Karyesi ahâlîsinin karye-i merkûm toprağında kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ‘ir tavarları ra‘î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerini ecânibden ma‘lûmü’l-esâmî kesân söküb zirâ‘at ideriz deyü füzûli müdâhaleden hâli olmadıkların mezkûr Balahor Karyesi ahâlîsi mukaddemâ bâ-‘arzihâl lede’l-inhâ ve’l-istid‘â kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında işbu sene-i mübâreke evâsıt-ı Receb’de sâdır olan emr-i şerîfim Divân-ı Hümâyûnumda mukayyed olub el-hâletü hazihi kazâ-ı mezbûre tâbi‘ Vize Karyesi ahâlîsinin Südde-i Sa‘âdetime takdîm eyledikleri ‘arzihâllerinde karye-i merkûm toprağında kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ‘ir davarları ra‘î olunub otundan ve suyudun intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerinde

aherin ‘alâkası olmayub ve bu makûle kadîmî mer‘â yerleri alınub ve satılmak ve tapu ile virilüb sökülüb sonradan zirâ‘at olunmak hilâf-ı kânûn iken mezkûr Balahor Karyesi ahâlîsinden ma‘lûmü’l-esâmi kesân ol-mer‘â yerlerini söküüb zirâ‘at idiriz deyü hilâf-ı kânûna füzûlî müdâhale ve ta‘arruzdan hâli olmadakları beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmeleriyle münâza‘a fihâ olan mahall-i kadîmden tapu ile virilüb zabt ve zirâ‘at oluna gelen yerlerden olarak mezkûr Balahor Karyesi ahâlîsinden olan merkûmûn tapulu ve temessüklü mutasarrıflar ise zirâ‘at itmeleri bi-hasebü’l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fi’l-hakîka mârû’l-beyân Vize Karyesi toprağında karye-i merkûm ahâlîsinin kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ’ir davarları ra‘î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerinden iken merkûmûn ol-mer‘â yerlerini söküüb zirâ‘at eyledikleri muvâfık-ı nefesi’l-emr olduğu hâlde bu makûle kadîmî mer‘â yerleri alınub ve satılmak ve tapu ile virilüb sökülüb sonradan zirâ‘at olunmak hilâf-ı kânûn olmağla men‘ ü def‘ birle ol-yerler kadîmîsi üzere mer‘âlık vechle karye-i merkûme ahâlîsine zabt ve hayvanları ra‘î itdirilmek muvâfık-ı kânûn olmağla mücebince ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ’ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîfe ve bâlâda muharrer olan kânûn-ı münife tatbîk iderek ber-vech hakkâniyet-i rû’yet terâfî merkûmûnun kadîmî yerlerini söküüb zirâ‘at eyledikleri muvâfık-ı nefsi’l-emr olduğu halde o makûle kadîmî mer‘â yerleri alınub ve satılmak ve tapu ile virilüb sökülüb sonradan zirâ‘at olunmak hilâf-ı kânûn olmağla men‘ ü def‘ birle ol-yerler kadîmîsi üzere mer‘âlık vechle karye-i merkûm ahâlîsine zabt ve hayvanlarının ra‘î itdirilmesi husûsuna mübâderet olunmak bâbında fi evâsıt-ı Z sene 257.

99/1 Trabzon Sancâğında kâ’in Gümüşhane Kazâsı nâ’ibine hüküm ki

Gümüşhane Kazâsı’na tâbi‘ Havara Karyesi mütemekkinlerinden Baba Yani nâm zimmînin kazâ-ı mezbûr mütemekkinlerinden Tarandefil ve Aktem ve Zaralbesa İlyas ve Lefter ve Baba Kostanti ve Nikola ve Aslani Zarto vesâ’ir kesâna ma‘lûmü’l-mikdâr gurus alacağı olub meblağ-ı merkûm beher sene üzerinde devr-i şer‘î ve ilzâm-ı ribh olunmuş değil iken mersûmun bilâ devr-i şer‘î murâbaha nâmıyla küllî akçesine ahz etmeleriyle mersûm dahi bilâ devr-i şer‘î murâbâha nâmıyla ahz eyledikleri akçeyi asıl maldan hâli ve tenzîl ile bâkî kalan düyûnunu def‘aten edâya kudreti olmayub taksît-i şer‘î ile edâyâ râzı iken ve dâyinleri mersûmûn def‘aten talebi ve ahz ü habs

teklîfiyle ta'addî ve rencîdeden hâli oldukları beyânıyla mahallinde şer'le görülmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu mersûm Yani bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmekden nâşî Divân-ı hümâyûnumdan muktezâsı su'âl olunduk dâyinlerinden medyûnun dâyinlerinden istikrâz eyledikleri akçe beher sene üzerlerine devr-i şer'î ve ilzâm-ı rıbh olmuş değil ise min-ba'd murâbaha taleb olunmamak ve eğer devr-i şer'î ve ilzâm-ı rıbh olunmuş ise dahi senede onu on bir buçukdan ziyâde murâbahaya ruhsat verilmemekle devr-i şer'î ve ilzâm-ı rıbh olunan senelerde onu on bir buçukdan ziyâde ve devr-i şer'î ve ilzâm-ı rıbh olunmayan senelerde murâbaha nâmıyla alınan akçe asıl maldan hâli ve tenzîl ve kusûr kılınan dâyinlerinden def'aten edâya 'adem-i kudretleri dâyinleri muvâcehesinde ber-nehc-i şer'î tebeyyün olan medyûnun taksît-i şer'î ile edâ-yı deyn eylemesi sened ve zandan olmağla inhâ olduğu üzere ise şer'le görülmek için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği tahrîr olunmağla vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mersûmun dâyinlerinden istikrâz eyledikleri akçe beher sene üzerinde devr-i şer'î ve ilzâm-ı rıbh olunmuş değil ise min-ba'ad murâbaha taleb itdirilmesin ve eğer devr-i şer'î ve ilzâm-ı rıbh olunmuş ise dahi senede onu on bir buçukdan ziyâde murâbahaya ruhsat verilmemekle devr-i şer'î ve ilzâm-ı rıbh olunan senelerde onu on bir buçukdan ziyâde ve devr-i şer'î ve ilzâm-ı rıbh olunmayan senelerde murâbaha nâmıyla olunan akçe asıl maldan zabt ve tenzîl ve kusûr kılınan deynlerin def'aten edâ-yı 'adem-i kudreti dâyinleri muvâcehesinde ber-nehc-i şer'î sâbit olduğu hâlde taksît-i şer'î ile edâ-yı deyn itdirüb def'aten talebi ve ahz ü habs teklîfiyle ta'addî itdirilmemesi husûsuna dikkat olunmak bâbında fî evâhir-i S sene 258.

127/3 Gümüşhane nâm-ı diğer Torul nâ'ibine hüküm ki

Ahmed nâm kimesnenin fî'l-evvelinde Gümüşhane Kazâsı'na tâbî' Katrul Karyesi sâkinlerinden Öşürderoğlu Ahmed nâm kimesne zimmetinde bin dört yüz altı ve Panayot nâm zimmînin bin beş guruşu iki yüz elli beş senesinden berü alacak hakları olup meblağ-ı mezbûru merkûmdan Der-sa'âdete taleb ve şer'an murâfa'a olunmak üzere iken merkûm ber-takrîb karye-i mezbûreye firâr itmiş olduğu beyânıyla mahallinde şer'le rû'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu merkûm Ahmed ve mersûm Panayot bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmeleriyle mahallinde şer'le görülmek fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin ma'rifetinle merkûmu mahallinde meclis-i şer'e ihzâr ve merkûm ve mersûm ile ber-nehc-i şer'î

hakkâniyet vechle terâfu‘-ı şer‘-i şerîf iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu mahalde merkûmun zimmetinde olan ol-mikdâr gurus alacak hakların ba‘de’s-sübût hükm idüb merkûm ve mersûma alıvirüb icrâ-yı şer‘-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında fî evâhir-i S sene 59.

130/1 Trabzon Vâlisi vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve Yağludere nâ’ibine hüküm ki

Trabzon Sancâğı’nda Yağludere Nâhiyesi’ne tâbi‘ neferât ve zemîn ile karye-i Hisarcık vakf-ı zâviye-i Hâcî Abdullah ve hâsılı tahtında bennâk ve hinta ve şa‘îr yekûn ma‘a gayrihi sekiz yüz yirmi bir akçe yazu ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr olunduğu defter-i hâkânîde ve mezkûr Hisarcık Karyesi’nde vâki‘ Hâcî Abdullah zâviyesinin zâviyedârlığı Şeyh Hasan ve Şeyh Osman ve İbrahim ve Şeyh Yusuf zîde halasahüm sâ’ir şürekâsıyla verilen berât-ı şerîfemle üzerinde olduğu evvkâf-ı muhâsebesinde mukayyed olub vakf-ı mezbûrun nevbet-i berâtı kaydı olmadığı akdâmdan yazılmış olmağla karye-i Hisarcık el-mezbûre ber-mûceb defter-i hâkânî Hâcî Abdullah zâviyesi vakfî tarafından zabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rûsûmâtı ahz ve kabz murâd olunduk da dahl olunmak îcâb itmez iken ecânibden ba‘zı kimesneler karye-i merkûmeye hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kânûn füzûlî müdâhale ve ta‘arruzdan hâlî oldukları beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu mûmâ-ileyh bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â itmeleriyle defterhâne-i âmiremde mahfûz defter ve mufâssala mürâca‘at olunduk da vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed olub Trabzon Sancâğı’nın iltizâmâtı lede’t-teblîğ karye-i mezkûre alınan iltizâmâta dahil olmadığı i‘lâm olunmuş ve livâ-ı mezbûrede kâ’in iltizâmâtdan şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi zabt ve iltizâmına rağbet olunur ise sâhibleri mahallinde bedel-i sâbıkları ve hâsılâtı gadrden ârî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene mutasarrıflarına zabt ve ta‘şîr ile kimin hâsılâtının zâhire ihrâcına i‘tinâ olunarak ona göre bedel-i sâbık i‘tibârıyla kapu kethüdâsı tarafından der-‘uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i‘lâm Der-sa‘âdetime inhâ olunmak ve taleb ve rağbet olunmadığı sûretde ashâbı tarafından zabt ve ta‘şîr itdirilmeyüb cânib-i aherden hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ-sened vâki‘ olan müdâhalenin men‘ ü def‘î husûsuna mübâdere kılınmak mukaddemâ bâ-irâde-i seniyye verilen nizâmı muktezâsından bulunmuş olmağla vech-i meşrûh üzere ‘amel

olunmak fermânım olmağın imdi sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin keyfiyet-i ma'lûmun olduk da karye-i merkûm ol-tarafda olan iltizâmât defterine dâhil olmadığı bundan böyle dahi der-'uhdesi tarafından rağbet olunmadığı hâlde ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî ve vakfa 'amel ve hareket itdirilmesine harf-ı rû'yet eyleyesin ve sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûre takayyüd-i tâm idüb göresin ve mûmâ-ileyhim vakf-ı zâviye-i mezbûrenin bervat-ı âliye zâviyedârları olub vakfın dahi mütevellileri olduğu 'inde'-ş-şer'i'l-enver tebeyyün eyledikleri hâlde karye-i Hisarcık el-mezbûre ber-mûceb defter-i hâkânî Hâcî Abdullah zâviyesi vakfi zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rûsûmunu ahz ve kabz itdirüb ecânibden ba'zı kesân hilâf-ı defter-i hâkânî dahl ve ta'arruz itdirüb men' ü def'î husûsuna mübâderet ve iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kânûn-ı münâfî vaz'ı tecvîzden hazer ve mübâ'adet olunmak bâbında fî evâ'il-i R sene 59.

131/3 Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine

Gümüşhane Kâzâsına tâbi' Larhanı Karyesi ahâlîsinin karye-i mezbûre toprağında kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmî mer'â yerlerinde aherin 'alâkası olmayub dahil olunmak îcâb etmez iken civârlarında vâki' Korun ve Gatla ve Ağursa karyeleri ahâlîsi hilâf-ı kânûna füzûlî müdâhale ve hayvanlarını getürüb ra'î itdirüb karye-i merkûme ahâlîsi hayvanlarının zarûret muzâyakalarına bâ'is ve bâdî oldukları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu mezkûr Larhanı Karyesi ahâlîsi bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmeleriyle münâza'a fihâ olan mer'â dahl iden kurâ ahâlîsinin mahsûs ve müstakil kadîmî mer'âları veyâhûd hayvanları karye-i merkûme ahâlîsi hayvanlarıyla müşâ' ve müşterek ra'î oluna gelmiş ise müdâhale eylemeleri bi-hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka karye-i merkûme ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü kânûn vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ'a idgeldikleri kadîmî mer'â yerlerinden iken kurâ-ı merkûme ahâlîsi füzûlî müdâhale eyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def' birle ol-mer'â yerleri kadîmîsi üzere mezkûr Larhanı Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanları ra'î itdirilmek kânûn iktizâsından olmağla kânûn üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bilâd-ı muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet-i rû'yet birle

fî'l-hakîka ol-mer'â yerlerine kurâ-ı mezkûre ahâlîsinin müdâhele eylemeleri bi-vech ve hilâf-ı kânûn idüğü 'inde'ş-şer'e tebeyyün ve tahakkuk eylediği hâlde men' ü def' birle ol-mer'a yerler kadîmîsi vechle mezkûr Larhanı Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanlarının ra'î itdirilmesi husûsûna mübâderet olunmak bâbında fî evâ'il-i Câ sene 59.

133/2 Trabzon Vâlisi vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine

Gümüşhane Kazâsı'na tâbi' Taşlıca Karyesi ahâlîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinde aherin 'alakâsı olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken civârlarında vâki' Uluköy ve Harita karyeleri ahâlîleri ol-mer'â yerlerine hilâf-ı kânûn füzûli müdâhaleden hâlî oldukları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu Taşlıca Karyesi ahâlîsi bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmeleriyle münâza' fihâ olan mer'a dahl iden Uluköy ve Harita karyeleri ahâlîlerinin mahsûs ve müstakil mer'â yerleri veyâhûd hayvanları mezkûr Taşlıca Karyesi ahâlîsinin hayvanlarıyla müşâ' ve müşterek ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mer'â yerlerinden ise müdâhale eylemeleri bi-hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîkâ mezkûr Taşlıca Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'âları iken karyeteyn-i mezkûreteyn ahâlîsi ol-mer'â yerlerine füzûli müdâhale eyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def' birle ol-mer'a yerleri kadîmîsi üzere mezkûr Taşlıca Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanların ra'î itdirilmek muvâfık-ı kânûn defaatle kânûn üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki vezir-i müşâr ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet-i rû'yet birle fî'l-hakîka ol-mer'a yerlerine karyeteyn-i merkûmeteyn ahâlîlerinin müdâhele itmeleri bi-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün 'inde'ş-şer' tebeyyün ve tahakkuk eylediği hâlde men' ü def' birle ol-mer'a yerleri kadîmîsi üzere mezkûr Taşlıca Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanlarının ra'î itdirilmesi husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımmın mer'a-ı merkûmûn taraflarından mübâşîr ta'yîni matlûb olduğu hâlde muvahharan idâre-i seniyye mülûkânemle verilen nizâm mûcebince ta'yîn olunacak mübâşîrin hizmet-i mübâşîriye ve masârif-ı sahîhasını kendü

taraflarından te'diye itdirilüb müdde'-i aleyhim câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı mutâlebe ve ahzından ve zinhar bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'unda mucânebet olunmak bâbında. Fî evâsıt-ı câ sene 59.

134/2 Trabzon Vâfisi vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Yafî nâm zimmî Gümüşhane Kazâsı'na tâbi' Adise Karyesi mahallâtından Çolakdan Mahallesi'nde tapulu ve temessüklü mutasarrıf olduğu bir kıt'a tarlasının cevâyiz-i erba'ası taş duvar inşâ etmek murâd eyledik de kimesneye zarar-ı şer'îsi olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken mahalle-i mezbûre re'âyâsından ma'lûmü'l-esâmi zimmîler bî-vech-i şer'î muhâlefet eyledikleri beyânıyla mahallinde şer'le rû'yet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu mersûm Yani bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmekden nâşî mahallinde şer'le rû'yet olunmak fermânım olmağın imdi sen ki vâli-i müşâr ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhimâsız husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu ve inşâ olunacak duvarın kimesneye zarar-ı şer'îsi olmadığı huzûr-ı şer'de şer'an sâbit ve tahakkuk olduğu hâlde bî-vech vâkî' olan müdâhale ve muhâlefetinin ma'rifet-i şer'le men' ve def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûru zımnında müdde'î mersûm tarafından mübâşir ta'yîni matlûb olduğu hâlde mu'ahharan irâde-i seniyye mülûkânemle virilen nizâm mücebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı sahîhası kendü tarafından te'diye itdirilüb müdde'-i mersûm cânibinden hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı mutâlebe ve ahzından ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta'addî misüllü vaz' ü hâlet vukû'undan mucânebet olunmak bâbında fî evâ'il-i C sene 59.

136/1 Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Gümüşhane Kazâsına tâbi' Taşlıca nâm karyede medfûn-ı e'azz-ı kirâmdan kutbü'l-ârifîn gavsü'l-vâsılîn müteveffâ Şeyh Derviş Halil ibn-i Nureddin evlâd-ı evlâd-ı evlâdından Şeyh Seyyid Ali ve Seyyid Mustafa ve Seyyid Mehmed ve Seyyid Hızır ve Seyyid Hasan ve Seyyid Hüseyin'in Gümüşhane kasabası toprağında bi'l-fi'il zabt ve tasarruflarında hâne-i 'avârıza bağlu tekâlîf olunmak îcâb ider kadîmî emlâk ve yerleri yoğiken hisse-i tekâlîf mutâlebesiyle ta'addî olundukların mukaddemâ bâ'arzihâl lede'l-inhâ ve'l-istid'â kânûn üzere 'amel olunmak bâbında yüz doksan iki tarihinde

başka ve ba‘dehü merkûmûnun oğulları Seyyid Ali veled-i Seyyid Ali ve Seyyid Mehmed veled-i Seyyid Mustafa ve Seyyid Hasan veled-i Seyyid Mehmed ve Seyyid Veli veled-i Seyyid Hızır ve Seyyid Hüseyin veled-i Hasan ve Bilal veled-i Seyyid Hüseyin zîde şerefühüm sahîhü’n-neseb sâdât-ı kirâmdan olub isbât-ı neseb eylediklerine yedlerinde ma‘mûliye-i hüccet ve temessükleri olub kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Taşlıca Karyesi toprağında bi‘l-fi‘il zabt ve tasarruflarında hâne-i ‘avârıza bağlu tekâlîf olunmak îcâb ider emlâk ve yerleri yoğiken karye-i merkûma ahâlîsi taraflarından hisse-i tekâlîf ve zâbitân-ı memleket câniblerinden dahi resm-i ra‘iyyet ve bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şakkâ mutâlebesiyle ta‘addî oldukların merkûmûn taraflarından mukaddemâ bâ-‘arzihâl lede’l-inhâ ve’l-istid‘â mukaddem verilen emr-i âlî mücebince kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında iki yüz elli yedi senesi evâ’il-i Cemâziye’l-ahiresinde başka evâmîr-i âliyyem verildiği Divân-ı hümayûnumdan mukayyed olub el-hâletü hazihi merkûmûnun akrabalarından Es-seyyid Süleyman bin Mustafa ve Seyyid Mehmed bin Hüseyin ve Seyyid İbrahim bin Hamza ve Seyyid Süleyman ve Es-seyyid Mehmed bin Hasan ve Seyyid Hasan bin Halil ve Seyyid Mustafa bin Cafer ve Es-seyyid Mustafa bin Halil ve Mustafa bin Ali ve Seyyid Hasan bin Hızır zîde şerrefühümünün Sûdde-i Sa‘âdeti’me takdîm eyledikleri ‘arzihâllerinde akrabaları mûmâ-ileyhim yedlerine ber-vech-i muharrer mu’ahhar tarihle verilen emr-i şerîfim mücebince bir kıt‘a emr-i şerîfim i‘tâsını istid‘â etmeleriyle merkûmûn sahîhü’n-nesâb sâdât-ı kirâmdan olub isbât-ı nesb eylediklerine yedlerinde Der-sa‘âdetim nakîbü’l-eşrâfı tarafından ma‘mûliye-i hüccet ve temessükleri olduğu ve sâlifü’z-zıkr Taşlıca Karyesi toprağında bi‘l-fi‘il zabt ve tasarruflarında hâne-i ‘avârıza bağlu tekâlîf alınmak îcâb ider kadîmî emlâk ve yerleri olmadığı hâlde karye-i merkûme ahâlîsi taraflarından hisse-i tekâlîf ve ehl-i ‘örf tâ’ifesi câniblerinden resm-i ra‘iyyet ve bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şerefe mutâlebesiyle ta‘addî itdirilmemek kânûn iktizâsından olmağla mücebince ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ’ib-i mûmâ-ileyhsin sen husûs-ı mezbûre takayyüd-i tâm ve yedlerinde olan hüccet ve temessüklerine nazar idüb göresin inhâ olduğu üzere merkûmûn sahîhü’n-nesâb sâdât-ı kirâmdan olub isbât-ı nesb eylediklerine yedlerinde ma‘mûliye-i hüccet ve temessükleri olduğu ve Taşlıca Karyesi toprağında bi‘l-fi‘il zabt ve tasarruflarında hâne-i ‘avârıza bağlu tekâlîf-i alınmak îcâb ider emlâk ve yerleri olmadığı hâlde karye-i merkûme ahâlîsi taraflarından hisse-i tekâlîf ve ehl-i ‘örf tâ’ifesin câniblerinden dahi resm-i ra‘iyyet ve bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şerife

mutâlebesiyle ta‘addî itdirilmemek husûsuna mübâderet olunmak bâbında fî evâsıt-ı C sene 259.

**137/3 Mülhakâtıyla Eyâlet-i Trabzon valise vezirim Abdullah Paşa
iclâlühûye ve Gümüşhane nâ‘ibi zîde ‘ilmühûye hüküm ki Muahharen emr-
i Ali yazılmıştır. fî evail-i M. sene 60**

Yusuf nâm kimesnenin babası el-hâcc Abdurrahman nâm kimesne Gümüşhane Kazâsı’na tâbî‘ Hurdukub Karyesi ahâlîsinden ma‘lûmü’l-ism kimesneler zimmetlerinde bâ-tahvîl beş bin ve Kosbediyos(?) Karyesi ahâlîsinden ma‘lûmü’l-ism kimesneler zimmetlerinde bâ-tahvîl dört bin iki yüz İskobiya karyesi ahalilerinden ma‘lûmü’l-ism kimesneler zimmetlerinde bâ-tahvîl altıyüz ve Galyat karyesi ma‘lûmü’l-ism kimesneler zimmetlerinde bâ-tahvîl sekiz yüz Kablan ve Ovası Şahalioglu Osman nâm kimesne zimmetinde bâ-tahvîl beş yüz yetmiş altı ve Esivalı Hacıoglu Ahmedoglu Mehmed nâm kimesni zimmetinde kıbelü’l-ahz fevt olduk da meblağ-ı mezbûr bil-ırsi’ş-şerioğlu merkûma intikâl idüb ancak merkûm ol-vakitde sagîr bulunduğundan taleb ve da‘vâ idemeyüb şimdi irişüb bâliğ-i da‘vâya kâdir olarak meblağ-ı mezkûreyi merkûmlardan taleb ve almak murâd eyledik de virmekde ta‘allül ve muhâlefet yada ibtâl-i hakk ve gadr-i küllî sevdâsında olanları beyânıyla mahallinde şer‘le görölmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu merkûm Yusuf bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â itmekden nâşî mahallinde şer‘le rü‘yet olunmak fermânım olmağın imdi sen ki vezir-i müşâr ve nâ‘ib-i mûmâ-ileyhimâsız ma‘rifetiniz ile merkûmları mahallinde meclis-i şer‘e ihzâr ve merkûm ile ferden ferden ber-nehc-i şer‘î hakkâniyet vechle terâfu‘-ı şer‘-i şerîf iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu ve merkûma irişüb bâliğ-i dâvâya kâdir oldukdan sonra bilâ gadr şer‘î on beş müdevvir itmediği hâlde babası müteveffâ-yı merkûmdan muntakil merkûmların ve zimmetlerinde olan ol-mikdâr gurus hakk-ı irsiyesin ba‘de’s-sübût hükm idüb merkûma alıvirüb icrâ-yı şer‘-i şerîf ve ihkâk-ı hakka dikkat ve husûs-ı mezûr zımnında müdde‘-i merkûm tarafından mübâşir ta‘yîni matlûb olunduğu hâlde mu‘ahharan irâde-i seniyyei mülûkânemle verilen nizâm mücebince ta‘yîn olunacak mübâşirin hidmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı sahîhası kendü tarafından te‘diye itdirilüb müdde‘î-i ‘aliyyem câniblerinden hidmet-i mübâşiriye ve masârıf-i mutâlîbe ve ahzından ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta‘addî misüllü vaz‘ ve hâlet vukû‘undan mübâderet olunmak bâbında. Fî evâsıt sene 259.

140/2 Gümüşhane Nâ'ibine hüküm ki

Gümüşhane Kazâsı'na tâbi' Balahor Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları râ'î olunub otundan ve suyundan intifâ' ide geldikleri mahsûs ve müstakil kadîmî mer'â yerlerinde aherin 'alâkası olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken ecânibden İsmail Çelebioğlu Tahir ve Ömerzâde Ömer nâm kimesneler hilâf-ı kânûn füzûli müdâhale ve ta'arruzdan hâli oldukları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu Balahor Karyesi ahâlîsi taraflarından bâ-'arzihâl istid'â itmeleriyle kuyûda mürâca'at olunduk da Balahor Karyesi fi'l-asıl Bayburd Karyesi'ne tâbi' iki yüz on tarihinde Gümüşhane'ye ilhâk olunduğu mevkûfât defterlerinde mukayyed olub münâza'-ı fihâ olan mahall-i kadîmden tapu ile verilüb zabt ve zirâ'at oluna gelen arâzi-i mîrîyeden olarak merkûmân Tahir ve Ömer tapulu ve temessüklü mutasarrıflar ise müdâhale eylemeleri hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fi'l-hakîka mezkûr Balahor Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları râ'î olunub otundan ve suyundan intifâ' ide geldikleri mahsûs ve müstakil kadîmî mer'alari iken merkûmânı füzûli müdâhale eyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu halde men' ü def' birle ol-mer'â yerleri kadîmî üzere mezkûr Balahor Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanların ra'î itdirilmek muvâfık-ı kânûn olmağla kânûn üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet-i rû'yet birle fi'l-hakîka merkûmânın ol-yerlere müdâhale eylemeleri bi-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün 'inde's-şer' tebeyyün ve tahakkuk eylediği hâlde men' ü def' birle ol-mer'â yerleri kadîmîsi üzere mezkûr Balahor Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanlarının ra'î itdirilmesi husûsuna mübâderet olunmak bâbında. Fî evâsıt-ı B sene 259.

146/2 Mülhakâtdan Eyâlet-i Trabzon Valisi Vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Yusuf nâm kimesnenin babası El-hâcc Abdurrahman nâm kimesnenin Gümüşhane Kazâsına tâbi' Hurdukub Karyesi ahâlîsinden ma'lûmü'l-esâmî kimesneler zimmetlerinde bi't-tahvîl beş bin ve Kosyodos(?) Karyesi ahâlîsinden ma'lûmü'l-esâmî kimesneler zimmetlerinde bâ-tahvîl dört bin iki yüz ve Eskubya Karyesi ahâlîsinden ma'lûmü'l-esâmî kimesneler zimmetlerinde bâ-tahvîl altıyüz ve Galyat Karyesi

ahâlisinden ma'lûmü'l-esâm kimesneler zimmetlerinde sekiz yüz kırk ve Evlaseli Şeyhlioğlu nâm kimesneler zimmetinde bâ-tahvîl beş yüz yetmiş altı ve Esivalı Hâcî Ahmedoğlu Mehmed nâm kimesne zimmetinde bâ-tahvîl iki yüz ve Eyyubzâde Ömer nâm kimesne zimmetinde bâ-tahvîl dört bin gurus ki cem'ân on beş bin dört yüz on altı gurus alacağı olub kıbelü'l-ahz ta'yîn olunduk da meblağ-ı mezbûr biraderi bil-ırsî's-şeri olğu merkûma intikâl idüb ancak merkûm ol-vakitde sagîr bulunduğundan taleb ve da'vâ idemeyüb ba'dehü irişüb bâliğ ve da'vâya kâdir olarak mebâliğ-i mezkûreyi merkûmlardan taleb ve almak murâd eyledik de virmekde ta'allül ve muhâlefet birle icrâ-yı hakk ve gadr-i külli sevdâsında oldukları merkûm Yusuf mukaddemâ bâ-'arzihâl lede'l-istid'â ve'l-istid'â mahallinde şer'le rü'yet olunmak bâbında sene-i mezbûre evâsıt-ı Receb'inde emr-i şerîfim sâdır olmuşiken merkûmlar zaman-ı mürûr iyledi deyü virmeyüb gadr-ı küllî sevdâsında oldukları beyânıyla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince 'amel olunmak bâbında te'kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûrunu merkûm Yusuf bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmekden nâşî Divân-ı Hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâm tebliğ itdirildik de bir-vech-i muharrer târîh-i merkûmda emr-i şerîfim virildiği mestûr ve mukayyede bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki vezir-i müşâr ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhimâsız ma'rifetiniz ile merkûmları mahallinde meclis-i şer' ihzâr ve merkûm ile ferden ferden ber-nehc-i şer'î hakkâniyet-i vechle terâfu'-ı şer'-i şerîf iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere alacağı ve merkûm irişüb bâliğ ve da'vâya kâdir oldukdan sonra bilâ-özü-i şer'î on beş sene mürûr itmediği hâlde babası müteveffâ-yı merkûmdan müntakîl merkûmların zimmetlerinde olan ol-mikdâr gurus hakk-ı irsiyesin ba'de's-sübût hükm idüb merkûma alıverilüb icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakka mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde'î-i merkûm tarafından mübâşir ta'yîni matlûb olacağı hâlde mu'ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemle verilen nizâm mûcebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı sahîhası kendü tarafından te'diye itdrilüb müdde'-i aleyhim câniblerinden hizmet-i mübâşeriye ve masârıf-ı mutâlebe ve ahzından ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'undan mücânebet olunmak bâbında fî evâ'il-i M sene 260.

**149/1 Mülhakâtıyla Trabzon Vâfisi vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve
Torul Kazâsı Nâ'ibine hüküm ki**

Gümüşhane Ma'aden-i Hümâyûnuma mülhak hülûlünde ma'deni emîni esbak Süleyman zîde kadrühünü Torul Kazâsı sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne iki bin sekiz yüz elli ve Karabeyoğlu Mahmud nâm kimesneye dört yüz ve Genç dimekle meşhûr kimesneye üç bin ve Şiranlıoğlu Hazancı Molla İbrahim nâm kimesneye beş yüz elli ve Bayburdlı Mehmed nâm kimesne altı bin ve Sakaoğlu Hüseyin nâm kimesneye bin beş yüz ve Hâcî İbrahim nâm kimesneye sekiz yüz ve Dursun nâm kimesneye sekiz yüz ve Helvacı Molla Ömeroğlu nâm kimesneye sekiz yüz elli ve Mir Süleyman nâm kimesneye yirmi bin üç yüz ve Ahmed ve Kara Kellioğlu Hüseyin nâm kimesnelere on iki bin beş yüz ve Abdullah nâm kimesneye beş yüz ve Hâcî Enderbaoğlu Yani nâm zimmîye on altı bin ve Tozhoroğlu Hâcî Kirkor nâm zimmîye yedi bin ve Togofilos nâm zimmîye bin altı yüz on ve Kuyumcu başı oğlu Hâcî Kostandi nâm zimmîye üç yüz beş yüz ve Etmekci Bogos nâm zimmîye dört yüz ve Sürmeneli Hâcî Yakooğlu Nikola nâm zimmîye bin ve Aleksanoğlu Donakan nâm zimmîye bin yüz elli ve Deyokli Kôr Ağın nâm zimmîye yüz on ve Yogolar nâm zimmîye altı yüz ve Na'lband Ohannes nâm zimmîye yedi yüz elli ve sairlerine yirmi dört bin guruş düyûnu olub mebâlig-i merkûm üzerine devr-i şer'î ve iltizâm rıbh olunmuş değil iken dâyenleri merkûmûn ve mersûmûn bilâd ve şer'î mürâcaha nâmıyla akçe zamm eyledikleri ve def'aten icrâ-yı deyne kudreti yoğiken def'aten taleb ve ahz ve habs teklîfiyle ta'addî ve rencîde eyledikleri beyânıyla mahallinde şer'le rû'yet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu merkûm Süleyman bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmekden nâşî Divân-ı Hümâyûnum kaleminden muktazâsı su'âl olunduk da merkûmun duyûn vâka'sı zechindendir ve ne vechle hadd ve zimmetinde mal-i mîrî kalmışdır buralara mechûl olduğundan keyfiyetin ol-emrden mahallinde bi'l-isti'lâm tahkîkiyle ba'dehü şürûtu mücebince iktizâsının icrâsı îcâb-ı halde görünmüş olmağla bu sûretde merkûmun deynine te'diye kudreti olub olduğu ve duyûn-ı mezkûresi ne vechle ve zechinden olduğu mahallinde ve kuvveti olanlardan ma'rifet-i şer'le tahkîk ve bâ-tahrîrât ve i'lâm der-yâr-ı şevket-karârıma inhâ ve tenmik olunmak için isti'lâm hâvî emr-i şerîfim icrâsı iktizâ eylediği tahrîr olunmağla vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak fermânım olmağın isti'lâm hâvî iş bu emr-i şerîfim ısdâr olunmuşdur imdi sen ki vezir-i müşâr ve nâ'ib-i

mûmâ-ileyhümâsız bir-minvâl muharrer merkûmun düyûn-ı mezkûresini def'aten te'diye kudrete olub olduğı ve düyûn-u mezkûresi ne vechle ve zechinden olduğı mahallinde olanları muvâcehesinde erbâb-ı vukûdan ma'rifet-i şer'le tahkîk birle ba'dehü ber-mûceb şürût iktizâsının icrâsı zımnında keyfiyetinin bâ-tahrîrât ve i'lâm îzâhan Der-sa'âdet'ime inha ve iş'ârına mübâderet vaz' ve hâlet vukû'undan mücâbenet olunmak bâbında. Fî evâsıt-ı Câ sene 260.

158/2 Eyâlet-i Trabzon Müşîri Vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Mustafa nâm kimesnenin babası Fevc oğlu Osman nâm kimesne fevt olduk da Gümüşhane Kazâsı'na tâbi Kokora Karyesi toprağında vâki' eşcârı mevcûd bir kıt'a mülk bağçesi oğlu merkûm Mustafa'ya intikâl itmiş ise de ancak merkûm Mustafa ol-vakitte sagîr bulunduğundan bağçe-i mezbûr kazâ-ı mezbûra tâbi' Haşliye Karyesi sâkinlerinden Mollâ Mehmed nâm kimesne hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayr-i hakk füzûlî zabt itmekle şimdi merkûm irişüb bâliğ ve da'vâya kâdir olduğundan bağçe-i mezbûru zevi'l-yed olan merkûmdan taleb olmak murâd eyledikde virme-yüb ibtâl-ı hakk ve gadr-ı küllî sevdâsında olduğı beyânlad mahallinde şer'le rü'yet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu merkûm Mustafa bi'd-defaat bâ'arzihâl istid'â itmekden nâşî mahallinde şer'le rü'yet olunmak fermânım olmağın imdi sen ki müşîr-i müşâr ve nâ'ib mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ile tarafeyni mahallinde meclis-i şer'e ihzâr birli veyâhûd cihet-i ber-nehc-i şer'î hakkâniyet vechle terâfu'-ı şer'-i şerîf iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğı üzere olduğı ve merkûm irişüb bâliğ ve da'vâya kâdir oldukdan sonra bilâ-gadr-ı şer'î on beş sene mürûr itmediğı hâlde babasından müntakıl merkûmun hilâf-ı şer'-i şerîfe füzûlî zabt iylediğı bağçesin ba'de's-sübût hükm idüb merkûm Mustafa'ya alıverilüb icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakka mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde'î merkûm tarafından mübâşir ta'yîni matlûb olunduğı hâlde mu'ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemden virilen nizâm mûcebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı sahîhası kendü tarafından te'diye itdirilüb müdde'-i aliyye cânibinden hizmet-i mübâşireye ve masârıf-ı mutâlebe ve ahzından ve zinhâr bu vesîle ile kimeneye gadr ve ta'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'undan mübâ'aret olunmak bâbında fî evâsıt-ı Zâ sene 260.

160/2 Eyâlet-i Trabzon Müşîri olub Karahisar-ı Şerefi Sancâğı'nın emr ü idâresi 'uhdesine mahûl kılınan vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve Alucara ve Şiryan nâ'ibleri zîde 'ilmihümâyâ hüküm ki

Karahisar-ı şarki Sancâğının Alucara Nâhiyesi'ne tâbi' Zehar Karyesiyle Şiryan Nâhiyesi'ne tâbi' Kervaris karyelerinin mâlikânleri cânibine mahsûlâtları kadîmisi vechle zâviye vakfı olduğu ve divânîleri cânibine 'â'id mahsûlât ve rûsûmât-ı sâ'ireleri kezâlik hâssa-ı hümâyûnum mülhakâtı idüğün defter-i hâkânîde ve Zehar Şeyhler zâviyesi vakfının tevlîti evlâd-ı vakfdan Hasan Halife ibn-i Yusuf ve Ömer Halife ibn-i Osman bâ-berât-ı 'âlî-şân üzerlerinde olduğu evkâf-ı muhâsebesinde mukayyed olmağla ber-mûceb defter-i hâkânî zabt ve karye-i Zehar ve karye-i Kervaras el-merkûmların mâlikâneleri cânibine 'â'id mahsûlâtları kadîmisi vechle zâviye vakfı tarafından ahz ve kabz murâd olunduk da aherden olunmak îcâbd itmez iken ecânibden ba'zı kesân hilâf-ı defter-i hâkânî füzûlî müdâhale olduğu beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûru bu def'â bâ-i'lâm inhâ olunmuş olmakdan nâşî Defterhâne-i 'âmiremde mahfûz defter-i icmâl ve mufâssala mürâca'at olunduk da Aluçara Nâhiye'sine tâbi' neferât ve zemîn ve çayır 'aded ile karye-i Zehar mâlikâne-i zâviye ber-mûceb defter-i 'atîk hâliyâ meşihat der-tasarruf Ali veled Mehmed veled Hasan ve Durmuş Şeyh bâ-berât-ı şerîf hâliyâ meşihat der-tasarruf Derviş Mustafa ve Şeyh İsmail ve Yusuf ve Kadir Bayram veled-i Veric ve Yakub ber-vech iştirâk bâ-berât hâliyâ meşihat der-tasarruf Şeyh Yusuf veled-i İsmail divanî tımar ve hâsılı tahtında gâv ve hinta ve şa'îr ve deştebânî ve tapu-yı zemîn yekûn ma'a gayrihi iki bin sekiz yüz on dört akçe ve mâlikâne bin sekiz yüz elli akçeden ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn-i 'aded ile karye-i Kervares mâlikâne-i vakf zâviye meşihat der-tasarruf Derviş veled-i İsmail müşihat hâliyâ der-tasarruf Durmuş bâ-berât ber-mûceb defter-i 'atîk ve hâsılı tahtında bennâk gâv hinta ve şa'îr ve deşteyânî yekûn ma'a gayrihi iki bin yüz doksan dokuz akçe mâlikâne sekiz yüz otuz akçe yazular ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr olunub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Zehar ve karye-i Kervaras el-mezbûrelerin mâlikâneleri cânibine 'â'id mahsûlâtları kadîmisi vechle zâviye vakfı tarafından ve hayvânîleri cânibine 'â'id mahsûlât ve rûsûmât-ı sâ'irelerin kezâlik hâssa-ı hümâyûnum tarafından zabt olunmak iktizâ iylediğün defter emîni sâbık 'arz idüb Karahisar-ı şerefi Sancâğı'nın defter iltizâmâtı le'de't-tebliğ zâviye vakfı hissesi olunan iltizâmâta hâsıl olmadığı cevâbı eshâm muhâsebesinden yazılmış ve livâ-ı mezbûrdan

kâ'in iltizâmâtından şimdiye kadar dâhil-i defter olmayanların bundan böyle dahi zabt ve iltizâmâtı rağbet olunur ise sâhibleri mahallinde mevcûd olduğu hâlde hakîki arzâ ve mevcûd değil ise yine mahallinde birle sâbıkı ve hasılâtı gadrdan 'ârî olacak vechle tahkîk veyâhûd fakat bir sene tasarruflarına zabt ve ta'sîr ile kimin hâsılâtının zâhire ihrâcına i'tinâ olunarak ona göre birle sâbık i'tibârıyla kapu kethüdâsı tarafından der-'uhde olunmak için keyfiyeti bâ-tahrîrât ve i'lâm Der-sa'âdetime inhâ olunmak ve taleb ve rağbet olduğu sûrette icâbı taraflarından zabt ve ta'sîr itdirilüb cânib-i aherden hilâf-ı defter-i hâkânî bilâ senede vâki' olan müdâhalenin men' ü def'î husûsuna mübâderet kılınmak mukaddemâ bâ-irâde-i seniyye verilen nizâmı muktezâsından bulunmuş olmağla vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sizki müşîr-i müşâr-ileyhsin keyfiyet ma'lûmun olduk da zâviye vakfı hissesi ol-tarafda olan iltizâmât defterine dâhil olduğu ve bundan böyle der-'uhdesi dahi tarafınızdan taleb kılınmadığı hâlde ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî 'amel ve hareket itdirilmesine mübâderet eylesin ve siz ki nâ'ibler mûmâ-ileyhimâsız husûsu mezbûre mukayyed olub göresiz defter-i hâkânî ve defter emîni sâbıkın 'arzı mücebince zabt ve karye-i Zehar ve karye-i Kervaras el-mezbûrelerin mâlikâneleri cânibine 'â'id mahsûlâtların kadîmisi vechile zâviye vakfı tarafından ve hayvânîleri cânibine 'â'id mahsûlât ve rûsûmât-ı sâ'irelerin kezâlik hâssa-ı hümâyûnum tarafından ahz ve kabz itdirüb ecânibden olan kesânı zâviye vakfı hissesine hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kânûn dahl ve ta'arruz itdirmeyüb men' ve def'î husûsuna mübâderet ve iltizâmât nizâmına ve kuyûd-ı defter-i hâkânîye ve kânûn-ı menâfî vaz'î tecvîzden hazer ve mücânebet olunmak bâbında. Fî evâ'il-i Z sene 260.

163/2 Mülhakatıyla eyâlet-i Trabzon müşîri olub Karahisar-ı Şerefi Sancâğı'nın emr-i idâresi 'uhdesine mahûl olan vezirim Abdullah Paşa iclâlelehüye ve Trabzon Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Fî'l-asl medîne-i Trabzon ahâlîsinden olub seneyn-i vâkaradan berü Gümüşhane Kazâsı'nda sâkine Fatıma nâm hatun li-ebeveyn kız karındaşı oğlu Mehmed Şakir ve kızları Münure ve Emine nâm hatunlar ile mukaddemâ mahallinde meclis-i şer' de medîne-i Trabzon sükunda vâki' mâ'lumetü'l-hudûd iki kebeklü bir a'lâ mülk dükkan ile medîne-i mezkûr mahallâtından Câmi'i-i Kebîr Mahallesi'nde kâ'in büyütl adideyi müştemil bir bâb mülk menzil mahalle-i mezbûr ahâlîsinden Anasızâde pederim Derviş

Mustafa bin Hüseyin nâm kimesnenin yedinde iken bundan akdem fevt ve dükkan ve menzil-i mezkûr sulbî-i kebîroğlu Mehmed Arif ve sulbiye-i kebîre kızları mezbûre Fatıma ile Hûla'ya mevrûs olub ba'dehü mezbûre Hüdaye dahi bundan akdem müteveffiye olub dükkan ve menzil mezkûrede olan hissesi sulbî üç nefer evladın olub mukaddemâ sagîrler ve hâlâ kebirler olan merkûm Mehmed Şakir ve mezbûratân Minure ve Emine'ye mevrûs olub lakin merkûm Mehmed Arif otuz sene mukaddem dükkan-ı mezbûru medîne-i mezbûr ahâlîsinden Pir Şeyhzâde Mehmed'e ve merkûm Mehmed Arif'inoğlu Zaim nâm kimesne dahi diğêr menzil-i mezkûru on yedi sene mukaddem Bağdaycıoğlu Mehmed'e zimmetinde bey' itmişler ise de mezbûre Fatıma hîn-i bey'den bu âna gelinceye müddet-i sefer-i ba'ideden olan Gümüşhan Kazâsı'nda bulunmuş ve merkûmûn Mehmed Şakir ve Minure ve Emine dahi ol-vakitde sagîr ve sagîre bulunduklarından emvâl-i mezkûreden hisse-i irsiyeleri olduğunu bilemediklerinden ve bey'-i mezkûru dahi mücîz oldukladından dükkân ve menzil mezkûrdan hisse-i irsiyelerini merkûmûn Fatıma ve karındaşların evlâdı Mehmed Şakir ve Minure ve Emine'den her biri mahallinde vâzi'ü'l-yed olanlardan olduğu bâbında emr-i şerîfim sudûru mezbûre Fatıma tarafından bâ-'arzihâl istid'â kılınmışdı. mukaddemâ bâ-i'lâm inhâ olunmuş ve husûs-ı sezâyâ Anadolu Kâdî'askeri esbakları ol havâliyi on beş sene bilâ-'özü terk olunan da'vânın istimâ' memnû' ise de ancak tarafeyn bir belde de sâkinler alarak minvâl-i muharer olan 'özü-i şer'isi var mıdır yok mudur tarafeyn bi'l-âcehe terâfu'a muhtâc olan mevâddan olmağla içlerinde emlâk-ı mezkûreye vâzi'ü'l-yed olanlar ise mahallinde bi'l-muvâcehe terâfu'-ı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru re'y-i münût idüğünü i'lâm itmiş olmağla i'lâm mücebince 'amel olunmak bâbında iki yüz elli beş senesi evâsıt-ı Safer'inde emr-i şerîfim sâdır olmuş isede merkûmların mahallinde ba'zı kimesnelere istinâdları olmak hasebiyle ihkâk-ı hakk mümkün olamadığı beyânıyla ol-bâbda te'kîd hâvî emr-i şerîfim sudûrunu mezbûre Fatıma bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmiş kuyûda mürâca'at ve Divân-ı hümayûnum kaleminden muktezâsı su'âl olunduk da târîh-i merkûmda emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyed olunduğuna binâ'en te'kîdi hâvî emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ iylediği kalem-i mezbûrdan tahrîrolunmuş olmağla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince 'amel olunmak fermânım olmağın siz ki müşîr-i müşâr ve nâ'ib-i mûmâ-ilyhümâsız ma'rifetiniz ile tarafeyni mahallinde meclis-i şer'e ihzâr ve mevlânâ-yı müşârun-ileyhin i'lâmı nutk olduğu üzere on beş sene

bilâ-‘özü terk olunan da‘vâsının istimâ‘ı memnû isede ancak tarafeyn bir mahalde sâkinler olarak minvâl-i meşrû‘ üzere ‘özü-i şer‘îsi var mıdır yok mudur bi‘l-muvâcehe ber-nehc-i şer‘î terâfu‘-ı şer‘-i şerîf iderek ihkâk-ı hakka mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımında müdde‘î mezbûr tarafından mübâşir ta‘yîn maslûb olduğu hâlde mu‘ahharan irâde-i seniyye mülûkânemle verilen nizâm mücebince ta‘yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı sahîhâsı kendü tarafından te‘diye itdirilüb ve müdde‘î aliyye cânibiden hizmet-i mübâşeriye ve masârif-ı mutâlebe ve ahzından ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta‘addî misüllü vaz‘ ve hâlet vukû‘una götürülmesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şer‘ verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve i‘lâma müsâra‘at eylemeniz bâbında fî evâsıt-ı M sene 261.

164/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon müşîri vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ‘ibine hüküm ki

Haralmebo ve Teodori nâm zimmîler Gümüşhane Kazâsı’na tâbi‘ Hubuz Karyesi toprağında vâki‘ on beş seneden berü tapulu ve temessüklü ber-vechh-i iştirâk mutasarrıf oldukları ma‘lûmetü’l-hudûd tarlalalarını zabt ve beher sene iştirâken zirâ‘at ve ‘öşür ve resmin sâhib-i arzın evlâdıda gelüb aherden dahl olunmak îcâb itmez iken ecânibden karye-i merkûme mütemekkinlerinden Tudori nâm zimmî ol-yerleri sâhib-i arzdan resm-i tapu ile aldım deyü hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhale den hâlî olduğu beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu mersûmât Haralmebo ve Teodori nâm zimmîler bu def‘a bâ-‘arzihâl istidâ‘ itmeleriyle imdi münâza‘a fihâ olan yerleri mersûmât zabt iderler iken zirâ‘at itmeyüb üç sene ‘ale’t-ta‘dilen mâni‘ boz ve hâlî bıragub müstehak tapu almış ve mersûm Teodori bozdan sâhib-i arzdan resm-i tapu ile almış ve yedine temessük verilmiş ise müdâhale eylemeleri bi-hasebi’l-kânûn yolunda olup eğer böyle olmayubda fî’l-hakîka mersûmât ol-yerlere on beş seneden berü tapulu ve temessüklü mutasarrıf olarak zabt ve beher sene iştirâkân zirâ‘at ve ‘öşür ve resmin sâhib-i arza edâ idegelürler iken mersûm ol-yerleri sâhib-i arzdan resm-i tapu ile satun aldım deyü müdâhale eylediği muvâfık nefsü’l-emr olduğu men‘ ü def‘ birle ol-yerler yedlerinde olan temessük mücebince bir karâr-ı sâbık iştirâken zabt ve zirâ‘at itdirilmek muvâfık kânûn olacağına binâ‘en bu bâbda kânûn üzere ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki müşîr-i müşâr ve

nâ'ib-i mûmâ-ileyhüâsîz husûs mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk iyledin ber-vech hakkâniyetle rû'yet birle fî'l-hakîka mersûmun ol-yerlere müdâhale eylemesi bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğü 'inde's-şer' tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men' ü def' birle ol-yerler yedlerinde olan temessük mücebince bir karâr-ı sâbık mersûmâna zabt ve iştirâken zirâ'at itdirilmesi husûsuna mübâderet ve husûs mezbûr zımında müdde'î mersûmân taraflarından mübâşir ta'yîni matlûb olduğu hâlde mu'ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemden verilen nizâm mücebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârîf-ı sahîhası kendü taraflarından te'diye itdirilüb müdde'-i aliyye cânibinden hizmet-i mübâşiriye ve masârîf-ı mutâlebe ve ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'u getirmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemek bâbında fî evâhir-i M sene 361.

164/2 Eyâlet-i Trabzon Müşîri vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve Torul Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Torul Kazâsına tâbi' Kürekli karyesi ahâlîsinin karyeleri toprağında kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'a yerlerinde aherin 'alâkası olmayub ve bu makûle kadîmi mer'aları alınub ve satılmak ve tapu ile virilüb zirâ'at olunmak hilâf-ı kânûn iken karye-i mezbûre sâkinlerinden Üçüncüzâde Ali Beyoğlu Osman Bey nâm kimesne zuhûr birle ol-yerler mukaddemâ babamın zabt ve zirâ'atında idi fevt olduk da bana intikâl eyledi deyü hilâf-ı kânûn füzûlî zabt idüb gadr-ı küllî iylediği beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu karye-i mezbûre ahâlîsi bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmeleriyle imdi münâza' fihâ olan mahr-ı kadîmden tapu ile verilüb zabt ve zirâ'at olunagelen yerlerden olarak merkûm Ali Bey ol yerleri tapulu ve temessüklü mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâ'at ve 'öşrûn edâ idegelür iken fevt olduk da ol-yerleri bi-hasebi'l-kânûn meccânenoglu merkûm Osman Bey'e intikâl itmiş ise zabt eylemesi bi-hasebi'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka zikr olunan Körkefet Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil mer'aları iken merkûm Osman Bey ol-yerler mukaddemâ babamın zabt ve zirâ'atında idi fevt olduk da bana intikâl iyledi deyü füzûlî zabt iylediği muvâfık nefsü'l-emr olduğu hâlde bu

makûle mer'â yerleri kadîmisi üzere mârû'l-beyân Kürkefet Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanları ra'î itdirilmek muvâfık kânûn olduğuna binâ'en kânûn üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki müşîr-i müşâr ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhümâsız husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû'yet birle fî'l-hakîka merkûm Osman Bey'in ol-mer'â yerlerini zabt iylemesi bi-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün inde's-şer' beyân ve tahakkuk iylediği hâlde men' ve def' birle ol-mer'â yerleri kadîmi üzere mârû'l-beyân Kürküfet Karyesi ahâlîsine zab ve hayvanlarının ra'î itdirilmesi husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımında müdde'î 'aleyhim câniblerinden mübâşir ta'yîni matlûb olduğu hâlde mu'ahharan irâdei seniyye mülûkânemle verilen nizâm mücebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârîf-ı sahîhâ kendü taraflarından te'diye itdirilüb müdde'-i aliyye cânibinden hizmet-i mübâşiriye ve masârîf-ı mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'a getirülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemeniz bâbında fî evâhir-i S sene 261.

174/1 Tirebolu ma'a Kürtün Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Tirebolu ma'a Kürtün Kazâsı'na tâbi' Kuskunlu Karyesi ahâlîsinin karye-i merkûme toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyudan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinde aherin 'alâkası olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûra tâbi' Karakaya Karyesi ahâlîsi ol-mer'â yerlerine hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhaleden hâlî oldukları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu zikr olunan Kuskunlu Karyesi ahâlîsi bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmeleriyle imdi münâza'a fihâ olan mahall-i sâlifi'z-zikr Karakaya Karyesi ahâlîsinin koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil mer'âlarından bulunmuş veyâhûd hayvanları zikr olunan Kuskunlu Karyesi ahâlîsinin hayvanatıyla müşâ' ve müşterek ra'î oluna gelmiş ise müdâhaleleri hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka mârû'z-zikr Kuskunlu Karyesi ahâlîsinin koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'âları iken zikr olunan Karakaya Karyesi ahâlîsi ol-mer'â yerlerine füzûlî müdâhale iyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def' birle ol-mer'â

yerlerine kadîmîsi üzere sâlifü’z-zikr Kuskunlu Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanların ra’î itdirilmek muvâfık-ı kânûn olacağına binâ’en bu bâbda kânûn üzere ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ’ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer’-i şerîfe ve bâlâda muharre olan kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû’yet birle fî’l-hakîka mârû’z-zikr Karakaya Karyesi ahâlîsinin ol-mer’â yerlerine müdâhaleleri bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğü ‘inde’ş-şer’ tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men’ ü def’ birle ol-mer’â yerleri kadîmîsi üzere zikr olunan Kuskunlur Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanların ra’î itdirilmesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme i’lâm ve iş’ârına müsâra’at eylemeniz bâbında fî evâ’il-i Ş sene 261.

177/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon müşîri vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve Torul nâ’ibine hüküm ki

Trabzon Sancâğında Torul Nâhiyesine tâbi’ neferât ve zemîn ve asiyâb ile karye-i Akçakal’a ve hâsılı tahtında bennâk ve ispenç ve hinta ve şa’îr ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma’a gayrihi dokuz bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde temâm yazı-yı mezkûresi ma’a gayrihi hâ bir görölüb yirmi beş bin akçe ze’âmet ber-icmâl ve icmâl-i mezbûrun yedi bin beş yüz akçesi karye-i Akçakal’a el-mezbûre ve gayriden altmış beş bin altı yüz kırk altı akçe ze’âmete mutasarrıf asâkir nizâmiye-i şâhânem süvârisinden Hüseyin veled-i Mehmed Çavuş’un bâkîsi müştereki kaydlarında ve yine Torul Nâhiyesi’ne tâbi’ neferât ve zemîn ve asiyâb ile karye-i Nemure ve hâsılı tahtında ispenç ve hinta ve şa’îr ve resm-i tapû-yı zemîn yekûn ma’a gayrihi on beş bin akçe yazı ile defter-i mufâsallaa muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde temâm yazı-yı mezkûresinden on iki bin beş yüz akçesi ifrâz ma’a gayrihâ bir görölüb yirmi dört bin iki yüz kırk dokuz akçe ze’âmet bir-icmâl ve icmâl-i mezbûr temâmen karye-i Nemure el-mezbûre ve gayriden yirmi yedi bin iki yüz kırk dokuz akçe zeâmet mutasarrıf ‘asâkir-i nizâmiye-i şâhânem süvârisinden Mustafa veled Süleyman’ın ve kaye-i merkûmenin bâkî yazusu müştereken kaydlarında olduğu ve yine Torul Nâhiyesine tâbi’ resm-i yaylak Akdağ ma’a nâhiye-i Torul beher hâne iki hâsıl altı bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde resm-i yaylak kazâ-ı Torul deyü temâm yazusuyla mîr-i mîrân Trabzon hâss mülhakâtı idüğü defter-i hâkânîde mukayyed

olmağla defter-i hâkânîde mîr-i mîrân Trabzon hâssına hâsıl kayd olunan defter-i mufâssalda yaylak Akdağ ma'a nâhiye-i Torul beher hâne iki akçe ve icmâlde yaylak kazâ-ı Torul deyü mukayyed yaylak yerlerine mezkûr Akçakal'a Karyesi ahâlîsi beher sene zamânında koyun vesâ'ir hayvanlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre îcâb iden yaylak resimlerini hâss-ı mezbûr tarafına edâ idegelürler iken mârû'l-beyân Nemure Karyesi ahâlîsi zikr olunan Akçakale Karyesi ahâlîsinin yaylak-ı mezkûra çıkmalarına bî-vech muhâlefet eyledikleri beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûrunu zikr olunan Akçakale Karyesi ahâlîsi bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmeleriyle Defterhâne-i 'âmirem kuyuduna mürâca'at olunduk da vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyed bulunmuş ve resmî defter-i hâkânîde mîr-i mîrân Trobzan hâssına hâsıl kayd olunan defter-i mufâssalda yaylak Akdağ ma'a nâhiye-i Torul beher hâne iki akçe ve icmâlde yaylak kazâ-ı Torul deyü mukayyed yaylak yerleri kadîmden Torul Kazâsı ahâlîsine mahsûs olmayub fî'l-hakîka zikr olunan Akçakale Karyesi ahâlîsine beher sene zamânında koyun vesâ'ir davarlarıyla kadîmden berü çıkagelürler iken sâlifü'z-zikr Nemure Karyesi ahâlîsi mezkûr Akçakale Karyesi ahâlîsinin yaylak-ı mezkûre çıkmalarına kadîme mugâyir bî-vech muhâlefet iyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def'î kânûn iktizâsından bulunmuş olmağla kânûn üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki müşîr-i müşârun-ileyh ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû'yet birle fî'l-hakîka müdâhale-i vakı'a bi-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün 'inde's-şer' tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men' ü def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr hakkında müdde'î merkûmûn câniblerinden ol-tarafda mübâşir ta'yîni matlûb olduğu hâlde mu'ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü'esses olan nizâm mücebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı sahîhası kendü taraflarından te'diye itdirilüb müdde'-i 'aleyhim câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta'addî misüllû vaz' ve hâlete vukû'a getürmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemeniz bâbında fî evâsıt-ı S sene 261.180/1 Eyâlet-i Trabzon müşîri vezirim Abdullah Paşa iclâlühûye ve Torul Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Torul Kazâsına tâbi‘ Görükse Karyesi ahâlîsinin karyeleri toprağında kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ’ir davarları ra’î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerinde aherin ‘alâkası olmayub ve bu makûle kadîmi mer‘â yerleri alınub ve satılmak ve tapu ile virilüb zirâ‘at olunmak hilâf-ı kânûn iken karye-i mezbûre sâkinlerinden Ali Beyoğlu Osman Bey nâm kimesne ol- yerler babımın zabt ve zirâ‘atında idi fevt olduk da bana intikâl iyledi deyü füzûlî zabt idüb gadr-ı küllî iylediklerinde mârû’l-beyân Görükse Karyesi ahâlîsi mukaddemâ bâ- ‘arzihâl inhâ iylediklerine binâ’en kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında işbu sene-i mübâreke evâhir-i Safer’inde sâdır olan emr-i şerîfim Divân-ı hümayunumda mukayyed olub el-hâletü hazihi mârû’l-beyân Görükse Karyesi ahâlîsinin Südde-i Sa‘âdetime takdîm iyledikleri ‘arzihâllerinde ahâlî-i merkûmenin kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ’ir davarları ra’î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerinde aherin ‘alâkası olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Ulban Karyesi ahâlîsi olan mer‘â yerlerine hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhale ve hayvanları getürüb ra’î itdirüb zikr olunan Görükse Karyesi ahâlîsinin hayvanlarının zarûret ve muzâyakalarına bâ‘is ve bâdî beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmeleriyle kuyûda lede’l-mürâca‘a bir- vech-i muharrer târîh-i merkûmda emr-i şerîfim verildiği mukayyed olduğuna ve münâza‘a fihâ olan mahall dahl iden mârû’z-zikr Ulban Karyesi ahâlîsinin kadîmden berü koyun vesâ’ir davarları ra’î oluub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerinden bulunmuş veyâhûd hayvanları mârû’l- beyân Görükse Karyesi ahâlîsinin hayvanlarıyla müşâ‘ ve müşterek ra’î idegelmiş ise müdâhale eylemeleri hasebü’l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fi’l-hakîka zikr olunan Görükse Karyesi ahâlîsinin kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ’ir davarları ra’î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘âları iken zikr olunan Ulyan Karyesi ahâlîsi ol-mer‘â yerlerine füzûlî müdâhale ve hayvanlarını getürüb ra’î itdirüb mârû’z-zikr Görükse Karyesi ahâlîsinin hayvanâtının zarûret-i muzâyakalarına bâ‘is ve bâdî oldukları muvâfık-ı nefsi’l-emr olduğu hâlde men‘ ü def‘ birle ol-mer‘â yerleri kadîmi üzere zikr olunan Görükse Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanları ra’î itdirilmek muvâfık-ı nefsi-i kânûn olacağına binâ’en bu bâbda kânûn üzere ‘amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki müşîr-i müşârün-ileyh ve nâ’ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîfe ve bâlâda

muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech hakkâniyet rû'yet birle fî'l-hakîka mârû'l-beyân Ulyan Karyesi ahâlîsinin ol-mer'â yerlerine müdâhale eylemeleri bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün 'inde'ş-şer' tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men' ü def' birle ol-mer'â yerleri kadîm üzere ve zikr olunan Görükse Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanlarının ra'î itdirilmesi husûsuna mübêret ve husûs-ı mezbûrânı ahire vukû'a getürülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şer' verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemeniz bâbında fî evâhir-i L sene 261.

183/2 Gümüşhane Kazâsına nâ'ibine hüküm ki

Lefter nâm zimmînin babası Yor zimmî Trabzon Sancâğında Gümüşhane Kazâsı'na tâbî' Emrûk Karyesi toprağında kâ'in tapu temessüküyle mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlasını karye-i mezbûre sâkinlerinden Sisoğlu Ali nâm kimesneden istifraz iylediği üç yüz elli guruş deyni mukâbelesinde rehin tarîkiyle virmiş ve ba'dehü mersûm hâlik olduk da arâzî-i merkûm meccânenoglu mersûm Leftere intikâl iylediğinden mersûm Lefter zimmî meblağ-ı mezbûru merkûm Ali'ye edâ itmek üzere iken merkûm Ali dahi fevt olduğuna ve bu makûle arâzî-i mîrîyenin rehiniyeti hilâf-ı kânûn idüğünde binâ'en mersûm meblağ-ı mezbûru müteveffâ-yı merkûm Ali'nin kızı Fatıma nâm hatuna i'tâ ile arâzî-i mezkûreyi alub zabt itmek murâd iyledikde mezbûre zevcî Hüseyin nâm kimesne ile yekdil olarak virme-yüb gadr iylediği beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu mersûm Lefter zimmî bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmekden nâşî Divân-ı Hümâyûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza'a fihâ olan yerlere mersûm Lefter zimmînin babası Yor zimmî tapu temessüküye mutasarrıfıyken hâl-i hayâtında ol-yerleri rızâsı ve sâhib-i arz ma'rifetiyle merkûm Ali'ye ferâğ ve tefvîz ve merkûm dahi tefevvüz ve kabûl birle yedine verilen temessük mücebince zabt ve beher sene zirâ'at idegelür iken merkûm Ali fevt olduk da oğlu kalmayub tasarrufunda olan yerleri tapuya müstehak ve hakk-ı tapu bî-garaz müslümânların takdîr iyledikleri resm-i tapu ile kızı Fatıma'nın olduğuna binâ'en mezbûre resm-i tapu ile almış ve yedine temessük verilmiş ise tarafından zab olunması hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka mersûm Yor zimmî arâzî-i merkûmeyi üç yüz elli guruş mukâbelesinde müteveffâyı merkûm Ali'ye rehn-i vaz' idüb kıbe'l-edâ mersûm hâlik olduk da tarla-yı mezbûr bi-hasebü'l-kânûn

meccânenoglu mersûm Lefter zimmîye intikâl alınmış ve meblağ-ı mezbûru merkûm Ali'ye edâ olunmak üzere iken merkûm Ali dahi fevt olduğuna binâ'en şimdi müteveffâ-yı merkûmun kızı mezbûreye i'tâ ile arâzî-i mezkûreyi alub zabt itmek istedikde virme-yüb gadr iylediği muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde bu makûle arâzî-i mîrîyenin reheniyeti hilâf-ı kânûn olduğundan babasından müntakıl arâzî-i merkûm mersûm Lefter'e aliverilüb zabt ve zirâ'at itdirilmek muvâfık-ı kânûn iyledüğün kalem-i mezbûrdan tahrîr olunmağla kânûn üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi senki nâ'ib mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech hakkaniyet rû'yet birle fî'l-hakîka arâzî-i mezkûreyi mezbûrenin teslîmden imtinâ' eylemesi bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün 'inde's-şer' tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men' ü def' ile arâzî-i merkûme mersûm Lefter zimmîye aliverilüb zabt ve zirâ'at itdirilmesi husûsuna mübâderet ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemek bâbında. Fî evâsıt-ı S sene 261.

184/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon müşîri vezirim Halil Rifat Paşaiçlâhûye ve Torul nâ'ibine hüküm ki

Trabzon Sancâğında Torul Nâhiyesine tâbi' neferât ile karye-i Uret ve hâsılı tahtında bennâk ve hinta ve şa'îr yekûn ma'a gayrihi beş bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde temâm yazû-yı mezkûresinden iki bin beş yüz açesi ifrâz ve Kürtün Nâhiyesine tâbi' Merihufra Karyesiyle ma'a gayrihâ bir görilüb altı bin akçe ber-icmâl ve icmâl mezbûr temâmen Avt? Nâhiyesin'de Lar nâm karye ve gayriden doksan dokuz bin altı yüz doksan beş akçe ze'âmete mutasarrıf asâkir nizâmiye-i şâhânem süvârîsinden Mehmed Mikdat veled-i Mehmed Emin'in ve karye-i merkûmenin bâkî yazusu müştereken kaydlarında ve yine Torul Nâhiyesine tâbi' neferât ile karye-i Karum ve hâsılı tahtında bennâk ve hinta ve şa'îr yekûn ma'a gayrihi dokuz bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter icmâlde temâm yazı-yı mezkûresi Sürmene Nâhiyesine tâbi' Raruha Karyesiyle ma'a gayrihi hâ bir görilüb otuz bin akçe ber-icmâl ve icmâl-i mezbûrun on bin akçesi karye-i Raruha el-merkûm ve gayriden otuz dört bin doksan dört akçe ze'âmete mutasarrıf asâkir-i nizâmiye-i şâhânem süvârîsi tekâ'udlerinden Osman veled-i Mehmed'in bâkîsi müştereki kaydlarında olduğu ve yine Torul Nâhiyesine tâbi' resm-i

yaylak Akdağ ma'a nâhiye-i Torul beher hâneni iki akçe hâsıl altı bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde resm-i yaylak kazâ-ı Torul deyü temâm yazusuyla mîr-i mîrân nefsi-i Trabzon hâssa mülhakâtı idüğün defter-i hâkânîden mukayyed olmağla resm-i defter-i hâkânîde mîr-i mîrân Trabzon hâssına hâsıl kayd olunan Akdağ ma'a nâhiye-i Torul beherhâne iki akçe ve icmâlde yaylak kazâ-ı Torul deyü mukayyed yaylak yerlerine mârû'l-beyân Dervese Karyesi ahâlîsi zikr olunan Kurum Karyesi ve nâhiye-i mezbûre kurâsı ahâlîleriyle beher sene zamanında koyun vesâ'ir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' ve resmeni hâssa mezbûr tarafına edâ idegelürler iken sâlifü'z-zikr Kurum Karyesi ahâlîsi birisinin yaylak-ı mezbûra çıkmanıza râzı değiliz deyü hilâf-ı kânûn müdâhale iylediklerinden merkûmûn ile mahallinde lede'l-mürâfâ'a yaylak-ı mezkûre zikr olunan Deruse Karyesi ahâlîsinin kadîmden hayvanlarıyla çıkub yaylayub müşâ' ve müşterek otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri şer'an sâbit olarak müdâhalelerinin men'iyçün cânib-i şer'den i'lâm-ı şer'î i'tâ olunmuşken merkûmlar kâni' olmadıkları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Durese Karyesi ahâlîsi taraflarında bu def'a bâ-'arzihâl istid'â ve i'lâm-ı mezkûr dahi takdîm ve ebnâ olunmakdan nâşî kuyûda lede'l-mürâcâ'a Torul Nâhiyesine tâbi' Akçakale Karyesi ahâlîsi zikr olunan Akdağ ma'a nâhiye-i Torul deyü mukayyed yaylak yerlerine beher sene zamanında koyun vesâ'ir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' itmelerine göre îcâb iden resimlerini hâss-ı mezbûr tarafına edâ idegelür iken (silik) karyesi ahâlîsi füzûlî müdâhale iylediklerin mârû'z-zikr Akçakale Karyesi ahâlîsi mukaddemâ bâ-'arzihâl inhâ iylediklerine binâ'en kânûn üzere 'amel olunmak bâbında iki yüz altmış bir senesi evâsıt-ı Şa'banında emr-i şerîfim verildiği mukayyed olduğuna ve Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûn su'âl olundukda resm-i defter-i hâkânîde hâss-ı mezbûre hâsıl kayd olunan Akdağ ma'a nâhiye-i Torul beherhâne iki akçe ve icmâlde yaylak ve kazâ-ı Torul deyü mukayyed yaylak yerleri kadîmden Kurum Karyesi ahâlîsine mahsûs olmayub fi'l-hakîka sâlifü'l-beyân Derun Karyesi ahâlîsi beher sene zamanında koyun vesâ'ir davarlarıyla kadîmden berü mârû'z-zikr Kurum karyesiyle nâhiye-i mezbûre kurâ ahâlîleri iştirâken cıkagelüb resimlerini hâss-ı mezbûr tarafına eâ idegelürler iken sâlifü'z-zikr Kurum Karyesi ahâlîsi bir sizin yaylak-ı mezbûre çıkmanıza râzı değiliz deyü müdâhale iyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def'î muvâfık-ı kânûn idüğün kalem-i mezbûrdan tahrîr kılındığına

binâ'en kânûn üzere 'amel ounmak fermânım olmağın imdi siz ki müşîr-i müşârün-ileyh ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû'yet birle fî'l-hakîka mârû'l-beyân Kurum Karyesi ahâlîsinin ol-vechle müdâhale eylemeleri bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün 'inde's-şer' tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men' ü def'î husûsuna dikkat ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde'î merkûmûn câniblerinden ol-tarafda mübâşir ta'yîni matlûb olduğı hâlde mu'ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemle verilen nizâm mücebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı sahîhası kendü taraflarından te'diye itdirilüb müdde'-i aleyhin câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû' getirülmemesi husûsuna mübâderet ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemeniz bâbında fî evâhir-i S sene 262.

185/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon müşîri vezirim Halil Rıfat Paşa iclâlühûye ve Torul nâ'ibine hüküm ki

Trabzon Sancâğında Torul Nâhiyesine tâbi' neferât ve zemîn ve asiyâb ile karye-i Akçakale ve hâsılı tahtında bennâk ve ispenç ve hinta ve şa'îr ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma'a gayrihi dokuz bin akçe yazu ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr defter-i icmâlde temâm yazû-yı mezkûresi ma'a gayrihâ bir görilüb yirmi beş bin akçe ze'âmet ber-icmâl ve icmâl-i mezbûrun yedi bin beş yüz akçesi karye-i Akçakale el-mezbûre ve gayriden altmış beş bin altı yüz kırk altı akçe ze'âmete mutasarrıf asker-i nizâmiye-i şâhâne süvârîsinden Hüseyin veled-i Mehmed Çavuş'un bâkîsi müşterekî kaydlarında ve yine Torul Nâhiyesine tâbi' neferât ve zemîn ve asiyâb ile karye-i Nemure ve hâsılı tahtında ispenç ve hinta ve şa'îr ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma'a gayrihi on beş bin akçe yazu ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde temâm yazû-yı mezkûresinden on iki bin beş yüz akçesi ifrâz ve 'alâ gayrihâ bir görilüb yirmi dört bin iki yüz kırk dokuz akçe ze'âmet ber-icmâl ve icmâl-i mezbûru temâmen karye-i Nemure el-mezbûre ve gayriden yirmi yedi bin iki yüz kırk dokuz akçe ze'âmete mutasarrıf asker-i nizâmiye-i şâhânem süvârîsinden Mustafa veled-i Süleyman'ın ve karye-i merkûmenin bâkî yazusu müştereki kaydlarında olduğı ve yine Torul Nâhiyesine tâbi' neferât ile karye-i Dore ve hâsılı tahtında bennâk

ve hinta ve şa'îr yekûn ma'a gayrihi beş bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde temâm yazû-yı mezkûresinden iki bin beş yüz akçesi ifrâz ve yüz on doksan dokuz bin altı yüz doksan beş akçe ze'âmete mutasarrıf asker-i nizâmiye-i şâhânem süvârîsinden Mehmed Mikdat veled-i Mehmed Emin'in ve karye-i merkûmenin bâkî yazusu müştereki kaydlarında ve yine Torul Nâhiyesin tâbi' neferât ile karyelerden ve hâsılı tahtında bennâk ve hintave şa'îr yekûn ma'a gayrihi dokuz bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl temâm-ı yazû-yı mezkûresi Sürmene Nâhiyesine tâbi' ... Karyesiyle ma'a gayrihâ bir görölüb otuz bin akçe ber-icmâl ve icmâl-i mezbûrun on bin akçesi karye-i Raduha el-merkûm ve gayriden otuz dört bin doksan dört akçe ze'âmete mutasarrıf asker-i nizâmiye-i şâhânem süvârîsi tekâ'udlerinden Osman veled-i Mehmed'in bâkîsi müştereki kaydlarında idüğün ve Torul Nâhiyesi'ne tâbi' resm-i yaylak Akdağ ma'a nâhiye-i Torul beherhâne iki hâsıl altı bin akçe yazı ile defter-i mufâsallada muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde resm-i yaylak kazâ-ı Torul deyü temâm-ı yazusuyla mîr-i mîrân Trabzon hâssı mülhakâtı olduğu defter-i hâkânîde mukayyed olmağla defter-i hâkânîde mîr-i mîrân Trabzon hassa hâsıl kayd olunan defter-i mufâssalda yaylak Akdağ ma'a nâhiye-i Torul beherhâne iki akçe ve icmâlde yaylak kazâ-ı Torul deyü mukayyed yaylak yerlerine zikr olunan Akçakale karyesi ahâlîsi beher sene zamanında koyun vesâ'ir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre îcâb iden yaylak resmlerini hâss-ı mezbûr tarafına edâ idegelür iken mârû'l-beyân Nemure Karyesi ahâlîsi zikr olunan Ağcakal'a Karyesi ahâlîsinin yaylak-ı mezkûre çıkmalarına bî-vech muhâlefet iylediklerin mârû'l-beyân Akçakale Karyesi ahâlîleri mukaddemâ bâ-'arzihâl inhâ iylediklerine binâ kânûn üzere 'amel olunmak bâbında iki yüz altmış bir senesi evâsıt-ı Şa'ban'ında başka ve resmi defter-i hâkânîde mîr-i mîrân Trabzon hassa hâsıl kayd olunan Akdağ ma'a nâhiye-i Torul beherhâne iki akçe ve icmâlde yaylak kazâ-ı Torul deyü mukayyed yaylak yerlerine mârû'l-beyân Kurune Karyesi ahâlîsi Kurum Karyesi ve nâhiye-i mezbûre kurâsı ahâlîleriyle beher sene zamanında koyun vesâ'ir davarlarıyla çıkub yaylayabu otundan ve suyundan intifâ' resmini hâss-ı mezbûr tarafına edâ idegelürler iken sâlifü'z-zikr Kuram Karyesi ahâlîsi biz sizin yaylak-ı mezkûre çıkmanıza râzı değiliz deyü müdâhale iyledikleri sâlifü'z-zikr Durne Karyesi ahâlîsi tarafından dahi bâ-'arzihâl inhâ olunduk da binâ kânûn üzere 'amel olunmak bâbında iş bu sene-i mübâreke evâhir-i Safer'inde

başka sâdır olan evâmir-i şerîfesi ve Divân-ı Hümâyûnumda mukayyed olunub el-hâletü hazihi sâlifü'l-beyân Akçakale Karyesi ahâlîsinin Südde-i Sa'âdetime takdîm iyledikleri 'arzihâllerinde ahâlî-i merkûmenin ber-vech-i muharrer sâdır olan emr-i şerîfim mücebbince yaylak yerlerine çıkmalarına mârû'z-zikr Nemure Karyesi ahâlîsinin muhâlefetleri men' olunmuş iken sâlifü'l-beyân mugâyir-i emr-i 'âlî yine kemâ fî'l-evvel müdâhaleden hâlî oldukları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmelerine Divân-ı Hümâyûnum kuyûduna mürâca'at olduk da ber-vech-i muharrer zikr olunan tarihlerden tarafına evâmir-i 'aliyyem verildiği mukayyed olduğuna ve resmi defter-i hâkânîde mîr-i mîrân Trabzon hâssa hâsıl kayd olunan defter-i mufâssalda yaylak Akdağ ma'a nâhiye-i Torul beherhâne iki akçe ve icmâlde yaylak kazâ-ı Torul deyü mukayyed yaylak yerleri kadîmden Nemure Karyesi ahâlîsinde mahsûs olmayub fî'l-hakîka mârû'z-zikr yaylak yerlerine zikr olunan Akçakale ve Nemure ve Durse ve Kurah karyeleri ahâlîleriyle nâhiye-i mezbûrede sâ'ir kurâ ahâlîsi beher sene zamanında koyun vesâ'ir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' tahammüllerine göre îcâb iden resmlerini hâss-ı mezbûr tarafına edâ idegelürler iken sâlifü'z-zikr Nemure Karyesi ahâlîsi mârû'l-beyân Akçakale karyesi ahâlîsinin yaylak-ı mezkûra çıkmalarına kadîme mugâyir müdâhale iyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ve def'î kânûn iktizâsından bu def'a binâ-ı kânûn üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki müşîr-i müşârün-ileyh ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer olan kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech hakkâniyet rû'yet birle fî'l-hakîka sâlifü'z-zikr Nemure Karyesi ahâlîsinin ol-vechiyle müdâheleleri bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün 'inde's-şer' tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men' ve def'î husûsuna dikkat ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde'î-i merkûmûn câniblerinden ol-tarafda mübâşir ta'yîni matlûb olduğu hâlde mu'ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü'esses olan nizâm mücebbince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşeriye ve masârıf-ı sahîhası kendü taraflarından te'diye itdirilüb müdde'-i ehemmi-i câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'a getirülmemesi husûsuna mübâderet ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemeniz bâbında fî evâsıt-ı Zâ sene 1262.

186/1 Eyâlet-i Trabzon müşîri vezirim Halil Rıfat Paşa iclâlühûye ve Trabzon Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Yemni Kaban oğulları Gorgor ve Yani nâm zimmîlerin Trabzon Kazâsı sâkinlerinden Hâcî Felus dimekle meşhûr kimesneye otuz üç bin ve Uluzâde Hâcî Şakir nâm kimesneye yirmi bin üç yüz yirmi gurus otuz para ve 'Uluzâde Hacı Esad nâm kimesneye sekiz bin üç yüz on sekiz gurus on para ve Sufizâde Hüseyin nâm kimesneye sekiz yüz bir gurus otuz para ve Sandıkcı Osman nâm kimesneye iki yüz yirmi üç ve diğer sandıkcı Ömer nâm kimesneye doksan iki ve El-hâcc Ömer'e altmış bin ve Keyrak zimmîye dokuz bin yüz elli beş ve Terzioğlu Yani nâm zimmîye beş bin dört yüz kırk iki buçuk ve Becoğlu Nikola zimmîye iki bin sekiz yüz ve Hâcî Kostantin zimmîye bin iki yüz otuz sekiz buçuk ve Kuyumcu Amire zimmîye dokuz yüz on ve Dimitri zimmîye yirmi beş bin ve bilâderi oğlu Simon zimmîye bin iki yüz yirmi bir ve Karante zimmîye altı yüz otuz yedi buçuk ve Ustabaşoğlu Nikola zimmîye üç yüz seksen ve diğer ustabaşoğlu Beraşkeve zimmiye dört yüz elli ve Yasedcü(?)oğlu Yanke zimmîye dört yüz yetmiş yedi ve Beraşke ve oğlu Nikola zimmîye üç yüz dört ve Karanfiloğlu Borika zimmîye iki yüz yetmiş sekiz ve Kalburoğlu Yani zimmîye iki yüz doksan yedi ve Sultanoğlu Yani zimmîye ikiyüz elli ve Varilci zimmîye yüz yirmi ve Tonik zimmîye yüz seksen iki buçuk ve Hâcî Kironoğlu Yanka zimmîye yüz ve kaluracı Anastas zimmîye yüz seksen ve Ma'dencioğlu Yanika zimmîye elli dört ve Kavassoğlu Esba zimmîye yüz yetmiş ve Karafatoğlu Mevis zimmîye yüz otuz bir buçuk ve Bayburtlu Demirci zimmîye seksen ve Bakkal Cerido zimmîye dokuz ve Gavril zimmîye kırk sekiz buçuk zimmetinde deynleri olup mebâliğ-i mezbûreyi def'aten edâya kudretleri yoğiken dâ'inleri merkûmûn ve mersûmûn def'aten talebiyle tazyikden hâlî oldukların mersûmân Gorgor ve Yani zimmîler mukaddemâ bâ-'arzihâl inhâ iylediklerine ve Divân-ı hümayûnum kaleminden muktezâsı su'âl olunduk da mersûmun meblağ-ı mezbûru def'aten edâ-yı hazine kudretleri olup olmadığı mahallinde dâ'in-i mersûyûn hazır oldukları hâlde fevt olan kesândan gereği gibi tahkîk ve der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve tenmîk olumak için istilâc-hâvî emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ iylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr olunduğuna binâ'en vech-i meşrûhüzere 'amel olunmak bâbında iki yüz altmış bir senesi evâsıt-ı Zî'l-ka'desinde isti'lâmı hâvî sâdır olan emr-i şerîfim mahalline lede'l-vürûd dâ'inleri merkûmûn ve mersûmûndan mezbûr Hâcî Felus fî'l-asl Trabzon

sâkinlerinden olduğuna binâ'en medyûn-ı mersûmân ile sâ'ir-i dâ'inler meclis-i şer' de hazır oldukları hâlde erbâb-ı vukûf ihbâr iylediklerini natk-ı vârid olan tahrîrât ve i'lâm mazmûnları emr-i şerîfimin kaydı bâlâsına şerh verilmiş olduğundan mersûmât Gorgor ve Yani zimmîler mukassatan te'diye deyn eylemek üzere emr-i şerîfim sudûrunu bu def'a bâ-'arzihâl istid'â iylediklerine ve def'aten edâ-yı deyne 'adem-i kudreti olanları muvâcehesinde ber-nehc-i şer'î sâbit olan medyûnun taksît-i şer'î ile edâ-yı deyn eylemesi şürûtundan bulunmuş olduğuna mebnî şürûtu mûcebince mahallinde ber-nehc-i şer'î rü'yet olunmak fermânım olmağın imdi sizki müşîr-i müşârûn-ileyh ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhsiz mersûmânın mebâlig-i mezbûreyi def'aten te'diye kudretleri olmadığı dâ'inleri muvâcehesinde ber-nehc-i şer'î sâbit ve mûtehakkik olduğu hâlde taksît-i şer'î ile edâ-yı deyn itdirilüb dâ'inleri taraflarından def'aten taleb? ve ahz ve habs teklîfiyle ta'addî itdirilmemesi husûsuna mübâderet iylemeniz bâbında.

190/1 Eyâlet-i Trabzon müşîri vezirim Halil Rıfat Paşa iclâlühûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Gümüşhane Kazâsı sâkinlerinden Tokan nâm kimesnenin babası Ömer nâm kimesnenin yine kazâ-ı mezbûr mütemekkinlerinden Agob nâm zimmîye bin yedi gurus deyni olub mersûm Agob zimmî meblağ-ı mezbûr bin yedi yüz gurus üzerine bilâ devr-i şer'î iki bin beş yüz gurus temâzumuyla dört bin iki yüz gursa iblâğ idirek meblağ-ı mecmû' mezbûra sen hâl-i sıgarında kefil olmuş idin deyü merkûm Tokan'dan füzûlî ve bi-gayr-i hakkın ahz ile gadr itmiş olduğu ve bu misüllü hâl-i sıgarında olan kefâlet şer'an sahîh olmadığına cânib-i Şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe verildiği beyânıyla mahallinde şer'le rü'yet ve meblağ-ı mecmû'-ı mezkûun istirdâd ile ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrun merkûm Tokan bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmiş ve husûs-ı mezbûr hâlâ Anadolu Kâdî'askeri Mevlânâ Es-seyyid İbrahim Halil fezâ'ilühûye lede'l-havâle ber-vech tarafeyn ber-mûceb istid'â mahallinde huzûr-ı şer' de terâfu'-ı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru irâde-i 'aliyyeme menût idüğünü i'lâm iylemiş olmağla mûcebince 'amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki müşîr-i müşârûn-ileyh ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin ma'rifetiniz ile mersûmu mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve merkûm ile bi'l-muvâcehe ber-nehc-i şer'î terâfu'-ı şer'-i şerîf iderek husûs-ı mezbûr inhâ olduğu üzere olduğu ve merkûm

Tokan irişüb bâliğ ve da'vâya kâdır oldukdan sonra bilâ-'özü şer'î on beş sene mürûr eylemediği hâlde ba'de's-sübût ber-mûceb fetvâ-yı şerîfe icrâ-yı şer'-i şerîfe ve ihkâk-ı hakka dikkat ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde'-i aleyh cânibinden ol-tarafda mübâşir ta'yîni matlûb olunduğu hâlde mu'ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü'esses olan nizâm mûcebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı sahîhası kendü tarafından te'diye itdirilüb müdde'-i aleyh cânibinden hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve ta'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'a getirülmemesi husûsuna mübâderet ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve i'lâma müsâra'at eylemeniz bâbında fî evâhir-i Câ 262.

3.2. 7 Numaralı Ahkâm Defterindeki Hükümler

5/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon müşîri vezirim Halil Rifat Paşa edâmallahü te'âlâ iclâlehûye ve Trabzon nâ'ibine hüküm ki

Gümüşhane Kazâsına tâbi' Eymire Karyesi ahâlîsinin karye-i mezbûre toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinde aherin 'alâkası yoğiken civârında vâki' Akçakale Karyesi ahâlîsi ol-mer'â yerlerine hilâf-ı kânûn ve kadîme mugâyir füzûlî müdâhaleden hâlî oldukları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu mârrü'z-zikr Eymire Karyesi ahâlîsi bu def'a bâ-'arzihâl istid'â itmeleriyle kuyûda mürâca'at olunduk da mîr-i mîrân Trabzon hâssa Mülhakâtıyla olan Torul Nâhiyesine tâbi' defter-i mufâssalda resm-i yaylak Akdağ ma'a nâhiye-i mezbûra tâbi' Akçakale Karyesi ahâlîsi beher sene zamanında koyun vesâ'ir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' itmelerine göre îcâb iden yaylak resimlerini hâss-ı mezbûr tarafına edâ idegelürler iken yine nâhiye-i mezbûra tâbi Nemure Karyesi ahâlîsi zikr olunan Akçakale Karyesi ahâlîsinin yaylak-ı mezkûra çıkmalarına bî-vech muhâlefet iylediklerin mârrü'l-beyân Akçakale Karyesi ahâlîsi mukaddemâ bâ-'arzihâl inhâ eylediklerine binâ'en kânûn üzere 'amel olunmak bâbında iki yüz altmış bir senesi evâsıt-ı Şaban'ında başka ve yine zikr olunan yaylak yerlerine nâhiye-i mezbûra tâbi' Kurne ve Ferahlı karyeleri ahâlîleri beher sene zamanında hayvanlarıyla çıkub sâlifü'z-zikr Kadrene Karyesi ahâlîsi tarafından dahi bâ-'arzihâl inhâ olunduğuna mebnî kânûn üzere 'amel olunmak bâbında işbu sene-i

mübâreke evâhir-i Safer'inde başka ve sâlifü'l-beyân Akçakale Karyesi ahâlîsinin yaylak yerlerine çıkmalarına mârrü'z-zikr Nemure Karyesi ahâlîsinin muhâlefetleri men' olunmuşiken mugâyir emr-i 'âlfî müdâhale eylediklerin sâlifü'z-zikr Akçakale ahâlîsi tekrar bâ-'arzihâl inhâ kânûn üzere 'amel olunmak bâbında işbu sene-i mübâreke evâsıt-ı Rebi'ü'l-evvelinde sâdır olan emr-i şerîfim mahalline lede'l-vürûd zikr olunan Akçakale Karyesi ahâlîsinden Hâcî Hasan veled-i Dede Mahmud ve Şişmanoğlu Ali bin Mehmed ve İdrisoğlu Ahmed nâm kimesneler Zikirliçalı yaylak da'vâsına kendü taraflarından asâleten vesâ'ir ahâlî karye-i mezkûra taraflarından bi'l-vekâle meclis-i şer' de sâlifü'z-zikr Eymere Karyesi ahâlîsinden kende taraflarından asâleten vesâ'ir taraflarından vekâleten Yani veled-i Suvah ve Karagözoğlu Panayot veled-i Gorgor nâm zimmîler mahzarlarında yaylak-ı Akdağ ma'a nâhiye-i Torul deyü mukayyed yaylak mahsûs ve müstakil yaylağıımız olup zamanında çıkub otundan ve suyundan intifâ' idegelür mârrü'z-zikr Nemure karyesi ahâlîsinin 'alâkaları yoğıken üç seneden berü yaylak-ı mezkûre bizim karyemizin yaylağıdır deyü müdâhale iylediklerinden merkûmlar ile mahall-i nizâ' üzerlerinde sâhib-i arz hazır olduğu hâlde bi'l-müvâcehe lede'l-ferâğ yaylak-ı mezkûra kadîmden Akçakale Karyesi ahâlîsinin mahsûs yaylak olduğu kırk iki nefer ma'lûmü'l-esâmî cemâ'at-i müslimîn şehâdetleriyle tevâtüren sâbit olarak hüccet-i şer' iyye verilmişiken mârrü'z-zikr Eymire Karyesi ahâlîsi müdâheleden hâlî olduklarından su'âl olunub füzûlî müdâhalelerinin men'î matlûbumuzdur deyü asâleteh-i vekâleten ba'de'd-da'vâ ve's-su'âl mersûmlar civarlarında murâfa'a-ı mezkûreyi ikrâr ve i'tirâf idüb ancak sâhib-i arzın meclis-i ma'kûd mezkûrede bulunduklarını inkâr ve yaylak-ı mezkûr Eymire Karyesi toprağında olduğundan zabt ve tasarrufu bizim olmuştur olur deyü meşhûd ve mütevâtirin hilâfına şahid-i ikâmesine ibtidâr iylemişler ise de mersûmların makâlât-ı meşrûhalarına iltifât olunmamış ve mukaddemâ murâfa'ada sâhib-i arz bulunduğunu inkârlarıyla mukârin-i belîne taleb olunduk da makbûlü's-şehâdeh iyledikleri ihbâr olunan Taluyanoğlu Mahmud Bey ve Hâcî Mahmud ve Dervîşzâde Tufan ve Erzurumlu oğlu Ahmed nâm kimesneler li-ecli's-şehâdeh meclis-i şer' hazırûn olup istişhâd olmadıklarında fi'l-hakîka ber-minvâl-i meşrûh tarafeyn müvâcehelerinde sâhib-i arz hazır oldukları hâlde zikr olunan yaylakda mârû'z-zikr Eymire Karyesi ahâlîsinin 'alâkaları yokdur sâlifü'l-beyân Akçakale Karyesi ahâlîsinin mine'l-kadîm zabt ve tasarruflarında mahsûs ve müstakil yaylaklarıdır deyü icrâ-yı şehâdet-i şer' iyye itmeleriyle mücebiyle ba'de'l-hükm zikr

olunan Eymire Karyesi ahâlîsinin yaylak-ı mezkûrdan keferayedlerine tenbîh olunduğunu mübeyyin vârid olan ‘arza ve i‘lâm-ı mazmûnları işbu sene-i mübâreke Cemâziye’l-evvelîsinin ikinci gününde emr-i ‘âlî-i mezkûrun muhîdi bâlâsına şerh verilmiş olduğu mukayyed olduğuna ve Divân-ı Hümâyûnum kaleminden muktezâsı lede’s-su’âl zikr olunan Eymire Karyesi’nin el-hâletü hazihi iddi‘â eyledikleri mer‘â-ı kadîmden hayvanât ra‘î olunub otundan intifâ‘ olunagelen mer‘â mıdır yohsa bu vesîle ile bâlâda muharrer köy lerlerine tenbîh-i şer‘î olunan yaylak husûsunu tekerrürden ‘ibâret midir keyfiyet-i sahîha vechiyle Der-sa‘âdetime inhâ ve iş‘âr olunmak için isti‘dâmı hâvî emr-i şerîfim i‘tâsı iktizâ iylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr olunmağla vech-i meşrûh üzere ‘amel olunmak fermânım olmağın isti‘lâc hâvî işbu emr-i şerîfim ısdâr olunmuşdur imdi siz ki müşîr-i müşârün-ileyh ve nâ‘ib-i mûmâ-ileyhsiz berminvâl muharrer mârû‘z-zikr Eymire Karyesi’nin iddi‘â itmekde oldukları yerler kadîmden karyeleri hayvanâta mahsûs mer‘â yerlerinden midir yohsa keferâ yerlerine tenbîh olunan yaylak yerlerinden olarak bir takrîb mer‘â sûretiyle husûs-ı mezbûru tekrâr rû‘yet olunmasından ‘ibâret midir tarafeyn-i müvâcehesinde ma‘rifet-i şer‘iyye tahakkuk birle keyfiyetin der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at eylemeniz bâbında fî evâhir-i C sene 262.

7/1Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon müşîri vezirim Halil Rıfat Paşaiclâlehûye ve Torul nâ‘ibine hüküm ki

Trabzon Sancâğı’nda Torul Nâhiyesi’ne tâbi‘ neferât ve zemîn ve asiyâb ile karye-i Akçakale ve hâsılı tahtında bennâk ve ispenç ve hinta ve şa‘îr ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihi dokuz bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde temâm yazû-yı mezkûresi ma‘a gayrihâ bir görilüb yirmi beş bin akçe ze‘âmet ber-icmâl ve icmâl-i mezburun yedi bin beş yüz akçesi karye-i Akçakale el-mezbûre gayriden altmış beş bin altı yüz kırk altı akçe ze‘âmete mutasarrıf asâkir-i nizâmiye-i şahânem süvârîsinden Hüseyin veled-i Mehmed Çavuş’un bâkîsi müşterেকে kaydlarında ve yine Torul Nâhiyesine tâbi‘ neferât ve zemîn ve asiyâb ile karye-i Nemure ve hâsılı tahtında ispenç ve hinta ve şa‘îr ve resm-i tapu-yı zemîn yekûn ma‘a gayrihi on beş bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde temâm yazû-yı mezkûresinden on iki bin beş yüz akçesi ifrâz ve ma‘a gayrihâ bir görilib yirmi dört bin iki yüz kırk dokuz akçe

ze‘âmet ber-icmâl ve icmâl-i mezbûr temâmen karye-i Numure el-mezbûre ve gayriden yirmi yedi bin iki yüz kırk dokuz akçe ze‘âmete mutasarrıf asâkir-i nizâmiye-i şâhânem süvârîsinden Mustafa veled-i Süleyman’ın ve karye-i merkûmenin bâkî yazusu müştereki kaydlarında olduğu ve yine Torul Nâhiyesine tâbi‘ neferât ile karye-i Avra hâsılı tahtında bennâk ve hinta ve şa‘îr yekûn ma‘a gayrihi beş bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde temâm yazû-yı mezkûresinden iki bin beş yüz akçesi ifrâz ve Kürtün Nâhiyesine tâbi‘ Marholuk Karyesiyle ma‘a gayrihâ bir görilib altı bin akçe ber-icmâl ve icmâl-i mezbûr temâmen Avt Nâhiyesi’nde Efer nâm karye ve gayriden doksan dokuz bin altı yüz doksan beş akçe ze‘âmete mutasarrıf asâkir-i nizâmiye-i şâhânem süvârîsinden Mehmed Mikdat veled-i Mehmed Emin’in ve karye-i merkûmenin bâkî yazusu müştereki kaydlarında ve yine Torul Nâhiyesi’ne tâbi‘ neferât ile karye-i Kardem ve hâsılı tahtında bennâk ve hinta ve şa‘îr yekûn ma‘a gayrihi dokuz bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde temâm-ı yazû-yı mezkûresi Sürmene Nâhiyesi’nde tâbi‘ Rarud Karyesiyle ma‘a gayrihâ bir görilib otuz bin ber-icmâl ve icmâl-i mezkûrun on bin akçesi karye-i Rarud el-mezbûre ve gayriden otuz dört bin doksan dört akçe ze‘âmete mutasarrıf asâkir-i nizâmiye-i şâhânem süvârîsi takâ‘udlarından Osman veled-i Mehmed’in bâkîsi müştereki kaydlarında olduğu ve Torul Nâhiyesine tâbi‘ resm-i yaylak Akdağ ma‘a nâhiye-i Torul beher hâne iki hâsıl altı bin akçe yazı ile defter-i mufâssalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde resm-i yaylak kazâ-ı Torul deyü temâm yazusuyla mîr-i mîrân Trabzon hâssı mülhakâtı olduğu defter-i hâkânîde mukayyed olmağla defter-i hâkânîde mîr-i mîrân Trabzon hâssına hâsıl kayd olunan defter-i mufâssalda yaylak-ı Akdağ ma‘a nâhiye-i Torul beherhâne iki akçe ve icmâlde yaylak kazâ-ı Torul deyü mukayyed yaylak yerlerine zikr olunan Akçakale Karyesi ahâlîsi behersene zemânında koyun vesâ‘ir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ‘ ve tahammüllerine göre îcâb iden yaylak resimlerini hâss-ı mezbûr tarafına edâ idegelürler iken mârrû‘l-beyân Nemure Karyesi ahâlîsi zikr olunan Akçakale Karyesi ahâlîsinin yaylak-ı mezkûra çıkmalarına bî-vech muhâlefet iylediklerin mârrû‘l-beyân Akçakale Karyesi ahâlîsi mukaddemâ bâ-‘arzihâl inhâ iylediklerine binâ‘en kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında iki yüz altmış bir senesi evâsıt-ı Şa‘ban’ında başka ve resmi defter-i hâkânîde mîr-i mîrân Trabzon hâssı hâsıl kayd olunan Akdağ ma‘a nâhiye-i Torul beherhâne iki akçe ve icmâlde yaylak-ı kazâ-ı

Torul deyü mukayyed yaylak yerlerine mârrü'l-beyân Devrene Karyesi ahâlîsi Kardem Karyesi ve nâhiye-i mezbûre kurâsı ahâlîleriyle beher sene zamanında koyun vesâ'ir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' ve resmin hâssı mezbûr tarafına edâ idegelürler iken sâlifü'z-zikr Kardem Karyesi ahâlîsi biz sizin yaylak-ı mezkûre çıkmınıza râzı değiliz deyü müdâhale iyledikleri sâlifü'z-zikr Devrene Karyesi ahâlîsi tarafından dahi bâ-'arzihâl inhâ olunduğuna binâ'en kânûn üzere 'amel olunmak bâbında işbu sene-i mübâreke evâhir-i Safer'inde başka sâlifü'l-beyân Akçakale Karyesi ahâlîsinin zikr olunan yaylak yerlerine çıkmalarına mârrü'z-zikr Nemure Karyesi ahâlîsinin muhâlefetleri men' olunmuşiken mugâyir emr-i 'âlî kemâ fî'l-evvel müdâhaleden hâlî oldukların mârrü'l-beyân Akçakale Karyesi ahâlîsi tekrar bâ-'arzihâl inhâ iylediklerine ve resmî defter-i hâkânîde mîr-i mîrân Trobzon hâssına hâsıl kayd olan defter-i mufâssalda yaylak-ı Akdağ ma'a nâhiye-i Torul beherhâne iki akçe ve icmâlde yaylak-ı kazâ-ı Torul deyü mukayyed yaylak yerleri kadîmden Nemure Karyesi ahâlîsine mahsûs olmayub fî'l-hakîkâ mârû'z-zikr yaylak yerlerine zikr olunan Akçakale ve Nemure ve Dore ve Kardem karyeleri ahâlîleriyle nâhiye-i mezbûrede sâ'ir kurâ ahâlîsi beher sene zamanında koyun vesâ'ir davarlarıyla çıkub yaylayub otundan ve suyundan intifâ' ve tahammüllerine göre îcâb iden resimlerini hâss-ı mezbûr tarafına edâ idegelürleriken sâlifü'z-zikr Nemure Karyesi ahâlîsi mârrü'l-beyân Akçakale Karyesi ahâlîsinin yaylak-ı mezkûra çıkmalarına kadîm-i mugâyir müdâhale eyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ve def'î kânûn iktizâsından bulunduğuna binâ'en kânûn üzere 'amel olunmak bâbında işbu sene-i mübâreke-i evâsıt-ı Rebi'ü'l-evvelinde sâdır olan emr-i şerîfim mahalline lede'l-vürûd Zikirliçalı yaylak da'vâsına kendü taraflarından asâleten vesâ'ir taraflarından bi'l-vekâleten Yani veled-i Suvah ve Karagözoğlu Panayot veled-i Gorgor nâm zimmîler mahzarlarında yaylak-ı Akdağ ma'a nâhiye-i Torul deyü mukayyed yaylak mahsûs ve müstakil yaylağımız olub zamanında çıkub otundan ve suyundan intifâ' idegelür mârrü'z-zikr Nemure karyesi ahâlîsinin 'alâkaları yoğiken üç seneden berü yaylak-ı mezkûre bizim karyemizin yaylağıdır deyü müdâhale iylediklerinden merkûmlar ile mahall-i nizâ' üzerlerinde sâhib-i arz hazır olduğu hâlde bi'l-müvâcehe lede'l-ferâğ yaylak-ı mezkûre kadîmden Akçakale Karyesi ahâlîsinin mahsûs yaylak olduğu kırk iki nefer cemâ'at-i müslimîn şehâdetleriyle tevâtüren sâbit olarak hüccet-i şer'îye verilmişiken mârrü'z-zikr Nemûre Karyesi ahâlîsi müdâheleden hâlî olduklarından su'âl olunub füzûlî

müdâhalelerinin men'î matlûbumuzdur deyü vesâleten-i vekâleten ba'de'd-da'vâ ve's-su'âl mersûmlar civarlarında murâfa'a-ı mezkûreyi ikrâr ve i'tirâf idüb ancak sâhib-i arzın meclis-i ma'kûd mezkûrede bulunduklarını inkâr ve yaylak-ı mezkûre Nemure Karyesi toprağında olduğundan zabt ve tasarrufu bizim olmuştur olur deyü meşhûd ve mütevâtirin hilâfına şâhid-i ikâmesine ibtidâr iylemişler ise de mersûmların makâlât-ı meşrûhlarına iltifât olunmamış ve mukaddemâ murâfa'ada sâhib-i arz bulunduğunu inkârlarıyla mukârin-i belîne taleb olunduk da makbûlü'ş-şehâdeh idükleri ihbâr olunan Taluyanoğlu Mahmud Bey ve Hâcî Mahmud ve Dervîşzâde Tufan ve Erzurumlu oğlu Ahmed nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâdeh meclis-i şer' hazırûn olub istişhâd olmadıklarından fî'l-hakîka ber-minvâl-i meşrûh tarafeyn müvâcehelerinde sâhib-i arz hazır oldukları hâlde zikr olunan yaylakda mârrü'z-zikr Nemure Karyesi ahâlîsinin 'alâkaları yokdur sâlifü'l-beyân Akçakale Karyesi ahâlîsinin mine'l-kadîm zabt ve tasarruflarında mahsûs ve müstakil yaylaklarıdır deyü icrâ-yı şehâdet-i şer'iyeye itmeleriyle mücebiyle ba'de'l-hükm zikr olunan Nemure Karyesi ahâlîsinin yaylak-ı mezkûrdan keferayedlerine tenbîh olunduğunu mübeyyin vârid olan 'arîza ve i'lâm-ı mazmûnları işbu sene-i mübâreke Cemâziye'l-evvelisinin ikinci gününde emr-i 'âlî-i mezkûrun kaydı bâlâsına şerh verilmişken zikr olunan Nemure Karyesi ahâlîsi tarafından yaylak-ı mezkûre kemâ fî's-sâbık müdâhale olduğu beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûru sâlifü'z-zikr Akçakale Karyesi ahâlîsi tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve kuyûda mürâca'at ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden muktezâsı su'âl olunduk da ber-vech-i muharrer zikr olunan tarîhlerde tarafına evâmîr-i şerîfem verildiği mukayyed bulunmuş olduğuna binâ'en inhâ olduğu üzere ise i'lâm-hâlî müş'ar emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ ilelediği tahrîr olunmağla vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak fermânım olmağın da'vâ mahall-i sibâkında işbu emr-i şerîfim ısdâr olunmuştur imdi siz ki müşîr-i müşârûn-ileyh ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhsiz inhâ ve i'lâm olduğu üzere yaylak-ı mezkûreye zikr olunan Nemure Karyesi ahâlîsinin müdâhaleleri bî-vech olduğu tebeyyün ve tahakkuk ilelediği hâlde ma'rifet-i şer'le men' ü def'î husûsuna mübâderet eylemeniz bâbında. Fî evâhir-i B sene 262.

14/3Eyâlet-i Trabzon müşîri vezirim Halil Rifat Paşa'ya ve Torul Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Torul Kazâsına tâbi' Görükse Karyesi ahâlîsinin karyeleri toprağında kadîmü'l-

eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinde aherin 'alâkası olmayub ve bu makûle kadîmi mer'â yerleri alınub ve satılmak ve tapu ile virilüb zirâ'at olunmak hilâf-ı kânûn iken karye-i mezbûre sâkinlerinden Ali Bey oğlu Osman Bey nâm kimesne ol- yerler babımın zabt ve zirâ'atında idi fevt olduk da bana intikâl iyledi deyü füzûlî zabt idüb gadr-ı küllî iylediklerinde mârrü'l-beyân Görükse Karyesi ahâlîsi mukaddemâ bâ- 'arzihâl inhâ iylediklerine binâ'en kânûn üzere 'amel olunmak bâbında iki yüz altmış bir senesi evâsıt-ı Safer'inde başka Görükse ahâlîsi hayvanâta mahsûs zikr olunan mer'â yerlerine yine kazâ-ı mezbûre tâbi' Ulban Karyesi ahâlîsi hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhale ve hayvanlarını getirüb ra'î itdirüb zikr olunan Görükse Karyesi ahâlîsinin hayvanlarının zarûret ve muzâyakalarına bâ'is ve bâdî oldukların mârrü'l-beyân Görükse ahâlîsi tekrar bâ-arzihâl inhâ iylediklerine ve münâza' fihâ olan mahalle dahl iden mârrü'l-beyân Ulban Karyesi ahâlîsinin kadîmden koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil mer'â yerlerinde bulunmuş veyâhûd hayvanları mârrü'l-beyân Görükse ahâlîsi hayvanlarıyla müşâ' ve müşterek ra'î oluna gelmiş ise müdâhale iylemeleri hasebü'l-kânûn yolunda olup eğer böyle olmayub da fi'l-hakîka zikr olunan Görükse Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden iken mârrü'l-beyân Ulban Karyesi ahâlîsi ol-mer'â yerlerine füzûlî müdâhale ve hayvanlarını getirüb ra'î itdirüb mârrü'l-beyân Görükse Karyesi ahâlîsinin hayvanlarının zarûret ve muzâyakalarına bâ'is ve bâdî oldukları muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def' birle ol-mer'â yerleri kadîmi üzere zikr olunan Görükse Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanları ra'î itdirilmek muvâfık-ı nefsi-i kânûn olacağına binâ'en kânûn üzere 'amel olunmak bâbında sene-i mezbûre evâhir-i Şevvâl'inde başka iki kıt'a emr-i şerîfim sâdır olmuş iken bu esnâda mugâyir emr-i 'âlî müdâhale olunduğu beyânıyla ol-bâbda te'kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûru üzere sâlifü'z-zikr Görükse Karyesi ahâlîsi taraflarından bu def'aten 'arzihâl istid'â itmiş kuyûda lede'l-mürâca'a ber-vech-i muharrer zikr olunan târîhlerde evâmir-i 'aliyyem verildiği mukayyed bulunmuş olmağla siz ki müşîr-i müşârün-ileyh ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû'yet birle fi'l-hakîka zikr olunan Ulban Karyesi ahâlîsinin zikr olunan mer'â yerlerine müdâhale eylemeleri bî-

vech ve hilâf-ı kânûn idüğün ‘inde’ş-şer‘ tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men‘ ü def‘ birle ol-mer‘â yerleri kadîm üzere ve zikr olunan Görükse Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanlarını ra‘î itdirilmesi husûsuna dikkat ve husûs-ı mezbûr zımnında mer‘a-ı merkûmân taraflarından ol-tarafda mübâşir ta‘yîni matlûb olduğu hâlde mu‘ahharan irâde-i seniyye mülûkânemle mü’esses olan nizâmı mücebince ta‘yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârîf-ı sahîhası kendü taraflarından te‘ diye itdirilüb münâza‘a fihâ câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve masârîf-ı mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve te‘addî misüllü vaz‘ ve hâlet vukû‘a getürülmemesi husûsuna mübâderet ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzereder-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at eylemeniz bâbında fî evâhir-i Zâ sene 262.

19/2 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Ragıb Paşa iclâlehûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ‘ibine hüküm ki

Ömer nâm kimesnenin Trabzon Sancağı’nda Gümüşhane Kazâsı sâkinlerinden İbrahim Kaşif demekle meşhûr kimesne zimmetinde iki yüz elli altı senesinden berü on sekiz bin guruş alacak hakkı olub meblağ-ı mezbûru kibelü’l-edâ merkûm İbrahim Kaşif fevt olarak terekesi veresesı taraflarından ahz ve kabz olunmuş ve merkûm Ömer verese-i mütefevvâ-yı merkûmdan zevcesi Kezban Hatun mahallinde vesâ’irleri aher diyârda bulunduğundan mezbûrenin tarafından vekîl şer‘iyesi lede’t-terâfu‘ mebâlig-i mezbûr on sekiz bin guruşdan mezbûrunin hissesinden isâbet iden iki bin iki yüz elli guruşun istirdâdıyçün cânîb-i şer‘den i‘lâm verilmiş ve verese-i sâ‘ire dahi mahalline gelmişler iken mezbûre meblağ-ı mahkûmeye mezbûru verese-i sâ‘ire dahi hisselerini edâda muhâlefet birle ibtâl-i hakk ve gadr-i küllî dâ‘iyasında oldukları ve tarafından El-hâcc Kamil nâm kimesneyi vekîl etmiş olduğu beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûru merkûm Ömer tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â ve niyâz ve i‘lâm-ı mezkûr mamzî sûreti dahi takdîm ve ibrâz olunmuş ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden muktezâsı lede’s-su’âl inhâ olunduğu üzere ise tarafından mensûb vekîliyle şer‘le rü’yet ve merkûm Ömer’in iddi‘â keşidesi olan meblağ ba‘de’s-sübût mütefevvânın terekesini ahz ve kabz iden veresesinden aliverilüb ihkâk-ı hakk olunmak içün emr-i şerîfim i‘tâsı iktizâ iylediği kalem-i mezbûreye tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşârun-ileyh ve nâ‘ib-i mûmâ-ileyhsiz husûs-ı mezbûr inhâ ve i‘lâm olunduğu üzere olduğu ve

mukaddemâ şer‘le rü‘yet ve fasl olunduğu hâlde ba‘de’s-sübût ve muktezâ-yı şer‘ mutahher meblağ-ı mezbûrun tahsîl ve vekîl-i merkûm ile ihkâk-ı hakka mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımında müdde‘î-i merkûm cânibinden ol-tarafda mübâşir ta‘yîni matlûb olunduğu hâlde mu‘ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü‘esses olan nizâmı mücebince ta‘yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı sahîhâsı kendü tarafından te‘diye itdirilüb müdde‘-i aleyh cânibinden hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı mutâbele ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve te‘addî misüllû vaz‘ ve hâlet vukû‘a getirülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at eylemeniz bâbında fî evâhir-i S sene 263.

25/1Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlîsi vezirim İsmail Rahmi Paşa’ya ve Torul Kazâsı nâ’ibine hüküm ki

Torul Kazâsına tâbi‘ Görükse Karyesi ahâlîsinin kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ’ir davarları ra‘î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerinde aherin ‘alâkası olmayub ve bu makûle kadîmi mer‘â yerleri alınub ve satılmak ve tapu ile virilüb zirâ‘at olunmak hilâf-ı kânûn iken karye-i mezbûre sâkinlerinden Ali Bey oğlu Osman Bey dimekle ma‘rûf kimesne ol-yerler babımın zabt ve zirâ‘atında idi fevt olduk da bana intikâl iyledi deyü hilâf-ı kânûn füzûlî zabt idüb gadr-ı küllî iylediğin mârrü’z-zikr Görükse Karyesi ahâlîsi mukaddemâ bâ-‘arzihâl inhâ iylediğine binâ’en kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında iki yüz altmış bir senesi evâsıt-ı Safer’inde başka mârrü’z-zikr Görükse ahâlîsi hayvanâtına mahsûs zikr olunan mer‘â yerlerine yine kazâ-ı mezbûre tâbi‘ Ulban Karyesi ahâlîsi hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhale ve hayvanlarını getirüb ra‘î itdirüb zikr olunan Görükse Karyesi ahâlîsinin hayvanlarının zarûret ve muzâyakalarına bâ’is ve bâdî oldukları mârrü’l-beyân Görükse ahâlîsi tekrar bâ-‘arzihâl inhâ iylediklerine binâ’en kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında sene-i mezbûre evâhir-i Şevvâl’inde ve ba‘dehü te’kîdi hâvî iki yüz altmış iki senesi evâsıt-ı Zi’l-ka‘desinde sâdır olan evâmir-i şerîfem Divân-ı hümâyûnumda mukayyed olub el-hâletü hazihi mârrü’l-beyân karyesi ahâlîsinin koyun vesâ’ir davarları ra‘î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerinde aherin ‘alâkâsı olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken sâlifü’z-zikr Görükse Karyesi ahâlîsi müvâfık-ı kânûn füzûlî müdâhale iylediklerinden

müdâhaleleri ma‘rifet-i şer‘le men‘ olunmuşken yine kâni‘ ve mündefi‘ oldukları beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmeleriyle Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûnî lede’s-su‘âl münâza‘-ı fihâ olan mahall dahl iden mârrü’l-beyân Görükse Karyesi ahâlîsinin kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ‘ir davarları ra‘î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerinde bulunmuş veyâhûd hayvanları zikr olunan Ulban Karyesi ahâlîsinin hayvanlarıyla müşâ‘ ve müşterek ra‘î olagelmiş ise müdâhale iylemeleri hasebü’l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayub da fî’l-hakîka mârrü’l-beyân Ulyan Karyesi ahâlîsinin kadîmü’l-eyyâmdan berü ve koyun vesâ‘ir davarları ra‘î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerinde iken sâlifü’z-zikr Görükse Karyesi ahâlîsi müdâhale iyledikleri muvâfık-ı nefsi’l-emr olunduğu hâlde men‘ ü def‘î muvâfık kânûn idüğün kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve nâ‘ib-i mûmâ-ileyhsiz husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû‘yet birle fî’l-hakîka mârrü’l-beyân Görükse Karyesi ahâlîsinin ol-mer‘â yerlerine müdâhale eylemeleri bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün ‘inde’s-şer‘ tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men‘ ü def‘ birle ol-mer‘â yerleri kadîmisi üzere ve zikr olunan Ulyan Karyesi ahâlîsine zabt ve hayvanları ra‘î itdirilmesi husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûrun ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at eylemeniz bâbında fî evâhir-i Câ sene 263.

32/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlîsi vezirim İsmail Rahmi Paşa iclâlehûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ‘ibine hüküm ki

Fatıma nâm hatun Trabzon Sancâğı’nda Gümüşhane Kazâsı’na tâbi‘ Öz Karyesi toprağında vâki‘ tapu senediyle mutasarrıfe olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd iki kıt‘a tarlalarını iki yüz elli senesinde karye-i mezbûre sâkinlerinden Hacıoğlu Hasan nâm kimesneye ‘aded-i seniyyet beyân itmeksizin ma‘lûmü’l-mikdâr guraşa îcâr ve merkûm dahi isticâr ve kabûl idüb müste‘ciren zabt ve zirâ‘at itmekde iken mezbûre Fatıma şimdi fesh-i îcâr birle merkûmun zimmetinde müctemi‘ olan icâreyi taleb eyledikde virmediğinden ma‘âdâ ol-yerlere dahi müdâhale iylediği ve tarafından Musa nâm kimesneyi vekîl itmiş olduğu beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûru mezbûre Fatıma

Hatun tarafından bu def'a bâ- 'arzihâl istid'â olunmuş ve mezbûre Fatıma münâza'a fihâ olan yerlerden hakk-ı tasarrufesini rızâsı ve sâhib-i arz ma'rifetiyle merkûm Hasan'a ferâğ ve tefvîz itmiş olmayub fi'l-vâki' ol-yerleri 'aded-i seniyyet beyân itmeksizin sene-i mezbûrede merkûm Hasan'a ma'lûmü'l-mikdâr guruşa îcâr ve merkûm dahi isticâr ve kabûl idüb müte'hharan zabt ve zirâ'at itmekde iken şimdi fesh-i îcâr ile zimmetinde müctemi' olan icârâtı virmediğinden mâ'adâ ol-yerlere dahi füzûlî müdâhale iylediği muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def'î lâzımeden bulunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşâr ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhümâsız merkûm Hasan'ı mahallinde meclis-i şer'e ihzâr ve vekîle-i merkûm ile ber-nehc-i şer'î terâfu' iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu hâlde icâre-i mezkûreyi ba'de's-sübût hükm idüb vekîlühü merkûm alıverilüb ihkâk-ı hakka ve müdâhale-i vakı'anın men' ü def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemeniz bâbında. Fî evâsıt-ı Zâ sene 63.

33/2 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim İsmail Rahmi Paşa iclâlehûye ve Gümüşhane nâm-ı diğer Torul Kazâsı nâ'ibine hüküm ki Kezban nâm hatun Trabzon muzâfâtından Torul Nâhiyesine tâbi Soryana

Karyesi toprağında vâki' ma'lûmetü'l-hudûd arâzîye karye-i mezbûre sâkinlerinden Zeyneb nâm hatun ile tapu senediyle ber-vech-i iştirâken mutasarrıfeler olarak zabt ve beher sene taraflarından iştirâken zirâ'at ve 'öşiriyet sâhib-i arza edâ olunagelür iken ecânibden karye-i mezbûre sâkinlerinden Burhan ve Alaaddin nâm kimesneler zikr olunan arâzîden mezbûre Kezban'ın hissesine füzûlî müdâhaleden hâlî oldukların ve tarafından Osman nâm kimesneyi vekîl nasb itmiş olduğu beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mezbûre Kezban Hatun tarafından bu def'a bâ- 'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kuyûduna bâ-mürâca'a karye-i mezbûre toprağında vâki' ma'lûmetü'l-hudûd arâzîye dört hisse i'tibârıyla üç hissesine mezbûre Kezban ve bir hissesine dahi karye-i mezbûre sâkinelerinden Zeyneb nâm hatun tapu senediyle mutasarrıflar iken mezbûre Zeyneb kendü hissesini zabta 'adem-i kanâ'at birle mezbûre Kezban'ın hissesine dahi hilâf-ı kânûn füzûlî zabt idüb gadr-ı küllî iylediğin mezbûre Kezban mukaddemâ bâ-

‘arzihâl inhâ iylediğine mebnî kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında iki yüz elli beş senesi evâsıt-ı Rebi‘ü’l-ahirinde emr-i şerîfîm sâdır olduğu mukayyed ve mestûr bulunmuş olmağla imdi münâza‘a fihâ olan arâziye mezbûre Kezban mezbûre Zeyneb ile tapu senediyle iştirâken mutasarrıflar iken mezbûre Kezban hissesini zabt ider iken zirâ‘at itmeyüb üç sene ‘ale’t-tevâlî bilâ-mâni‘ boz ve hâlî bıragub müstehak tapu olmuş ve müştereken mezbûre dahi almakdan imtinâ‘ iderek ve merkûmân Burhan ve Alaaddin bozdan sâhib-i arzdan almışlar ise müdâhâleden hasebü’l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî’l-hakîkâ mezbûre Kezban ol-yerlere merkûme Zeyneb ile bâ-tapu iştirâken mutasarrıflar olarak zabt ve beher sene iştirâken taraflarından zirâ‘at ve ‘öşrü edâ olunagelür iken merkûmân mezbûr Kezban’ın hissesine füzûlî müdâhale iyledikleri muvâfık-ı nefsi’l-emr olduğu halde men‘ ü def‘î kânûn muktezâsından bulunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşâr ve nâ’ib- i mûmâ-ileyhsiz husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniye rû‘yet birle fî’l-hakîka merkûman ol-yerlerden mezbûre Kezban’ın hissesine müdâhale iylemeleri bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün ‘inde’ş-şer‘ tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men‘ ü def‘î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der- yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at iylemeniz bâbında. Fî evâhir-i Zâ sene 263.

34/2Gümüşhane Kazâsı nâ’ibine hüküm ki

Yani ve Navel nâm zimmîler Trabzon Sancâğı’nda Gümüşhane Kazâsı toprağında ber-vech-i iştirâken mutasarrıf oldukları ma‘lûmetü’l-hudûd tarlalarını zabt ve beher sene iştirâken zirâ‘at ve ‘öşrün edâ idegelüb dahl olunmak îcâb itmez iken kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Germüri Karyesi ahâlîsi ol-yerler bizim karyemiz hayvanâtına mahsûs mer‘âdır deyü füzûlî müdâhale ve ta‘arruzdan hâlî oldukları beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfîm sudûru mersûmâ Yani ve Navel taraflarından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûnî su‘âl olunduk da münâza‘a fihâ olan mahall zikr olunan Kamurha Karyesi ahâlîsinin kadîmü’l-eyyâmdan berü ve koyun vesâ’ir davarları ra‘î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘âları müdâhale eylemeleri hasebü’l-kânûn yolunda olmayub eğer böyle olamayubda fî’l-hakîka

kadîmden tapu ile virilüb zabt ve zirâ'at olunagelen yerlerden olarak mersûmân Yani ve Navel ol-yerlerde tapu senediyle müşâ' ve müşterek mutasarrıf olub zabt ve beher sene iştirâken zirâ'at ve 'öşrûn edâ idegelür iken karye-i merkûme ahâlîsine ol-yerler bizim karyemiz hayvanâtına mahsûs mer'âdır deyü füzûlî müdâhale iylediği muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def' birle ol-yerler yedlerinde olan tapu senedi mücebine bir kararı sâbıkân mersûmân iştirâken zabt ve zirâ'at itdirilmek muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâdan muharrer kânûn-ı zabt tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû'yet birle fî'l-hakîka karye-i merkûm ahâlîsinin ol-yerlerden müdâhalesi bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün şer'an tebeyyün iylediği hâlde men' ü def'î husûsuna mübâderet ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme i'lâma müsâra'at eylemeniz bâbında fî evâ'il-i Z sene 263.

35/2 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisî vezirim İsmail Rahmi Paşa iclâlehûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Ömer nâm kimesnenin Trabzon Sancâğında Gümüşhane Kazâsı sâkinlerinden İbrahim Kaşif demekle meşhûr kimesne zimmetinde iki yüz elli senesinden berü on sekiz bin guruş alcak hakkıolub meblağ-ı mezbûru kıbelü'l-edâ merkûm İbrahim Kaşif fevt olarak terekesi veresesini taraflarından ahz ve kabz olunmuş ve merkûm Ömer verese-i mütefevvâ-yı merkûmdan zevcesi Kezban Hatun mahallinde vesâ'irleri aher-i diyârda bulunduğundan mezbûrenin tarafından vekîl-i şer'îsiyle lede't-terâfu' meblağ-ı mezbûr on sekiz bin guruşdan mezbûrenin hissesine isâbet iden iki bin iki yüz elli guruşun istirdâdıyçün cânib-i şer'den i'lâm verilmiş ve verese-i sâ'ire dahi mahalline gelmişler iken mezbûre meblağ-ı mahkûmeye mezbûru ve verese-i sâ'ire dahi hisselerini edâda muhâlefet birle ibtâl-ı hakk ve gadr-ı küllî dâ'iyesinde oldukları ve tarafından El-hâcc Kamil nâm kimesneyi vekîl itmiş olduğu merkûm Ömer tarafından mukaddemâ bâ-'arzihâl istid'â ve niyâz ve i'lâm-ı mezkûr mamzî sûreti dahi takdîm ve ibrâz olunmuş ve Divân-ı Hümâyûnum kaleminden muktezâsı lede's-su'âl inhâ olduğu üzere ise tarafından mansûb-ı vekîl şer'îsiyle rû'yet ve merkûm Ömer'in iddi'â kirâdesi olan meblağ ba'de's-sübût müteveffânın terekesini ahz ve kabz iden veresesinden aliverilüb ihkâk-ı hakk olunmak için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ iylediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla mahallinde şer'le rû'yet olunmak bâbında

işbu sene-i mübâreke evâhir-i Safer’inde sâdır olan emr-i şerîfim kazâen zâyî‘ olmuş olduğu beyânıyla ol-bâbda zâyî‘inden emr-i şerîfim sudûru merkûm Ömer tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve nâ’ib-i mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu hâlde müteveffâ-yı merkûmun verese-i sâ’iresi mahallinde meclis-i şer‘e ihzâr ve vekîl-i merkûm ile terâfu‘ iderek ba‘de’s-sübût ber-muktezâ-yı şer‘-i mazhar meblağ-ı mezbûrun tahsîl ve vekîl-i merkûma teslîmiyle ihkâk-ı hakka mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde‘î merkûm cânibinden ol-tarafda mübâşir ta‘yîni matlûb olduğu hâlde mu’ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü’esses olan nizâmı mücebince ta‘yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı sahîhası kendü tarafından te’diye itdirilüb müdde‘-ileyhim cânibinden hizmet-i mübâşiriye ve masârıf mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve te‘addî misüllü vaz‘ ve hâlet vukû‘a getirülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at eylemeniz bâbında. Fî evâhir-i Z sene 263.

37/2Trabzon Vâlîsi Vezirim İsmail Rahmi Paşa iclâlehûye ve Gümüşhane kazası nâ’ibine hüküm ki

Trabzon Sancâğı’nda Gümüşhane kasabası ahâlîsinden olub bundan akdem fevt olan Eskicioğlu El-hâcc Ali bin Abdullah’ın verâseti zevce-i menkûha-ı metrûkesi Hâcî Havva Hatun ibnete Abdullah ile sulbî kebîroğlu müteveffâ Mehmed’in kebîre kızı Rukiye ve li-ebeveyn er karındaşı El-hâcc Hasan’a münhasire ba‘dehü kıbbe’l-fesiha mezbûre Rukiye dahi müteveffîye olub verâseti vâlidesi Havva Hatun ibnete El-hâcc Ali ve babasının li-ebeveyn ‘ammî-i mezbûr El-hâcc Hasan’a münhasire ba‘dehu kıbe’l-fesiha mezbûre Hâciye Havva Hatun müteveffîye olduk da verâseti zevce-i metrûku merkûm El-hâcc Hasan ile li-ebeveyn Ömeroğlu Es-seyyid Hasan’a münhasire ba‘dühâ kıbelü’l-fesâha merkûme Havva Hatun dahi müteveffîye olub verâseti zevce-i metrûku El-hâcc Hafız Süleyman ibn-i el-merkûm El-hâcc Hasan ve kebîre kızı Fatıma ve li-ebeveyn kız karındaşı Ümmügülsüm hatunlara münhasire oldukdan sonra verese-i merkûmûndan merkûm Fatıma’nın zevci ve tarafından vekîl-i sâbitü’l-vekâlesi Sufioğlu El-hâcc İbrahim ibn-i Halil ve merkûme Ümmügülsün Hatun’un kebîroğlu ve tarafından vekîl-i sâbiti’l-vekâlesi Ali ibn-i Mehmed nâm kimesneler bi’l-vekâle verese- i merkûmûndan El-hâcc Hasan’ın oğulları Ömer ve Ata ve Mustafa nâm

kimesnelerden müvekkileleri merkûmtânın mevrûsları müteveffâ-yı ol-merkûm El-hâcc Ali'nin terekesinden emvâl ve eşyâsını merkûmûn Ömer ve Ata ve Mustafa füzûlî zabt iylediklerinden her biri müvekkileleri merkûmtân Fatıma ve Ümmügülsüm hatunların hisse-i irsiyelerini inkârılarına mazârat da'vâ ve da'vâ-yı mezkûrelerinden müvekkileleri merkûmtâna izâfetle vekîl-i mezbûr El-hâcc İbrahim bi'l-vekâle bin beş yüz guruş ve vekîl-i mezbûr Ali dahi bi'l-vekâle üç yüz guruş üzerlerine merkûmûn Ömer ve Ata ve Mustafa ile sulh olub ve bedel-i sulh cem'an bin sekiz yüz guruşu vekîlân-ı merkûman bi'l-vekâlete kabz birle husûs-ı mezkûrlara müte'allika 'âmme-i da'âvîden merkûmûn Ömer ve Ata ve Mustafa'nın zimmetlerini kabûllerini hâvî ibrâ ve iskât iderek cânib-i şer' den i'lâm-ı şer' iyye verilmişken vekîlân-ı merkûmân müvekkilleri merkûmtân için hisse-i irsiye mutâlebeleriyle tazyikden hâlî olmadıkları beyânıyla men'î bâbında emr-i şerîfim sudûrunu merkûmûn Ömer ve Ata ve Mustafa bu def'a bâ- 'arzihâl istid'â itmiş ve vekîlân-ı merkûmân husûs-ı mezbûrda bi'l-vekâle ber-vech-i muharrer sulh ve ibrâ-ı 'âmm ile ibrâ ve iskât iylediklerini ve mazmûn-ı i'lâm-i mezkûru mu'terifler iken yâhûd mazmûn-ı i'lâm-ı mezkûru münkir olurlar ise müvâcehelerinde mahallinde meclis-i şer' de ber-nehc-i şer' sâbit olduğu takdîrce vâki' olan müdâhaleleri hilâf-ı şer' -i şerîf olacağı Anadolu Kâdî'askeri sâbık tarafından ivlâm olunmuş olmağla sizki vâlî-i müşârûn-ileyh ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhsiz husûs-ı mezbûru mevlânâ-yı müşârûn-ileyhimin i'lâmı mücebince ber-nehc-i şer' ve rü'yet ve vekîlân-ı merkûmân husûs-ı mezbûrda bi'l-vekâle ber-vech-i muharrer sulh ve ibrâ-ı 'âmma ile ibrâ ve iskât iylediklerini ve mazmûn-ı i'lâm-ı mezkûru muzırlar olmayub münkir oldukları ve bu cihetle mazmûn-ı i'lâm müvâcehelerinde ber-nehc-i şer' sâbit olduğu takdîrce bî-vech vâki' olan müdâhalelerinin ma'rifet-i şer' le men' ü def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemeniz bâbında. Fî evâ'il-i Zâ sene 64.

41/2 Gümüşhane nâm-ı diğêr Torul Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Tutus ve Mevhal ve Haraten nâm zimmîler iki yüz kırk dokuz senesinden berü Torul Kazâsı'na tâbi' Kopuz Karyesi toprağında vâki' ber-vech-i iştirâk tapu senediyle mutasarrıf oldukları ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarını zabt ve zirâ'at ve cayırlarının dahi beher sene otun biçüb resmîn edâ idegelüb dahl olunmak îcâb itmez iken karye-i

mezkûre mütemekkinlerinden Tutor nâm zimmî arâzî ve câyır-ı mezkûreye hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhaleden hâlî olduğu beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mersûmûn Tutos ve Mevhal ve Harabet zimmîler taraflarından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden kânûnî lede’s-su‘âl münâza‘ fihâ olan tarla ve çayır-lara mersûmûn tapu senediyle iştirâken mutasarrıflar iken taraflarından zirâ‘at olunmayub üç sene ‘ale’t-tevâlî bilâ mâni‘ boz ve hâlî kalub ve ol çayırların dahi otun biçüb ve resmî verilmeyüb müstehak tapu olmuş ve mersûm Tutor zimmî bozdan resm-i tapu ile almış ise müdâhale iylemesi hasebü’l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî’l-hakîka mersûmûn zikr olunan tarla ve çayır-lara sene-i mezbûreden berü ve tapu senediyle iştirâken mutasarrıflar olarak zikr olunan tarlaları beher sene iştirâken zabt ve zirâ‘at ve çayırın dahi beher sene otun biçüb resmîn edâ idegölürler iken mersûm Tutor zimmî füzûlî müdâhale iylediği muvâfık-ı nefsi’l-emr olduğu hâlde men‘ ve def‘ birle zikr olunan tarla ve çayırlar yedlerinde olan tapu senedi mücebince iştirâken mersûmûna zabt ve zirâ‘at itdirilmek muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla sen ki nâ’ib-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rü‘yet birle fî’l-hakîka mersûmun zikr olunan tarla ve çayırlara müdâhalesi bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğü ‘inde’ş-şer‘ ve’l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men‘ ü def‘î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde‘î mersûm câniblerinden ol-tarafda mübâşir ta‘yîni matlûb olunduğu mu‘ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü’esses olan nizâmı mücebince ta‘yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı sahîhası kendü taraflarından te‘diye itdirilüb müdde‘-i aleyh câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve te‘addî misüllü vaz‘ ve hâlet vukû‘a getürmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at eylemeniz bâbında. Fî evâ’il-i Za sene 264.

43/2 Mülhakâtıyla Eyâlet-i Trabzon vâfisi vezirim İsmail Rahmi Paşa iclâlehûye ve Torul Kazâsı nâ’ibine hüküm ki

Kara Çankalzâde Hüseyin demekle meşhûr kimesne ile Rukiye nâm hatun Torul Kazâsı’na tâbî‘ Hasanköy Karyesi toprağında vâki‘ bâ-hüccet-i şer‘iyye mülkiyet üzere ber-vech-i iştirâk-ı mutasarrıf oldukları çiftlikleri emlâkını iki yüz elli üç senesinde

bey'-i bâat kat'î ile bedel-i ma'lûme mukâbelesinde karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Tutaroğlu Sakyanus zimmiye bey' ve teslîm ve temlik idüb ve mersûm dahi tesellüm ve temellük ve kabûl birle sene-i mezbûreden berü zabt ve tasarruf idegelüb aherden dahl olunmak îcâb itmez iken mü'ahharan merkûm Hüseyin ile mezbûre Rukiye müte'akkıben fevt ve mütefevviye olmak mülâbesesiyle bu esnâda oğulları kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden İbrahim ve İsmail nâm kimesneler zuhûr birle mukaddemâ peder ve vâlidemizin emlâk-ı mezkûreyi sana ferâğ iylediğini duymamız deyü hilâf-ı şer'-i şerîfe füzûlî müdâhalemeden hâlî olmadıkları beyânıyla mahallinde şer'le rü'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mersûm Sakyanus zimmi tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhsiz ma'rifetiniz ile merkûmânı mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve mersûmu ile bi'l-muvâfık ber-nehc-i şer'î terâfu' iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu ve emlâk-ı mezkûreye şer'an dahl olunmak îcâb itmediği hâlde merkûmânın bî-vech vâki' olan müdâhalelerinin ma'rifet-i şer'le men' ü def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde'î merkûmûn câniblerinden ol-tarafda mübâşir ta'yîni matlûb olunduğu hâlde mu'ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü'esses olan nizâmı mücebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı sahîhasın kendü taraflarından te'diye itdirilüb müdde'î aleyhim câniblerinden hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı mütâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve te'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'a getirülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'âna müsâra'at eylemeniz bâbında. Fî evâhir-i Zâ sene 264.

43/3 Mülhakâtıyla Eyâlet-i Trabzon vâlîsi vezirim İsmail Rahmi Paşa iclâlehûye ve Torul Kazâsı nâ'ibine hüküm ki

Kara Çankalzâde Hüseyin dimekle meşhûr kimesne ile Rukiye nâm hatun Torul Kazâsı'na tâbi' Hasanköy Karyesi toprağında vâki' tapu senediyle vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları çiftlikleri arâzisinde hakk-ı tasarruflarını iki yüz elli üç senesinde rızâları ve sâhib-i arz ma'rifetiyle karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Tutaroğlu Sakyanus zimmiye ferâğ ve tefvîz ve mersûm dahi tefevvüz ve kabûl birle yedine verilen tapu senedi mücebince zabt ve beher sene zirâ'at idegelüb aherden dahl olunmak îcâb itmez iken merkûm ve mezbûre fevt ve mütefevviye olduklarından oğulları karye-i

mezbûre sâkinlerinden İbrahim ve İsmail nâm kimesneler hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mersûm tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden kanûnî lede’s-su’âl münâza‘a fihâ olan çiftlik arâzisini merkûm Hüseyin ve mezbûre Rukiye tapu senediyle müşâ‘ ve müşterek mutasarrıflar iken ol-yerlerden hakk-ı tasarruflarını rızâları ve sâhib-i arz ma‘rifetiyle sene-i mezbûrede mersûm Tutoroğlu Sakyanus zimmîye ferâğ ve tefvîz ve mesfûr dahi tefevvüz ve kabûl birle yedine verilen tapu senedi mûcebince zabt ve beher sene zirâ‘at idegelür iken merkûm ve mezbûre bu esnâda fevt ve müteveffiye olmak müvâbesesiyle oğulları merkûmânı taraflarından mukaddemâ vâlide ve pederimizin arâzî-i merkûmeyi sana ferâğ iyledğini tutmamız deyü füzûlî müdâhele olduğundu muvâfık-ı nefsi’l-emr olduğu hâlde men‘ ü def‘î muvâfık-ı kânûn idüğün kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve nâ‘ib-i mûmâ-ileyhsiz husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rü‘yet berle fî’l-hakîka merkûmânın arâzî-i merkûmeye müdâhaleleri bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğün ‘inde’s-şer‘ tebeyyün ve tahakkük iylediği hâlde men‘ ü def‘î husûsuna mübâderet ve husûsu mezbûrun ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘âna müsâra‘at eylemeniz bâbında. Fî evâhir-i Zâ sene 264.

44/1 Mülhâkıtya eyâlet-i Trabzon vâlisi Vezirim İsmali Rahmi Paşa iclâlühüye ve Torul Kazâsı nâ‘ibine hüküm ki

Sakayosoğlu Suva nâm zimmî Torul Kazâsına tâbî‘ Hasköy Karyesi toprağında vâkî‘ iki yüz elli üç senesinden berü tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd tarlası zabt ve beher sene zirâ‘at edâ idegelüb aherden dahl olunmak îcâb itmez iken karye-i mezbûre sâkinlerinden Numanoglu Şakir dimekle şerîf kimesne zikr olunan tarlaya hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhaleden hâlî olduğu beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mersûm Suveh zimmî tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş ve Divân-ı Hümâyûnum kaleminden kânûnî su’âl olunduk da münâza‘ fihâ olan yerleri mersûm Suva zabt ider iken zirâ‘at itmeyüb üç sene ‘ale’t-tevâlî bilâ-mâni‘ boz ve hâlî bîragub müstehak tapu olmuş ve dahl iden merkûm Şakir bozdan sâhib-i arzdan tapu mütebeyyin almış ve yedine sened verilmiş ise müdâhale

iylemesin hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka mersûm Suveh zimmî ol yerlere bâ-tapu mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâ'at idegelür iken merkûm Şakir füzûlî müdâhale iylediği muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def'î muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve nâ'i-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû'yet birle fî'l-hakîka merkûmun ol-yerlere müdâhalesini bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğü 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men' ü def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında. Fî evâhir-i Zâ sene 264.

64/3 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Hayreddin Paşa iclâlehûye hocagân-ı Divân-ı hümâyûnumdan Gümüşhane kâ'immakâmı Tevfik Bey zîde mecdühûye ve Gümüşhane nâm-ı diğêr Torul kazâsı nâ'ibine ve a'zâ-yı meclis-i memlekete hüküm ki

Torul Kazâsına tâbî' Bartı Karyesi mütemekkinlerinden Sudira nâm nasraniye karye-i mezbûre toprağında vâki' tabu senediyle mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarından hakk-ı tasarrufesini rızâsı ve sâhib-i arz ma'rifetiyle yine karye-i merkûme mütemekkinlerinden Yoğurtcu Panayot ve Tanaş nâm zimmîlere ferâğ ve tefvîz ve mersûmân dahi tefevvüz ve kabûl birle yedlerine verilen tapu senedi mücebince zabt ve beher sene iştirâken zirâ'at ve 'öşrûn edâ idegelürler iken bu esnâda karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Tanam nâm zimmî zikr olunan tarlaları hilâf-ı kânûn füzûlî zabt idüb gadr iylediği beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mersûmân Panayot ve Tanaş zimmîler taraflarından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza'a fihâ olan yerlere mersûm Sudira nasraniye mutasarrıfına tapu senediyle mutasarrıfe iken ol-yerlerden hakk-ı mutasarrıfesin rızâsı ve sâhib-i arz ma'rifetiyle mukaddem târîh ile merkûm Tanaşa ferâğ ve tefvîz itmiş ve yedine temessük verilmiş ise zabt iylemesi hasebü'l-kânûn yolunda olmayub ve ğer böyle olmayubda fî'l-hakîka mutasarrıfei mersûm ol yerlerden hakk-ı tasarrufesin rızâsı ve sâhib-i arz ma'rifetiyle mersûmân Panayot ve Tanaş zimmîlere ferâğ ve tefvîz ve mersûmân dahi teveffüz ve kabûl birle yedlerine

veilen tapu senedi mûcebince zabt ve beher sene iştirâken zirâ'at ve 'öşrûn v edâ idegelür iken mersûm Tanaş füzûlî zabt iylediği muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu ve zabt olunalı on sene geçdiği hâlde vech-i meşrûh üzere olan yerler mersûmâna alıverilüb yedlerinde olan tapu senedi mûcebince iştirâken zabt ve zirâ'at itdirilmek muvâfık-ı kânûn idüğü fesh-i mezbûrdan tahrîr kılımış olmağla siz ki vâlî-i müşârûn-ileyh ve kâ'immakâm ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz husûsu mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkaniyet rû'yet birle fî'l-hakîka mersûmun ol-yerleri zabt iylemesi bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğü ve zabt olunalı on sene geçmediği 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyûn ve tahakkuk iylediği hâlde vech-i meşrûh üzere olan yerler mersûmâna alıverilüb yedlerinde olan tapu senedi mûcebince iştirâken zabt ve zirâ'at itdirilmesi husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr dikkat ve keyifetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında. Fî evâ'il-i Z sene 265.

65/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Hayreddin Paşa iclâlehûye ve Hocagân-ı Divân-ı hümâyûnumdan Gümüşhane Kâ'immakâmı Tevfik Bey zîde mecdühûye ve Gümüşhane nâm-ı diğer Torul Kazâsı nâ'ibine ve a'zâ-yı meclis memlekete hüküm ki

Torul Kazâsına tâbi Bartı Karyesi mütemekkinelerinden Sudira nâm nasraniyenin karye-i mezbûrede kâ'in bâ-hüccet-i şer'îyye mülkiyet üzere mutasarrıfe olduğu eşcârı mevcûd bir kıt'a bostanını semen-i ma'lûm mukâmelesinde yine karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Panayot ve Tanaş nâm zimmîlere 'ayniyet-i ârî bey'-i bât kat'î ile bâ-hüccet-i şer'îyye bey' ve teslim ve temlîk ve mersûmât dahi tesellüm ve temellük ve kabûl birle yedlerinde verilen hüccet-i şer'îyye mûcebince zabt ve iştirâken tasarruf idegelüb aherin 'alâkası yoğiken bu esnâda karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Tanaş nâm zimmî bostan-ı mezkûru hilâf-ı şer'-i şerîf füzûlî zabt idüb gadr iylediği beyânıyla mahallinde şer'le rû'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mersûmân Panayot ve Tanaş zimmîler taraflarından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşârûn-ileyh ve kâ'immakâm ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ile tarafeyni mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve bi'l-müvâcehe ber-nehc-i şer'î terâfu' iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu ve bilâ-'özü şer'î on beş sene mürûr iylemediği 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyûn

ve tahakkuk iylediği hâlde mersûm Tanaş'ın hilâf-ı şer'-i şerîf füzûlî zabt iylediği bostan-ı mezkûr ba'de's-sübût hükm idüb mersûmâna alıverilüb icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakk mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemeniz bâbında fî evâ'il-i Z sene 265.

69/2 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Hayreddin Paşa iclâlehûye ve Tirebolu ma'a Kürtün Kazâsı nâ'ibine ve müftîsi [boşluk] zîde 'ilmühümâya ve müdir-i kazâ ve vücûh-ı memlekete hüküm ki

Şeyh Ali zîde salahünün Kürtün Kazâsı'na tâbi' Gögez Dere Karyesi toprağında vâki' mutasarrıf olduğu çiftliği hayvanâtına mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerine aherden dahl olunmak îcâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûra tâbi Hisarcık Karyesi ahâlîsi ol-mer'â yerleri bizim karyemiz hayvanına mahsûs mer'âdır deyü hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhalemeden hâlî olmadıkları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru Şeyh mûmâ-iyeh tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümâyûnumdan kânûnî su'âl olduk da münâza'a fihâ olan mahalle dahl iden Hisarcık Karyesi ahâlîsinin hayvanâtlarına mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden bulunmuş veyâhûd Şeyh mûmâ-ileyhin mutasarrıf olduğu çiftliği hayvanâtı karye-i mezbûre ahâlîsinin hayvanâtına müşâ' ve müşterek ra'î oluna gelmiş ise ahâlî-i merkûmenin müdâhale eylemeleri hâsebül-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîkâ mûmâ-ileyhin çiftlik-i mezkûr hayvanâtına mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden olarak kadîmden berü çiftlik-i mezkûr hayvanâtı ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegelürler iken karye-i mezbûre ahâlîsi füzûlî müdâhele iyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu halde men' ü def'î muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rü'yet birle fî'l-hakîka karye-i mezbûre ahâlîsinin ol-mer'â yerlerine müdâhaleleri bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğü 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men' ü def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzre der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemeniz bâbında fî evâ'il-i Ş sene 265.

71/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Hayreddin Paşa iclâlehûye ve Tirebolu ma‘a Kürtün Kazâsı ve müftîsine ve müdür-i kazâ ve vücûh-ı memlekete hüküm ki

Muslihiddin ve Hüseyin ve Hasan ve Ömer nâm kimesnelerin devr-i kıl? ve der-anbâr olunmuş ma‘lûmü’l-kıl zahîrelerinde aherin ‘alâkası yoğiken kazâ-ı mezbûra tâbi Hisarcık Karyesi mütemekkinlerinden Furkaveroğlu İstifan ve Ayvazoğlu İlya ve Çovenoglu Panayot ve Zurnacıoğlu Yana nâm zimmîler zikr olunan zehâyiri iki yüz altmış senesinde hilâf-ı şer‘-i şerîf füzûlî ahz ve zabt idüb gadr iyledikleri beyânıyla mahallinde şer‘le rü‘yet ve ihkâk-ı hakk ve mümkün olmaz ise Dersa‘âdetime ihzârı i‘lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim sudurû merkûmûn taraflarından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve nâ‘ib vesâ‘ir mûmâ-ileyhimsiz ma‘rifetiniz ile merkûmûnu mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve merkûmûn ile bi‘l-müvâcehe ber-nehc-i şer‘î terâfu‘ iderek husûs-ı mezbûr inhâ olduğu üzre olduğu ‘inde’s-şer‘ ve‘l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde mersûmûnun hilâf-ı şer‘-i şerîf füzûlî ahz ve zabt iyledikleri zehâyir-i mezkûreyi ba‘de’s-sübût hükm idüb merkûmûna alıverilüb icrâ-yı şer‘-i şerîf ve ihkâk-ı hakka mübâderet ve eğer ihkâk-ı hakk mümkün olmayubda mersûmûnun der-yâr-ı şevket-karâr mükûkâneme ihzârları lâzım gelür ise keyfiyetin îzâhan i‘lâm ve iş‘ârına müsâra‘at ve husûs-ı mezbûr ilâ ahere dikkat iylemeniz bâbında fî evâ‘il-i Ş sene 265.

72/1 Eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Hayreddin Paşa iclâlehûye ve Gümüşhane nâm-ı diğer Torul Kazâsı nâ‘ibine ve müdür-i kazâ ve vücûh-ı memleket zîde kadrühûmâyâ hüküm ki

Gümüşhane Kazâsına tâbi Çakrak Karyesi ahâlîsinin karye-i mezbûre toprağında kadîmü’l-eyyâmdan büre koyun vesâ‘ir davarları ra‘î olunub otundan ve suyundan intifâ‘ ide gelürler mahsûs ve müstakil kadîmi mer‘â yerlerine aherden dahl olunmak icâb itmez iken Tirebolu ve Giresun fukarâ-yı ahâlîleri ol-mer‘â yerlerine hilâf-ı kânûn ve kadîme mugâyir füzûlî müdâhaleden hâlî oldukları beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru karye-i mezbûre ahâlîsi tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kânûnî su‘âl olunduk da münâza‘-fihâ olan mahall dahl iden kazâteyn-i mezbûreyn ahâlîlerinin kadîmü’l-eyyâmdan berü koyun vesâ‘ir davarları ra‘î olunub otundan ve suyundan intifâ‘

idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden bulunmuş veyâhûd hayvanları zikr olunan Çakrak Karyesi ahâlîsinin hayvanlarıyla müşâ' ve müşterek ra'î oluna gelmiş ise müdâhale iylemeleri hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayub da fî'l-hakîka mârrü'z-zikr Çakrak Krayesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ ide geldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden iken kazâteyn-i mezbûreteyn ahâlîsi füzûlî müdâhale iyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def'î muvâfık-ı kânûn idüğün kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû'yet birle fî'l-hakîka kazâteyn-i mezbûreteyn ahâlîlerinin müdâhaleleri bî-vech hilâf-ı kânûn idüğün 'inde'ş-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men' ve def'î husûsuna mübâderet ve husûs-i mezbûr ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında fî evâ'il-i N sene 265.

74/2 Mülhakâtıyla Trabzon vâlîsi vezirim Hayreddin Paşa iclâlehûye ve Gümüşhane nâm-ı diğer Torul Kazâsı nâ'ibine ve müftîsi zîde 'ilmühümâyâ ve müdür-i kazâ ve vücûh-ı memlekete hüküm ki

Bartın nâm nasrâniyenin Gümüşhane Kazâsı'na tâbi' Kopuz Karyesi toprağında vâki' iki yüz kırk beş senesinden berü tapu senediyle mutasarrıfe olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlaları tarafından beher sene zabt ve zirâ'at ve 'öşrü edâ oluna gelüb aherden dahl olunmak îcâb itmez iken karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Teodori nâm zimmî zikr olunan tarlaları iki yüz altmış üç senesinde hilâf-ı kânûn füzûlî zabt idüb gadr iylediği beyânıyla mübâşir ma'rifetiyle kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru nasrâniye-i mersûm tarafından bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza' fihâ olan tarlaları nasraniye mersûm tarafından zabt olunur iken zirâ'at olunmayub üç sene 'ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâlî bıragub müstehak tapu olmuş ve mersûm Teodori zimmî bozdan sâhib-i arzdan tapuyu misliyle almış ve yedine temessük verilmiş ise zabta dahilesi hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka mersûmol-yerelere tapu senediyle mutasarrıfe olarak tarafından beher sene zabt ve zirâ'at ve 'öşrü edâ oluna gelüb iken mersûm sene-i mezbûreden füzûlî zabt iylediği muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde

vech-i meşrûh üzere olan yerler mersûmeye alıvrılüb yedinden olan tapu senedi mûcebince zabt ve zirâ'at itdirilmek muvâfık-ı kânûn idüğün kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ve bu taraftan ta'yîn kılınan [boşluk] ma'rifet ve mübâşireti ile husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet birle fî'l-hakîka mersûmun ol-yerleri zabt iylemesi bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğü 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde vech-i meşrûh üzere olan yerler mersûmeye alıvrılüb yedinde olan tapu senedi mûcebince zabt ve zirâ'at itdirilmesi husûsuna mübâderet ve ücret-i mübâşiriye ve masârife-i sahîha ilâ ahire iylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmağla mazmûn-ı münîfi üzere 'amel ve harekete i'tinâ ve mübâderet iyleyesiz fî evâhir-i N sene 65.

120/1 Torul Kazâsı nâ'ibine ve müdür-i kazâ ve vücûh-ı memlekete hüküm ki

Bartıye nâm nasrâniyenin Torul Kazâsına tâbî' Kopuz Karyesinde kâ'in bâ-hüccet-i şer'iyeye mülkiyet üzere mutasarrıfe olduğu bir bâb menzil ve bir bâb samanlane ve harman yerinden aherin 'alâkası yoğiken karye-i merkûm mütemekkinlerinden Teodori zimmî oğulları Kostadi ve Pavli zimmîler ile yekdil olarak emlâk-ı mezkûreyi iki yüz altmış üç senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf füzûlî zabt idüb gadr-ı küllî iylediği ve tarafından ba'de zimmîyi vekîl nasb itmiş olduğu beyânıyla mahallinde şer'le rû'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfe sudûru nasrâniye-i mersûme tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş olmağla siz ki nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ile mersûmûnu mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve vekîl-i mersûm ile bi'l-müvâcehe ber-nehc-i şer'î terâfu' iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde mersûmun hilâf-ı şer'-i şerîf füzûlî zabt iylediği emlâk-ı mezkûreyi ba'de's-sübût hükm idüb vekîl-i mersûma alıvrılüb icrâ-yı şer'-i şerîfe ve ihkâk-ı haka mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmağla ve kânûn-ı münîfi üzere 'amel ve hareket iyleyesiz fî evâ'il-i Ş sene 67.

120/2 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Bekir Rüstem Paşa iclâlühüye ve rütbe-i sâniye ashâbından Gümüşhane Sancâğı Kâ'immakâmı Tevfik Bey zîde 'ulüvvühüye ve Torul Kazâsı nâ'ibine ve müdür-i kazâ ve vüçûh-ı memlekete hüküm ki

Torul Kazâsına tâbi' Evrice Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerine aherden dahl olunmak îcâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûra tâbi' Zendin Karyesi ahâlîsi füzûlî müdâhaleden hâlî oldukları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mârrü'z-zikr Evrice Karyesi ahâlîsi taraflarından bu def'â bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza'a fihâ olan mahalle dahl iden mârrü'l-beyân Zendin Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden bulunmuş ve hayvanlarının sâlifü'z-zikr Evrice Karyesi ahâlîsinin hayvanlarıyla müşâ' ve müşterek ra'î oluna gelmiş ise müdâhale iylemeleri hasebü'l-kânûn yolunda olup eğer böyle olmayub da fî'l-hakîka zikr olunan Evrice Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir tarlaları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ ide geldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden iken mârrü'l-beyân Zendin Karyesi ahâlîsi füzûlî müdâhale iyledikleri muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde men' ü def'î muvâfık-ı kânûn idüğün kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve kâ'immakâm ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûr şer'-i şerîfî ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rü'yet birle fî'l-hakîka mârrü'z-zikr Zendin Karyesi ahâlîsinin müdâhaleleri bi-vech hilâf-ı kânûn idüğün 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men' ü def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında ilâ ahere dikkat iylemeniz bâbında fî evâsıt-ı C sene 267.

124/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Bekir Rüstem Paşa iclâlühüye ve Torul Kazâsı nâ'ibine ve Müdür-i kazâ ve vüçûh-ı memlekete hüküm ki

Kostantin nâm zimmî Torul Kazâsına tâbi' Havyuz Karyesi toprağında vâki' tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarını zabt ve beher sene

zirâ‘at ve ‘öşrîn edâ idegelüb aherden dahl olunmak îcâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûr mütemekkinlerinden Haralmeyo ve Yorgi nâm zimmîler zikr olunan tarlalara hilâf-ı kânûn füzûlî müdâhalede hâlî oldukları beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mersûm Konstantin zimmî tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûnî su‘âl olunduk da münâza‘ fihâ olan talalar mersûm Konstantin zabt ider iken zirâ‘at itmeyüb üç sene ‘ale‘t-tevâlî bilâ-mâni‘ boz ve hâlî bıragub müstehak tapu olmuş ve dahl iden mersûmân Harelemeyo ve Yorgi zimmîler sâhib-i arzdan tapu-yı misliyle almış ve yedlerine sened verilmiş ise müdâhale iylemeleri hasebü‘l-kânûn yolunda olup eğer böyle olmayub da fî‘l-hakîka mersûm Kostantin zimmî ol-yerlere tapu senediyle mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâ‘at ve ‘öşrîn edâ idegelür iken mersûmâna füzûlî müdâhale iyledikleri mahalle nizâ‘ üzerinde ber-nech-i şer‘î terâfu‘da tebeyyün iylediği hâlde men‘ ü def‘î muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve nâ‘ib vesâ‘ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû‘yet birle fî‘l-hakîka mersûmânın ol-yerlere müdâhaleleri bî-vech hilâf-ı kânûn idüğün ‘inde‘ş-şer‘ ve‘l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde men‘ ü def‘î olduğuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahere dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at iylemeniz bâbında fî evâ‘il-i Ş sene 67.

151/3 Rütbe-i Sâniye ashâbından Gümüşhane Kâ‘immakâmı Tevfik Bey zîde ‘ulüvvühü ve Gümüşhane Kazâsı nâ‘ibine ve a‘zâ-yı meclise hüküm ki

Gümüşhane Kazâsına tâbi‘ Kabsanta Karyesi mütemekkinlerinden Hacador ve ve Mardikoğlu Hemparsun nâm zimmîler karye-i mezbûre toprağında kâ‘in bâ-hüccet-i şer‘iyye mülkiyet üzere ber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları bir bâb menzili iki yüz altmış senesinde gabnden ‘ârî bey‘-i bât kat‘î ile karye-i merkûm mütemekkinlerinden Bibekoğlu Artin ve Tosun Hazer nâm zimmîlere bey‘ ve teslîm ve mersûmûn dahi iştirâ ve tesellüm ve temellük ve kabûl birle yedlerinde verilen hüccet-i şer‘iyye mûcebince iştirâken zabt ve tasarruf ide gelirler iken bu esnâda merkûmûn Hacador ve Hemparsun zimmîler zuhûr ile menzil-i mezkûru mukaddemâ size ferâğ iylediğimize nâdim olduk yedinizden alub zabt ideriz deyü füzûlî müdâhalede hâlî olmadıkları beyânıyla mahallinde şer‘le rû‘yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru

mersûmûn Artin ve Toson Harez zimmîler taraflarından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş olmağla siz ki kâ‘immakâm ve nâ‘ib vesâ‘ir mûmâ-ileyhimsiz ma‘rifetiniz ile tarafeyn mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve bi‘l-müvâcehe ber- nehc-i şer‘î terâfu‘ iderek husûs-ı mezbûrdan olunduğu üzere olduğu ve menzil-i mezkûra şer‘ân dahl olunmak icâb itmediği ‘inde’ş-şer‘ ve ‘l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde mersûmların bî-vech vâki‘ olan müdâhalelerinin ma‘rifet-i şer‘le men‘ ve def‘î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at iylemeniz bâbında. Fî evâhir-i L sene 68.

165/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Mehmed Vasıf Paşa iclâlühüye ve Rikâb-ı hümâyûnum kapucabaşlarından Gümüşhane Sancâğı kâ‘immakâmı Mahmud Bey dâme mecdühüye ve Maçuka Kazâsı nâ‘ibine ve müdür-i kazâ ve vücûh-ı memlekete hüküm ki

Kazgancıoğlu Yani nâm zimmî Maçuka Kazâsına tâbi‘ Orta Karyesi’nde kâ‘in bâ-hüccet-i şer‘iyye mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir bâb menzil ve bir bâb ahir ve bir bab samanlık ve bir bâb firun ve bir harman yeri ile eşcârı mevcûd bir kıt‘a bağçesini iki yüz altmış yedi senesinde üç bin sekiz yüz gurus bedel-i mukâbelesinde Der-sa‘âdetimde şürût-ı müfside ve müvâceheden ‘ârî bey‘-i bât sahîh-i şer‘iyye ile bâ-hüccet-i şer‘iyye Moyse zimmîye bey‘ ve temlîk ve mahallinde zabt ve tasarrufda teslît ve mersûm dahi temellük ve tesellût ve kabûl birle taraf-ı şer‘den yedine verilen hüccet-i şer‘iyye mücebince zabt ve tasarruf murâd iyledik de mersûm Yani emlâk-ı mezkûrenin zabt ve tasarrufuna muhâlefet üzere olduğu beyânıyla mahallinde şer‘le rû‘yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mersûm Moyse zimmî tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş olmağla siz ki vâli-i müşârün-ileyh ve kâ‘immakâm ve nâ‘ib vesâ‘ir mûmâ-ileyhimsiz ma‘rifetiniz ile tarafeyni mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve bi‘l-müvâcehe ber-nehc-i şer‘î terâfu‘ iderek mersûm Moyse zimmî müdde‘âsını vech-i vecîbe-i şer‘î üzere isbât iylediği hâlde muhâlefet vâki‘asının ma‘rifet-i şer‘le men‘ ve def‘î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde‘î mersûm tarafından ol-tarafda mübâşir ta‘yîn-i matlûb olduğu hâlde mu‘ahharan irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü‘esses olan nizâmı mücebince ta‘yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiritye ve masârıf-ı sahîhası kendü tarafından te’diye

itdirilüb müdde'-i aleyh cânibinden hizmet-i mübâşiriye ve masârîf-ı mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve te'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'a götürülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında fî evâsıt-ı S sene 269.

166/2 Mülhakâtıyla Eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Mehmed Vasıf Paşa iclâlühüye ve Rikâb-ı Hümayûn-ı şâhânem kapucubaşlarından Gümüşhane kâ'immakâmı Mahmud Bey dâme mecdühüye ve Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine ve a'zâ-yı meclis-i memleket zîde kadrühûme hüküm ki

Zeyneb nâm hatun bâ-hüccet-i şer'iyeye vasî olduğu İsmail nâm sagîrin babası kazâ-ı mezbûra tâbi' Bağçe Karyesi ahâlîsinden Ahmed nâm kimesne iki yüz altmış yedi senesinde fevt olduk da Gümüşhane Kazâsına tâbi' Bağçe Karyesi'nde bâ-hüccet-i şer'iyeye mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir bâb menzil ve eşcârı mevcûd bağçesiyle sâ'ir emlâk ve emvâl-i eşyâsı bi'l-vereseti's-şer'î sagîr-i merkûma intikâl itmişiken müteveffâ-yı merkûmun karındaşı Mahmud nâm kimesne zikr olunan emvâl ve emlâk ve eşyâyı hilâf-ı şer'-i şerîf füzûlî ahz ve zabt idüb gadr iylediği beyânıyla mahallinde şer'le rû'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak ve mümkün olmaz ise Der-sa'âdetime ihzârı i'lâm kılınmak bâbında emr-i şerîfim sudûru vasî-i mezbûre Zeyneb Hatun tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşârûn-ileyh ve kâ'immakâm ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ile tarafeyni mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve bi'l-müvâcehe ber-nehc-i şer'î terâfu' iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde müteveffâ-yı mekûm Ahmed'den müntakıl merkûmun hilâf-ı şer'-i şerîf füzûlî ahz ve zabt itmiş olduğu emlâk ve emvâl ve eşyâ her ne ise ba'de's-sübût hükm idüb bi'l-vesâye mezbûreye alıverilüb icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakka dikkat ve eğer mahallinde ihkâk-ı hakk mümkün olmayubda müdde'-i aleyhin li-ecli't-terâfu' der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme ihzârı lâzım gelür ise keyfiyetin îzâhan i'lâm ve iş'ârına müsâra'at ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde'iyeye-i mezbûre tarafından ol-tarafda mübâşir ta'yîni matlûb olduğu hâlde irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü'esses olan nizâmı mûcebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârîf-ı sahîhası kendü cânibinden te'diye itdirilüb müdde'-i 'aleyh tarafından hizmet-i mübâşiriye ve masârîf-ı mutâlebe

ve hazı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve te‘addî misüllü vaz‘ ve hâlet vukû‘a
geterülmemesi husûsuna dikkat iylemeniz bâbında fî evâhir-i S sense 269.

**167/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Mehmed Vasıf Paşa
iclâlehu ve Rikâb-ı hümâyûnum kapucu başlarından Gümüşhane
Kâ’immakâmı Mahmud Bey dâme mecdühûye ve Gümüşhane Kazâsı
nâ’ibine ve a‘zâ-ı meclis-i memleket zîde kadrühûme hüküm ki**

Zeyneb nâm hatun bâ-hüccet-i şer‘iyye vasî olduğu İsmail nâm sagîrin babası
Ahmed nâm kimesne iki yüz altmış yedi senesinde fevt oldukda Gümüşhane Kazâsına
tâbi‘ Bağçe Karyesi’nde vakî‘ ma‘mûlün-bih tapu senediyle mutasarrıf olduğu
ma‘lûmetü’l-hudûd tarlaları hasebü’l-kânûn meccânenoglu sagîr-i merkûma intikâl
itmiş olduğuna binâ’en arâzi-i mezbûrenin harc-i intikâlini me’mûriyet edâ ile tapu
senedi alınmak üzere iken müteveffâ-yı merkûmun karındaşı Mahmud nâm kimesne ol
yerlei füzûlî zabt idüb gadr iylediği beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak bâbında emr-
i şerîfim sudûru vasî-i mezbûre Zeyneb Hatun tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â
olunmuş ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden kânûnî su‘âl olunduk da münâza‘ fihâ
olan tarlalara merkûm Ahmed tapu senediyle mutasarrıfken zirâ‘at itmeyüb üç sene
‘ale’t-tevâlî bilâ-mâni‘ boz ve hâlî bıragub müstehak tapu olmuş ve merkûm Mahmud
bozdan sâhib-i arzdan tapu-yı misliyle almış ve yedinde ma‘mûlün-bih sened verilmiş
ise zabt iylemesi hasebü’l-kânûn yolunda olmayub eğer böyle olmayubda fî’l-hakîka ol-
yerlere merkûm Ahmed bâ-tapu mutasarrıf olarak zabt ve beher sene zirâ‘at ve ‘öşrün
edâ idegelür iken fevt olduk da ol-yerler meccânen sagîroğlu merkûm İsmail’e intikâl
etmiş ve harc-i intikâli vasî-i mezbûre tarafından edâ ile senedi alınmak üzere iken
merkûm Mahmud füzûlî zabt iylediği mahall-i nizâ‘ üzerinde me’mûru hâzır olduğu
hâld ber-nehc-i şer‘î terâfu‘da tebeyyün iylediği sûretde me’mûru ma‘rifetiyle
aliverilerek ber-mûceb nizâm-ı tesviye kılınmak muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i
mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve kâ’immakâm ve nâ’ib
vesâ’ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîfe vee bâlâda muharrer kânûn-ı
münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû’yet birle fî’l-hakîka merkûm Mahmud’un
ol-yerleri zabt iylemesi füzûlî ve hilâf-ı kânûn idüğün mahall-i nizâ‘ üzerinde me’mûru
hâzır olduğu hâld ber-nehc-i şer‘î terâfu‘da tebeyyün iylediği takdîrce ol-yerler sagîr-i
merkûm için aliverilerek ber-mûceb nizâm-ı tesviyesi husûsuna mübâderet ve husûs-ı

mezbûr zımnında müdde'iyeye-i mezbûre cânibinden ol-tarafda mübâşir ta'yîni matlûb olduğu hâlde irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü'esses olan nizâmı mücebince ta'yîn olunacak mübâşirin hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı sahîhası kendü tarafından te'diye itdirilüb müdde'-i aleyh cânibinden hizmet-i mübâşiriye ve masârif-ı mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve te'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'a getürülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında. Fî evâhir-i S sene 269.

169/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlîsi vezirim Mehmed Vasıf Paşa iclâlühüye ve Rikâb-ı hümayûn-ı şâhânem kapacubaşlarından Gümüşhane Sancâğı kâ'immakâmı Mahmud Bey dâme mecdühüye ve Maçuka Kazâsı nâ'ibine ve müdir-i kazâ ve vücûh-ı memlekete hüküm ki

Kazgancıoğlu Yani nâm zimmî Maçuka Kazâsına tâbî' Orta Karyesinde kâ'in bâ-hüccet-i şer'iyeye mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir bâb menzil ve bir ahur ve bir bâb samanlık ve bir bâb firun ve bir harman yeri ile eşcârı mevcûd bir kıt'a bağçesini iki yüz altmış yedi senesinde bi-vech sekiz yüz guruş bedel mukâbelesinde Der-sa'âdetimde şürût-ı müfside ve mevâzi'den ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bâ-hüccet-i şer'iyeye Moysi zimmîye bey' vve temlîk ve mahallinde zabt ve tasarruf ve teslît ve mezbûr dahi temellük ve tesellût ve kabûl birle taraf-ı şer'den yedine verilen hüccet-i şer'iyeye mücebince zabt ve tasarruf murâd iyledik de mersûm Yani zevcesi Havyeni Nasraniye ile yekdil olarak emlâk-ı mezkûrenin zabt ve tasarrufuna muhâlefet üzere oldukları ve tarafından Hasan nâm kimesneyi vekîl nasb itmiş olduğu beyânıyla mahallinde şer'le rü'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mersûm Moysi zimmî tarafından bu def'â bâ-'arzihâl istid'â olunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve kâ'immakâm ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ile mersûm Yani zimmîyi mahallinde meclis-i memlekete ihzâr vekîl-i merkûm ile bi'l-müvâcehe ber-nehc-i şer'î terâfu' iderek müvekkile-i mersûm Moyse zimmînin müdde'asını vech-i vecîbe-i şer'î üzere isbât iylediği hâlde muhâlefet vâkı'asının ma'rifet-i şer'le men' ve def'î husûsuna mübâdere ve husûs-ı mezbûr ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında. Fî evâhir-i S sene 269.

**170/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi vezirim Mehmed Vasıf aşâ
iclâlühüye ve Rikâb-ı hümayûn-ı şâhânem kapucubaşlarından Gümüşhane
Kâ'immakâmı Mahmud Bey dâme mecdühüye ve Gümüşhane nâm-ı diğer
Torul Kazâsı nâ'ib ve müftisine ve a'zâ-yı meclis-i memlekete hüküm ki
Bartıye nâm nasrâniyenin Gümüşhane Kazâsına tâbi' Kopuz Karyesi
toprağında**

vâki' iki yüz kırk beş senesinden berü mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlaları tarafından beher sene zabt ve zirâ'at ve 'öşrü edâ oluna gelür iken karye-i mezbûre mütemekkinlerinden Teodori nâm zimmî zikr olunan tarlaları iki yüz altmış üç senesinde hilâf-ı kânûn füzûlî zabt idüb gadr iylediği mersûme Bartıye nasrâniye tarafından mukaddemâ bâ-'arzhâl inhâ olunduğu binâ'en ve Divân-ı Hümayûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza' fihâ olan tarlalar nasrâniye mersûme tarafından zabt olunur iken zirâ'at edâ itmeyüb üç sene 'ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâl-i kalub müstehak tapu olmuş ve mersûm Teodori zimmî bozdan sâhib-i arzdan tapu-yı misliyle almış ve yedine ma'mûluyı tapu senedi verilmiş ise zabt iylemesi hasebü'l-kânûn yolunda olup eğer böyle olmayubda fî'l-hakîkâ nasrâniye-i mersûme ol-yerlere ma'mûlün-bih tapu senediyle mutasarrıf olarak tarafından beher sene zabt ve zirâ'at ve 'öşrü edâ oluna gelür iken mersûm sene-i mezbûrede füzûlî zabt iylediği muvâfık-ı nefsi'l-emr olduğu hâlde vech-i meşrûh üzere olan yerler nasrâniye-i mersûmeye alıvrilüb yedinde olan tapu sendi mücebince zabt ve zirâ'at itdirilmek muvâfık-ı kânûn idüğün kalem-i mezbûrdan tahrîr kılındığına binâ'en mübâşir ma'rifetiyle kânûn üzere 'amel olunmak bâbında iki yüz altmış beş senesi evâhir-i Ramazan'ında sâdır olan emr-i şerîfim mücebince zikr olunan tarlalar nasrâniye-i mersûmeye alıvrilmişken bu esnâda mersûm yine müdâhale itmekde olduğu beyânıyla bu bâbda emr-i şerîfim sudûru nasrâniye mersûm tarafından bu def'a bâ-'arzhâl istid'â olunmuş ve kuyuda kaydı'l-mürâca'a ber-vech-i muharrer târîh-i merkûmede emr-i şerîfim verildiği mukayyed bulunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve kâ'immakâm ve nâ'ib ve müftî vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru inhâ olunduğu üzere olduğu müdâhale vâki'ası bî-vech-i şer'î ve hilâf idüğü 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde ma'rifet-i şer'le men' ü def'î husûsuna mübâderet ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında. Fî evâ'il-i Zâ sene 269.

**195/1 Rütbe-i sâniye ashâbından Gümüşhane Sancâğı Kâ'immakâmı
Abdulkerim Bey zîde 'ulüvvühûye Maçka Kazâsı nâ'ibine ve müdür-i kazâ
ve vücûh-ı memleket zîde kadrühûme hüküm ki**

Maçka Kazâsına tâbi' Akana Karyesi re'âyâsından ve Der-sa'âdetim mütemekkinlerinden Kazgancı esnâfından Panusoğlu Yorgi veled-i Andon zimmî Der-sa'âdetimde bi'l-fi'il Anadolu Kâdî'askeri olan 'alemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâi'l-münevverîn Mevlânâ Seyyid Mehmed Nafi' edâmallâhü te'âlâ fezâ'ilühü huzûrunda ma'kûd-ı meclis-i şer' de li-ebeveyn 'ammî yine karye-i mezbûre re'âyâsından ve esnâf-ı mezkûreden diğeri Yorgi veled-i Teodori zimmî müvâcehesinde karye-i mezbûrede vâki' ma'lûmetü'l-hudûd bir kıt'a tarla el-yevm karye-i mezbûrede mütemekkiye Alni nasrâniyenin bundan akdem bâ-temessük tapu tasarrufunda iken gâ'ibe-i mersûme Alni nasrâniye tarla-yı mezkûru babam hâlik mersûm Andon zimmîye sağlığında semen ve bedel-i ma'lûm ve müfevviz mukâbelesinde bâ-izn-i sâhib-i arz kayyumuna hâvî ferâğ ve tefvîz idüb ol-vechile babam hâlik mersûm ol-vechle tasarruf ve zirâ'at ve ôşriyet itmekde iken babam mersûm iki yüz altmış bir senesinde hâlik olduk da tarla-yı mezkûr meccânen bana intikâl itmişken 'ammim mersûm tarla-yı mezkûru füzûlî ve bi-gayr-i hakkın zabt ve vaz'-ı yed ider olmağla su'âl olunub bi-hakk yedine mersûm Yorgi zimmîye tenbîh olunmak murâdımdır deyü da'vâ itdiğinde ol-dahi tarla-yı mezkûru gâ'ibe-i mersûme Alni nasrâniyenin taht-ı tasarrufunda iken gâ'ibe-i mersûme Alni nâsrâniye bundan sekiz sene mukaddem tarla-yı mezkûru semen-i ma'lûme ve bedel-i mukâbelesinde bâ-re'y sâhib-i arz kuyumu hâvî bana ferâğ itmekle bi-hakkın zabt ve vaz'-ı yed ve tasarruf iderim deyüb gâ'ibe-i mersûme Alni nasrâniye tarla-yı mezkûru mukaddem târîh ile müdde'î mersûmun babası hâlik mersûm Andon zimmîye ferâğ iylediği ihkârından gayri husûs-ı mezkûr bu tarafda tebeyyün olur mevâddan olmayub münâza'a fihâ olan tarla mahallinde mu'âyene olunarak sâhib-i arz dahi hâzır olduğu hâlde bi'l-müvâcehe terâfu'-i şer'-i şerîfle dahl ve hasma muhtâc idüğün tarafeyne tefhîm olunarak onlar dahi vech-i muharrer üzere râzı olduklarını i'lâm itmiş ve ber-mûceb i'lâm-ı emr-i şerîfim sudûru mersûm Yorgi veled-i Andon zimmîye tarafından bu def'â bâ-'arızhâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza'a fihâ olan tarlalara mersûm Yorgi zimmîye mersûme Alni nasrâniye ferâğından tapu senediyle mutasarrıf olmayub fi'l-hakîka mersûm Yorgi veled-i Andon zimmî ol-yerlere intikâlen bâ-tapu mutasarrıf

olarak zabt ve beher sene zirâ'at ve öşriyet edâ idegelür iken mersûm diğer Yorgi veled-i Teodori zimmîye füzûlî zabt iylediği mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediği sûretde aliverilmek muvâfık-ı kânûn idüğün kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki kâ'immakâm ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîkan müşârûn-ileyhin i'lâmı mücebince rû'yet birle fî'l-hakîka mersûm Yorgi veled-i Teodori zimmî ol-yerleri zabt iylemesi füzûlî ve hilâf-ı kânûn idüğü mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediği sûretde aliverilmesi husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde'î mersûm cânibinden ol-tarafda mübâşir ta'yîni matlûb olduğu hâlde bu kere irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü'esses olan nizâmı mücebince ta'yîn olunacak mübâşirin masârif ve hizmet-i mübâşiriyesi mahallince kat' ve senede rabt olunarak ve müdde'î tarafından te'diye itdirilüb müdde'-i 'aleyh cânibinden hizme-i mübâşiriye ve masârif mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve te'addî misüllü vaz' ve hâlet vukû'a getürülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında. Fî evâsıt-ı N sene 270.

195/2 Rütbe-i sâniye ashâbından Gümüşhane Sancâğı Kâ'immakâmı Abdulkerim Bey zîde 'ulüvvühü ve Maçka Kazâsı nâ'ibine ve müdîr-i kazâ ve vücut-h-ı memleket zîde kadrühûme hüküm ki

Maçka Kazâsına tâbi' Akana Karyesi re'âyâsından ve Der-sa'âdetim mütemekkinlerinden Kazgancı tâ'ifesinden Panosoğlu Yorgi veled-i Andon zimmî Der-sa'âdetimde bi'l-fi'il Anadolu Kâdî'askeri olan 'alem-i efdal Mevlânâ Seyyid Mehmed Naki' edâmallâhü te'âlâ fezâ'ilühü huzûrunda huzûr-ı Şeyhü'l-islâmîde ma'kûd-ı meclis-i şer'de li-ebeveyn 'ammî yine karye-i mezbûre re'âyâsından ve esnâf-ı mezkûreden diğer Yorgi veled-i Teodori zimmî müvâcehesinde karye-i mezbûrede vâki' ma'lûmetü'l-hudûd bir kıt'a tarla el-yevm karye-i mezbûrede mütemekkiye Alni nasrâniyenin bundan akdem bâ-hüccet tasarrufunda iken gâ'ibe-i mersûme Alni nasrâniye bundan akdem tarla-yı mezkûru babam hâlik mersûm Andon zimmîye sağlığında semen ve bedel-i ma'lûm ve müfevviz mukâbelesinde bey' ve teslîm idüb idüb ol-vechile babam hâlik mersûm ol-vechle zabt ve tasarruf itmekde iken babam

mersûm iki yüz altmış bir senesinde hâlik olduk da tarla-yı mezkûr benimle karye-i mezkûrede mütemekkiye li-ebeveyn karındaşım Esnerah nasrâniye intikâl itmişken ‘ammim mersûm tarla-yı mezkûru füzûlî ve bi-gayr-i hakkın zabt ve vaz‘-ı yed ider olmağla su’âl olunub morde yerine‘ammîm mersûm Yorgi zimmîye tenbîh olunmak murâdımdır deyü da‘vâ itdikde ol-dahi cevabında mezkûr gâ‘ibe-i mersûme Alni nasraniyenin taht-ı tasarrufunda iken gâ‘ibe-i mersûme Alni nâsraniye tarla-yı mezkûru semen-i ma‘lûme mukâbelesinde bana bey‘ itmekle tarla-yı mezkûre bi-hakkın zabt ve vaz‘ı yed iderim deyüb gâ‘ibe-i mersûme Alni nasrâniye menzil-i mezkûru mukaddem târîh ile müdde‘î mersûmun babası hâlik mersûm Andon zimmîye bey‘ iylediği inkârından gayri husûs-ı mezkûr bu tarafda mütebeyyin olur mevâddan olmayub münâza‘a fihâ olan tarla-yı mezkûr mahallinde mu‘âyene olunarak bi‘l-müvâcehe terâfu‘-i şer‘-i şerîfle dahl ve hasma muhtâc idüğü tarafeyne tefhîm olundukda onlar dahi vech-i muharrer üzere râzı-yed oldukları i‘lâm itmiş ve ber-mûceb i‘lâm-ı emr-i şerîfim sudûru mersûm Yorgi ve hâlik Andon zimmî tarafından bu def‘â bâ-‘arzihâl istid‘â olunmağla siz ki kâ‘immakâm ve nâ‘ib vesâ‘ir mûmâ-ileyhimsiz ma‘rifetiniz ile tarafeyni mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve mevlânâ-yı müşârün-ileyhin i‘lâmı mûcebince bi‘l-müvâcehe ber-nehc-i şer‘î terâfu‘ iderek ihkâk-ı hakka mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at iylemeniz bâbında. Fî evâsıt-ı N sene 270.

198/2 Mülhakâtıyla Trabzon eyâleti vâlisi olub Mecidiyenîşân-ı hümâyûnumun ikinci rütbesini hâ‘iz ve hâmil olan vezirim Hafız Mehmed Paşa iclâlühüye ve Istabl-ı Âmirem Müdürlüğü payelülerinden Gümüşhane Sancâğı Kâ‘immakâmı Abdülkerim Bey zîde ‘ulüvvühüye ve Maçka Kazâsı nâ‘ibine ve müdir-i kazâ ve vücûh-ı memleket zîde kadrühûme hüküm ki Muradoğlu Mehmed kerimesi Havva nâm hatun Maçka Kazâsına tâbi Munise

Karyesi toprağında kâ‘in ma‘mûlün-bih tapu senedeiyle mutasarrıfe olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd tarlaları tarafından zabt vebeher sene zirâ‘at ve tanzîmât-ı hayriye usûlü üzere ‘öşrü edâ oluna gelür iken kaye-i mezbûre mütemekkinlerinden Topaloğlu Yorgi nâm zimmî zikr olunan tarlaları füzûlî zabt idüb gadr iylediği beyânıyla kânûn

üzere ‘amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru mezbûre Havva Hatun tarafından buded’â bâ-‘arzihâl istid’â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûnî su’âl olunduk de münâza’a fihâ olan tarlalar mezbûre Havva Hatun tarafından zabt olunur iken zirâ‘at olunmayub üç sene ‘ale’t-tevâlî bilâ-mâni’ boz ve hâlî kalub müstehak tapu olmuş ve mersûm Yorgi zimmî bozdan sâhib-i razdan tapu-yı misliyle almış ve yedine ma‘mûlün-bih sened verilmiş ise zabt iylesmesi hasebü’l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayub da fî’l-hakîka mezbûre ol-yerlere ma‘mûlün-bih topu senediyle mutasarrıfe olarak zabt ve her bir sene tarafından zirâ‘at ve tanzîmat-ı hayriye usûlü üzere ‘öşrü edâ oluna gelür iken mersûm füzûlî zabt iylediği ve bilâ ‘özü şer’î on sene geçmediği mahall-i nizâ‘ üzere me’mûru hâzır olduğu hâlde ber nehc-i şer’î terâfu‘da tebeyyün iylediği sûretde ol-yerler me’mûru ma‘rifetiyle mezbûreye alıverilüb yedinde olan tapu senedi mücebince tarafından zabt ve zirâ‘at itdirilmek muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşâr ve kâ’immakâm ve nâ’ib vesâ’ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer’-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû’yet birle fî’l-hakîka mersûm Yorgi zimmetinde olan yerleri zabt iylesmesi bî-vech hilâf-ı kânûn idüğü ve bilâ-‘özü şer’î on sene geçmedği mahall-i nizâ‘ üzerinde me’mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer’î terâfu‘da tebeyyün iylediği sûretde ol yerler me’mûru ma‘rifetiyle mezbûreye alıverilüb yedinde olan tapu senedi mücebince tarafından zabt ve zirâ‘at itdirilmesi husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında müdde’iyye-i mezbûre cânibinden ol-tarafda mübâşir ta’yîni matlûb olunduğu hâlde bu kere irâde-i seniyye-i mülûkânemle mü’esses olan nizâm mücebince ta’yîn olunacak mübâşirin masârıf ve hizmet-i mübâşiriyesi meclisce kat’ ve senede rabt olunarak müdde’î tarafında te’diye itdirilüb müdde’-i aleyh cânibinden hizmet-i mübâşiriye ve masârıf-ı mutâlebe ve ahzı ve zinhâr bu vesîle ile kimesneye gadr ve te‘addî misüllü vaz’ ve hâlet vukû’a getirülmemesi husûsuna dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmeküzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at iylemeniz bâbında fî evâhir-i L sene 270.

209/1 İstabl-ı Âmirem Müdürlüğü pâyelülerinden Gümüşhane Kâ’immakâmı Abdülkerim Bey zîde ‘ulüvvühüye ve Gümüşhane Kazâsı nâ’ibine ve a‘zâ-yı meclis-i memlekete hüküm ki

Mehmed Sa‘id nâm kimesnenin babası Ali nâm kimesne bundan akdem fevt

olduk da Gümüşhane kazasına tâbi ‘ Pekün Karyesi toprağında vâki ‘ ma ‘mûlûn-bih tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma ‘lûmetü’l-hudûd tarlaları hasebü’l-kânûn meccânen oğlu merkûma intikâl idüb tarafından zabt ve beher sene zirâ‘at ve ‘öşr edâ oluna gelür iken karye-i mezbûre sâkinlerinden Necbanoğlu Mollâ Bekir ve Küçük oğlu Mollâ Salih dimekle ‘arîf kimesneler müdâhalede hâlî olmadıkları beyânıyla kânûn üzere ‘amel olunmak üzre emr-i şerîfim sudûru merkûm Mehmed Said tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â itmiş ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden kânûnî su‘âl olunduk da münâza‘a fihâ olan tarlalara merkûm Mehmed Sa‘id’in babası mezbûr Ali bâ-tapu mutasarrıfken hâl-i hayatında hakk-ı tasarrufunu rızâsı ve sâhib-i arz ma ‘rifetiyle merkûmân Bekir ve Salih’e kuyûdunu hâvî ferâğ ve tefvîz itmiş ve yedlerine ma ‘mûlûn-bih sened verilmiş ise müdâhale iylemeleri hasebü’l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayub da fî’l-hakîka merkûm Ali ol-yerlere ma ‘mûlûn-bih tapu senediyle mutasarrıfken fevt olduk da ol-yerler hâsebü’l-kânûn meccânen oğlu merkûm Mehmed Sa‘id’e intikâl idüb tarafından zabt ve beher sene zirâ‘at ve öşrü edâ oluna gelür iken merkûmân füzûlî müdâhale iyledüğü mahall-i nizâ‘ üzerinde me’mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer‘î terâfu‘da tebeyyün iylediği sûrette men‘ ve def‘î muvâfık kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki kâ’immakâm ve nâ’ib vesâ’ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû’yet birle fî’l-hakîka mekûmânın müdâhaleleri bî-vech ve hilâf-ı kânûn idüğü mahall-i nizâ‘ üzerinde me’mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer‘î terâfu‘da tebeyyün iylediği sûrette men‘ ü def‘î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahere dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at iylemeniz bâbında. Fî evâ’il-i Zâ sene 271.

211/2 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi ve Mecidiye nişân-ı hümâyûnumun ikinci rütbesinin hâ’iz ve hâmilî vezirim Mehmed Hafız Paşa iclâlühüye ve Istabl-ı ‘âmirem müdürlüğü payelülerinden Gümüşhane Kâ’immakâmı Abdülkerim Bey zîde ‘ulüvvühüye ve Gümüşhane Kazâsı nâ’ibine ve a‘zâ-yı meclis-i memlekete hüküm ki

Zeyneb nâm hatun bâ-hüccet-i şer‘iyye vasî olduğu İsmail nâm sagîrin babası Ahmed nâm kimesne iki yüz altmış yedi senesinde fevt olduk da Gümüşhane Kazâsına

tâbi‘ Bağçe Karyesi toprağında vâki‘ mâ‘mûlün-bih tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd tarlaları hasebü’l-kânûn meccânen oğlu sagîr-i merkûma intikâl itmiş olduğuna binâ’en arâzi-i mezbûrenin dahi intikâlini me’ûruna edâ ile tapu senedi almak üzere iken müteveffâ-yı merkûmun karındaşı Mahmud nâm kimesne ol-yerleri füzûlî zabt iylediğine binâ’en kânûn üzere ‘amel olunmak [üzere] iki yüz altmış dokuz senesi evâhir-i Safer’inde sâdır olan emr-i şerîfim mücebince arâzi-i mezkûre ma‘rifet-i şer‘le meclis ma‘rifetiyle vasî-i mezbûreye alıverilmiş isede zirâ‘at iylediği senelerin terettüb iden noksan arâzînin edâsında muhâlefet olunduğu ve tarafından bi’l-vesâye Ömer nâm kimesneyi vekîl nasb iylediği beyânıyla mahallinde şer‘le rû’yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru vasî-i mezbûre tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşâr ve kâ’immakâm ve nâ’ib vesâ’ir mûmâ-ileyhimsiz ma‘rifetiniz ile merkûmu mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve vekîl-i mezbûr ile bi’l-müvâcehe ber-nehc-i şer‘î terâfu‘ iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu ‘inde’ş-şer‘ ve’l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde ba‘de’s-sübût ber-muktezâ-yı şer‘ mutahhare icrâ-yı şer‘-i şerîf ve ihkâk-ı hakka mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at iylemeniz bâbında. fî evâhir-i S sense 272.

211/3 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlîsi ve Mecidiye nişân-ı hümâyûnumun ikinci rütbesinin hâ’iz ve hâmilî vezirim Mehmed Hafız Paşa iclâlühüye ve Istabl-ı ‘Âmirem Müdürlüğü pâyelülerinden Gümüşhane Kâ’immakâmı Abdülkerim Bey zîde ‘ulüvvühüye ve Gümüşhane Kazâsı nâ’ibine ve a‘zâ-yı meclis-i memlekete hüküm ki

Zeyneb nâm hatunun bâ-hüccet-i şer‘iyye vasî olduğu İsmail nâm sagîrin babası kazâ-ı mezbûra tâbi‘ Bağçe Karyesi ahâlîsinden Ahmed nâm kimesne iki yüz altmış yedi senesinde fevt olduk da karye-i mezbûrede bâ-hüccet-i şer‘iyye mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir bâb menzil ve eşcârı mevcûd bağçesiyle sâ’ir emlâk ve emvâl ve eşyâsı bi’l-vereseti’ş-şer‘î sagîr-i merkûma intikâl itmişken müteveffâ-yı merkûmun karındaşı Mahmud nâm kimesne zikr olunan emlâk ve emvâl ve eşyâyı hilâf-ı şer‘-i şerîf füzûlî ahz ve zabt idüb gadr iylediği vâsiye-i mezbûre Zeyneb Hatun tarafından mukaddemâ bâ-‘arzihâl inhâ olduğuna binâ’en mahallinde şer‘le rû’yet ve ihkâk-ı

hakk olunmak ve mümkün olmaz ise Der-sa'âdetime ihzârı i'lâm kılınmak bâbında iki yüz altmış dokuz senesi evâhir-i Safer'inde sâdır olan emr-i şerîfîm mücebince emlâk-ı mezkûre ma'rifet-i şer'le istirdâd olunmuş ise de ücretini virmediğinden mâ'adâ kazâ-ı mezbûr sâkinlerinden Hâcî Ömer ve Osman oğlu Ali nâm kimesneler ile müttefiken yine emlâk-ı mezkûreye müdâhale iyledikleri ve tarafından Ömer nâm kimesneyi bi'l-vesâye vekîl etmiş olduğu beyânıyla mahallinde şer'le rû'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfîm sudûru vasî-i mezbûre Zeyneb Hatun tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş olmağla siz ki vâlî-i müşârün-ileyh ve kâ'immakâm ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ile merkûmûnu mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve vekîl-i merkûm ile bi'l-müvâcehe ber-nehc-i şer'î terâfu' iderek husûs-ı mezbûr inhâ olunduğu üzere olduğu 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde ba'de's-sübût ber-muktezâ-yı şer' mutahhare icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakka mübâderet ve husûs-ı mezbûrun ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında fî evâhir-i M sense 272.

**218/1 Istabl-ı 'Âmirem Müdürlüğü pâyelülerinden Gümüşhane
Kâ'immakâmı Abdülkerim Bey zîde 'ulüvvühüye ve Maçka kazası
Nâ'ibine ve müdür kazâ ve vücûh-ı memlekete hüküm ki**

Ebu sinal nâm kimesne Maçka Kazâsına tâbi' Esyeva Karyesi'nde kâ'in bâ-hüccet-i şer'iyye mülkiyet üzere mutasarrıf olduğu bir bâbn menzil ve eşcâr-ı mevcûd bağ ve bağçesiyle eşyâ-yı ma'lûmesini iki yüz altmış dokuz senesinde hal-ı hayatında ber-kemâl 'akl-ı hâlinde muhızır-ı şühûdda oğlu Nikola nâm kimesneye bey'-i bât-ı katî ile anh-ı ma'lûme mukâbelesinde bey' ve teslîm ve merkûm dahi iştirâ ve tesellüm ve kabûl birle sene-i mezbûreden berü zabt ve tasarruf idegelür iken babası merkûm bu esnâda fevt olduk da mülâsebesiyle şimdi kızı Anadoni nâm kadın zuhûr birle babam müteveffâ-yı merkûmun emlâk ve eşyâyı sana bey' iylediğin tanımam deyü bî-vech-i şer'î müdâhaleden hâlî olduğu beyânıyla mahallinde şer'le rû'yet olunmak bâbında emr-i şerîfîm sudûru merkûm Nikola tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş olmağla siz ki kâ'immakâm ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ile tarafeyni mahallinde meclis-i memlekete ihzâr ve bi'l-müvâcehe şer'î terâfu' iderek husûs-ı mezbûr dikkat olunduğu ve emlâk ve eşyâ-yı ma'lûmeyeye dahl olunmak îcâb itmediği

‘inde’ş-şer’ ve’l-meclis tebeyyün ve tahakkuk iylediği hâlde mezbûrenin vâkî olan müdâhalesinin ma‘rifet-i şer‘le men’ ü def‘î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahire dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at iylemeniz bâbında fî evâsıt-ı L sene 272.

238/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi ve Mecidiye-i Nişân-ı hümayûnumun ikinci rütbesinin hâ’iz ve hâmili vezirim Ragıb Paşa icâlelehüye ve rütbe-i sâlise ashâbından Gümüşhane Kâ’immakâmı Hüsnü dâme mecdühüye ve Gümüşhane Kazâsı nâ’ibine ve a‘zâ-yı meclis-i memlekete hüküm ki

Asâkir-i Bahriye-i Şâhânem neferâtından İbrahim nâm kimesnenin babası Gümüşhane Kazâsına tâbi’ Genç Karyesi sâkinlerinden Ömer nâm kimesne karye-i mezbûre toprağında vâki’ mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l-hudûd tarlalarını zabt ve beher sene İbrahim ile diğer karındaşı Ruşen’e intikâl itmişiken merkûm İbrahim silk-i askerîden bulunduğundan yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Hasan nâm kimesne füzûlî zabt idüb gadr iylediği beyânıyla kânûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkûm tarafından bu def‘a bâ-‘arzihâl istid‘â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûnî su’âl olunduk da münâza’ fihâ olan tarlalara merkûmânın babaları bâ-tapu mutasarrıfıyken sene-i mezbûreden fevt olduk da ol-yerler mecnânen oğulları merkûmâna intikâl itmişiken merkûm İbrahim silk-i askerîde bulunduğundan mekûm Hasan füzûlî zabt iylemediği nefsu’l-emre tevâfuk iylediği hâlde bu makûle silk-i askerîde bulunanların tarlaları gerek müste’cir ve sagîr yedinde bulunsun ve gerek ‘alâ hâlet terk olunsun mevtî tebeyyün iden dahi mâ‘adâsının tarlalarına kimesne tarafından müdâhale olunmak kânûn muktezâsından bulunduğuna binâ’en me’mûru ma‘rifetiyle merkûma alıverilüb ber-mûceb nizâm-ı tesviye olunmak muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî müşâr ve kâ’immakâm ve nâ’ib vesâ’ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer‘-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rü’yet birle fî’l-hakîka merkûm ol yerleri zabt iylemesi hilâf-ı şer‘ ve kânûn olduğu ber-nehc-i şer‘î terâfu‘da tebeyyün iylemediği sûretde me’mûru ma‘rifetiyle alıverilüb ber-mûceb nizâmı tesviyesi husûsuna mübâderet ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş‘ârına müsâra‘at iylemeniz bâbında fî evâhir-i Zâ

sene 273.

240/1 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi ve Mecidiye nişân-ı hümayûnumun ikinci rütbesinin hâ'iz ve hâmilî vezirim Ragıb Paşa iclâlühüye ve rütbe-i sâlise ashâbından Gümüşhane Sancâğı Kâ'immakâmı Hüsnü dâme mecdühüye ve Sürmene ve Torul kazâları nâ'iblerine ve kazâteyn-i mezkûreteyme müdürleri ve vücûh-ı memleket hüküm ki

Torul Kazâsına tâbi' Satane Karyesi ahâlîsinin karye-i mezbûr toprağında vâki' kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerine civârında vâki' Sürmene Kazâsına tâbi' Misehor Karyesi ahâlîsi füzûlî müdâhâleden hâlî olmadıkları beyânıyla mübâşir ma'rifetiyle kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Satane Karyesi ahâlîsi tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza' fihâ olan mahall mârû'l-beyân Misehur Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi yerlerinden bulunması veyâhûd hayvanları zikr olunan Satani Karyesi ahâlîsinin hayvanlarıyla müşâ' ve müşterek ra'î oluna gelmiş ise müdâhale iylemeleri hasebü'l-kânûn yolunda olup eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka zikr olunan Satani Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden iken mârrû'l-beyân Misehor Karyesi ahâlîsi füzûlî müdâhale iyledikleri mahall-i terâfu' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediği hâlde men' ü def'î muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşâr ve kâ'immakâm ve nâ'ib vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ve ve bu taraftan ta'yîn olunan sadr-ı a'zam kavvâslarından Ma'denli Ali kavvâs ma'rifet ve mübâşeretiyle husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû'yet birle fî'l-hakîka mârrû'l-beyân Misehur Karyesi ahâlîsinin müdâhaleleri hilâf-ı şer' ve kânûn idüğü mahall-i nizâ'a üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediği sûretde men' ü def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr zımnında ilâ ahere dikkat ve keyfiyetin bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at

iylemeniz bâbında fî evâhir-i Câ sene 73.

252/2 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi ve Mecidiye nişân-ı hümayûnunun ikinci rütbesinin hâ'iz ve hâmilî vezirim Ragıb Paşa iclâlehûye ve rütbe-i sâlise ashâbından Gümüşhane Kâ'immakâmı Hasan dame mecdühûye ve Torul Kazâsı nâ'ib ve müftîsine ve müdür-i kazâve vücûh-ı memlekete zîde kadrühûme hüküm ki

Torul Kazâsına tâbi' Bartı Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerine aherden dahl olunmak îcâb itmez iken yine kazâ-ı mezbûra tâbi' Yağlıdere Karyesi ahâlîleri ol-mer'â yerlerine füzûlî müdâhalede hâlî olmadıkları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Bartı Karyesi ahâlîsi taraflarından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza' fihâ olan mahalle dahl iden Yağlıdere Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstail kadîmi mer'â yerlerinden bulunmuş veyâhûd civârlarıyla mârrü'l-beyân Bartı Karyesi ahâlîsinin civâr ile müşâ' ve müşterek ra'î olunagelmüş müdâhale iylemeleri hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka zikr olunan Bartı Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden iken mârrü'l-beyân Yağlıdere Karyesi ahâlîsi füzûlî müdâhale iyledikleri mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediği sûretde men'î ve def'î muvâfık kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşâr ve kâ'immakâm ve nâ'ib ve müftî vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûr şer' şerîf ve bâlâ muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rü'yet birle fî'l-hakîka zikr olunan Yağlıdere Karyesi ahâlîsinin ol-mer'â yerlerine müdâhaleleri bî-vech hilâf-ı kânûn idüğü mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediği sûretde men'î ve def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahere dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra' at iylemeniz bâbında. Fî evâsıt-ı N sene 274.

252/3 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisi ve Mecidiye Nişân-ı hümayûnumun ikinci rütbesinin hâ'iz ve hâmilî vezirim Ragıb Paşa iclâlühûye ve rütbe-i sâlise ashâbından Gümüşhane Kâ'immakâmı Hüsnü dâme mecdühûye ve Torul Kazâsı nâ'ib ve müftîsine ve müdür-i kazâ ve vücûh-i memleket hüküm ki,

Torul Kazâsına tâbi Manderi Karyesi ahâlîsinin karye-i merkûme toprağında vâki kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerine aherden dahl olunmak icâb itmez iken karye-i merkûme sâkinlerinden Levhlüoğlu Ahmed ve Kazgancioğlu Yusuf ve Arnabudoğlu Mehmed dimekle 'arîf kimesneler füzûlî müdâhale den hâlî olmadıkları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Manderi Karyesi ahâlîsi tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümayûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza'a fihâ olan mahall-i kadîmden tapu ile verilüb zabt ve zirâ'at ve 'öşrü edâ oluna gelen yerlerden olarak merkûmûn Ahmed ve Yusuf ve Mehmed tapu senediyle müşâ' ve müşterek mutasarrıflar ise müdâhale iylemeleri hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fi'l-hakîka zikr olunan Manderi Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden iken merkûmûn füzûlî müdâhale iyledikleri mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğı hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediğı sûretde men' ü def'î muvâfık kânûn idüğün kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşâr ve kâ'immakâm ve nâ'ib ve müftî vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rü'yet birle fi'l-hakîka merkûmûnun ol-yerlere müdâhaleleri hilâf-ı şer' ve kânûn idüğü mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğı hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediğı sûretde men' ü def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahere dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında fi evâsıt-ı Ş sene 274.

256/2 Mülhakâtıyla eyâlet-i Trabzon vâlisî ve mecrediye-i nişân-ı hümâyânunun ikinci rütbesinin hâ'iz ve hâmilî vezirim Ragıb Paşa iclâlühûye ve rütbe-i sâlise ashâbından Gümüşhane Kâ'immakâmı Hüsnü dâme mecdühûye ve Gümüşhane Kazâsı nâ'ibine ve müdür-i kazâ ve vücûh-ı memlekete hüküm ki

Teb'a-ı Devlet-i 'Aliyyemden Baron'un Gümüşhane Kazâsına tâbî' Hengen Karyesi toprağında vâki' ma'mûlün-bih tapu senediyle mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarını zabt ve beher sene zirâ'at ve öşrûn edâ idegelür iken ecânibden Ahmed ve Mollâ İsmail nâm kimesneler hilâf-ı kânûn füzûlî zabt idüb gadr iyledikleri beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkûm Baron tarafından bu def'â bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza'a fihâ olan tarlaları merkûm Baron zabt ider iken zirâ'at itmeyüb üç sene 'ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâlî bıragub müstehak tapu olmuş ve merkûmân Ahmed ve İsmail bozdan sâhib-i arzdan tapu-yı misliyle almış ve yedlerinde ma'mûlün sened verilmiş ise zabt iylemeleri hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fî'l-hakîka merkûm Baron zikr olunan tarlalara ma'mûlün-bih tapu senediyle mutasarrıfı olarak zabt ve beher sene zirâ'at ve 'öşrûn edâ idegelür iken merkûmânı füzûlî zabt iyledikleri ve bilâ-'özü şer'î on sene geçmediği mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediği sûrette ol-yerler me'mûru ma'rifetiyle merkûm Barona alıverilüb kemâkânî zabt ve zirâ'at itdirilmek muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki vâlî-i müşâr ve kâ'immakâm ve nâ'ib ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rü'yet birle fî'l-hakîka merkûmânın zikr olunan tarlaları zabt iylemeleri bi-vech ve hilâf-ı şer' ve kânûn idüse mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediği hâlde ol-yerler me'mûru ma'rifetiyle merkûm Barona alıverilmek kemâkân zabt ve zirâ'at itdirilmesi husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahere dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında. Fî evâ'il-i Zâ sene 74.

258/1 Rütbe-i sâlise ashâbından Gümüşhane Kâ'immakâmı Hüsnü dâme mecdühûye ve Torul Kazâsı nâ'ib ve müftîsine ve müdür-i kazâ ve vücûh-ı memlekete hüküm ki

Torul Kazâsına tâbi Rûspü Karyesi ahâlîsinin karye-i merkûme toprağında vâki kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâl idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerine aherden dahl olunmak îcâb itmez iken civârda vâki Barder Karyesi ahâlîsi füzûlî müdâhaleden hâlî olmadıkları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru zikr olunan Rusyü Karyesi ahâlîsi tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden kânûnî su'âl olunduk da münâza'a fihâ olan mer'â mârrü'l-beyân Barder Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden bulunmuş veyâhûd hayvanları zikr olunan Rusyü Karyesi ahâlîsinin hayvanlarıyla müşâ' ve müşterek ra'î olunagelmüş deyü müdâhale iylemeleri hasebü'l-kânûn yolunda olub eğer böyle olmayubda fi'l-hakîka zikr olunan Rûspü Karyesi ahâlîsinin kadîmü'l-eyyâmdan berü koyun vesâ'ir davarları ra'î olunub otundan ve suyundan intifâ' idegeldikleri mahsûs ve müstakil kadîmi mer'â yerlerinden iken mârrü'l-beyân Barder Karyesi ahâlîsi füzûlî müdâhale iyledikleri mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyün iylediği sûretde men' ü def'î muvâfık-ı kânûn idüğü kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki kâ'immakâm ve nâ'ib ve müftî vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı münîfe tatbîk iderek ber-vech hakkâniyet rû'yet birle fi'l-hakîkâ mârrü'l-beyân Rûspü Karyesi ahâlîsinin müdâhaleleri hilâf-ı şer'-i ve kânûn idüğü mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'de tebeyyün iylediği sûretde men' ü def'î husûsuna mübâderet ve husûs-ı mezbûr ilâ ahere dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârına müsâra'at iylemeniz bâbında fî evâ'il-i Z sene 274.

265/1 Torul Kazâsı nâ'ib ve müftîsine ve müdür-i kazâ ve vücûh-ı memleket zîde kadrühûmü hüküm ki

Asker-i Bahriye-i şâhânem tüfenkci alayı birinci taburunun beşinci bölüğünün Bölük Emîni Mustafa nâm kimesne Torul Kazâsına tâbi Silve Karyesi toprağında vâki

ma'mûlün-bih tapu senediyle mutasarrıfı olduğu ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarını zabt ve beher sene zirâ'at ve 'öşrûn edâ oluna gelüb dahl olunmak icâb itmez iken zıkr olunan Silve Karyesi ahâlisinden füzûlî müdâhalede hâlî olmadıkları beyânıyla kânûn üzere 'amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru merkûm Mustafa tarafından bu def'a bâ-'arzihâl istid'â olunmuş ve Divân-ı hümâyûnum kaleminden kânûn ve muktezâsı su'âl olunduk da diyâr-ı aherde olunarak bi'l-fi'il ve bi'z-zât hizmet-i askeriyede istihdâm olunmakda olan asker-i şâhânenin 'uhdelerinde olan arâzî gerek müste'cir ve müste'cir yedlerinde bulunsun ve gerek 'âlâ hâle terk ve ta'tîl olunsun mevtleri tebeyyûn itmedikce ber-vechile müstehak tapu olamaz şâyed ol-arâzî ahere verilmiş olursa tekâmîl-i müddet ve hizmet iderek memleketlerine 'avdetlerinde arâzîlerini her kimin yedinde bulurlar ise alurlar deyü kânûn-ı cedîd-i hümâyûnumun numara üçüncü maddesinde mûnderic olub münâza'a fihâ olan tarlalara merkûm Mustafa ma'mûlün-bih tapu senediyle mutasarrıf olarak zabt ve beher sene tarafından zirâ'at ve 'öşrû edâ oluna gelür iken merkûm Mustafa silk-i askerîde bulunduğundan Silve Karyesi ahâlisinden olan merkûmûndan füzûlî müdâhale iylediği mahall-i nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde ber-nehc-i şer'î terâfu'da tebeyyûn iylediği sûretde men' ü def' birle yedinde olan tapu senedi mûcebince tarafından zabt ve zirâ'at itdirilmek için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ iylemediği kalem-i mezbûrdan tahrîr kılınmış olmağla siz ki nâ'ib ve müftî vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz husûs-ı mezbûru şer'-i şerîfe ve bâlâda muharrer kânûn-ı cedîde tatbîk iderek ber-vech-i hakkâniyet rû'yet birle fî'l-hakîka merkûmûnun ol-yerlere müdâhaleleri kânûn-ı cedîd-i hümâyûnumun hilâfı bulunduğu mahalli- nizâ' üzerinde me'mûru hâzır olduğu hâlde hîn-i terâfu'da 'inde's-şer' ve'l-meclis tebeyyûn iylediği sûretde men' ü def'î husûsuna mübâret ve husûs-ı mezbûr ilâ ahere dikkat ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzere der-yâr-ı şevket-karâr mülûkâneme inhâ ve iş'ârı müsâra'at iylemeniz bâbında fî evâ'il-i Z sene 275.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Osmanlı Devleti'nde en büyük önem arz eden yargı ve karar mekanizması, adalet sisteminin en üst icracısı olan Divân-ı Hümâyûn'dan yazılan ferman, hüküm, emir vb. karar örneklerini içeren Ahkâm Defterleri, yazıldıkları bölgenin idari ve sosyal-ekonomik yapısına ışık tutacak özelliklere sahiptir.

Divan'a ulaşan şikayetleri ve talepleri kapsadığından söz konusu dönemin hukuki sistemini ortaya çıkarmada Ahkâm Defterlerinin, önemli bir yer olduğu bilinmektedir. Divân-ı Hümâyûn'da kâtipler tarafından yazılan Ahkâm Defterlerinden, 6 ve 7 Numaralı Trabzon Vilâyet Ahkâm Defterlerinde Gümüşhane sancağı ilgili 98 adet karar bulunmaktadır. Bu kararlar 1838 (1253)-1858 (1274) yılları arasında sancak sınırları içerisinde yeralan sancak merkezi, kaza, nahiye ve köylerdeki idari, iktisadi ve içtimai meselelere dair önem arzeden hükümleri içerisinde barındırmaktadır.

Tespit edilen bu 98 hükmün 11 tanesi yani % 10,78'si alacak verecek borç meselesi ile ilgili hükümlerdir. Bu hükümlerden bir kısmı ticari meselelerden kaynaklanmakta olup alacaklı ile borçlu arasındaki ihtilafın giderilmesi ve alacaklının alacağının tahsilinin sağlanmasına yönelik hükümlerdir. Ayrıca bu konu başlığı altında alacaklı ve borçlu arasında borcun faizinden kaynaklanan problemlere de dair hükümler yer almıştır. Varisler arsında tartışmaya konu olan mirasa dair hükümler de de alacak verecek borç meselesi hükümleri arasında bulunmaktadır.

Çalışmaya konu olan defterlerde tespit edilen hükümlerden 25 tanesi yani %24,5'si adet arazi anlaşmazlığı meselesi ile ilgili hükümlerdir. Bu sayı ve oran tespit edilen hükümlerin tasnif edilen başlıkları arasında yüksek bir yerde konumlanmaktadır. Bu hükümlerin büyük bir çoğunluğunun da mera anlaşmazlıklarından doğan davalara dair verilen hükümler olduğu tespit olunmuştur. Bu hükümlerin toplamı 19 adettir. Ayrıca otlak yerleri üzerindeki ihtilahlar ile yayla anlaşmazlıklarına dair hükümler bu konu başlığı altında bulunmaktadır. Bu da bölge ahalisinin geçim kaynakları arasında hayvancılığın büyük öneme sahip olduğu tespitini doğrulayabilir.

Bir diğer konu başlığı olan miras meselesi ile ilgili hükümler ise tespit olunan hükümlerin % 10,78'sini teşkil eden 11 hükümden oluşmaktadır. Bu hükümler mirasın varisler arasında taksimatı sırasında çıkan anlaşmazlıklarla alakalıdır. Mirasla alakalı yapılan şikayetlerin Divân'a kadar gelmesinin en büyük nedeni olarak; taksimat gerçekleşirken yaşanan sıkıntıların yerel mahkemelerde nihayete erdirilememesi ile varislerin kendilerine düşen

payarazı olmamaları ve hakkını bu yolla araması gösterilebilir. Ayrıca reşit olmayan çocukların miras konusunda haksızlığa uğramaları nedeniyle Divan'a vasilerinin başvuru yapması üzerine bu konuda da hükümler tespit olunmuştur.

Tespit edilen hükümlerden 3 tanesi yani % 2,94'ü de vakıf meselesi konu başlığı altında incelenmiştir. Bu hükümlerden 1'i vakıf çeşmesinin su yolu ve 2'si de zaviye vakfı muhtevalıdır. Vakıf mallarının korunması gayet önemli bir konudur. Toplum yararına olan vakıflar toplumun hizmetinde olup bunlar üzerinden haksız kazanç sağlamak yada bu mallara olabilecek taaruzun önlenmesi gerekmektedir. Vakıf mütevellileri hasas olan bu konuda vakfi korumak adına Divan'a başvurmaktan geri durmamışlardır. Böylece Ahkâm Defterlerinde vakıflara ait şikayetler ve çözümlerine dair hükümler bulunabilmektedir. Buradaki bilgilerden bölgedeki vakıfların ismi ve bunların mütevellilerinin tespiti ile bu vakıfların ifa ettikleri vazifeler görülebilmektedir.

Mülke müdahale ile ilgili 33 adet hüküm tespit edilmiş olup bu toplam hükümlerin % 32,34'ünü teşkil etmektedir. Burada mülk; tarla, bostan ve çiftlik gibi şahısların özel mülkiyetleri anlamına gelmektedir. Bölgedeki insanların geçim kaynaklarının başında olan tarım için kendi mülklerini korumak ve buna yapılan haksız müdahaleleri önlemek adına her yolu denemekten çekinmemişlerdir. Yerel mahkemelerde istedikleri sonucu alamayan şahıslar Divan'a başvurarak meslelerinin çözümünü talep etmişlerdir. Mülke müdahalelerde, hakkı olmayan yere sahip olma isteği, varislerin mülklerden pay alma isteği, yalan söyleyerek mülke müdahale etmek gibi durumlar söz konusu olmuştur.

Son olarak 15 tane hüküm diğer hükümler başlığı altında incelenmiş olup bunun toplam hükümlere oranı ise %14,7'dir. Bu hükümlerin muhtevaları ise vergi meselesi, seyyidlerden vergi talebi, haksız şikâyet, ekili araziye zarar verme, su kullanımı ve koru anlaşmazlığı gibi konulardan oluşmaktadır.

Sonuçta bu hükümler yazıldığı dönemi ana hatlarıyla anlamlandırmada kolaylık sağlamaktadır. Bunula birlikte tarihi olayları o günün şartlarına uygun olarak yorumlanmasında araştırmacılara yardımcı olmaktadır. Bu defterler, halkın Osmanlı Devleti'ne olan güveninin bir göstergesi olarak, kaleme alındığı dönemlerde bölgede çözülemeyen meselelerin bölgedeki makamların elinden çıkıp merkeze aksetmesi ve meselelerin çözümünü yansıtmaları bakımından da önemli bir müracaat kaynağıdır.

6 ve 7 numaralı Trabzon Ahkâm Defterlerinde yeralan adli, askeri, idari, siyasi, mali, şer'i ve örfi işlerle ilgili şikâyet ve dava kayıtlarında adalet ögesi göz önünde tutularak dil, din, millet, cinsiyet ayrımı yapmadan tüm tebaya eşit ve adletli davranıldığı görülmüştür. Bu defterler şehir tarihi üzerine çalışacaklara da büyük katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Alkan, M. (2017), Osmanlı Devletinde Merkez Teşkilatı. T. Gündüz (Ed.), *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*. Ankara: Grafik Yayınları.
- Anderson, J. G. C. (1922), "Pompey's campaign against mithradates", *Journal of Roman Studies*, Volume XII, 99-105.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi (2017), İstanbul: Başbakanlık Basımevi.
- Bilgin, Mehmet. (2007), *Doğu Karadeniz*, İstanbul: Serander Yayınları.
- BOA, Bab-1 Asafi Divân-1 Hümâyûn Sicilleri Diyarbakır Ahkâm Defterleri, Defter (A.DVNS.AHK.DB.d.), nr: 6.
- BOA, Bab-1 Asafi Divân-1 Hümâyûn Sicilleri Diyarbakır Ahkâm Defterleri, Defter (A.DVNS.AHK.TZ.d.), nr: 7.
- BOA, Bab-1 Asafi Divân-1 Hümâyûn Sicilleri Trabzon Ahkâm Defterleri, Defter (A.DVNS.AHK.TZ.d.), nr: 3.
- BOA, Bab-1 Asafi Divân-1 Hümâyûn Sicilleri Trabzon Ahkâm Defterleri, Defter (A.DVNS.AHK.TZ.d.), nr: 6.
- BOA, Bab-1 Asafi Divân-1 Hümâyûn Sicilleri Trabzon Ahkâm Defterleri, Defter (A.DVNS.AHK.TZ.d.), nr: 7.
- Bryer, Anthony, Winfield, Richard, (1985), *the Byzantine monuments and topography of the Pontos*, Volume: XX, Washington: Dumbarton Oaks Research Library And Collection.
- Çiğdem, Süleyman, Emir, (2010) Osman Emir, Gümüşhane ili'nin prehistoriası v e ilkçağı üzerine genel bir değerlendirme, Gümüşhane tarihi, (*İl Oluşunun 85. Yılında Gümüşhane ve Ekonomisi Sempzoyumu Tarih Bildirileri*) Gümüşhane:
- Halaçoğlu, Y. (1991). *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*. Ankara: Ttk Basımevi.
- Karabekir, Kazım (1990), *Doğu'nun Kurtuluşu, Erzincan v e Erzurum'un Kurtuluşu, Sarıkamış, Kars Ve Ötesi*, Hazırlayan: Enver Konukçu, Erzurum: Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları.
- Keleş, V. (2003), *Sinop Gümüş Sikkeleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kökten, İsmail Kılıç (1952), "Anadolu prehistorik yerleşme yerleri ve 1944-1948 yıllarında yapılan tarih öncesi araştırmaları", *Türk Tarih Kongresi 4*, Ankara: Ttk Yayınları, 195-209.
- Mansel, Arif Müfit (1988), *Ege Ve Yunan Tarihi*, Ankara: Ttk Yayınları.
- Mumcu, Ahmet (1976), "Hukuksal ve siyasal karar organı olarak Divân-ı Hümayun". XXIII, 187, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayınları.
- Özel, Ahmet, "*Ahkâm*" (1988), Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c. I, İstanbul: 550-551.
- Özsait, Mehmet (1982), "Anadolu'da Roma Egemenliği", *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, c. II, İstanbul: Görsel Yayınevi, 380-416.
- Pakalın, M. Zeki (1993), *Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü*, c. III, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Sagona, A. (2004), "Archaeology at the North-East Anatolian Frontier, I an Historical geography and a survey of the Bayburt province", Volume: I, Louvain: Xxiv, Peeters Press.
- San, Sabri Özcan (1993), *Rusların Gümüşhane İlini İşgali*, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Saylan, Kemal. (2014), *Gümüşhane İdari Sosyal Ve Ekonomik Tarih [1850-1918]*, Gümüşhane Üniversite Yay. İstanbul: Gümüşhane Üniversite Yay.
- Sertoğlu, M. (1986), *Osmanlı Tarih Lügati*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Sevin, Veli (1982), "Anadolu'da Hellenistik Dönem", *Anadolu Ugarlıkları: Görsel Anadolu Tarihi Ansiklopedisi*, C. II, İstanbul.
- Tuğlacı, Pars (1985), *Osmanlı Şehirleri*, İstanbul: Millîyet Yayınları.
- Tuncel, Metin (1996), "Gümüşhane", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, c. XIV, İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınevi, 273-276.
- Turan, Osman (1998), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- (1993), *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Uslu, Gülyüz Akgün (1980), *Gümüşhane ve Çevresi Tarihi-Sanat Eserleri*, İstanbul: Yelken Matbaası.
- Ünal, M. A, (1998), *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*. Isparta: Fakülte Kitap Evi.
- Üzüm, İlyas, "*Hüküm*" (1998), Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c. XVIII, İstanbul: 464-468.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1988), Osmanlı Devletinin Merkez Ve Bahriye Teşkilatı, Ankara: Ttk. Basımevi.

------(2014), Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı, Ttk.. Yay.

Yüksel, Murat (1997), Gümüşhane Kitabeleri, Gümüşhane Valiliği Yayınları.

EKLER

**Tablo 1. 6 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinde Gümüşhane Sancağı İle İlgili
Yer Alan Hükümlerin Tasnifi**

Konular	Sayfa No/Hüküm No	Adet
Arazi Anlaşmazlığı (tarla, mer‘a, yayla)	7/3, 27/1, 41/3, 42/4, 68/3, 87/3, 90/2, 93/1, 131/3, 133/2, 140/2, 164/2, 174/1. 177/1, 180/1, 185/1	16
Mülke Müdahale (hane, tarla, samanlık, harman yeri, değirmen, bostan, ağaç)	5/3, 31/2, 44/1, 44/2, 56/2, 71/1, 72/1, 164/1.	8
Miras Meselesi	56/1, 59/3, 88/2, 158/2, 163/2	5
Vergi Meselesi	5/2, 14/1, 19/1, 33/2	4
Su Yolu Meselesi	47/3, 48/3	2
Koru Anlaşmazlığı	43/1, 50/2	2
Zeamet Sahiplerinin Arazi	1/2, 49/2, 60/2, 69/1	4
Ekili araziye zarar verme	26/4	1
Vakıf Meselesi	130/1, 160/2	2
Alacak-Verecek Meselesi (Borç)	47/1, 99/1, 127/3, 137/3, 146/2, 149/1, 183/2, 186/1, 190/1	9
Seyyidlerden vergi talebi	79/2, 136/1	2
Haksız Şikayet	134/2	1
Toplam	-	56

Tablo 2. 7 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinde Gümüşhane Sancağı İle İlgili Yer Alan Hükümlerin Tasnifi

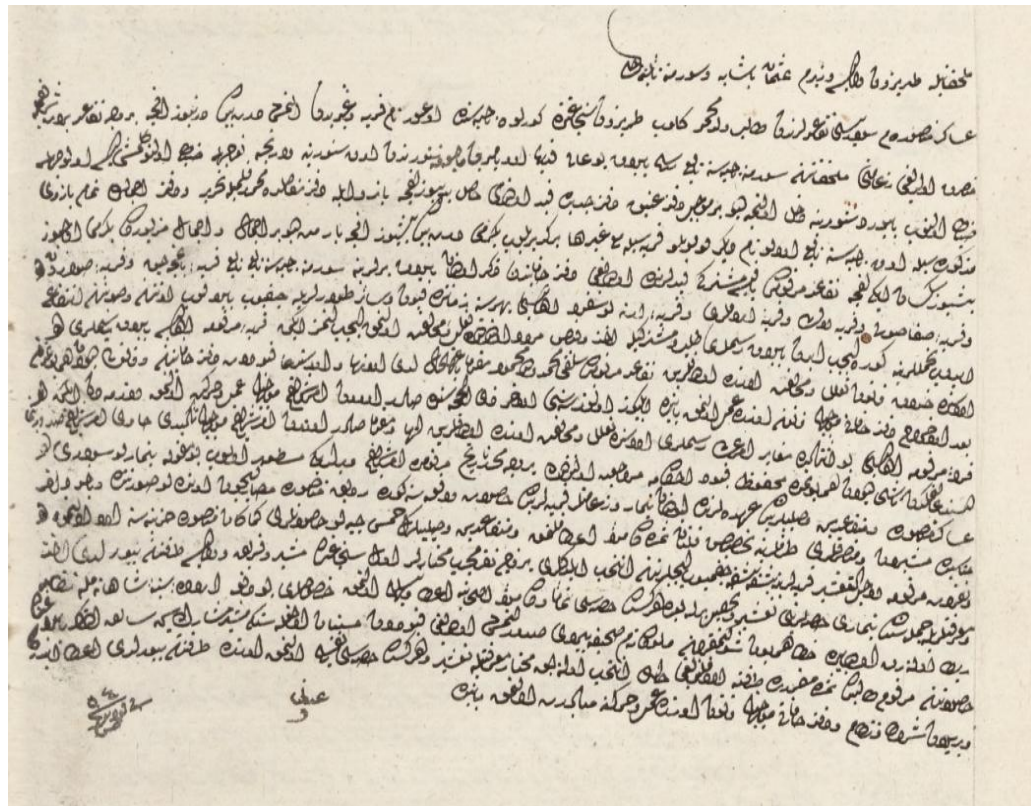
Konular	Sayfa No/Hüküm No	Adet
Arazi Anlaşmazlığı (tarla, mer‘a, yayla)	5/1, 7/1, 14/3, 25/1, 72/1, 120/2, 252/2, 252/3, 258/1.	9
Mülke Müdahale (hane, eşya, tarla, samanlık, harman yeri, değirmen, bostan, ağaç)	32/1, 33/2, 34/2, 41/2, 43/2, 43/3, 44/1, 64/3, 65/1, 69/2, 71/1, 74/2, 120/1, 124/1, 151/3, 165/1, 169/1, 170/1, 195/1, 195/2, 198/2, 218/1 ¹²⁴ , 238/1, 256/2, 265/1.	25
Miras Meselesi	37/2, 166/2, 167/1, 209/2, 211/2, 211/3.	6
Alacak-Verecek Meselesi (Borç)	19/2,¹²⁵ 35/2.	2
Toplam	-	42

¹²⁴ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7 numaralı defterde yer alan 218/1'e kayıtlı hüküm aynı zamanda Miras meselesi ile de ilgilidir.

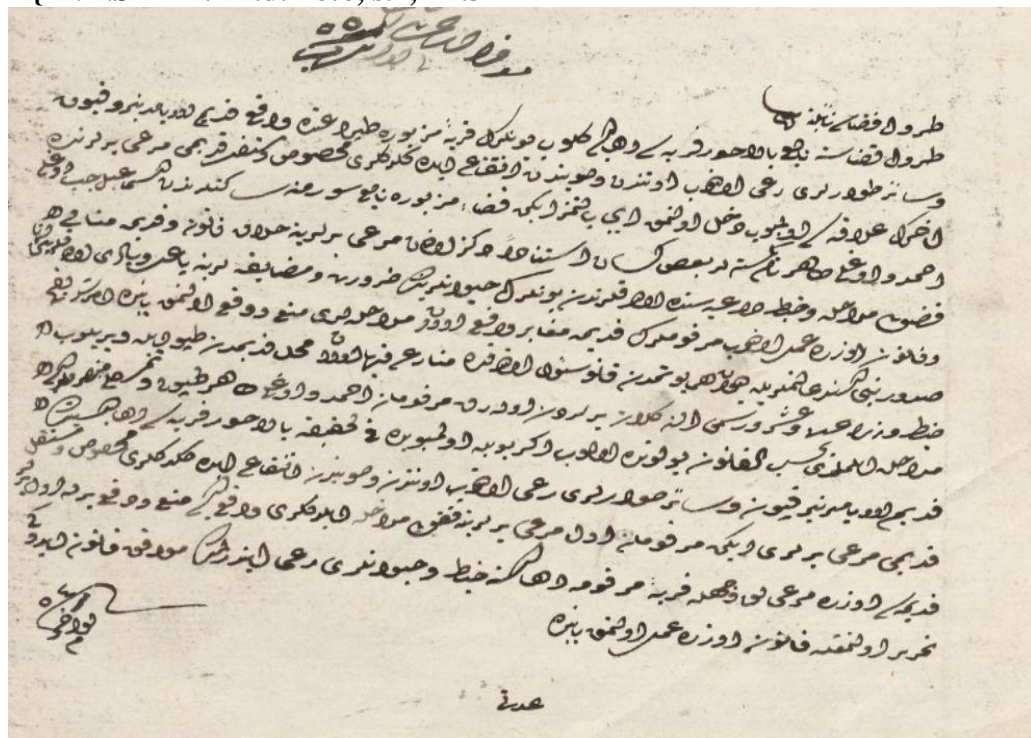
¹²⁵ BOA, A.DVNS. AHK. TZ. d. 7 numaralı defterde yer alan 19/2 ve 35/2'ye kayıtlı hükümler aynı zamanda Miras meselesi ile de ilgilidir.

EK-1 Hükümlerden Bazılarının Görüntüleri

A{DVNSAHK.TZ.d. no:6, s.5, hk.2

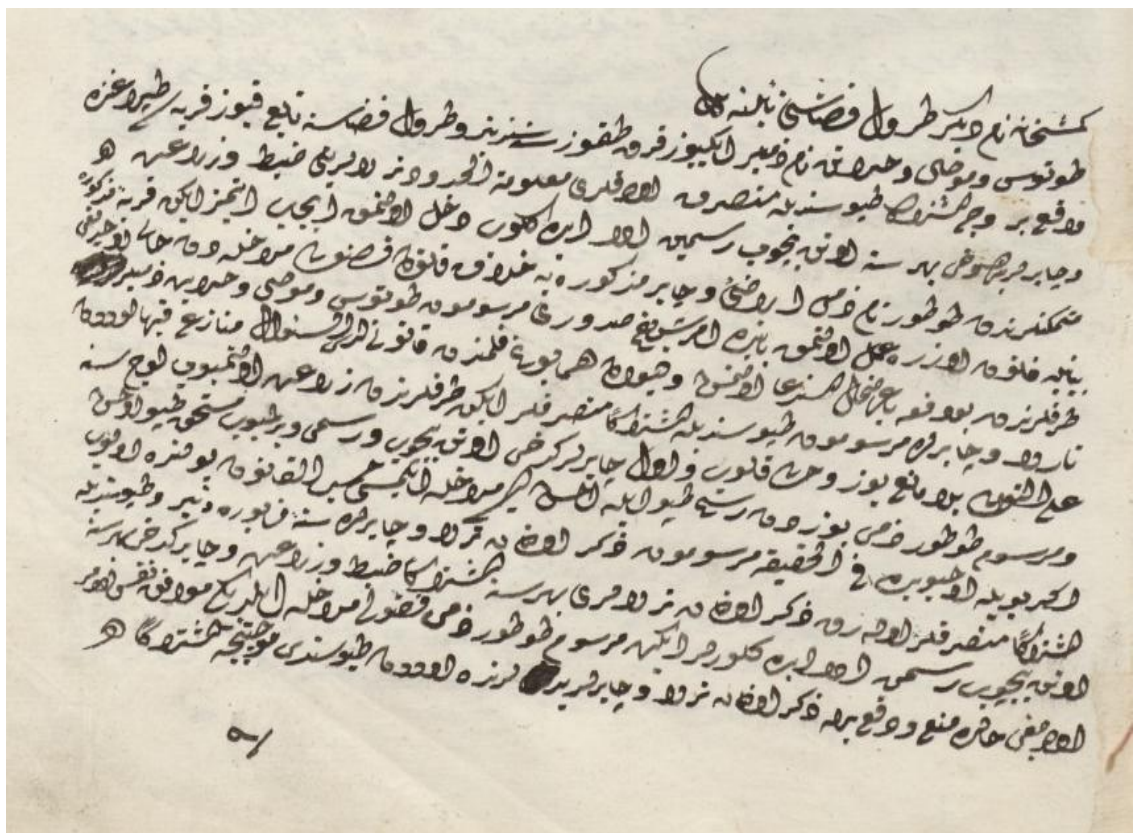
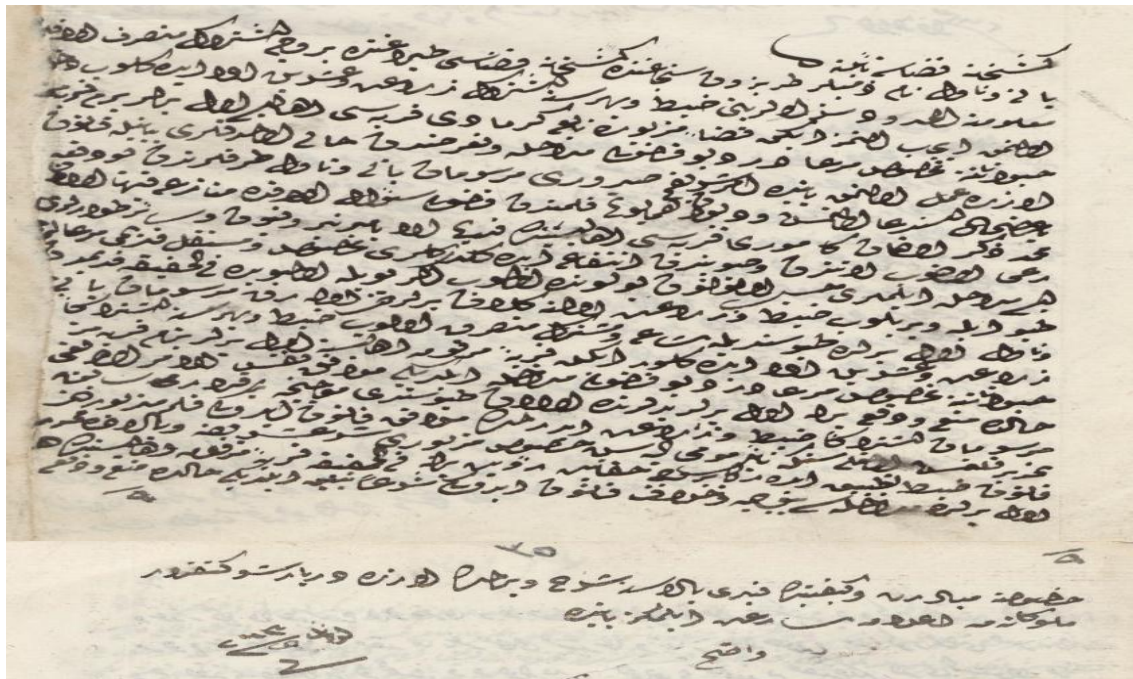
A{DVNSAHK.TZ.d. no:6, s.7, hk.3

مرسومه ضبط و زنده است این بر ملا موقوفه قانونه ایروانک فیما بین نور و کجای فتنه سنگه تپ موم ای که مخصوص
 زنده ای شیخ زنده و کجای موقوفه ضبط و تطبیق ایروانک بر وجه حفظه و زنده به ای الحقیقه مرسومه فکر لوح ده
 تر و وین بر نه موقوفه ریویج و حدود قانونه ایروانک عند الشیخ و الحقیقه ای که کجای خارج موقوفه و فتنه
 مخصوصه مبارکه و مخصوص فرموده موقوفه مرسومه جانیه زنده ای و موقوفه وین فتنه موقوفه ای و فتنه
 ای و فتنه مبارکه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه
 صحیح و کجای موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه موقوفه
 و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای
 ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای و زنده ای

الفتنه ای و زنده ای

موقوفه

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Bünyamin KÖSE
Doğum Yeri ve Tarihi : Sivas 1.12.1992

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Gümüşhane Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi :Gümüşhane Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : 2017- İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı

İletişim

Telefon : 00 (90) 537 398 81 58
E-Posta : bunyaminkosee@gmail.com
Tarih :30.11.2020